

วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552)

Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) : Changes in the Surrounding
Communities (A.D. 1963 – 2009)

ว่าที่ ร.ต. นพรัตน์ ไชยชนะ

Aching SUB LT. Nobparat Chaichana

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Human and Social Development

Prince of Songkla University

2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

ผู้เขียน ว่าที่ ร.ต. นพรัตน์ ไชยชนะ

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

.....ประธานกรรมการ
(ดร.อุทัย เอกสะพัง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์
และสังคม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชัยชนะ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(ว่าที่ร้อยตรี นพรัตน์ ไชยชนะ)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(ว่าที่ร้อยตรี นพรัตน์ ไชยชนะ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552)
ผู้เขียน	ว่าที่ ร.ต. นพรัตน์ ไชยชนะ
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ.2506 – 2552)” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ และผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ผลการวิจัยพบว่า

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดเก่าแก่ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ประวัติวัดเกี่ยวข้องกับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในกลุ่มทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องต่อกันนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรม ที่มีรากฐานจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ประชากร สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ ระบบสาธารณสุขภาคพื้นฐาน ความช่วยเหลือจากภาครัฐ การสื่อสารคมนาคมและผลกระทบจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบนั้น พบว่า มีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยวัดเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ จรรโลงจิตใจ สนับสนุนส่งเสริมการอบรมและการศึกษาแก่เยาวชน พัฒนาระบบสาธารณสุขภาคพื้นฐาน รวมทั้งการจัดการเศรษฐกิจชุมชนอันสืบเนื่องจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ในขณะที่ชุมชนรอบวัดให้การอุปถัมภ์ สนับสนุนการทำกิจกรรมที่เนื่องด้วยศาสนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนประเด็นผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ พบว่า ในด้านเศรษฐกิจชาวบ้านรวมกลุ่มผลิตสินค้า มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขายสินค้าพื้นถิ่น แต่ก็มีรายจ่ายเพิ่มจากกระแสบริโภคนิยม ด้านสังคมแม้ว่ามีความสะดวกสบายมากขึ้นจากการพัฒนาระบบสาธารณสุขภาคพื้นฐาน แต่ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนกลับลดลงอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมือง

กล่าวได้ว่า แม้ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความเจริญมากขึ้นก็ตาม แต่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำและที่พึ่งของชุมชนดังกล่าวที่ว่า “วัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน”

Thesis Title	Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) : Changes in the Surrounding Communities (A.D. 1963 – 2009)
Author	Acting SUB LT. Nobparat Chaichana
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2012

ABSTRACT

The study on Wat Rachapraditsathan (Wat Pha kho) and Changes of the Surrounding Communities (1963 - 2009) is a qualitative and historical study that aimed to investigate factors affecting changes of the temple and the communities around it (1963 - 2009), interactions between the temple and the surrounding communities, and the effects of the change of the communities. The results of the study were as follows:

Wat Rachapraditsathan (Wat Pha kho) is an old temple with no clear evidence of when it was built. The history of the temple is related to the history of the local area and the history of Luang Pho Thuat Yiap Nam Thale Chuet (the revered monk whose steps turned sea water to fresh water.) People in the Songkhla Lake Basin, especially the communities surrounding the temple have had caring relationship with each other from the past until the present. This relationship is based on culture, traditions and religious rites that are based on Buddhist teachings. Factors affecting the changes of the surrounding communities can be classified into two factors: internal and external. The internal factors were: population, the environment, society and culture; and the external factors were: basic public utilities, help from the government, communications, and the implementation National Economic and Social Plan.

Regarding the interaction between the temple and its surrounding communities, it was found that they were dependent on each other. The temple was the spiritual leader fostering people's spirit, supporting and promoting training and education for youth, developing basic public utilities, and managing community economics as the temple was a tourist attraction related to Luang Pho Thuat Yiap Nam Thale Chuet while the surrounding communities were the patron supporting religious activities and local cultural conservation. Regarding the changes of the surrounding communities, it is found that economically, people grouped themselves to produce goods and increase their income through their trading activities around the temple. However, they also had more expenses as a result of consumerism.

Socially, even though they had more comfort and conveniences from public utility development, their family and community relations decreased due to the change to the urban way of life.

It can be said that even though the communities surrounding Wat Rachapraditsathan (Wat Pha kho) had to develop themselves, the temple still played the role of the community leader on whom the communities had to depend as it is said the **“temple is home to people in the community.”**

กิตติกรรมประกาศ

“นะโม โพธิสัตว์ อาคันติมาเย อิติ ภะคะวา” วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย บารมีของหลวงพ่อดุสิตเถียงน้าทะเลจิต วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แล้วด้วยความกรุณาช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีสุมภ์ ปิยะตวงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ในความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือรวมไปถึงกำลังใจในการทำวิจัยนี้จนสำเร็จเรียบร้อย

ขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูง แต่ ดร.อุทัย เอกสะพัง ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิดและคำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ใคร่ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพันธ์ เขมคุณาศัย อาจารย์ ชัยวุฒิ พิชะกุล อาจารย์พรชัย นาคสีทอง และคุณศิริพร สังข์หิรัญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการดำเนินการวิจัย จนสามารถนำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

กราบขอบพระคุณพระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) เจ้าอาวาสวัดราช-ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และขอขอบคุณกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่ว่าการอำเภอ สทิงพระ เทศบาลเมืองสทิงพระ สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานการเกษตรอำเภอ สทิงพระ โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ องค์การบริหารส่วนตำบล ชุมพล รวมไปถึงผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราช ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆ รวมไปถึงการให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นอย่างดี ทุกๆ ท่านจะเป็นความทรงจำแก่ผู้วิจัยตลอดไป

ขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย และขอขอบคุณ คุณกิตติปัทม์ แสงงาม (พีปัทม์) นักวิชาการอุดมศึกษา หลักสูตรพัฒนามนุษย์และสังคม ภาคปกติ ที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณ กฤตภาส ศรีระชา (ตัน) ธนพัทธ์ ปลอดภัย (พีอิฐ) ที่คอยลงพื้นที่ภาคสนามกับผู้วิจัย ชาวพัฒนามนุษย์และสังคมทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจถามไถ่ถึงความคืบหน้าของวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณครอบครัว “ฉิมมณี - ไชยชนะ” คุณพ่ออนันต์ คุณแม่ วันดี คุณยายทองถิ่น และพี่สาว (พีแอน) สำหรับโอกาสและกำลังใจเสมอมา ทั้งยังให้การสนับสนุนเงินทุนในการศึกษาแก่ผู้วิจัย จนสามารถเล่าเรียนมาถึงทุกวันนี้ และสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ว่าที่ ร.ต. นพรัตน์ ไชยชนะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(12)
สารบัญแผนที่.....	(13)
สารบัญภาพประกอบ.....	(14)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
ประโยชน์ของการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. ประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	13
1.1 ชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์บริเวณวัดราชประดิษฐฐานและใกล้เคียง.....	13
1.2 ประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	15
1.3 ความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	17
1.4 การกัลปนาวัดพะโคะ.....	18
1.5 ประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน.....	20
1.6 สภาพทั่วไปของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	24
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ.....	26
2.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ.....	26
2.2 ความสำคัญของเศรษฐกิจ.....	27
2.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	28
2.4 ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ.....	32
2.6 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ.....	34
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม.....	36
3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	36
3.2 แหล่งที่มาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	37
3.3 ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	38
3.4 ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	40
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
4.1 งานวิจัย/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	41
4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง.....	46
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	53
1. วิธีการศึกษา	53
2. พื้นที่ศึกษา.....	54
3. ผู้ให้ข้อมูล.....	54
4. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล.....	55
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
6. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	58
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย	60
1. บริบททั่วไปของพื้นที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)	60
1.1 สภาพภูมิศาสตร์.....	60
1.2 สภาพทั่วไปทางด้านสังคม.....	63
1.3 สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ.....	65
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2552.....	68
2.1 ปัจจัยภายในชุมชน	68
2.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน	86
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ.....	97
3.1 ปฏิสัมพันธ์ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีต่อชุมชนโดยรอบ.....	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 ปฏิสัมพันธ์ที่ชุมชนโดยรอบวัดมีต่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)	129
4. ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)	162
4.1 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ.....	163
4.2 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม.....	170
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	176
1. สรุปผลการวิจัย.....	176
2. อภิปรายผลการวิจัย.....	186
3. ข้อเสนอแนะ.....	190
บรรณานุกรม.....	192
บุคลากร.....	202
ภาคผนวก	207
ก. แบบสัมภาษณ์เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลง ของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 -2552).....	208
- แบบสัมภาษณ์ชุด ก. สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา	209
- แบบสัมภาษณ์ชุด ข. ชาวบ้านในชุมชน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา	213
- แบบสัมภาษณ์ชุด ค. สำหรับพระภิกษุสงฆ์ คณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	217
- แบบสัมภาษณ์ชุด ง. สำหรับนักท่องเที่ยววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	221
- แบบสัมภาษณ์ชุด จ. สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง.....	224
ข. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	228
ค. ตารางตัวอย่างวัดถ่มงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่จัดสร้างในปี พ.ศ. 2506 – 2552	230
ง. ทำเนียบเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	235
จ. รายการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน.....	237
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ	238
- บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) : ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน.....	253
- บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบ	270
ประวัติผู้วิจัย	283

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายได้เฉลี่ยของประชากรและเกษตรกร จังหวัดสงขลา.....	7
2	ครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรรม ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2549.....	7
3	ครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมปีเพาะปลูก พ.ศ. 2500-2551	8
4	การใช้ประโยชน์ที่ดิน ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา.....	66
5	ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา พ.ศ. 2552.....	67
6	แสดงข้อมูลการทำประมง ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา พ.ศ. 2552.....	67
7	จำนวนประชากรในเขตภาคใต้ ปี พ.ศ. 2511.....	69
8	จำนวนตำบล หมู่บ้านและจำนวนครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2528.....	70
9	จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล พ.ศ. 2538	71
10	จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล พ.ศ. 2554.....	71
11	แสดงจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัวเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2541.....	74
12	แสดงจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัว จำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2552.....	75
13	จำนวนผู้ป่วยนอก 10 อันดับโรค พ.ศ. 2551 – 2553.....	76
14	แสดงรายได้เฉลี่ยของประชากรและเกษตรกร จังหวัดสงขลา.....	78
15	แสดงครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนประชากรเกษตรกรรมปีเพาะปลูก พ.ศ. 2549.....	79
16	แสดงครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมปีเพาะปลูก พ.ศ. 2550.....	79
17	การใช้ประโยชน์จากที่ดินตำบลชุมพล พ.ศ. 2551	81
18	แสดงกระบวนการจัดเวทีชุมชนประจำปี พ.ศ. 2552	91
19	ครูใหญ่โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ.....	107
20	ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ	108
21	อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามชั้นของรายได้ประจำปี พ.ศ. 2537	164
22	อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามรายได้ประจำจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2547	164
23	อัตราร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามชั้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค.....	166
24	อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามชั้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค	166
25	จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน	169
26	จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม.....	169
27	ครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรปี พ.ศ. 2550 – 2551	170

สารบัญแนบที่

แผนที่		หน้า
1	แสดงแผนที่ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนิง จังหวัดสงขลา	10
2	พื้นที่ภาคใต้และคาบสมุทรมหสมุทรสิงหนิง	61
3	แสดงที่ตั้งตำบลชุมพล อำเภอสิงหนิง จังหวัดสงขลา	62
4	แสดงแผนที่ตั้งอำเภอสิงหนิง จังหวัดสงขลา.....	62
5	เส้นทางรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ).....	88

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 อสม. ตีเต๋น ภาคใต้สาขาการส่งเสริมสุขภาพจาก ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา	74
2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชุมพล	77
3 ชาวบ้านนำผลผลิตในชุมชนมาวางขายหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	80
4 ชาวบ้านรอบวัดพะโคะ ทำน้ำตาลแว่น.....	80
5 ฟังพระ หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน.....	83
6 สินค้า OTOP ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.....	85
7 ผลิตภัณ์ทีในชุมชน ตำบลชุมพล ที่วางขายหน้าวัดพะโคะ	85
8 คณะอบรม ม.สงขลานครินทร์ และนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ.....	92
9 สภาพถนนสาย 2065 ทางเข้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	94
10 พระภิกษุสงฆ์วัดพะโคะ สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน	100
11 นักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะฟังการอบรมจากพระครูปัญญาพิศาล	100
12 บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ. 2555.....	102
13 สามเณร วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	103
14 พระครูปัญญาพิศาลมอบทุนการศึกษา.....	105
15 อาคารเรียนและป้ายวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ	109
16 อาคารเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะระดับมัธยมศึกษา	110
17 ที่ประชุมหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน เงินสนับสนุนจากวัดพะโคะ	113
18 แม่ครัววัดพะโคะ.....	113
19 ยานพาหนะของวัดพะโคะ.....	114
20 สำนักสงฆ์นาเปลเชื่อว่าเป็นสถานที่ครั้นหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลเจ็ดเกิด	116
21 ต้นเลียบ ณ สำนักสงฆ์ต้นเลียบเชื่อว่าเป็นสถานที่ฝังรกลวงพ่อดุสิต.....	116
22 สภาพโดยรอบ วัดพะโคะ	119
23 นักท่องเที่ยวมาสักการะหลวงพ่อดุสิต วัดพะโคะ.....	119
24 นักท่องเที่ยว รับพระเครื่องหลวงพ่อดุสิต จากพระครูปัญญาพิศาล	121
25 สถานที่เข้าวัดถุ่มงคล วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ).....	123
26 ตัวอย่างวัดถุ่มงคลหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลเจ็ด.....	123
27 พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) แสดงธรรมในวันสาทรเดือนสิบ	127
28 พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ พ.ศ. 2529	132

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
29 พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) วัดพะโคะ	132
30 พระพุทธรูปโคตมะ วัดพะโคะ	133
31 พระพุทธรูปไสยาสน์ (พระพุทธรูปโคตมะ) วัดพะโคะ	134
32 รอยพระบาทวัดพะโคะ	134
33 สมเด็จพระเจ้าพะโคะ (ปางจาริกธุดงค์) ณ มณฑปฐานตั้ง วัดพะโคะ	135
34 พระวิหาร วัดพะโคะ	135
35 ทางขึ้นและทางลง บันไดนาค (วัดพะโคะ).....	136
36 พิธีอันเชิญรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด (วัดพะโคะ).....	139
37 พิธีไหว้เจ้าที่ก่อนพิธีบวงสรวงหลวงพ่อทวดเหยียบ	140
38 พิธีบวงสรวง หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ประจำปี 2555.....	140
39 ประชาชนสรงน้ำหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วัดพะโคะ	141
40 ป้ายประชาสัมพันธ์วันทอดผ้าป่าสามัคคีวัดพะโคะ ประจำปี 2555	142
41 บรรยากาศก่อนวันงานทอดผ้าป่าสามัคคี ประจำปี 2555	142
42 ประชาชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลมาแห่ผ้าขึ้นธาตุ ในงานวันทอดผ้าป่าสามัคคี	143
43 ชาวบ้านร่วมงานแห่ผ้ากฐิน รอบพระสุวรรณมาลิกเจดีย์	145
44 ชาวบ้านจากทั่วทุกสารทิศ ร่วมงานทอดกฐินพระราชทานวัดพะโคะ	145
45 ชาวบ้านร่วมงานบุญสาทรเดือนสิบ (ชิงเปรต)	146
46 ชาวบ้านร่วมงานบุญสาทรเดือนสิบ (บุญแรก)	147
47 ประชาชนร่วมฟังธรรม วันมาฆบูชา วัดพะโคะ	149
48 ในวันที่ 4 มิถุนายน 2555 ชาวบ้านร่วมมาฟังพระ สวดมนต์	150
49 พุทธศาสนิกชนร่วมเวียนเทียน ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์วันวิสาขบูชา วัดพะโคะ	150
50 กิจกรรมช่วงวันที่ 1 - 5 มิถุนายน 2555 วัดพะโคะ	152
51 กิจกรรมวันอาสาฬหบูชา.....	153
52 พุทธศาสนิกชนจากจังหวัดกระบี่ เดินทางมาถวายเทียนพรรษา วัดพะโคะ	154
53 พุทธศาสนิกชน ถวายเทียนพรรษา.....	154
54 พุทธศาสนิกชนร่วมกันทำบุญตักบาตรเทโว วันออกพรรษา วันพะโคะ	156
55 ประเพณีชักพระ วันออกพรรษา วัดพะโคะ	157
56 ประชาชนร่วมตักบาตรเทโว วัดพะโคะ	158

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
57 ประชาชนร่วมตักบาตรเทโว วันออกพรรษา วัดพะโคะ	158
58 พิธีบวงสรวง ทวดสำลีเพื่อประดิษฐานบนเรือพระ วัดพะโคะ	159
59 คุณยายทองถิ่น ทำต้มสามเหลี่ยมเพื่อใช้แขวนเรือพระ วัดพะโคะ	160
60 ชาวบ้านร่วมชักเรือพระ ซึ่งเป็นเรือพระสมัยอยุธยา (ไม่มีล้อ).....	161
61 ชาวบ้านร่วมชิงต้มสามเหลี่ยม บนเรือพระ วัดพะโคะ.....	161
62 สภาพร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ).....	168
63 ร้านค้าหน้าวัดพะโคะ	172
64 สินค้า OTOP ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา.....	172
65 นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาเยี่ยมชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ.....	173
66 ร้านค้าและตู้เอทีเอ็ม ทางเข้าวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ).....	174
67 ร้านโทรศัพท์มือถือ บริการเติมเงิน ซื้อขาย แลกเปลี่ยนมือถือหน้าวัดพะโคะ.....	175

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมินับตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 3 ตรงกับสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ดังปรากฏหลักฐานว่า ได้ส่งพระโสณะและพระอุตตระเถระ มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนแห่งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา เกิดประโยชน์แก่เหล่านานาอารยประเทศและสันนิษฐานว่าจังหวัดนครปฐม เป็นศูนย์กลางของอารยธรรมสมัย ทวารวดีเป็นสถานที่แห่งแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่เป็นครั้งแรกของประเทศไทย เพราะมีหลักฐานเป็นประจักษ์พยานในปัจจุบัน คือ องค์พระปฐมเจดีย์และธรรมจักรทำด้วยศิลา (วิโรจน์ อินทนนท์ 2549, 11) นับจากนั้นเป็นต้นมา พระพุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกลงสู่สังคมไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยการผสมผสานกับความคิดความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเผยแผ่เข้ามา นั่นคือ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ การนับถือผี เป็นต้น โดยมีศาสนาพุทธเป็นแกนหลักสำคัญ แนวความคิดความเชื่อทั้งสามนี้ได้รับการหล่อหลอมประสานให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยที่ครอบคลุมทั้งระบบความคิด พฤติกรรม อันเป็นวิถีปฏิบัติของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย จนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์มรดกของชาติไทยตราบนานนับพันปี

นับว่าพระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมานาน วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนมากเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาด้วยการนำหลักคำสอนของศาสนาพุทธมาเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต ดังนั้นศาสนาพุทธจึงเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดี แก่มนุษย์ เป็นกลไกสำคัญที่หลอมรวมชนชั้นทางสังคมให้อยู่ร่วมกันได้ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคมให้มีวิถีชีวิตที่สงบสุข มีวิถีชีวิตอยู่บนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน หลักธรรมคำสอนและความเชื่อตลอดจนแนวปฏิบัติตนตามหลักศาสนาได้ซึมซาบอยู่กับวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน สังคมไทยทุกระดับได้รับความเชื่อทางศาสนามาเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมา นอกจากนี้ ศาสนาพุทธยังช่วยกลมเกลียวปลูกฝังโน้มน้าวจิตใจและสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรม โดยมีพระสงฆ์เป็นกลไกสำคัญในการอบรมสมาชิกของสังคมให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาหล่อหลอมให้มีความเชื่อและยึดถือปรัชญาในการดำเนินชีวิตแบบเดียวกัน เป็นการสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา มีส่วนสำคัญในการเน้นสำนึกความเป็นพวกเดียวกัน เพราะพิธีกรรมเหล่านั้น ได้เป็นสื่อให้สมาชิกในสังคมได้มาร่วมงานกัน มีโอกาสพบปะสังสรรค์ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนม ความรักความสามัคคี เกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ในการร่วมสร้างสรรค์สังคมให้มีการพัฒนาและก้าวหน้าต่อไป

ด้วยเหตุนี้สังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสมบัติส่วนรวมของคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรม ทั้งทางสังคม การศึกษา การรักษาพยาบาล เศรษฐกิจ และพบปะสังสรรค์ของคนในชุมชน วัดเปรียบเสมือนบ่อเกิดแห่งจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ให้การสงเคราะห์คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการอบรมทางด้านศีลธรรม ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนแก่บุตรหลานของคนในชุมชน นอกจากนี้วัดยังเป็นสถานสงเคราะห์ เป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง เป็นที่อยู่ของคนยากจน เป็นที่ปรึกษาแก้ไขปัญหาคความทุกข์ อีกทั้งยังเป็นสถานที่พบปะในการทำกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2546, 37) นับได้ว่าวัดเป็นหน่วยงานสวัสดิการที่ใหญ่ที่สุดในชนบทที่ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ของครอบครัวของชุมชนและสังคมในส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวัดในศาสนาพุทธจึงแบ่งเบาภาระการให้บริการของรัฐบาลได้มาก อีกทั้งยังก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงทางศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาและเป้าหมายหลักปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยอยู่จนถึงทุกวันนี้

สำหรับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรมาลายู ถูกขนานนามด้วยทะเลอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออกและทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ทำให้พื้นที่ภาคใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ที่สันนิษฐานว่าเข้ามาพร้อมกับการเดินทางติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวอินเดีย นับตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ลังกาสูกะและตามพรลิงค์มาจนกระทั่งปัจจุบัน อิทธิพลความคิดความเชื่อของศาสนาพุทธในภาคใต้มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย มีการผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ และได้กลายเป็นรากฐานในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้ ดังปรากฏสิ่งทีแสดงออกถึงความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ มีการสร้างวัดเป็นจำนวนมาก วัดที่สำคัญและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนในภาคใต้ นับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีรวมทั้งวัดราชประดิษฐฐาน จังหวัดสงขลาหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “วัดพะโคะ” มีความสำคัญทั้งในแง่ของการเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ๓ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์และเป็นสถานที่จำพรรษาของสมเด็จพระเจ้าพะโคะหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” อันเป็นที่เคารพสักการะของผู้คนทั้งในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง อีกทั้งยังมีความสำคัญในแง่การปกครอง นั่นคือ เป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์ ฝั่งทะเลตะวันออกของทะเลสาบสงขลา

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตั้งอยู่บนเขาพะโคะหรือเขาพิพัตสังข์หรือเขาพิเพชรสังข์หรือเขาพระพุทธรบาท ปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 18 ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ว่าสร้างมาสมัยใดแต่ปรากฏหลักฐานในพงศาวดารเมืองพัทลุงที่ได้ระบุว่า พระยาธรรมรังค์ลเจ้าเมืองพัทลุง ซึ่งตั้งอยู่ที่พะโคะเป็นผู้สร้างพระเจดีย์บรรจุพระมหาธาตุสูง 1 เส้น เมื่อ พ.ศ. 2057 ตรงกับสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์โปรดเกล้าฯ พระบรมราชูปถัมภ์เพื่อกลับไป ข้าพระ คนทวน และสิ่งของ เพื่อใช้ในการบูรณะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2529, 284) เห็นได้ ในสมัยพระเจ้าธรรมรังค์ลเป็นเจ้าเมืองสทิงพระ ได้นิมนต์พระมหาอโนมทัสสีให้ไปอัญเชิญ

พระบรมธาตุมาแต่เมืองลังกา นำมาก่อพระศรีรัตนมหาธาตุสูงเสี้ยนหนึ่ง สร้างพระอุโบสถ วิหาร ธรรมศาลาและก่อกำแพงรอบสูง 6 ศอก จนต่อมาสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ (หลวงพ่อดวง เหยียบน้ำทะเลจืด) ได้บูรณะพระศรีรัตนมหาธาตุจนปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน (กรมศิลปากร 2553, 53) ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเคยใช้เป็นสถานที่กระทำพิธีตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง เป็นที่ประดิษฐานพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ซึ่งเป็นศิลปะสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยอยุธยาแบบอย่างศิลปะลังกาบรรจุ พระบรมธาตุ* เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่าพระโคตมะ อันเป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพาน อยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวา หลังพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปตามพระกายเบื้องซ้ายและมีจิตรกรรมฝาผนังภายในศาลาการเปรียญซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ. 2518 - 2519) เกี่ยวกับปรีชาธรรมตามแนวความคิดของสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์ 2525, 43) ปัจจุบันวัดราช-ประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีหลักฐานทางโบราณคดี โบราณสถานและโบราณวัตถุ กรมศิลปากรได้เห็นความสำคัญของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ใน ปี พ.ศ. 2528 (กรมศิลปากร 2553, 52)

อนึ่งวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติสมเด็จพระราชมนูสีมารามคุณูปมาจารย์หรือหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งเป็นพระอรหันต์ที่สำคัญในดินแดนทักษิณที่ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความเคารพกราบไหว้บูชาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) แต่เมื่อพูดถึงหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดแล้วผู้คนส่วนใหญ่จะนึกถึงหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราษฎร์บูรณะหรือวัดช้างไห้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นที่เล่าขานถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และบุญบารมีของท่านไปทั่วตลอดดินแดนคาบสมุทรมลายูหรือคาบสมุทรมลายูและขยายสู่ภาคพื้นภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง จนเกิดตำนานหลายกระแส ในแต่ละกระแสส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับดินแดนภาคใต้ของไทยและบริเวณรัฐตอนเหนือของสหพันธรัฐมาเลเซีย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2497 (ชัยวุฒิ พิชยะกุล 2553, 1) วัดช้างไห้สร้างสุดยอดพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ปลายปี พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และจังหวัดสงขลาบางส่วนใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งมีเหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด และจลาจลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง วัดมุนจกพระเครื่องหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอาณาเขตของพระพุทธรูป พลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ทั้งทางด้านแคล้วคลาดปลอดภัยและด้านคงกระพัน ยิ่งไม่ออก ฟันแทงไม่เข้า นับยังเป็นวัดมุนจกที่เป็นที่นิยมอย่างสูงทั้งนี้บวกกับคำบอกเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่บูชา เช่น นำไปแขวนบูชาแล้วถูกยิงด้วยอาวุธสงครามไม่เข้า รถยนต์ประสบอุบัติเหตุแล้วไม่ได้รับอันตราย หรือนำมาบูชาแล้วประสบโชคลาภ ความร่ำรวย กิจการงานราบรื่น ฯลฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คนต้องการเสาะหาบูชากันอย่าง

* สร้างอยู่บนฐานรากเดิมที่เคยถูกขุดขึ้นจากดินและสันนิษฐานกันว่า รูปทรงสมัยแรกทำตามแบบศิลปะปัลลวะ ซึ่งคล้ายกับองค์เจดีย์องค์ใหญ่ที่วัดจะหังพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

แพร่หลายแต่ด้วยวัดราชบูรณะ (วัดข้างใต้) ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่จังหวัดปัตตานี ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดได้เดินทางมาสักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ทั้งนี้วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัดอุ้มงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นรุ่นแรก จากนั้นมาได้จัดสร้างพระเครื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นที่มีการจัดสร้างวัดอุ้มงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นปัจจุบัน

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วยหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ เป็นชุมชนโบราณปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์มีอายุสืบเนื่องถึงปัจจุบัน เห็นได้จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน คือ โบราณสถานเขาควหาอยู่ห่างจากวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ไปทางทิศใต้ 500 เมตร ถ้านี้เชื่อว่าเป็นถ้ำวิปัสสนาของหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ส่วนทางทิศตะวันออกของถ้ำ มี “ตระพัง” * ขนาดใหญ่ที่พบในคาบสมุทรสทิงพระมีน้ำขังตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมคู่กับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) (ธราพงศ์ ศรีสุชาติ 2526, 82) โดยเหตุที่วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่น ต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ สักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ประชาชนใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นร้านค้าสำหรับจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมือง ก่อเกิดอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่โดยรอบและตำบลใกล้เคียงตลอดมา (สนธยา พลศรี 2546, 3) นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีปฏิสัมพันธ์แนบแน่นกับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีการประกอบกิจกรรมระหว่างกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้แก่ ประเพณีการสงฆ์นำรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในเดือนเมษายนของทุกปีและในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยจ้างชาวบ้านในชุมชนทำความสะอาดของใช้วัดหรือการทำความสะอาดห้องน้ำวัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประวัติความเป็นมา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบซึ่งแสดงถึงบริบทการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างวัดกับชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552

* หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
3. ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ)

คำถามการวิจัย

1. อะไรเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) และชุมชนโดยรอบเป็นไปในลักษณะไหนและอย่างไร
3. ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี โปรดดูเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 3.4 ในบทที่ 2 หน้า 40 เป็นแนวทางวิเคราะห์ปรากฏการณ์ เพื่อกำหนดกรอบการวิจัยใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน(วัดพระโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ระหว่างช่วง พ.ศ. 2506 - 2552 คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ปัจจัยภายใน

- ประชากร
- สภาพแวดล้อม
- สังคมและวัฒนธรรม

1.2 ปัจจัยภายนอก

- สาธารณูปโภคพื้นฐาน
- ภาครัฐและเอกชน
- การสื่อสารมวลชน
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

วัด → ชุมชน

- การศึกษา

1. การฝึกอบรมจริยธรรมแก่เยาวชน
2. การอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน
3. ส่งเสริมทุนการศึกษา
4. การสร้างและพัฒนาสถานศึกษา

- สาธารณสงเคราะห์

1. การส่งเสริมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน
2. การสงเคราะห์ทั่วไป

- การท่องเที่ยว

- การส่งเสริมพุทธาคม

- การส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. การฝึกอบรมพระนวกะ
2. การเทศนาธรรมตามโอกาส

ชุมชน → วัด

- การอนุรักษ์วัฒนธรรม

1. ช่วยกันดูแลศิลปวัตถุและโบราณสถาน

- การอนุรักษ์ประเพณี

1. สรงน้ำหลวงพ่อดวง
2. ประเพณีทอดผ้าป่า
3. ประเพณีทอดกฐิน
4. วันสำคัญทางศาสนา

3. ผลการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

- ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น
- ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น
- เกิดการจัดการร้านค้า
- ชาวบ้านมีภาวะหนี้สินสูงขึ้น

ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

- ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง
- การรวมกลุ่มในชุมชน
- การพึ่งพากับชุมชนภายนอก
- การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยยกตาราง เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ประกอบด้วย ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น เกิดการจัดการด้านการตลาด ชาวบ้านมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้ ขอยกตารางเพื่อแสดงถึงรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดสงขลาและแสดงสถิติครัวเรือนผู้เป็นหนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 1 รายได้เฉลี่ยของประชากรและเกษตรกร จังหวัดสงขลา

ปี พ.ศ.	รายได้เฉลี่ย(บาท/คน/ปี)	
	ประชากร	เกษตรกร
2548	30,718.06	50,215.00
2549	32,983.56	52,185.00
2550	46,959.56	53,135.00
2551	47,956.50	54,235.00
2552	45,320.00	55,420.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2553

ตารางที่ 2 ครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2549

รายการ	กระบี่ (ครัวเรือน)	ตรัง (ครัวเรือน)	นครศรีธรรมราช (ครัวเรือน)	พัทลุง (ครัวเรือน)	สงขลา (ครัวเรือน)
ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด	45,892	69,502	177,086	73,791	100,548
ครัวเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี	21,331	29,497	74,670	38,136	47,514
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (ใน-นอกสถาบันการเงิน)	897	435	8,658	3,530	4,249
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (นอกสถาบันการเงินอย่างเดียว)	2,327	15,731	4,487	5,176	5,156
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด	24,561	40,005	102,416	35,655	53,034

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2550

ตารางที่ 3 ครั้วเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครั้วเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2550 - 2551

รายการ	กระบี่ (ครั้วเรือน)	ตรัง (ครั้วเรือน)	นครศรีธรรมราช (ครั้วเรือน)	พัทลุง (ครั้วเรือน)	สงขลา (ครั้วเรือน)
ครั้วเรือนเกษตรกรทั้งหมด	48,084	66,520	178,006	74,140	101,030
ครั้วเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี	19,374	22,900	64,411	32,531	54,414
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปี (ใน-นอกสถาบันการเงิน)	1,968	11,352	23,768	2,017	4,932
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปี (นอกสถาบันการเงินอย่างเดียว)	2,725	5,123	19,051	5,559	10,590
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด	28,710	43,620	113,595	41,609	46,616

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัยนี้

วัดราชประดิษฐฐาน หมายถึง วัดในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่บนเขาพะโคะ หมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 840

การเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมหรือชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างช่วงเวลาหนึ่งกับอีกช่วงเวลาหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของชุมชน หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 - 2552

ชุมชนโดยรอบ หมายถึง ชุมชนที่อยู่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วยหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการจำหน่ายแจกและการบริโภคในช่วง พ.ศ. 2506 - 2552 ของชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนหรือระหว่างสมาชิกในสังคม ได้แก่ ด้านศาสนธรรม ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมในช่วง พ.ศ. 2506 - 2552 ของชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 17 คน/รูป ประกอบด้วย

1. กลุ่มชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ที่มีบรรพบุรุษตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 48 ปี มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป โดยมีการสอบถามก่อนว่าเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ ตั้งแต่เมื่อใด จำนวน 10 คน
2. กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กำนันตำบลชุมพลและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน
3. พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รองเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูลรองที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 28 คน ประกอบด้วย

1. ชาวบ้านทั่วไป ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นหัวหน้าครอบครัวและปัจเจกบุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 20 คน
2. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเช่าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อดำเหยียบน้ำทะเลจืด วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คือ มาเลเซีย และ สิงคโปร์ จำนวน 5 คน
3. หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปกครอง การศึกษาและการพัฒนาชุมชนตำบลชุมพล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพะโคะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จเจ้าพะโคะ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น จำนวน 4 คน

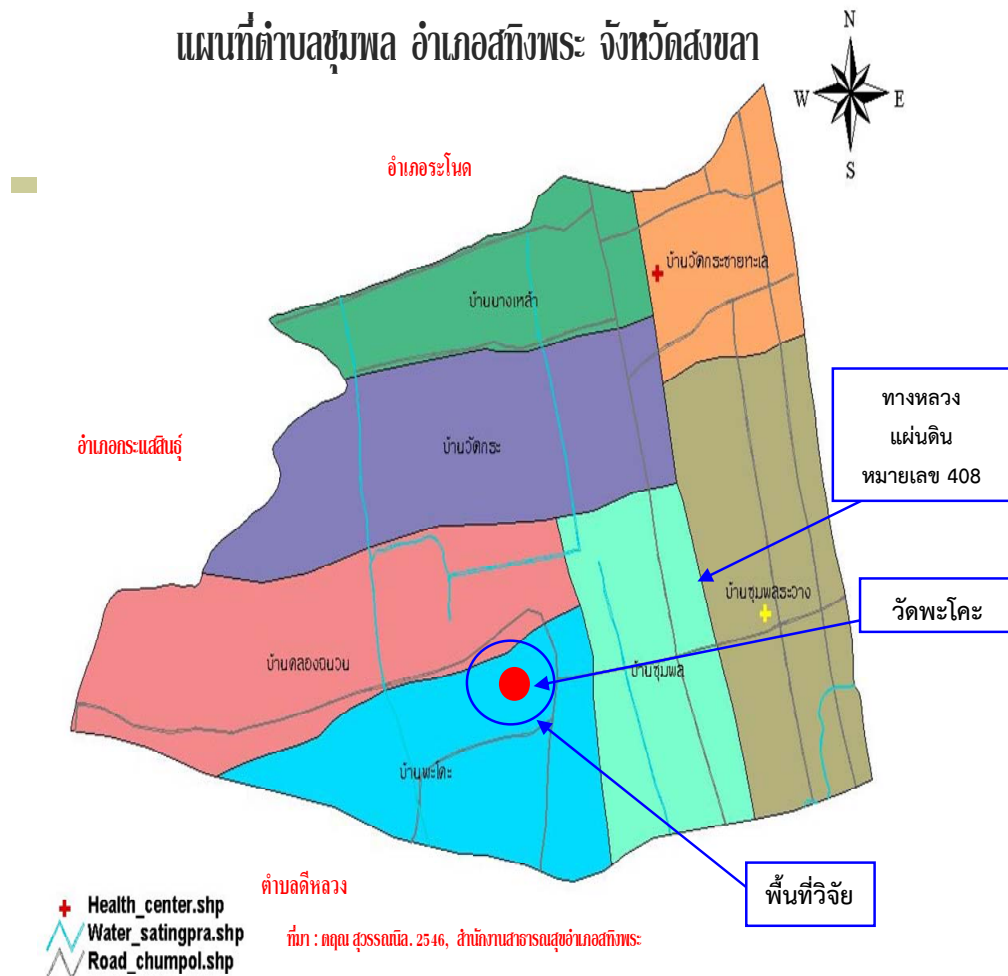
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีมุ่งอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยกำหนดประเด็นดังนี้

- 2.1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552
- 2.2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
- 2.3. ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เนื่องจากบริเวณหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และเป็นพื้นที่ที่ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี มีการตั้งชุมชนอายุตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และสืบเนื่องถึงปัจจุบัน ปรากฏร่องรอยโบราณ เช่น กำคูหา พังพระ เป็นต้น ทำให้มองเห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสถานที่เหล่านี้ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ประกอบพิธีกรรมกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) นำไปสู่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และชุมชนกับวัดได้อย่างชัดเจน

แผนที่ 1 แสดงแผนที่ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)

ที่มา : แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2555 - 2557) องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

4. ขอบเขตด้านมิติเวลา

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเวลาที่ศึกษาโดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นปีที่ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เริ่มจัดสร้างวัดถมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นแรกถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นที่วัดราชประดิษฐฐาน (พะโคะ) จัดสร้างวัดถมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด รุ่นปัจจุบัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนโดยรอบ ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมและพิจารณาวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง เพื่อให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เป็นแบบอย่างให้กับชุมชนในการนำไปประยุกต์ใช้กับการอยู่ร่วมกันระหว่างวัด และชุมชน ประชาชนในชุมชนสามารถเป็นแบบแผนในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้สอดคล้องกับ บริบทภายในของชุมชน

3. หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานการเกษตร โรงเรียน สามารถนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัดกับชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้าน ประวัติศาสตร์ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับตำบลต่อไป

4. การศึกษาเรื่องวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน โดยรอบ (พ.ศ. 2506 - 2552) ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สามารถเป็นแบบอย่างให้ เห็นความสำคัญระหว่างบ้าน วัด และชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาของพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ พ.ศ. 2506 - 2552 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการวิจัยที่สามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัด-ราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน) กับชุมชนโดยรอบ ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ ผู้วิจัยได้ กำหนดประเด็นการนำเสนอในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐสถาน(วัดพระโศภน)
 - 1.1 ชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์บริเวณวัดพระโศภนและใกล้เคียง
 - 1.2 ประวัติวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน)
 - 1.3 ความสำคัญของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน)
 - 1.4 การกัลปนาวัดพระโศภน
 - 1.5 ประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐสถาน
 - 1.6 สภาพทั่วไปของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ
 - 2.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
 - 2.2 ความสำคัญของเศรษฐกิจ
 - 2.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - 2.4 ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
 - 2.5 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
 - 2.6 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม
 - 3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 3.2 แหล่งที่มาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 3.3 ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 3.4 ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัย/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโศภน)
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

1. ประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

วัดพะโคะมีชื่อทางราชการว่า วัดราชประดิษฐฐาน เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อสมัยใด เป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เคยเป็นวัดหลวงที่มีความสำคัญทางด้านการปกครองคณะสงฆ์แถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา อนึ่งนั้นชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ปรากฏร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณ ซึ่งก่อนจะแนะนำประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ผู้วิจัยขอแนะนำแหล่งชุมชนในบริเวณนี้พอสังเขป เพราะมีความเป็นมาเกี่ยวเนื่องกันโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงอารยธรรมความเป็นมาของชุมชนในท้องถิ่นนี้

1.1 ชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์บริเวณวัดพะโคะและใกล้เคียง

คาบสมุทรสทิงพระหรือที่เรียกกันอย่างหนึ่งว่า แผ่นดินบก หมายถึง แผ่นดินที่มีสภาพคล้ายเกาะ ทิศตะวันออกจดอ่าวไทย ทิศตะวันตกจดทะเลหลวงโดยมีปากช่องจากทะเลสาบออกสู่อ่าวไทยทางทิศใต้ที่ปากน้ำสงขลา หรือที่เรียกว่า ปากอ่าวแหลมสน (เอกสารสัมมนาทางวิชาการ 2534, 25 - 26) มีลักษณะเป็นที่ลุ่มที่ดอนสลับกันไป โดยมีบริเวณตัวสันทรายเป็นที่ดอน ซึ่งเป็นที่ตั้งแหล่งชุมชนอาศัยอยู่ ส่วนบริเวณที่ลุ่มระหว่างสันทรายเป็นแหล่งปลูกข้าวและพืชพันธุ์ได้ดี ดังนั้นบริเวณคาบสมุทรสทิงพระจึงเหมาะแก่การตั้งแหล่งชุมชน

จากการสำรวจทางโบราณคดี ได้พบเมืองและแหล่งชุมชนโบราณที่สำคัญมากมายตลอดแนวคาบสมุทรสทิงพระ เป็นชุมชนยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ที่อยู่ในระยะเวลาประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 - 19 (เรื่องเดิม 2534, 25 - 26) และประกอบด้วยชุมชนต่างๆ ดังนี้

1.1.1 ชุมชนโบราณริมคลองปะโอ อยู่ในคาบสมุทรสทิงพระ ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลวัดขนุน และตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา บริเวณนี้เรียกว่า “ชุมชนหนองหอย” หรือชุมชนเตาเผาโบราณ แบบเตารูปโดมและภาชนะดินเผาทั้งประเภทเนื้อดินธรรมดา โดยทำเป็นภาชนะประเภทต่างๆ ตั้งแต่จานแบน อ่างดินเผา คนโทใส่น้ำและที่สำคัญ คือ หม้อกุ่มที่มีพวยกามีลักษณะแปลกแตกต่างไปจากที่เคยพบในที่อื่นๆ (สงบ ส่งเมืองและสกรรจ์ จันทรรัตน์ 2532, 18) ประกอบด้วยชุมชน 2 แห่ง คือ ชุมชนหนองหอย และชุมชนสทิงหม้อ

ก) ชุมชนหนองหอย หรือ ชุมชนเตาเผาโบราณ ปัจจุบันอยู่ในเขตวัดขนุนและตำบลม่วงงาม บริเวณนี้เดิมเป็นชุมชนที่สามารถผลิตภาชนะดินเผาได้ทั้งสองประเภทเนื้อดินธรรมดา ภาชนะดินเผาจากชุมชนโบราณแห่งนี้สามารถส่งออกไปยังชุมชนใกล้เคียง และตลอดคาบสมุทรมาลายู

ข) ชุมชนสทิงหม้อ เป็นชุมชนอยู่ห่างจากบ้านปะโอไปทางทิศใต้ราว 12 กิโลเมตร มีทางน้ำติดต่อกันได้ตลอดไปจนถึงบริเวณริมทะเลสาบ ที่เรียกกันว่า “ปากกรอ” สทิงหม้อ เป็นชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นและเป็นนักปั้นหม้อ ประกอบกับใกล้แหล่งวัตถุดิบ คือ แหล่งดินเหนียวปากกรอ แล้วนำมาผสมทราย ซึ่งมีอยู่ไปในคาบสมุทรสทิงพระ ปัจจุบันชุมชนสทิงหม้อยังคงผลิตภาชนะดินเผาแบบโบราณส่งขายจำหน่ายไปยังชุมชนใกล้เคียง

1.1.2 ชุมชนโบราณสทิงพระ จากการสำรวจและขุดค้นทางวิชาการเมื่อปี พ.ศ. 2522 ของกองโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ได้ค้นพบชุมชนโบราณที่สำคัญมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีคูเมืองล้อมรอบคือ “ชุมชนสทิงพระ” ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สิ่งที่พบจากการขุดค้นทางโบราณคดี คือ ซากโบราณสถานที่มีความสำคัญทางสถาปัตยกรรมแบบอิฐประกอบหินหรือการก่อสร้างที่มีหินเป็นรากฐาน มีการฝังรากลึกลงไปในดินเพื่อความมั่นคงแข็งแรง แต่วัสดุที่ใช้ส่วนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ฐานจะเป็นอิฐเสียส่วนใหญ่ มีหินแกรนิตแทรกอยู่บ้างเป็นส่วนน้อย นอกจากนี้ยังขุดพบเครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยเหล็ก ทองคำ ลูกปัดแก้ว หินรัตนชาติ ภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาของพื้นเมืองที่มีการตกแต่งผิวด้วยตัวอักษรโบราณ คือ ตัวอักษรปาลวะ ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งของจีนสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161 - 1415) และภาชนะดินเผาสีเขียว ไช่กามีเอกสารร่วมสมัยยืนยันได้ว่า ชุมชนสทิงพระเคยเจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นเมืองมีอำนาจเหนือดินแดนบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 (ศรีสมร ศรีเบญจกลางกูร 2539, 63)

1.1.3 ชุมชนโบราณสีหยัง ตั้งอยู่บริเวณบ้านสีหยัง ตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา กรมศิลปากรได้สำรวจและขุดค้นพบว่า มีซากสถาปัตยกรรมก่อด้วยอิฐตั้งอยู่บนเนินดินเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ส่วนบนหักหายไป มีการใช้หินปะการังซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นมาทำเป็นรูปบัวของสถาปัตยกรรมอิฐ นอกจากนี้ยังพบเศษภาชนะดินเผาแบบเนื้อดินธรรมดาและแบบเคลือบ เคยมีค้นพบประติมากรรมสำริดในบริเวณใกล้เคียงและบริเวณรอบๆ สถาปัตยกรรมคันคูดินโบราณ ที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนโบราณอยู่ด้วย

1.1.4 ชุมชนโบราณบริเวณเขาคุหาใกล้วัดพะโคะ จากการสำรวจของกรมศิลปากร ได้พบหลักฐานสำคัญว่าบริเวณนี้เคยเป็นชุมชนโบราณเริ่มแรกสมัยประวัติศาสตร์ ที่สืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบันที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของสงขลา คือ แหล่งโบราณคดีเขาคุหา ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา บริเวณนี้มีสภาพภูมิประเทศเป็นเนินเขาจากการทับถมของหินกรวดมนและหินทราย มีสภาพเป็นเนินเขาลูกโดดเตี้ยๆ มีความสูงไม่เกิน 20 เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่โดยรอบเป็นทุ่งนาและป่าละเมาะ อยู่ห่างจากแนวสันทรายประมาณ 1 กิโลเมตร เนินเขาพะโคะซึ่งเป็นที่ตั้งวัดพะโคะเป็นเนินเขาหินกรวดมน และอยู่ห่างจากเขาคุหาทางใต้ประมาณ 500 เมตร เนินเขาพะโคะมีลักษณะลาดเอียงไม่สูงชันมากนัก ส่วนบนของเนินเขาเป็นที่ราบแคบ ๆ แต่สามารถประดิษฐานเจดีย์และศาสนสถานต่างๆ ของวัดได้ จากการสำรวจสิ่งก่อสร้างต่างๆ พบว่า วัดนี้มีอายุเก่าแก่ที่สุด นับถอยหลังได้ถึงต้นกรุงศรีอยุธยา ส่วนทางตะวันออกของเขาคุหา มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปี เรียกว่า “พังพระ” เป็นพังรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 300 x 300 เมตร

ซึ่งนับว่าเป็นพืงที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่พบในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา พืงพระเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชุมชนโบราณบริเวณคูหาน่าน้ำจากสระน้ำนี้มาใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู (ศรีสมร ศรีเบญจพลางกูร 2539, 63 - 64)

ในเอกสารกัลปนาวัตจังหวัดพัทลุง กล่าวถึงที่มาของชื่อพะโคะสงบ สงเมือง, และสกรรจ จันทรรัตน์ (2532, 19) ระบุว่า

“...อยู่เล่าหนึ่งไซริในที่วัดหลวงนั้นมีภูเขา 4 ภูเขา ในที่วัดหลวงเขาหนึ่งชื่อ กิพขลึง เขาหนึ่งเล่าชื่อ เขาพนังตักแก อยู่ข้างทักษิณ เขาหนึ่งชื่อเขาคูหา อยู่ทิศอุดร เขาหนึ่งชื่อเขาผี อยู่ทิศพายัพ เขาภิพขลึงและเขาทั้งสี่นี้อยู่ที่วัดหลวงนั้น อยู่มาจนถึงแผ่นดินศรีทรมันนั้น ขอที ฌ บณภิพขลึงแก่พระ ฌ ไสยมุยเจ้าก็มอบนาให้แก่แผ่นดินศรีทรมันนั้น จึงให้ก่อสร้างพระไพหารแต่นั้นมาจึงเรียกว่า “เขาพะโคะ””

จากร่องรอยหลักฐานโบราณวัตถุ โบราณสถานที่พบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพื้นที่โดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐานอย่างน้อยตั้งแต่ในช่วงวัฒนธรรมศรีวิชัย ทวารวดี สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน

1.2 ประวัติวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ)

จากการศึกษาค้นคว้าประวัติวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ที่ปรากฏในเอกสารประเภทต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ดังนี้

วัดราชประดิษฐาน หรือวัดพะโคะตั้งอยู่บนเขาพะโคะเป็นวัดโบราณที่สำคัญที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ราวกลางพุทธศตวรรษที่ 21 - 22 โบราณสถานที่สำคัญภายในวัด คือ เจดีย์บรรจุพระมหาธาตุ อุโบสถ และวิหาร เอกสารทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงการก่อสร้างพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ว่า สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระราชขุมณีหรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด) ที่ได้รับพระราชทานมา วัดพะโคะมีบทบาทสำคัญในสมัยอยุธยาเมื่อสมัยที่พัทลุง (ที่สทิงพระ) เป็นศูนย์กลางการปกครองชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก (กรมศิลปากร 2553, 22) ปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ภาค 18 ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นวัดที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยโบราณ ประวัติความเป็นมาของวัดมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในอำเภอสทิงพระและบริเวณใกล้เคียง ในอดีตวัดพะโคะเคยเป็นวัดหลวงในหัวเมืองพัทลุงฝ่ายปลายละตะวันออกมาก่อน เดิมวัดนี้ปรากฏว่าพระชินเสนเป็นผู้สร้างราว พ.ศ. 500 (ชัย สัจจาพันธุ์ 2525, 4 - 5) ได้ฝังวิสุคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 840 พระเจ้าธรรมรังคัลเจ้าเมืองพัทลุง เป็นศาสนูปถัมภ์สร้างถาวรวัตถุหลายอย่างเพราะเห็นความสำคัญของวัดพะโคะ ครั้นต่อมา พ.ศ. 2091 - 2111 พระยาดำรงกษัตริย์ (บางแห่งเรียกพระยารธรรมรังคัล) ได้นิมนต์พระมหาคอนมทัสสี พระณไสยมุย และพระธรรมกาวา ให้ไปเอากระบวนพระมหาธาตุเมืองลังกา และมาสร้างเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ สูงหนึ่งเส้นห้าวา ทำพระวิหารธรรมศาลาทำอุโบสถ สร้างกำแพงสูงหกศอกระหว่างเขตสังฆวาสนที่พิภสงฆ์ (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 44)

ตามพงศาวดารเมืองพัทลุง กล่าวว่า วัดนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2057 และเป็น “วัดหลวง” ตามที่ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542, 5306) กล่าวว่า

“...ครั้งกาลล่วงมาราว จ.ศ. 876 ล่วงแล้ว ครั้นกรุงศรีอยุธยาโบราณปรากฏว่า พระยาธรรมรังค์ล เจ้าเมืองพัทลุงได้นิมนต์ พระมหาอโนมทัสสีไปเชิญพระมหาธาตุเจ้า มาแต่ลังกาทวีปมาก่อเจดีย์สูง 1 เส้น บรรจุพระมหาธาตุ แล้วสร้างวัดทำอุโบสถศาลา วิหาร และก่อล้อมเป็นเขตวัดสูง 6 ศอก ณ เชิงเขาพิพัทสิงห์ เรียกว่า วัดหลวง แล้วบอก ถวายพระราชกุศลเข้าไปในกรุง โปรดเกล้าฯ ให้มีตราพระคชสีห์และตราโกษาธิบดี ออกมาเบิกข้าส่วย และภูมิเรือน สวนไร่นา ขาดออกจากส่วนหลวง เป็นข้าโปรดคนทาน เพื่อกลับไปสำหรับหลวงสืบไป...”

หนังสือ “สมเด็จพระราชมนูสีสามิรามคุณูปมาจารย์ หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” เรื่อง วัดพระราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ของพูนพันธ์ คำวาจา (2549, 37) กล่าวว่าไว้ว่า

“...วัดพระราชประดิษฐาน หรือวัดพะโคะ เป็นวัดโบราณได้ปรากฏหลักฐานใน พระตำราบรมราชูทิศเพื่อกลับไปวัดสมัยอยุธยาสำเนากรุงเก่า ว่าด้วยการพระราชทาน ที่กลับไป และเรื่องกลับไปวัดจังหวัดพัทลุงด้วย วัดพะโคะแต่เดิมมีฐานะเป็นวัดหลวง เป็นวัดที่สำคัญวัดหนึ่งในหัวเมืองพัทลุงฝ่ายปะทะตะวันออก คือ ทางฝั่งตะวันออกที่เป็นอำเภอสติงพระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ปัจจุบันนี้ ส่วนฝ่ายปะทะตะวันตก นั้นคือ บริเวณวัดเขียน วัดสทัง บริเวณโคกเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงเก่าสมัยอยุธยา ตอนต้นอยู่ในท้องที่อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และเป็นหัวเมือง 12 นักขัตร์เมืองหนึ่งของนครศรีธรรมราช ถือตรางเล็ก (มะเส็ง)...”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเป็นวัดเก่าแก่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 840 ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างมาแต่สมัยใด ตามพงศาวดารเมืองพัทลุงกล่าวว่า เมื่อปี พ.ศ. 2057 ตรงกับสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ พระบรมราชูทิศเพื่อกลับไป ข้าพระ โยมสงฆ์และสิ่งของ เพื่อใช้บูรณะ วัดราช-ประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เห็นได้ในสมัยพระเจ้าธรรมรังค์ลเป็นเจ้าเมืองสติงพระได้นิมนต์ พระมหาอโนมทัสสีให้ไปอัญเชิญพระบรมธาตุมาแต่เมืองลังกานำมาก่อพระศรีรัตนมหาธาตุสูงเส้นหนึ่ง สร้างพระอุโบสถ วิหาร ธรรมศาลาและก่อกำแพงรอบสูง 6 ศอก จนต่อมาสมัยสมเด็จพระราชมนูสีสามิรามคุณูปมาจารย์ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) ได้บูรณะพระศรีรัตนมหาธาตุจนปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

1.3 ความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดโบราณที่มีความสำคัญทั้งด้านพระพุทธศาสนา การเมือง การปกครองมาตั้งแต่อดีต ในสมัยอยุธยาเมืองสทิงพระถูกอุทกภัยจนแตก ยกมาตั้งที่ 2 ครั้ง เคยทำลายเมืองและวัดวาอารามเสียหายยับเยิน รัฐบาลกลางจึงมีกุลโศบายที่ใช้สถาบันพุทธศาสนาบริเวณนี้เป็นที่สกัดกั้นการรุกรานทางวัฒนธรรมและการเมือง จึงมอบให้เจ้าคณะวัดพะโคะรับสิทธิพิเศษและมีอำนาจหน้าที่พิเศษ วัดราชประดิษฐฐานเข้าลักษณะเป็น วัดกษัตริย์สร้าง เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุ มีโบราณสถานที่มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและโบราณคดี เคยมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านศาสนาและการปกครอง (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525, 45) วัดพะโคะในอดีตมีความสำคัญดังนี้

1.4.1 วัดพะโคะเคยใช้เป็นสถานที่กระทำพิธีดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

1.4.2 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยกรุงศรีอยุธยาแบบอย่างศิลปะลังกา สร้างอยู่บนฐานรากเดิมที่เคยถูกอุทกภัยทำลายและสันนิษฐานกันว่า รูปทรงสมัยแรกทำตามแบบศิลปะปัลลวะซึ่งคล้ายองค์พระเจดีย์องค์ใหญ่ที่วัดจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

1.4.3 เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่า พระโคตมะ (พะโคะ) อันเป็นที่พระพุทธรูปปางปรินิพพาน อยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวาหลับพระเนตรพระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปตามพระกายเบื้องซ้าย พระหัตถ์ขวาหงายวางอยู่ที่พื้นข้างพระเขนย พระบาททั้งสองตั้งซ้อนกันเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ยาว 18 เมตรสูง 2.50 เมตร ฝีมือช่างท้องถิ่น ประดิษฐานอยู่ในวิหารด้านทิศเหนือของพระเจดีย์

1.4.4 เป็นวัดที่มีความสำคัญเกี่ยวโยงกับประวัติศาสตร์หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระราชมนูนี้สามิรามคุณูปมาจารย์ มีรูปเคารพหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในลักษณะจาริกธุดงค์

1.4.5 เป็นวัดที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และโบราณคดีมีทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุ และมีจิตรกรรมฝาผนังในศาลาการเปรียญ ซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ. 2518 - 2519) เกี่ยวกับปริศนาธรรมตามแนวคิดของสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2542, 5307)

วัดพะโคะเป็นวัดกษัตริย์สร้าง เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นที่กระทำพิธีดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุงและเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่า พระโคตมะ รวมถึงมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดอีกด้วย

1.4 การกัลปนาวัดพะโคะ

คำว่า “กัลปนา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ก. เจาะจงให้ น. ที่ดินหรือสิ่งของอื่น เช่น อาคารซึ่งเจ้าของอุทิศผลประโยชน์ให้แก่วัดหรือศาสนา ส่วนบุญที่อุทิศให้แก่ผู้ตาย” ทำนองเดียวกันกับ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529, 115 - 116) ได้ให้ความหมายว่า การกัลปนา เจาะจงให้หรือมอบให้ โดยทั่วไป หมายถึง การยกที่ดินหรือสิ่งอื่น เช่น อาคารซึ่งเจ้าของอุทิศผลประโยชน์ให้แก่วัดหรือศาสนา โดยที่แต่โบราณมาเรา ถือว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของพระมหากษัตริย์ การกัลปนาที่มักเป็นการพระบรมราชูทิศเพื่อกัลปนา คือ โดยทั่วไปเป็นเรื่องที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชูทิศที่ดิน ไร่ นา อันเป็นของหลวงให้แก่พระสงฆ์ทั้งผู้คน ชายหญิง ซึ่งเรียกว่า ถวายเข้าพระ โยมสงฆ์ ให้แก่วัดเป็นเด็ดขาด ใครจะล่วงละเมิดมิได้ และถวายธรรณีสงฆ์อันได้แก่ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินไร่ นา ถวายเป็นของสงฆ์ เพื่อเก็บผลประโยชน์อุทิศแก่วัดหนึ่งที่ทรงพระบรมราชูทิศนั้น พร้อมกับให้มีพระเถระเจ้าอาวาสเป็นผู้กำกับดูแล มีผู้คน เข้าพระ โยมสงฆ์ เป็นผู้ปรนนิบัติดูแลพระสงฆ์ ทำนา ทำไร่ บนที่วัดเพื่อนำพืชผลบำรุงวัด มีนายประเพณีคอยควบคุมดูแลผลประโยชน์ของวัด เป็นต้น

แผนที่กัลปนาวัดพะโคะมีลักษณะเป็นสมุดข่อยหรือหนังสือใบลานที่เขียนเป็นแผนที่แสดงภาพสถานที่ต่างๆ โดยมีการระบายสีภาพด้วย รูปลักษณะของแผนที่ภาพกัลปนาวัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523, 47) ระบุว่า

“...ต้นฉบับของแผนที่ภาพฉบับนี้เขียนในสมุดข่อย เนื้อกระดาษสีขาว เป็นหนังสือที่ชาวใต้เรียกว่า “บุตขาว” สภาพของหนังสือชำรุด กล่าวคือ เนื้อหาส่วนกลางของแผนที่ภาพหายไป...”

สำหรับรูปลักษณะที่ปรากฏในอีกด้านหนึ่งของแผนที่กัลปนาวัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ไว้ว่า

“....ด้านหลังของสมุดข่อยเล่มนี้จารเรื่องกัลปนา จังหวัดพัทลุง สังเกตลายมือและลักษณะตัวอักษรที่จาร เชื่อได้ว่าเป็นลายมือเดียวกันกับผู้เขียนคำบรรยายในแผนที่ภาพ และเมื่อเขียนกัลปนาจบแล้วมีที่ว่างอยู่ ผู้เขียนได้ใช้เขียนลายไทยบอกชื่อลายต่างๆ เป็นทำนองตำราวิธีเขียนภาพ เมื่อพิจารณาตลอดทั้งเล่มแล้ว เห็นชัดว่าการเขียนครั้งนี้เป็นการรวบรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องลงไว้สมุดเล่มเดียวกัน เพื่อใช้เนื้อกระดาษให้เต็มเล่มทำนองเดียวกับการจารวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เล่มอื่น...”

ธิดา สาระยา (2538, 85 - 108) รูปลักษณะของแผนที่กัลปนาวัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ระบุไว้ว่า

“...แผนที่เก่าเมืองสทิงพระ จังหวัดสงขลา ให้รายละเอียดคล้ายคลึงกับแผนที่เมืองของยุโรป อาจกล่าวได้ว่าแผนที่แบบไทย ๆ ดังกล่าวน่าจะได้ต้นฉบับมาจากแผนภูมิของไตรภูมิที่ปรากฏในสมุดเก่าและจิตรกรรมฝาผนังในยุคนั้น...”

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีภูมิทัศน์กว้างขวางมาก ทิศเหนือจดแหลมตะลุมพุก เมืองนครศรีธรรมราช ทิศใต้จดหัวเขาแดง เมืองสงขลา ทิศตะวันออกจดอ่าวไทย และทิศตะวันตก จดทะเลสาบสงขลา (ชัย สัจจาพันธ์ 2525, 11) เนื้อหาของแผนที่ภาพกัลปนาวัดพะโคะพอจะประมวลได้ดังนี้

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523, 47) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแผนที่ภาพกัลปนาวัดพะโคะอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยระบุว่า

“...ภาพที่ปรากฏในแผนที่มุ่งแสดงถึงวัดต่างๆ ที่ขึ้นกับวัดพะโคะในสมัยนั้น (ปัจจุบันวัดพะโคะติดเขตตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา) ภาพวัดและสถานที่สำคัญต่างๆ ที่ปรากฏในส่วนที่ยังเหลืออยู่มีทั้งหมด 250 แห่ง...”

และได้กล่าวถึงเนื้อหาภาพในแผนที่กัลปนาวัดพะโคะอีกว่า

“...แผนที่ภาพวัดที่ขึ้นกับวัดพะโคะเมืองพัทลุง แสดงภาพวัด ภูมิ วิหาร เจดีย์ ต้นไม้ใหญ่ ลำคลอง เขตเลนชุกบุตร และภาพสัตว์ พร้อมทั้งมีคำบอกชื่อวัดและชื่อสถานที่สำคัญที่อยู่ในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก ตั้งแต่เกาะยอและหัวเขาแดง (เขตอำเภอเมืองสงขลาในปัจจุบัน) ไปจนถึงตำบลทรายขาว (เขตอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบัน)”

การกัลปนาหรือการทำนุบำรุงพุทธศาสนาโดยการอุปถัมภ์ เป็นจารีตปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน เช่น ในสมัยอยุธยาเมื่อพระมหากษัตริย์จะพระราชทานกัลปนาให้กับวัดวาอารามใดก็จะโปรดฯ ให้ตราเอกสารขึ้น เอกสารนี้จะเรียกว่า พระตำราบรมราชูปถัมภ์เพื่อกัลปนา หรืออาจจะเรียกสั้น ๆ ว่า “พระตำรา” พระตำรานี้จะพระราชทานให้ไว้เพื่อเป็นหลักฐานแก่วัดที่ได้รับการกัลปนาเพื่อยืนยันถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับพระราชทาน (พูนพันธ์ คำวาจา 2549, 108) โดยอมรา ศรีสุชาติ (2530, 120) ได้กล่าวสอดคล้องกัน ถึงเนื้อหาบางส่วนของแผนที่ภาพกัลปนาวัดพะโคะ ระบุว่า

“...ปรากฏภาพป้อมปราการบนเขาในแผนที่กัลปนาวัดลุ่มทะเลสาบสงขลาในสมัยอยุธยา วัดที่ขึ้นกับวัดพะโคะในสมัยอยุธยาปรากฏหลักฐานอยู่ในแผนที่ภาพเพื่อกัลปนาหัวเมืองพัทลุง ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ ในหมวดหมู่ตำรา ทะเบียนเล่มที่ 3 มีบางส่วนชำรุดไปบ้าง เท่าที่เหลืออยู่และสามารถอ่านได้ มีรายชื่อวัดที่ขึ้นต่อวัดพะโคะดังนี้ วัดกระหวัด (วัดแก้วหัวสม) วัดมหาการ วัดเบิก วัดโรงน้อย วัดใหม่ พระครูสมุหพะโคะ วัดตะพังครุ วัดพระครูรองพะโคะ วัดกระพังแก้ววาจา วัดดีหลวง วัดชลอน วัดชะแมพระโพธิญาณ วัดสนามชัย วัดต้นปาศาลาแก้ว...”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนที่กัลปนาวัตพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นแผนที่ที่เขียนบนสมุดข่อยเนื้อกระดาษสีขาว ซึ่งคนในท้องถิ่นภาคใต้เรียกว่า “บุคขาว” แผนที่นี้แสดงให้เห็นสถานที่ต่างๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกับแผนที่เมืองของยุโรป เนื้อหาของแผนที่กัลปนาวัตพะโคะนั้นมีเนื้อหาแสดงให้เห็นภาพ คำ และข้อความต่างๆ ที่ปรากฏในแผนที่ภาพกัลปนาวัตพะโคะ เช่น วัดต่างๆ เมืองโบราณ ตำบล หมู่บ้าน ตระพัง คลอง ต้นไม้ สัตว์ เป็นต้น สำหรับเนื้อหาที่ปรากฏในอีกด้านหนึ่งได้จารเรื่องกัลปนาจังหวัดพัทลุงและลายไทยแบบต่างๆ โดยมีชื่อลายเขียนกำกับไว้

1.5 ประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระราชมนูญสามีสยามคุณูปมาจารย์หรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นพระอริยสงฆ์ที่มีประวัติเล่าขานในเชิงตำนานแพร่หลายในภาคใต้ ทั้งที่เป็นตำนานเล่าสืบทอดด้วยวาจาหรือมุขปาฐะและที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ โดยเฉพาะประวัติชีวิตในเชิงตำนานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์ได้พบหลักฐานในเรื่อง “ย่อเข้านำราหะมื่นตราพระธรรมวิลาสเอาไปวิเวกเป็นหัวเมือง” และบางส่วนของเอกสารกัลปนาวัตจังหวัดพัทลุง ดังนั้นการศึกษาประวัติชีวิตของสมเด็จพระราชมนูญสามีสยามคุณูปมาจารย์จะยึดหลักฐานดังกล่าวเป็นหลัก เนื่องจากเป็นเอกสารที่แต่งขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา และใช้เอกสารอื่นๆ รวมทั้งใช้ตำนานมุขปาฐะประกอบการศึกษาวิเคราะห์และตีความ (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2540, 35)

ในดินแดนคาบสมุทรสทิงพระ ได้แก่ พื้นที่ทางด้านฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา ปัจจุบัน ประกอบด้วย พื้นที่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอระโนด อำเภอกะแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอลิงหนคร จังหวัดสงขลา (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2540, 35) ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีสยาม เป็นดินแดนที่มีความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และพระพุทธศาสนา โดยมีเมืองสทิงพระ เมืองพะโคะ หรือเมืองพิพัทธสิงห์ และเมืองพังยาง เป็นศูนย์กลางการปกครองชุมชน เมืองเหล่านี้เป็นเมืองบริวารหรือเป็นเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองของหัวเมืองพัทลุง (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2543, 83) ที่อยู่ทางด้านฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา ตรงบริเวณโคกเมืองบางแก้วใกล้กับวัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ส่วนทางด้านพระพุทธศาสนานั้นมีศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์อยู่ 2 แห่ง ได้แก่ คณะลังกาป่าแก้วหรือคณะป่าแก้ว ตั้งอยู่ที่วัดเขียนบางแก้วทางด้านฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา และคณะลังกาชาติหรือคณะกาชาติ ตั้งอยู่ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทางด้านฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา คณะสงฆ์ลังกาชาตินี้ส่วนใหญ่ปกครองวัดทางด้านคาบสมุทรสทิงพระและบริเวณใกล้เคียงบริเวณรอบๆ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีชุมชนหนาแน่น เช่น ชุมชนเขาพะโคะ ชุมชนเขาคูหา ชุมชนบ้านชะแม ชุมชนบ้านดีหลวง ชุมชนบ้านเลียบ - บ้านวัดเล็ก เป็นต้น (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2540, 36) ชุมชนเหล่านี้มีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

สมเด็จพระราชมนูสีสามีสามิรามคณูปมาจารย์* (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) มีนามเดิมว่า ปู เป็นบุตรของนายหู นางจัน ชาวบ้านวัดเลียบ ตำบลตีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา (อุดม หนูทอง 2542, 8439) ส่วนวันเดือนปีเกิดของเด็กชายปู ตรงกับวันเดือนปีใด หลักฐานยังขัดแย้งกันมากมีผู้สันนิษฐานไว้หลายกระแส ดังนี้

ข้อสันนิษฐานที่ 1 อนันต์ คณานุรักษ์ ได้ระบุไว้ว่า “สมเด็จพระเจ้าพะโคะ ชาตะ วันศุกร์ เดือน 4 ปีมะโรง ตรงกับ พ.ศ. 2125” (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2540, 40)

ข้อสันนิษฐานที่ 2 เอกสารขอเข้าตำราหมื่นตราพระธรรมวิลาสเอาไปวิวาทเป็นหัวเมือง ระบุว่า “อยู่มาไซ้แลครั้งเกิดสมเด็จพระราชมนูสีมีบุญ แลได้พระพุทธศักราช 990 ฉลุสัมฤทธิ์ศก” (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2540, 40)

ข้อสันนิษฐานที่ 3 สุฉิงค์ พงศ์ไพบูลย์ ได้ระบุไว้ว่า “ท่านเกิดปี จ.ศ. 950 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 2131” (สุฉิงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2523, 58)

จากความเห็นเกี่ยวกับวันเดือนปีเกิดของสมเด็จพระราชมนูสีสามีสามิรามคณูปมาจารย์หรือหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด มีความแตกต่างกัน 3 กระแส ซึ่งปัจจุบันยังไม่ทราบแน่ชัดว่าปีเกิดของหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดอยู่ในปีใด

สมัยที่เด็กชายปูยังเป็นทารก นางจันได้ออกไปเกี่ยวข้าวในทุ่งนาและได้นำบุตรไปผูกเปลไว้ให้นอนใต้ต้นไม้หัว ขณะที่นางจันเกี่ยวข้าวอยู่นั้น ปรากฏภูมิของหลา (จุงอาจ) ขึ้นมานอนกดอยู่บนเปลของทารก นางจันมาพบก็ตกใจเรียกให้นายหูผู้เป็นสามีมาช่วย ผู้นั้นได้คายดวงแก้วไว้ให้แล้ว เลื้อยหายไป พออายุเจริญวัยบิดาได้นำเด็กชายปูไปบวชเณรในสำนักของสมเด็จพระจวง วัดกุฎีหลวง (วัดตีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา) ได้ศึกษาเล่าเรียน นโม ก ข ก กา และขอมไทย จบแล้วจึงไปเรียนธรรมบททศชาติสำนักของสมเด็จพระชินเสน วัดศรีบุญญ์ (วัดสี่หยัง ตำบลตรู อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา) (ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกลับไป สมัยอยุธยา ภาค 1 2510, 74) เมื่อเรียนจบแล้วได้เดินทางไปศึกษาธรรมที่เมืองนครศรีธรรมราช ณ วัดเสมาเมือง จนอายุครบ 22 ปี (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2552, 22) พระขุนลก* ได้รับเจ้าสามเณรปูไปสู่นักพระมหาเถรปิยทสสี* เพื่ออุปสมบทเป็นพระภิกษุ โดยพระขุนลกได้จัดหาเรือมาดไม้ตะเคียน 1 ลำ ไม้พะยอม 1 ลำ ไม้ขนุน 1 ลำ และไม้ยาง 1 ลำ เอามาผูกขนานกัน ณ คลองหน้าท่าเรือ ใช้เป็นอุทกสีมา อุปสมบทสามเณรปู มีพระมหาเถรปิยทสสี เป็นพระอุปัชฌายาจารย์ พระมหาเถรพุทธาสาคร เป็นพระกรรมวาจาและพระมหาเถรศรีรัตน

* ด้วยท่านเป็นปูชนียบุคคลรูปหนึ่ง มีความเกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) และกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา

* พระขุนลก เป็นชาวจีนรับราชการที่หัวเมืองนครศรีธรรมราช ปัจจุบันได้พบจารึกหน้าหลุมศพพระขุนลก ระบุ พ.ศ. 2206 ซึ่งสามารถนำไปเทียบอายุของสมเด็จพระราชมนูสีได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า “ตาขุนลก” ยังมีหลักฐานเป็นรูปเคารพตากขุนลกประดิษฐาน ณ ที่ศาลพระเสื้อเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2 รูป

* พระมหาเถรปิยทสสีรูปเดียวกับพระมหาปเรียนทศศรี แต่เจ้าอธิการล้าน กาญจโน และอนันต์ คณานุรักษ์ ระบุว่าท่านเป็นพระครูกาเดิม

* เจ้าอธิการล้าน กาญจโน และอนันต์ คณานุรักษ์ ระบุว่า คลองท่าเรือ คือที่เดียวกับ คลองท่าแพ

เป็นพระอนุสาวณาจารย์ เมื่ออุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วได้นามว่า “เจ้าสามมีราม” หรือ “สามมีราโม” ได้ศึกษาพระธรรมที่เมืองนครศรีธรรมราช และเพื่อให้ได้รับการศึกษาพระธรรมที่สูงขึ้นไป จึงได้ขอโดยสารเรือสำเภาของนายอินเดินทางไปศึกษาต่อที่กรุงศรีอยุธยา ขณะเรือเดินทางไปถึงเมืองชุมพร ได้บังเกิดพายุคลื่นลมแรง เป็นเวลา 7 วัน เสี่ยงอาหารและน้ำจืด จึงขาดแคลนทำให้ลูกเรือสงสัยว่าที่เกิดอาเพศเช่นนี้คงเพราะเจ้าสามมีรามโดยสารมาด้วย เจ้าสำเภาอินและลูกเรือจึงคิดจะนำเจ้าสามมีรามไปปล่อยขึ้นเกาะ เมื่อเจ้าสามมีรามลงไปเรือมาด ได้ยื่นเท้าซ้าย ลงไปในทะเลทำให้น้ำบริเวณนั้นกลายเป็นน้ำจืด ลูกเรือได้ช่วยกันตักน้ำจืดใส่โอ่งจนพอเพียงทำให้นายสำเภาอินยอมรับเจ้าสามมีรามเป็นอาจารย์ และรับเจ้าสามมีรามเดินทางต่อไป (ชัย สัจจาพันธุ์ 2525, 46 - 47)

เมื่อถึงกรุงศรีอยุธยาได้จำพรรษาอยู่ที่วัดแค* นอกกำแพงพระนครศรีอยุธยาหลังจากนายสำเภาอินเดินทางกลับมาเมืองนครศรีธรรมราช ได้มอบให้นายจันเข้าทาสคนหนึ่ง ไว้คอยนิบัติเจ้าสามมีราม ต่อมาเจ้าสามมีรามได้ไปศึกษาธรรมวินัยอยู่ที่วัดลุมพลีนาวาส* อยู่ชานานจนมีความแตกฉานทางพระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อมีชาวต่างประเทศ* เข้ามาทำพินันแปลธรรมะหรือปริศนาธรรมที่เกี่ยวกับพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์เจ้าสามมีรามสามารถแปลธรรมะหรือเรียงอักษรในพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ได้ถูกต้อง ได้รับชัยชนะ (ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกลับไปนาสมัยอยุธยา ภาค 1 2510, 75) พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาชนูนิ* หรือพระราชมนูนิสามมีรามคุณูปมาจารย์ สมเด็จพระราชาชนูนิได้ขอพระราชทานเบิกข้าพระ โยมสงฆ์ที่ขึ้นแก่วัดพะโคะหรือวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ข้าพระ 300 หวังงานเพื่อดูแลรักษาพระศรีรัตนมหาธาตุในวัดพะโคะและโปรดเกล้าฯ ให้จัดเรือสำเภาบรรทุกอิฐและยอดเจดีย์หล่อด้วยเบญจโลหะไปช่วยบูรณะพระศรีรัตนมหาธาตุวัดพะโคะอีกส่วนหนึ่งด้วย (ชัย สัจจาพันธุ์ 2510, 76 - 77)

เมื่อสมเด็จพระราชาชนูนิสามมีรามคุณูปมาจารย์ได้เดินทางกลับไปบูรณะวัดพะโคะให้เจริญรุ่งเรืองเสร็จเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระราชาชนูนิสามมีรามคุณูปมาจารย์ได้ร่วมมือกับพระครูรังสีพระมหาเถรพุทธรักขิต พระครูบุศเทพ และหมื่นเทพบาล สร้างวัดถ้ำคูหาสวรรค์* ในที่ราบขุนศรีชานาสร้างพระพุทธรูป 20 องค์และพระเจดีย์ 7 องค์ (เรื่องเดิม 2510, 67) หลังจากนั้นบทบาทของสมเด็จพระราชาชนูนิสามมีรามคุณูปมาจารย์ไม่ปรากฏหลักฐานในที่ใดอีก หลายคนเชื่อว่าสมเด็จพระราชาชนูนิสามมีรามคุณูปมาจารย์ ได้เดินทางไปกรุงศรีอยุธยา แต่ประชาชนทั่วไปเรียกท่านว่า “สมเด็จพระเจ้าพะโคะ”

* วัดแคหรือวัดแคราชานาวาส ปัจจุบันตั้งอยู่นอกตัวเกาะพระนครศรีอยุธยา ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งยังมีซากอิฐเดิมเป็นกุฏิหลวงพ่อทวด ปัจจุบันได้สร้างเป็นศาลาหรือวิหารประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อทวด วัดนี้ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

* วัดลุมพลีนาวาส ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของมัสยิดบ้านลุมพลีใกล้กับวัดภูเขาทอง นอกตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา หรืออยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดแคราชานาวาส

* ชาวต่างประเทศในที่นี้ เจ้าอธิการล้าน กาญจนและอนันต์ คณานุกรษ์ สันนิษฐานว่าเป็นพรหมณ์จากเกาะลังกา

* เอกสารกลับไปวัดหัวเมืองพัทลุงสมัยอยุธยาระบุว่า การพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาชนูนิเพราะเจ้าสามมีรามได้บูรณะเจดีย์พระมหาธาตุวัดพะโคะถวายพระราชกุศล

* วัดถ้ำคูหาสวรรค์หรือวัดคูหาสวรรค์ ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

(ชัยวุฒิ พิชยะกุล 2552, 26) มาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามขณะที่สมเด็จพระราชมนูญีออกจากวัดพะโคะนั้น หลักฐานเอกสารกัลปาวัดหัวเมืองพัทลุงระบุว่า วัดพะโคะมีพระครูสังฆธรรมรังสีพุทธบวร มาจารย์เป็นเจ้าของอาวาสและเจ้าคณะลังกาชาติ ด้วยเหตุนี้สมเด็จพระเจ้าพระโคะหรือสมเด็จพระราชมนูญี สามีรามคุณูปมาจารย์จึงไม่มีเอกสารในที่ใดเลยว่าเป็นเจ้าอาวาสวัดพะโคะ โดยเฉพาะสมณศักดิ์ที่ “สมเด็จพระราชมนูญีสามีรามคุณูปมาจารย์” หรือ “พระราชมนูญี” นั้น เป็นสมณศักดิ์ของพระราชอาณา ในกรุงศรีอยุธยา คือ สมณศักดิ์ของเจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง เป็นพระราชอาณาขึ้นกับสมเด็จพระอริยวงศาสังฆราชาธิบดีวัดหน้าพระธาตุเจ้าคณะคามวาสีฝ่ายซ้าย (เรื่องเดิม 2552, 26)

ส่วนหลักฐานตำนานท้องถิ่นระบุการหายไปของสมเด็จพระราชมนูญีหรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะว่าท่านได้บรรลุธรรมขั้นสูง และชาวบ้านเชื่อว่าท่านคือองค์พระโพธิสัตว์ศรีอริยเมตไตรยที่จุติลงมาสู่โลกมนุษย์ ดังนั้นเพื่อมิให้ชาวบ้านทราบสถานะที่แท้จริงของท่านสมเด็จพระเจ้าพะโคะพร้อมด้วยสามเณรได้โล้หายไปจากวัดพะโคะในคืน 15 ค่ำ ดังที่ เจ้าอธิการถัน กาญจน หรือพระครูอภิรักษ์ชุมพลเขต อดีตเจ้าอาวาสวัดตีหลวง และเจ้าคณะตำบลตีหลวง-ชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา (ชัยวุฒิ พิชยะกุล 2552, 28) ระบุไว้ว่า

“...สมเด็จพระเจ้าราชมนูญีสามีราม ก็พาสามเณรแก้วบุญรอดโล้ล่องไปในคืนวันลงอุโบสถ ปรากฏว่า ชาวบ้านพะโคะ ชาวบ้านชุมพล ตีหลวง ก็เห็นดวงโชติช่วงตามหลัง เรียงเคียงข้างไปอย่างโคลมลอย โห่ดวงเล็กดวง ช่วงไปข้างทิศใต้ สูงประมาณจากพื้นดินขึ้นไปราว 4 เส้นเศษ...”

ในสมัยที่สมเด็จพระราชมนูญีสามีรามคุณูปมาจารย์โล้* หายไปจากวัดพะโคะนั้น ปรากฏว่าบริเวณเมืองปัตตานีและเมืองไทรบุรีหรือรัฐเกดะห์ ได้พบเรื่องราวเล่ากันมาว่ามีพระภิกษุชรารูปหนึ่งเป็นปราชญ์ทางธรรมและชำนาญทางอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ชาวเมืองไทรบุรีให้ความเคารพศรัทธามาก แต่ชาวเมืองไม่ทราบชื่อและประวัติความเป็นมาของท่าน คนทั่วไปเรียกท่านว่า “ท่านลังกาตา” หรือท่านช่างให้หรือท่านเหยียบน้ำทะเลจืด ตามตำนานได้กล่าวว่าท่านได้สร้างวัดหนึ่งที่ตั้งว่า “วัดโกระโน” ขณะเดียวกันท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดช่างให้ (เรื่องเดิม 2552, 28) จึงทำให้ต้องเดินทางไปมาระหว่างวัดช่างให้กับวัดโกระโน ซึ่งต้องใช้เวลาการเดินทางเป็นแรมเดือน จากตำนานสมเด็จพระราชมนูญีสามีรามคุณูปมาจารย์แห่งวัดพะโคะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา และตำนานหลวงพ่อดาว วัดช่างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่า เป็นพระภิกษุรูปเดียวกันหรือเป็นตำนานที่ต่อเนื่องกันโดยให้เหตุผลจากการเกิดนิมิตต่างๆ หรือจากการเข้าทรงหลายครั้งนำมาเป็นเหตุการณ์ขึ้นที่เชื่อว่าเป็นพระภิกษุรูปเดียวกันด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างตำนานให้เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

* เป็นภาษาถิ่นใต้ ซึ่งตรงกับคำว่า ลู หรือ บรรลุ อันหมายถึงการบรรลุธรรมของสมเด็จพระราชมนูญีสามีรามคุณูปมาจารย์

* วัดโกระโน ในหนังสือประวัติหลวงพ่อดาวเหยียบน้ำทะเลจืดของวัดช่างให้ เรียกชื่อวัดนี้ว่า “วัดโกระโน”

กล่าวโดยสรุป หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระราชมนูเสียมามีรามคณูปมาจารย์เป็นพระอริยสงฆ์ภาคใต้ประวัติของท่านมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร โดยเฉพาะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่เคยเป็นวัดที่หลวงพ่อกวดเหยียบน้ำทะเลจืดจำพรรษาและบูรณะ ปัจจุบันทางวัดมีอนุสาวรีย์หลวงพ่อกวดในลักษณะจาริกจรดงค์และพระเครื่องหลวงพ่อกวดรุ่นต่างๆ ให้เช่าบูชา

1.6 สภาพทั่วไปของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตั้งอยู่ที่บ้านพะโคะ หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากจังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ 80 ตารางวา มีธรณีสงฆ์ 1 แปลง เนื้อที่ 34 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา ห่างจากตัวเมืองจังหวัดสงขลาประมาณ 70 กิโลเมตร ทางเข้ามีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร แยกจากทางหลวงหมายเลข 408 (สงขลา - ระโนด) ที่สี่แยกชุมพล โดยตั้งอยู่ที่ละติจูด 7 และลองจิจูดที่ 100 ตะวันออก ที่ตั้งของวัดตั้งอยู่บนเนินเขาโดด มีความสูงประมาณ 30 เมตร จากระดับน้ำทะเลซึ่งเป็นภูเขาธรรมชาติ เกิดจากการทับถมและการสร้างตัวของหินกรวดมน และหินทราย เนินเขาพะโคะมีลักษณะลาดลงไม่สูงชันมากนัก ส่วนบนของเนินเป็นที่ราบกว้าง สามารถประดิษฐานองค์เจดีย์และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ของวัดได้ทั้งหมด(ห้องสมุดประชาชนอำเภอสังขละบุรี 2553)

ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีพระภิกษุทั้งหมด 8 รูป มีเจ้าอาวาสฉายาว่า พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) เนื้อที่ของวัดมีทั้งหมด 12 ไร่ 80 ตารางวา (ห้องสมุดประชาชน อำเภอสังขละบุรี 2553)

ทิศเหนือ	จุดที่ดินเอกชน
ทิศใต้	จุดที่ดินเอกชน
ทิศตะวันออก	จุดที่ดินธรณีสงฆ์
ทิศตะวันตก	จุดที่ดินของเอกชน

สถาปัตยกรรมภายในวัด

1. พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ (เจดีย์ทอง) เป็นเจดีย์ประธานของวัดเชื่อกันว่าน่าจะเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รูปแบบของเจดีย์เป็นศิลปกรรมสมัยอยุธยาสร้างขึ้นในสมัยของสมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2148 - 2163) และได้รับการบูรณะซ่อมแซมเรื่อยมา องค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดใหญ่ 3 ชั้นรอบฐานชั้นล่างสุดมีประติมากรรมปูนปั้นรูปช้างและพาไลมุงกระเบื้องเกล็ดเต่า ด้านทิศใต้มีบันไดทางขึ้นไปยังลานประทักษิณด้านบนองค์ระฆังค่อนข้างกว้างและสันบัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม เหนือบัลลังก์เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นประทับนั่งอยู่ในซุ้ม ปล้องไฉนหนาและสั้นรองรับปลียอดที่มีรูปร่างเพรียวยาว (กรมศิลปากร 2553, 22 - 23)

2. วิหารพระพุทธไสยาสน์ เป็นอาคารที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมในรัชกาลที่ 3 แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตัวอาคารก่ออิฐถือปูนหน้าบันด้านหน้าเป็นลายปูนปั้นรูปเทพพนมและรูปปราสาทมณฑลหลังคาด้วยกระเบื้องเกล็ดเต่า ประดับหลังคาด้วยใบระกาและหางหงส์ ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ (พระโคตมะหรือพระโคะ) เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองฝีมือท้องถิ่นภาคใต้ ปางปรีนิพพานพระพุทธไสยาสน์องค์นี้สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นมาตั้งแต่พ.ศ. 2057 เมื่อครั้งแรกสร้างวัดและต่อมาคงได้รับการบูรณะเรื่อยมา (กรมศิลปากร 2553, 22 - 23)

3. พระวิหาร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเจดีย์ประธานเป็นอาคารโถงขนาด 4 ห้องก่ออิฐถือปูนตั้งอยู่บนเนินที่ก่อด้วยหินภูเขา แผนผังของพระวิหารความเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหันหน้าไปทางทิศตะวันตก มีบันไดทางขึ้นด้านหน้า ที่ผนังมีช่องทำด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว ภายในมีฐานบัวประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยฝีมือช่างท้องถิ่นอันงดงาม จำนวน 3 องค์ จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมและหลักฐานประเภทโบราณวัตถุที่พบสามารถกำหนดอายุได้ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (กรมศิลปากร 2553, 22 - 23) จากหลักฐานเอกสารทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าวัดพะโคะ แต่เดิมเป็นศูนย์กลางของเมืองพัทลุงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าพระวิหารแห่งนี้จะเป็นอาคารที่ใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเจ้าเมืองพัทลุงและใช้เป็นสถานที่ตัดสินคดีความอีกด้วย

วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่ได้รับคัดเลือกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อปรับปรุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ดังนั้นจึงได้มีการออกแบบวางผังบริเวณให้เป็นที่น่าดึงดูดใจ อีกทั้งวัดพะโคะเป็นวัดที่มีชื่อเสียง เพราะเป็นวัดที่หลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด ได้เคยมาจำพรรษาและบูรณะปฏิสังขรณ์ให้วัดเจริญรุ่งเรือง การเข้าถึงสะดวก มีป้ายบอกทางเห็นเด่นชัด โดยเฉพาะลักษณะเฉพาะของวัดและพระเจดีย์ซึ่งมองเห็นชัดเจนจากระยะไกล การใช้ที่ดินภายในวัดมีการแบ่งสัดส่วนชัดเจน ดูได้จากผังบริเวณของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) สภาพของสถาปัตยกรรมของวัด อาคารทุกหลังได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ แต่การคัดเลือกใช้วัสดุในการบูรณะไม่ดีเท่าที่ควร ฝีมือการก่อสร้างไม่ประณีตนัก สิ่งที่วัดได้พัฒนาในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา คือ การปรับปรุงบริเวณทางขึ้นให้ดูแลสวยงามมีการปลูกต้นไม้ประดับบริเวณวัด เปลี่ยนเสาไฟฟ้าให้เหมาะสมในโครงการต่อไปที่สำคัญของวัด คือ การสร้างศาลาอเนกประสงค์ เป็นที่ประดิษฐานรูปจำลองหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด และวัดมีโครงการจะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เก็บรวบรวมโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่พบภายในวัด และจากพื้นที่โดยรอบมาเก็บรักษาเอาไว้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มปป, 4) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรเห็นความสำคัญของวัดพะโคะ จึงประกาศขึ้นทะเบียนให้เป็นโบราณสถานของชาติในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 102 ตอนที่ 180 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 หน้า 135 (กรมศิลปากร 2553, 22) การเดินทางใช้รถประจำทางสายสงขลา - ระโนด ลงที่สี่แยกชุมพลนั่งรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างเข้าถึงวัด (ห้องสมุดประชาชนอำเภอสติงพระ 2553)

วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่มีความสำคัญกับจังหวัดสงขลาและภาคใต้ เพราะในอดีตวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เกี่ยวข้องกับการกัลปนาและเป็นที่ตั้งของพระพุทธศาสนาฝ่ายลังกาชาติ นอกจากนี้ยังมีประวัติเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเล

จิต วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ตั้งอยู่ที่ถนนสาย 408 (สงขลา - ระโนด) อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นที่เคารพสักการะของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลา เดิมวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีชื่อว่า วัดหลวง ตามพงศาวดารเมืองพัทลุงที่ได้บันทึกว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) สร้างในสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) นั้น พระมหากษัตริย์อิทธิราชเป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อถวายพระราชกุศลตามโบราณราชประเพณี และที่เขาคะโคะนั้นเดิมมีชื่อเรียกว่า “พิเพชรสิง” เป็นบริเวณที่มีชุมชนใหญ่และมีวัดหลวงอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาเมื่อมีผู้ไปสร้างพระไพหารและก่อรูปพระโคะขึ้น จึงได้เปลี่ยนชื่อเรียกว่า “เขาพระโคะ” จากนั้นมา นอกจากนั้นแล้ววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ยังมีความสำคัญมาแต่อดีต เข้าลักษณะ “เป็นวัดกษัตริย์สร้าง” เป็นที่ประดิษฐานของพระมหาธาตุ ๓ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ มีโบราณสถานที่มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและโบราณคดี เคยมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านศาสนาและการปกครอง ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน เป็นการสร้างความสามัคคีของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอด บนพื้นฐานของความเชื่อ และความศรัทธาของกันและกัน คือ งานประเพณีต่าง ๆ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic changes)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการจำหน่ายจ่ายแจกและการบริโภค (ศิริรัฐ ชูพร้อม 2544, 9)

2.1 ความหมายของเศรษฐกิจ

ราชบัณฑิตยสถานและนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้พอประมวลได้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2535, 761) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า “เศรษฐกิจ” คือ การผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน

ทับทิม วงษ์ประยูร (2526, 2) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์อันมีอยู่ไม่จำกัด แต่แนวการที่จะได้รับมีขอบเขตจำกัด ได้แก่ การประกอบการเลี้ยงชีพ การแสวงหารายได้ การสะสมทรัพย์สิน การผลิต การจำหน่าย ตลอดจนการบริโภคสิ่งอุปโภคต่าง ๆ

จำนง อติวัฒนสิทธิ์และคณะ (2532, 109) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ให้ได้มากที่สุดและอย่างประหยัดที่สุด

ดวงพันธ์ ธรรมา และวรรณิ พุทธาวุฒิไกร (2520, 1) ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแลกเปลี่ยนและการบริโภค

ปัจจัย บุณนาค และสมคิด แก้วสนธิ (2535, 4) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า คำว่าเศรษฐกิจ เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ “Economy” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก “Oikos” ร่วมกับ “Nemein” ฉะนั้นแง่ของความหมายข้างต้น คือ “การจัดการครอบครัว” หรือ “Household anagement” ความเชื่อถือในสมัยนั้น คือ การจัดการครอบครัวในสมัยนั้นจะต้องกระทำโดยให้ประหยัดที่สุด เพราะการผลิตส่วนใหญ่ทำเองภายในครอบครัว และบริโภคสินค้าเอง ด้วยเพียงบางส่วนเท่านั้นที่แลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้ากับเพื่อนบ้าน สมัยต่อมาการผลิตสินค้าขยายตัวกว้างขวางขึ้น มีการแลกเปลี่ยนขายสินค้าโดยการใช้จ่ายเงินเป็นสื่อกลาง การแลกเปลี่ยนหลักที่ยึดถือ คือ ผลิตสินค้าให้ประหยัดที่สุด และนำมาแลกเปลี่ยนกันโดยให้ตนได้รับประโยชน์มากที่สุด

จากความหมายของเศรษฐกิจที่นักวิชาการดังกล่าวข้างต้นได้ให้ความหมายไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ คือ กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแจกจ่าย การจำหน่ายหรือ การแลกเปลี่ยน และการบริโภคสินค้าและบริการ

2.2 ความสำคัญของเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้พอจะประมวลได้ดังนี้
 วรรณีย์ ภูมิภักทราคม และคณะ (2538, 11 - 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้ พอจะสรุปได้ว่า เศรษฐกิจมีความสำคัญและแทรกอยู่ในวงการทุกชั้นตอน ทั้งในเรื่องของการเลือกใช้ทรัพยากรที่หายากและมีจำกัด เพื่อทำการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อให้การกระจายสินค้าเกิดความเป็นธรรมมากที่สุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งพอจะแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1.2.1 ความสำคัญในระดับจุลภาค เศรษฐกิจช่วยให้เข้าใจในบทบาทของแต่ละบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต คนกลาง เจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อจะช่วยเหลือแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่อไป

1.2.2 ความสำคัญในระดับมหภาค ปัญหาเศรษฐกิจของส่วนรวมหรือของประเทศนั้นนับว่าสำคัญยิ่ง การเข้าใจเศรษฐกิจทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจสภาพข้อเท็จจริงของปัญหาความสัมพันธ์และผลกระทบ แนวทางแก้ไข โดยสามารถเลือกวิธีการที่ทำให้บรรลุนโยบายเศรษฐกิจได้ถูกต้อง และเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

1.2.3 ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเสถียรภาพ ประเทศชาติต่าง ๆ ทั่วโลกในปัจจุบัน ได้แก่แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวและมีเสถียรภาพมั่นคง

กฤตยา ตติรังสรรค์สุข (2539, 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้ 2 ประการสรุปได้ดังนี้

2.2.1 เศรษฐกิจมีความสำคัญต่อบุคคล เพราะเศรษฐกิจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำมาหากินของมนุษย์เพื่อการดำรงชีพ ถ้าบุคคลได้มีเศรษฐกิจดี สามารถทำงานมีรายได้เพียงพอที่จะหาซื้อสิ่งที่มีความจำเป็นไม่มีหนี้สิน มีเงินออมและทรัพย์สิน การดำเนินชีวิตก็มีความสุข

2.2.2 เศรษฐกิจมีความสำคัญต่อประเทศ เพราะถ้าหากเศรษฐกิจของประเทศดี ประเทศมีรายได้สูงกว่ารายจ่าย มีสินค้าและบริการเพียงพอและทั่วถึง ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ประเทศนั้นก็จะมีความมั่นคง สังคมมีความสงบเรียบร้อย ไม่มีปัญหาสังคม

แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ประชาชนอดอยาก มีปัญหาการว่างงาน สังคมก็จะมีแต่ความวุ่นวาย รัฐบาลก็ต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อมาพัฒนาประเทศ ประเทศชาติก็จะถูกครอบงำและถ้าเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้นก็อาจจะทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นในชาติได้

อภิสิทธิ์ จันตะนี และทับทิม วงศ์ประยูร (2536, 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจไว้ ซึ่งแยกได้ 5 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ความสำคัญในการจัดหาสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งในความต้องการขั้นมูลฐานในการดำรงชีวิต ตลอดจนความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์และประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อสนองความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุด

3.2.2 ความสำคัญในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกในสังคม โดยจัดแบ่งงานให้สมาชิกในสังคมมีการทำงาน มีอาชีพที่ตนเองถนัด เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีประสิทธิภาพ

3.2.3 ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิต เพิ่มผลผลิตโดยมีการพัฒนาการผลิต คิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ ผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ด้วยวิทยาการที่เจริญก้าวหน้า

3.2.4 ความสำคัญในการกระจายรายได้ไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคมเพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ที่สามารถทำได้

3.2.5 ความสำคัญในการกระจายรายได้ไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ที่มีความเข้มแข็งและอ่อนแอทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมาตรฐานการครองชีพที่ดีและการอยู่ร่วมกันเป็นสุขของสมาชิกในสังคม

เศรษฐกิจมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มทุกสังคมและทุกประเทศ ถ้าประเทศชาติมีเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนก็จะมั่งคั่งมีงานทำ มีรายได้ มีความอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถช่วยให้พัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้ แต่ถ้าประเทศมีเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนก็อดอยากจนไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติในอนาคตต่อไป

2.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้ พอสรุปได้ดังนี้

สัญลักษณ์ ศุภนาม (2542, 16 - 32) ได้กล่าวถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละสังคมมี 4 ประเภท คือ

1. การผลิต แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

1.1 การผลิตขั้นปฐมภูมิ หรือชั้นแรก เป็นการผลิตที่ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ โดยตรง ไม่ยุ่งยากซับซ้อน กิจกรรมที่จัดเป็นการผลิตขั้นปฐมภูมิ คือ การเกษตรกรรม

1.2 การผลิตขั้นทุติยภูมิหรือชั้นที่สอง เป็นการผลิตที่ต้องอาศัยผลผลิตอื่น เป็นวัตถุดิบในการผลิต การผลิตยุ่งยากซับซ้อน กิจกรรมที่จัดเป็นการผลิตขั้นทุติยภูมิ ได้แก่ การผลิตทางด้านหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

1.3 การผลิตขั้นตติยภูมิหรือชั้นที่สาม เป็นการผลิตในลักษณะการให้บริการ เช่น การคมนาคมขนส่ง การค้าส่ง การค้าปลีก เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผลผลิตเคลื่อนย้ายจากการผลิตชั้นที่หนึ่งไปยังชั้นที่สองและไปสู่ผู้บริโภคได้สะดวกรวดเร็ว มีคุณภาพประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การกระจายรายได้ คือ การจัดสรรผลตอบแทนให้แก่ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่มีส่วนในการผลิตสินค้าและบริการ โดยจัดสรรผลตอบแทนออกมาในรูปของค่าเช่าให้แก่เจ้าของที่ดิน ค่าจ้างให้แก่แรงงาน

3. การแลกเปลี่ยน คือ การเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตหรือการบริโภคซึ่งกิจกรรมการแลกเปลี่ยนนี้ มีความเกี่ยวข้องกับเงิน ตลาด และการคมนาคมขนส่ง

4. การบริโภค คือ การใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์โดยตรง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การบริโภคของบุคคลจะมีมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างกำหนด เช่น รายได้ ราคาสินค้าและบริการ รสนิยม การโฆษณา เป็นต้น

ไขแสง รักวานิช (2542, 131 - 134) ได้กล่าวถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้คล้ายคลึงกันสรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละสังคมนั้น ประกอบด้วย 4 ประเภท ดังนี้

1. การผลิต หมายถึง การนำทรัพยากรต่างๆ มาประกอบกันเป็นสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ การผลิตประกอบด้วยปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ เป็นต้น

2. การกระจาย หมายถึง การจัดสรรผลตอบแทนให้แก่ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต โดยจัดสรรผลตอบแทนในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไร เป็นต้น

3. การแลกเปลี่ยน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตหรือการบริโภค การแลกเปลี่ยนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ระบบเงิน ตลาด และการคมนาคมขนส่ง

4. การบริโภค หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมา หมายถึง การบริโภคและการอุปโภค

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย การผลิต ซึ่งทำให้เกิดสิ่งของที่มีมนุษย์ต้องการ การจำหน่ายจ่ายแจก เป็นการจำหน่ายจ่ายแจกและบริการโดยการเปลี่ยนสถานที่และเจ้าของ การบริโภคเป็นการใช้สินค้าและบริการที่ได้จากการผลิตและจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อนำมาบำบัดความต้องการของตนเอง

2.4 ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคนได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและได้กล่าวถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไว้ พอประมวลได้ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528, 211 - 241) ได้กล่าวถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจพอจะสรุปได้ว่า เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มาจากภายนอกชุมชนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวชนบท เช่น การติดต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการการปฏิรูปที่ดิน การส่งเสริมการเกษตร การสร้างถนนหนทาง เป็นต้น

2. ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

2.1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ทำให้มีการยอมรับเทคนิคใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพ มีความกล้าเสี่ยงในการลงทุนมากกว่า

2.2. ปัจจัยประชากร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุของประชาชนและปัจจัยด้านขนาดของครอบครัว จะมีผลต่อประสิทธิภาพและการตัดสินใจ

สายหยุด จำปาทอง (2511, 13) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ปัจจัย 4 ปัจจัย พอสรุปได้ดังนี้

1. ประชากร ประกอบด้วย

1.1. จำนวนประชากร จำนวนประชากรย่อมส่งผลต่อการผลิตภายในประเทศเมื่อมีแรงงานมากเพียงพอที่จะนำมาเอาทรัพยากรที่มีมาให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และส่งผลต่อแรงงานในการผลิตและอุปทานสินค้า

1.2. คุณภาพประชากร หากประชาชนได้รับการศึกษาดี สุขภาพดีและมีระเบียบวินัย จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการผลิต

1.3. การเพิ่มประชากร เป็นการเพิ่มจำนวนแรงงานในการผลิตและมีผลต่อการเลี้ยงดูบุคคลที่ไม่อยู่ในวัยผลิต

2. ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตและเป็นวัตถุดิบสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาประเทศ

3. การสะสมทุน เป็นปัจจัยที่เป็นเครื่องมือในการผลิต

4. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นปัจจัยส่งเสริมความสะดวก ความรวดเร็ว และคุณภาพของสิ่งที่ผลิต

ปก แก้วกาญจน์ (2535, 93 - 94) ศึกษาความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาจากผลกระทบของระบบการผลิตเพื่อขาย ในช่วง 2 ทศวรรษ (ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเขาเจ็ยก อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง) ได้อธิบายว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการผลิตประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายนอก

1.1 การรับรูปแบบวัฒนธรรมทางการศึกษา แบบตะวันตก

1.2 นายทุนอุตสาหกรรม นายทุนพาณิชย์ ทั้งนายทุนต่างชาติเร่งลงทุนผลิตสินค้าอุตสาหกรรมออกจำหน่าย

1.3 กานำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต

1.4 การติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกกว้างขวางขึ้น เพราะความสะดวกสบายของการคมนาคมที่ได้เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

1.5 อิทธิพลของสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ทำให้คนติดต่อกันได้มากขึ้น

1.6 การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ๆ ของนายทุนอุตสาหกรรมและนายทุนพาณิชย์ โดยสื่อประเภทต่างๆ

1.7 ระบบการเมืองของต่างชาติ

2. ปัจจัยภายใน

2.1 การเปลี่ยนแปลงประชากร

2.2 การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่

2.3 การดัดแปลงทรัพยากรมาใช้ประโยชน์

สุวิทย์ ธีรศาศวัต และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2529, 262) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน กรณีบ้านโนนตะแบก ผลการศึกษาเฉพาะปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่

1.1 เกิดจากการขยายอำนาจรัฐเข้ามาสู่หมู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีการออกหลักฐานกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกิดกรรมสิทธิ์ถาวรในที่ดิน

1.2 เกิดจากการคมนาคมขนส่งระหว่างหมู่บ้านสะดวกขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และรับวิธีการผลิตจากที่อื่นมาใช้

1.3 เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน เนื่องจากการนำพืชเศรษฐกิจจากภายนอกเข้าสู่หมู่บ้าน

2. ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่

2.1 เกิดจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ผล คือ ที่ดินทำกินเริ่มขาดแคลน ทำให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเต็มที่

2.2 เกิดภัยธรรมชาติ น้ำท่วมบ่อย ๆ ทำให้ผลผลิตตกต่ำ คนที่มีน้าน้อยจะผลิตข้าวไม่พอกิน จำเป็นต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ประกอบได้หลายปัจจัย แต่สำคัญ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ประชากรทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ การสื่อสารคมนาคม ภาวะเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐและเอกชน เป็นต้น

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการผลิตประกอบไปด้วย การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การลดจำนวนของทรัพยากรธรรมชาติ การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติและทุนนิยม โครงการพัฒนาชนบทของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงการผลิต และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิศาสตร์

2.5. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคนได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และได้กล่าวถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงไว้ ดังนี้

นิยพวรรณ วรณศิริ (2536, 24) ได้กล่าวถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมี 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการผลิต มีดังนี้

- 1.1 จากการล่าสัตว์ เปลี่ยนมาเป็นการนำสัตว์มาเลี้ยง
- 1.2 จากการเพาะปลูกในป่าแบบเร่ร่อน เปลี่ยนเป็นการเพาะปลูกในที่โล่งและเป็นหลักแหล่ง และปลูกพืชหลากหลายชนิดมากขึ้น
- 1.3 จากการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคและใช้แทนแรงงานในครอบครัว เปลี่ยนเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า
- 1.4 จากการทำการเกษตรแบบเก่าหรือดั้งเดิมที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ ไม่ใช่เครื่องทุ่นแรง ไม่ใช่ปุ๋ย พัฒนาเปลี่ยนเป็นการนำเอาเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาใช้ มีการลงทุนในอาหารทำการเกษตรสูงขึ้น เริ่มการใช้เครื่องทุ่นแรง

2. การเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยน มีดังนี้

- 2.1 การเปลี่ยนแปลงสิ่งของ หรือการแลกเปลี่ยนผลิตผลกันในระหว่างคนที่อาศัยใกล้เคียงกัน แรกทีเดียวทำกันในระหว่างคนที่รู้จักกันสองคนต่อมาก็กัทำกันระหว่างกลุ่มและระหว่างสังคมเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่มีระบบการตลาดแต่เป็นพฤติกรรมง่าย ๆ ไม่มีสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ไม่มีระบบราคา แต่เมื่อเวลาผ่านไปจากการแลกเปลี่ยนง่าย ๆ ก็กลายเป็นซับซ้อนมากขึ้น
- 2.2 การพึ่งพาอาศัย เป็นลักษณะการให้และการรับโดยไม่มีเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของและบริการด้วยน้ำใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 2.3 ระบบปันส่วน เป็นระบบการเฉลี่ยผลผลิตให้สมาชิกในสังคมทุกคนได้มีกินมีใช้กันทั่วถึง ใครผลิตอะไรได้ก็นำมารวมกันเป็นส่วนกลางแล้วแจกจ่ายกันไปในจำนวนเท่า ๆ กัน
- 2.4 การค้าขาย เป็นการแลกเปลี่ยนผลิตผลและบริการเพื่อให้สิ่งของเหล่านั้นกระจายไปถึงมือผู้บริโภคในวงกว้างโดยทั่วถึงกัน มีการแจกจ่ายสินค้าโดยผ่านระบบค้าขายผ่านสื่อกลางคือเงินตรา

3. การเปลี่ยนแปลงการบริโภค สรุปได้ดังนี้

- 3.1 บริโภคสิ่งของและอาหารที่หาหรือผลิตได้ตามธรรมชาติ แล้วค่อย ๆ รับประทานอาหารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ได้เห็นหรือลอกเลียนแบบจากชุมชนภายนอกเข้ามาใช้ในชุมชน
- 3.2 ชาวบ้านมีการบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น

3.3 มีสินค้าหลากหลายขึ้น ทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ หลากหลายขึ้น

3.4 ชาวบ้านได้นำวัฒนธรรมการบริโภคของสังคมเมืองมาใช้ในชุมชนมากขึ้นไม่ว่าชนิดของสินค้า และวิธีการบริโภค

ภัทรนันท์ ไชยประภา (2542, 175 - 178) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางค้ำ อำเภอปากพูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ ผลการศึกษา ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการผลิต มี 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิต จำแนกได้ 3 ลักษณะ

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมจากการทำเกษตรชนิดหนึ่งไปสู่การทำเกษตรอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด

1.1.2 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตจากการทำเกษตรชนิดหนึ่งไปสู่การทำเกษตรอีกชนิดหนึ่งและนอกภาคเกษตร

1.1.3 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตจากการทำการเกษตรชนิดหนึ่งไปสู่
นอกภาคเกษตร

1.2 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต จำแนกได้ 6 ลักษณะ คือ

1.2.1 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการใช้เครื่องทุ่นแรงน้อยไปสู่การใช้
เครื่องทุ่นแรงมาก

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการใช้แรงงานในท้องถิ่นไปสู่การใช้
แรงงานต่างถิ่นมากขึ้น

1.2.3 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชน้อยไปสู่การใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชมากขึ้น

1.2.4 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการใช้ทุนน้อยไปสู่การใช้ทุนมาก

1.2.5 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากผู้ประกอบการภายในไปสู่
ผู้ประกอบการภายนอก

1.2.6 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการใช้ที่ดินแบบไม่เข้มข้นไปสู่การใช้
ที่ดินแบบเข้มข้น

2. การเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยนมี 2 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการแลกเปลี่ยน เช่น การเปลี่ยนจากการแลกเปลี่ยนซื้อขายภายในชุมชนไปเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายระหว่างชุมชน การเปลี่ยนจากการแลกเปลี่ยนซื้อขายในชุมชนไปเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายกับชุมชนเมือง และการเปลี่ยนจากการแลกเปลี่ยนซื้อขายระหว่างชุมชนใกล้เคียงไปเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายกับชุมชนเมือง เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนแปลงวิธีการแลกเปลี่ยน เช่น การแลกเปลี่ยนจากการให้เปล่าในเครือญาติไปเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของ การเปลี่ยนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของไป

เป็นการขายเป็นเงินสด และการเปลี่ยนจากการขายเป็นเงินสดไปเป็นการขายเป็นสินเชื่อหรือเครดิต เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงการบริโภค จำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภค เช่น การบริโภคสินค้าที่หาได้จากธรรมชาติไปสู่การบริโภคสินค้าที่ผลิตขึ้นมาเอง จากการบริโภคสินค้าที่ผลิตขึ้นมาเองไปสู่การบริโภคสินค้าที่ขายจากร้านค้าในหมู่บ้านหรือตลาดนัดในหมู่บ้าน จากการบริโภคสินค้าที่ขายภายนอกในหมู่บ้านหรือตลาดนัดไปสู่การบริโภคสินค้าที่ขายต่างหมู่บ้าน ตำบล เมือง หรือสินค้าจากโรงงาน จากการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยน้อยไปสู่การบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมาก เป็นต้น

3.2 การเปลี่ยนแปลงวิธีการบริโภค เช่น จากวัตถุดิบธรรมชาติและตลาดมาผลิตเพื่อบริโภค เปลี่ยนเป็นนำวัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูปมาผลิตเพื่อบริโภค จากวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติหรือตลาดและวัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูปจากตลาด หรือโรงงานมาผลิตเพื่อบริโภคเปลี่ยนไปเป็นนำวัตถุดิบสำเร็จรูปมาบริโภค เป็นต้น

ทรงชนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีลักษณะ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการผลิต เช่น กิจกรรมการผลิต วิธีการผลิต เป็นต้น
2. การเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยน เช่น กิจกรรมการแลกเปลี่ยน วิธีการแลกเปลี่ยน
3. การเปลี่ยนแปลงการบริโภค เช่น กิจกรรมบริโภค วิธีการบริโภค เป็นต้น

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการผลิตเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นการผลิตเพื่อการค้า เปลี่ยนจากการเก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นการรู้จักเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิด รู้จักการเลี้ยงสัตว์ จากการทำการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ ใช้แรงงานคน พัฒนาไปเป็นการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาใช้มากขึ้น เปลี่ยนจากระบบแรงงานแบบลงแขกมาเป็นการจ้างแรงงาน ประชาชนที่เคยประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว ก็หันไปประกอบอาชีพที่หลากหลายขึ้น

2.6. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคนได้ศึกษาวิจัยและกล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้พอสรุปได้ดังนี้

สุวิทย์ ธีศาวัต และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2539, 252) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : กรณีบ้านโนนตะแบก ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดภาวะหนี้สินสูงขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้ชาวบ้านต่างมีภาวะหนี้สินขึ้น เนื่องจากแหล่งอาหารตามธรรมชาติถูกทำลายจากการปลูกพืชเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรทำให้ต้นทุนสูงแต่ผลผลิตยังไม่เท่าเดิม และการรับเอาความทันสมัยซื้อหา

เครื่องใช้ไฟฟ้ามาใช้ในบ้าน ทำให้รายได้มีไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครัวเรือน ทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินไปใช้จ่าย เกิดภาวะหนี้สินสูงขึ้น

2. ทำให้เกิดปัญหาสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528, 214 - 217) ได้กล่าวถึงผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมี 3 ด้าน พอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านสังคม สรุปได้ดังนี้

1.1. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร ได้แก่ การย้ายถิ่นเข้าทำงานในเมืองของคนหนุ่มสาวมากขึ้น เกิดทำให้ความหลากหลายของประชากรเปลี่ยนไปเป็นในชนบทเหลือเฉพาะคนชราและเด็ก

1.2. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้สถานภาพและบทบาทความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

2. ด้านวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม มีการเลียนแบบวัฒนธรรมเมืองมากขึ้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชน

3. ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของชาวชนบทดีขึ้นกว่าเดิม

ทรงชนะของนักวิชาการและผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ มีดังนี้

1. ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น มีรายได้สูงขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น มีภาวะหนี้สินสูงขึ้น

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น มีความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น มีการรวมกลุ่มในชุมชนมากขึ้น มีการพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น มีปัญหาสังคมมากขึ้น เป็นต้น

3. ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ทำให้มีการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้สะดวกขึ้น เป็นต้น

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการผลิต ส่งผลด้านต่างๆ เช่น ประชาชนมีอาหารบริโภคเพียงพอและหลากหลายมากขึ้น การนำเอาเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ในการผลิตทำให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น เทคโนโลยีบางอย่างนำมาใช้ในการผลิตก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เกิดการพึ่งพาชุมชนภายนอก เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมือง เกิดการกู้หนี้ยืมสินเพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มทุกสังคม ประชาชนมีคุณภาพที่ดีได้ต้องเป็นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะประกอบด้วย กิจกรรมการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภค กิจกรรมเหล่านี้ใช้บำบัดความต้องการของตนเอง ส่วนปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจมีความสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในชุมชน ประกอบด้วย ประชากร ทรัพยากรในชุมชน เป็นต้น และปัจจัยภายนอกชุมชน ประกอบด้วย

การสื่อสารคมนาคม หน่วยงานของรัฐ เป็นต้น โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจมี 3 ด้าน คือ

1. การเปลี่ยนแปลงการผลิต
2. การเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยน
3. การเปลี่ยนแปลงการบริโภค

ส่วนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อด้านต่างๆ ทั้งทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การรวมกลุ่มในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำไปเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือข้อแตกต่างและความเป็นลักษณะจำเพาะของชุมชนบริเวณรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

สังคมและวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีสิ้นสุด และสภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ แต่การเปลี่ยนแปลงจะเร็วหรือช้าขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาเกี่ยวข้อง เช่น ระดับการศึกษาของผู้คนในสังคม การสื่อสารคมนาคม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ณรงค์ เส็งประชา 2539, 102)

3.1. ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532, 337) ให้คำจำกัดความของ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคมกระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครอง ได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษได้ทั้งสิ้น

สนิท สม์ครการ (2538, 4) ได้กล่าวถึง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” โดยสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมมีความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือใหญ่เพียงไรก็ตามย่อมถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งสิ้น

สุริชัย หวันแก้ว (2546, 156) ให้ความหมายของ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะขึ้นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปถาวรหรือชั่วคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเองและที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น

บันเทิง พาพิจิตร (2547, 622) มีความเห็นว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคม คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นใน

วัฒนธรรมทุกสาขา เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา ฯลฯ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและกฎเกณฑ์ของการจัดระเบียบทางสังคม

เดวิส (Davis 1966 : 622 อ้างอิงใน รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ 2530, 152) มีความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคม คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง และหน้าที่ของสังคม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้นหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมทุกสาขา เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา ฯลฯ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและกฎเกณฑ์ของการจัดระเบียบทางสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” เป็น การเปลี่ยนแปลงในระบบสังคม โครงสร้างและหน้าที่ของสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง

3.2. แหล่งที่มาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นักวิชาการได้จำแนกแหล่งที่มาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้ Horton and Hunt (1972, 466 - 470 อ้างอิงใน รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ 2548, 102 - 104)

1. การค้นพบ (discovery) เป็นการค้นพบข้อเท็จจริงซึ่งไม่เคยทราบมาก่อนแม้ว่ามีอยู่แล้วทำให้ได้ความรู้ใหม่ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ของมนุษย์และก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นในวัฒนธรรม เช่น การค้นพบระบบหมุนเวียนของกระแสโลหิต การค้นพบว่าโลกกลม เป็นต้น

การค้นพบจะเป็นปัจจัยที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อเมื่อมนุษย์ได้นำเอาความรู้ที่ค้นพบใหม่นี้มาใช้ สิ่งที่ค้นพบอาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานความรู้ที่มนุษย์ใช้ประเมินผลในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน และเมื่อนำความรู้ที่ค้นพบใหม่ไปใช้พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ตามมาด้วยเช่นกัน เช่น ในสมัยกรีกโบราณความรู้เรื่องพลังงานจากไอน้ำมีมาตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 100 โดยนายฮีโรได้สร้างเครื่องจักรไอน้ำขนาดเล็ก เช่น เครื่องเล่นมาก่อน แต่การใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรไอน้ำอย่างจริงจังเพิ่งเกิดขึ้นในเวลาเกือบ 2,000 ปีต่อมา ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านอื่นๆ ตามมา

2. การประดิษฐ์ (invention) เป็นการนำเอาความรู้หรือวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วมาประดิษฐ์หรือคิดขึ้นเป็นสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยปรากฏหรือมีอยู่ให้เกิดขึ้นมา สิ่งใหม่ที่ประดิษฐ์ขึ้นมานี้ อาจเป็นเรื่องของความคิด อุดมการณ์หรืออาจเป็นสิ่งของหรือวัตถุใดๆ ก็ได้ การเกิดผู้นำศาสนาขึ้นในโลก ได้มีผลทำให้ระบบความสัมพันธ์ของบุคคลในหลายๆ สังคมเปลี่ยนแปลงไป หรือการคิดประดิษฐ์แทรกเตอร์สำหรับไถนา อาจมีผลทำให้ระบบการแลกเปลี่ยนแรงงานของคนในชนบทหมดไป คนชนบทอาจมีความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจมากขึ้น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันน้อยลง เป็นต้น

3. การกระจาย (diffusion) ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่เกิดจากการกระจายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่แบบแผนของวัฒนธรรมได้แผ่ขยายหรือกระจายจากบุคคลกลุ่มหรือสังคมหนึ่งไปยังอีกบุคคลกลุ่มต่างๆ หรือสังคมหนึ่งหรืออาจเกิดขึ้นภายในสังคมเดียวกันซึ่ง

การกระจายวัฒนธรรมเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคล กลุ่มหรือสังคมมีการติดต่อสัมพันธ์กันโดยมีสื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนนำเอาวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง สื่อหรือตัวแทนเหล่านี้ ได้แก่ วิทยุ สงคราม การค้า โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมอันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่ามาจากที่ใด การค้นพบและการประดิษฐ์ถือว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในสังคมส่วนการกระจายนั้นถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกสังคม

3.3. ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สภาพทางธรรมชาติอันอยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ย่อมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตอย่างแน่นอน แต่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์มักมีสาเหตุมาจากฝีมือมนุษย์เองเป็นผู้ก่อขึ้นอาจจำแนกปัจจัยที่สำคัญอันเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (จำนอง อติวัฒนาสิทธิ์และคณะ 2540, 171) โดยจำแนกไว้ดังนี้

1. **ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์** เป็นปัจจัยทางธรรมชาติที่มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้สังคมแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไป เช่น บางคนเชื่อว่า สภาพภูมิอากาศอบอุ่นทำให้สังคมพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมได้สำเร็จ นักวิทยาศาสตร์บางคนอ้างว่า การโคจรของดวงดาว เช่น ดาวหางฮัลเลย์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือบางคนมุ่งแสดงว่า การเกิดจุดดับในดวงอาทิตย์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน เป็นต้น ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้เคยเป็นที่นิยมในช่วงเวลาหนึ่งแต่เนื่องจากขาดประจักษ์หลักฐานที่คงเส้นคงวาในทางวิชาการจึงมิได้ยึดถือกันอีกต่อไป

2. **ปัจจัยทางชีววิทยา** รวมความถึง การถ่ายทอดทางพันธุกรรมของความสามารถทางปัญญา เช่น การกล่าวถึงบทบาทของกลุ่มเชื้อชาติบางชาติ ในการสร้างอารยธรรมของมนุษย์ความเหนือกว่าและความด้อยกว่าของลักษณะทางชีววิทยา มีผลต่อความสามารถของสังคมในการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเชื่อว่าเผ่าอารยันมีความสามารถที่สุด ฯลฯ ปัจจุบันในทางวิชาการความสนใจต่อปัจจัยนี้แทบจะหมดความหมายไปแล้ว เพราะไม่มีพื้นฐานวิทยาศาสตร์ แต่บางครั้งก็มีความเชื่อแบบนี้แสดงออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนโยบายของบางประเทศ เช่น นโยบายการปกครองกีดกันแบ่งแยกผิว (Apartheid) ของรัฐบาลผิวขาวแห่งประเทศแอฟริกาใต้ นโยบายส่งเสริมการมีบุตรในหมู่ปัญญาชน แต่คุมกำเนิดในหมู่ประชากรระดับการศึกษาต่ำของรัฐบาลสิงคโปร์ของลีควานยู เป็นต้น

3. **ปัจจัยทางประชากร** ประกอบด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากร เช่น ประชากรจากภาคเกษตรกรรมในชนบทอพยพเข้ามาสู่เมืองหลวงเพราะไม่มีงานทำ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ การขาดแรงงานเกษตรในระยะยาว และการให้สวัสดิการทางสังคมแก่ผู้โยกย้ายเข้ามาทำได้ไม่ทั่วถึง

4. ปัจจัยทางการเมืองและการทหาร การศึกษาประวัติศาสตร์บางสำนักที่ผ่านมาให้ ความสำคัญต่อบทบาทของสงคราม การพิชิต บทบาทของมหาบุรุษและผู้นำ ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพิจารณาเช่นนี้มีจุดอ่อนมากเพราะถือเสมือนว่าสังคมเป็น สุนัขจิ้งจอกที่พลังต่าง ๆ โดยลำพังจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และละเลยการพิจารณาองค์ประกอบ ต่างๆ ของสังคม เช่น กลุ่มค่านิยมทางสังคม สถาบันทางสังคม

5. ปัจจัยทางเทคโนโลยีและวิทยาการ เช่น การประดิษฐ์คิดค้นบางอย่างได้ส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำโดยเจมส์วัตต์ โทรศัพท์ เครื่องพิมพ์ ระเบิด ประมวลผล คอมพิวเตอร์ การใช้แสงเลเซอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น โดยเฉพาะเทคโนโลยี สารสนเทศนั้นได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในโลกยุคปัจจุบัน จนทำให้เรียกได้ว่า เป็นโลกไร้พรมแดน

6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การผลิตและความสัมพันธ์ทางสังคมในการผลิตเป็นสิ่งที่ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ในสังคมเกษตรกรรมกับสังคมอุตสาหกรรม สภาพความ แตกต่างเกิดขึ้น จากวิธีการผลิตที่ต่างกัน และความสัมพันธ์ทางสังคมในกระบวนการผลิตที่ต่างกันด้วย

7. ปัจจัยทางศาสนาและอุดมการณ์ความคิดความเชื่อ ความเชื่อด้านอุดมการณ์ และศาสนาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรง คือ การ ยอมรับนับถืออุดมการณ์หรือศาสนาใหม่ ซึ่งมีผลต่อโครงสร้างสังคม โดยอ้อม คือ การที่อุดมการณ์ และศาสนาได้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านอื่นๆ แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกทอดหนึ่ง เช่น มีความเชื่อ มีความเชื่อว่าศาสนาประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ได้แก่ พุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ทำให้คนมุ่งหน้าสู่ความหลุดพ้นมากกว่ามุ่งทำงานหนักเพื่อชีวิตในปัจจุบัน

8. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ชีตจำกัดด้านทรัพยากรและระบบนิเวศอุปถัมภ์ ด้านอุตสาหกรรม

9. ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การค้าขายติดต่อกัน การรุกรานโดยสงคราม การแสวงหาอาณานิคม และการรับข่าวสาร จาก สื่อมวลชน ทำให้ผู้คนรับรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ครั้นเมื่อมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก็นำมาสู่การ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมา เช่น การนับถือศาสนาคริสต์ของชาวโรมันภายหลังจากยึดครอง ดินแดนแถบปาเลสไตน์ได้ เป็นต้น

10. ปัจจัยทางจิตวิทยา จิตใจและค่าของคนในแต่ละยุคแต่ละสมัยแต่ละชนชั้นไม่ เหมือนกัน อาจถ่ายทอดไปสู่กันและกันหรือไม่ถ่ายทอด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใน ที่สุด เช่น คนรุ่นพ่อแม่มีความคิดแบบอนุรักษนิยม คนรุ่นลูกมีความคิดแบบก้าวหน้า ถ้าถ่ายทอดค่านิยม ของกันและกันได้อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบพัฒนาการ แต่ถ้าถ่ายทอดกันไม่ได้ อาจเกิดการ เปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัติ

3.4. ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นักสังคมวิทยาได้สร้างแนวคิดและทฤษฎีขึ้นมาเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่

ทฤษฎีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Evolutionary Theories of Social Change) ทฤษฎีนี้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในรูปแบบวิวัฒนาการมีทฤษฎีที่ว่าสังคมมนุษย์มีการเคลื่อนไหวในลักษณะ “ขึ้น ขึ้น และ ก้าวหน้า ก้าวหน้าและก้าวหน้า” ซึ่งหมายความว่า ความก้าวหน้าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น สิ่งต่างๆ นับวันจะดีขึ้นเรื่อยๆ (บันทึกปาพิจิตร 2547, 189) เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีวิวัฒนาการทางชีวภาพของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) โดยนักสังคมวิทยาในกลุ่มทฤษฎีวิวัฒนาการเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่งในลักษณะที่มีการพัฒนาและก้าวหน้ากว่าขั้นที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีรูปแบบเรียบง่ายไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ตัวอย่างของนักสังคมวิทยาที่สร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยใช้แนวความคิดวิวัฒนาการมีดังนี้ (รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ 2548, 100 - 101)

ออกุสต์ กองต์ (Auguste Comte) เสนอว่า สังคมมนุษย์มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge) ผ่าน 3 ขั้นตอน ตามลำดับ คือ จากขั้นเทววิทยา (Theological stage) ไปสู่ขั้นอภิปรัชญา (Metaphysical stage) และไปสู่ขั้นวิทยาศาสตร์ (Positivistic stage)

ลิวอิส เฮนรี มอร์แกน (Lewis Henry Morgan) เสนอว่า สังคมจะมีขั้นของการพัฒนา 3 ขั้นคือ จากสังคมคนป่า (Savage) ไปสู่สังคมอนารยชน (Barbarian) และไปสู่สังคมอารยธรรม (Civilized)

เซอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เสนอว่า วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์เป็นแบบสายเดียว (Unilinear) ที่ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลมีจุดกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกันด้วยและมารวมตัวกันด้วยกระบวนการสังเคราะห์ (Synthesis) ทำให้เกิดพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นและซับซ้อนมากขึ้นการพัฒนาของสังคมจะมีวิวัฒนาการเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ กล่าวคือมนุษย์ที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดีจะมีชีวิตอยู่รอดตลอดไปและนำไปสู่การพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

เฟอร์ดินาน ทอนนี (Ferdinand Tonnies) เสนอว่า สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบ Gemeinschaft ไปสู่สังคมแบบ Gesellschaft

โรเบิร์ต เรดฟิลด์ (Robert Redfield) เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมจะเริ่มจากสภาพของสังคมชาวบ้าน (Folk) เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแบบเมือง (Urban) ต่อมาแนวความคิดในการสร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบสายเดียว (Unilinear) ที่เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องเปลี่ยนผ่านแต่ละขั้นที่กำหนดไว้ได้รับการโต้แย้งว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม น่าจะมีวิวัฒนาการแบบหลายสาย (Multilinear) เพราะแต่ละสังคมมีจุดกำเนิดที่แตกต่างกันมีรูปแบบของ

สังคมที่แตกต่างกันหรือแม้ว่าสังคมที่มีรูปแบบที่เหมือนกันแต่อาจจะมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันก็เป็นได้

4. เอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กักับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 - 2552) ผู้วิจัยจึงแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเภท คือ งานวิจัย/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

4.1 งานวิจัย/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ผลงานการวิจัยของ ชัยวุฒิ พิชะกุล (2540) เรื่อง “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด : ศึกษาประวัติ คติความเชื่อ และผลกระทบที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้” การศึกษามีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ศึกษาประวัติชีวิตของหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จังหวัดสงขลาและหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างให้) จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาคติความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดและศึกษาผลกระทบจากคติความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ พบว่า หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เกิดที่บ้านสวนจันทร์หรือบ้านวัดเลียบ ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา บิดาชื่อนายหุ มารดาชื่อนางจัน ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าเกิดในช่วงสมัยใด เมื่ออายุได้ 7 ปี บิดาได้เอาไปฝากไว้กับสมภารจวงวัดตีหลวง และได้ไปศึกษาพระธรรมต่อที่วัดสีหยัง จากนั้นเดินทางไปศึกษาธรรมที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและได้โดยสารเรือสำเภาไปยังกรุงเทพฯ อยุธยาจนได้บรรลุตธรรมและเดินทางกลับมาบูรณะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่วนคติความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมีหลายด้าน เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับดวงแก้วที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือรอยพระพุทธรูปบาทจำลองบนเขาพะโคะเชื่อว่าเป็นรอยเท้าของสมเด็จพระเจ้าพะโคะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งเป็นพระเครื่องที่มีผู้คนเช่าบูชาทั่วประเทศ ผลกระทบที่เกิดจากคติความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ พบว่ามีผลกระทบหลายอย่าง เช่น ผลกระทบด้านการสร้างและรูปแบบของพระเครื่อง เป็นต้น ซึ่งในระยะแรกการสร้างพระเครื่องเกิดจากความเชื่อความศักดิ์สิทธิ์ แต่ระยะหลังๆ ส่วนใหญ่สร้างพระเครื่องบนพื้นฐานของความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านส่งเสริมและจรรโลงพระพุทธศาสนา

ผลงานการวิจัยของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) เรื่อง “ศึกษาบทบาทและผลกระทบของวัดพะโคะ (วัดพระราชประดิษฐฐาน) อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา” การศึกษามีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ศึกษาบทบาทของวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน) ผลกระทบจากบทบาทวัดพะโคะ (วัดพระราชประดิษฐฐาน) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดพะโคะมีบทบาทหลายด้านสรุปได้ดังนี้ บทบาทด้านเผยแผ่ศาสนา

ธรรม เช่น การฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนโดยมีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี การอบรมพระนวกะ ทำให้พระที่บวชใหม่ได้รู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเทศนาตามโอกาสต่าง ๆ โดยวันสำคัญทางประเพณีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทำให้พุทธศาสนิกชนรู้ถึงความสำคัญของวัดและความสำคัญที่เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ส่วนบทบาททางด้านศาสนศึกษา มีการสนับสนุนให้เยาวชนรับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ทางวัดพะโคะมีการให้ทุนสำหรับเด็กยากจนแต่เรียนดีเป็นประจำทุกปีทำให้เด็กมีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้น ผลกระทบจากบทบาทวัดพะโคะ คือ ผลกระทบด้านเผยแพร่พระพุทธศาสนา การที่วัดพะโคะได้ส่งเสริมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยการจัดให้มีการอบรมเป็นประจำทุกปีนั้น ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนมากขึ้นส่งผลให้ประชาชนใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้นนอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางด้านศาสนศึกษา เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้เข้ามาศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์เป็นการให้ทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์รวมการการสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมือง ด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ให้บริการยานพาหนะ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมโดยการสร้างและบูรณะศาสนสถานให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม

ผลงานการวิจัยของ ญาณินทร์ เพชรสุวรรณ (2544) เรื่อง “ความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืด ในจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดปัตตานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความเชื่อเกี่ยวกับตำนานหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืดและความเชื่อเกี่ยวกับรูปเคารพหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืด โดยการมุ่งศึกษาในบริเวณจังหวัดสงขลา พัทลุง ปัตตานี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งเก็บข้อมูลจากภาคสนามและการเก็บรวบรวมจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืดในจังหวัดสงขลา พัทลุง ปัตตานี มีความเชื่อเกี่ยวกับตำนานหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืดซึ่งจะเชื่อว่าหลวงพ่อดอทเป็นบุคคลพิเศษ มีบุญบารมีสูง ดังนั้นตำนานของหลวงพ่อดอทออกมาในลักษณะของความเชื่อ โดยชาวบ้านทั่วไปจะมีความเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง ส่วนเรื่องความเชื่อรูปเคารพของหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืด เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายตั้งแต่มีการจัดสร้างวัดถุ่มงคลหลวงพ่อดอทเหยียบน้ำทะเลจืดของพระครูวิสัยโสภณ จนแพร่หลายเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านว่ามีความศักดิ์สิทธิ์สามารถนำมาป้องกันในด้านต่างๆ

ผลงานการวิจัยของ ชัยวุฒิ พิชยะกุล (2546) เรื่อง “พัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542 และเพื่อศึกษาบทบาทของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542 และดูลักษณะเด่นของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างองค์ความรู้เรื่องท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าความสำคัญในรากเหง้า และความเป็นมาของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ผลการศึกษาพบว่า วัดพะโคะเป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์ทางด้านฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา โดยมีหน้าที่

ควบคุมดูแลวัดอื่นๆ จำนวนมาก และยังเป็นศูนย์รวมน้ำใจและแหล่งกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและยังพบหลักฐานในแผนที่กาลปนาวัดพะโคะที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยา ได้ระบุว่าวัดตั้งแต่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา หรือคาบสมุทรสทิงพระทั้งหมด ในบรรดาภาพวัดมีทั้งหมด 63 วัดมีรูปสถาปัตยกรรม 39 องค์ แสดงให้เห็นว่าวัดต่างๆ เหล่านี้อยู่ในเขตการดูแลของวัดพะโคะ โดยการสร้างวัดหรือบูรณะวัดวาอารามขึ้นในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาได้กระทำมาโดยตลอดสมัยอยุธยาภายใต้การอุปถัมภ์ของกษัตริย์ โดยมีการพระราชทานที่กาลปนา ส่วนการปกครองคณะสงฆ์คณะลังกาแก้วจะอยู่ที่ลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก คือ วัดเขียนบางแก้ว และคณะสงฆ์ฝ่ายคณะลังกาชาติ มีศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์ตั้งอยู่ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ผลงานการวิจัยของ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523) เรื่อง “พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก สมัยกรุงศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ประวัติการนับถือพุทธศาสนานิกายต่างๆ ในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาตั้งแต่ต้นมาจนถึงปัจจุบัน และศึกษาเป็นพิเศษในช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยารวมถึงการปกครองคณะสงฆ์ บทบาทพระสงฆ์ ตลอดจนอำนาจและหน้าที่ของสถาบันสงฆ์เกี่ยวกับการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้และบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ศาสนาพราหมณ์ได้เข้ามามีบทบาทก่อนที่พุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองและคงมีการผสมผสานระหว่างสองศาสนา โดยประชาชนนับถือพุทธศาสนาลัทธิมหายานในสมัยศรีวิชัย และพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ เข้าสู่บริเวณนี้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17 - 18 จนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย เมืองนครศรีธรรมราชและเมืองพัทลุง มีการแบ่งเจ้าคณะสงฆ์ออกเป็น 4 องค์ ได้แก่ พระครูกาแก้ว พระครูกาชาติ พระครูกาเดิม และพระครูการาม ตำแหน่งเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาลังกาวงศ์และบทบาทของพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง โดยมีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่ดูแลคณะสงฆ์ลังกาชาติ ปกครองบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก ตั้งแต่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จนถึงหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ส่วนวัดเขียนบางแก้ว ดูแลคณะสงฆ์ลังกาแก้ว ที่ลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก บทบาทสถาบันทางพุทธศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยามีอย่างกว้างขวางสามารถมีทรัพย์สินและข้าพระ คนทาสเพื่อบำรุงวัด

ผลงานการวิจัยของ ชาญณรงค์ เทียงธรรม (2544) เรื่อง “ศึกษาแผนที่กาลปนาวัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า วัดพะโคะ หรือวัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยโบราณ ประวัติความเป็นมาของวัดมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในอำเภอสทิงพระและบริเวณใกล้เคียง ในอดีตวัดพะโคะเป็นวัดหลวงในหัวเมืองพัทลุงฝ่ายปะทะฝั่งตะวันออกมาก่อน วัดพะโคะมีความสำคัญหลายด้าน เช่น วัดพะโคะเคยเป็นสถานที่กระทำพิธีตักน้ำพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทางใต้ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ที่เรียกว่า พระโคตมะ เป็นวัดที่มีความสำคัญยิ่งเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดุสิตน้ำทะเลเจ็ด แผนที่ภาพกาลปนาวัดพะโคะเป็นเอกสารโบราณเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ เป็นสมุดแผนที่ภาพวัดลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ขึ้นกับวัดพะโคะหรือตำราภาพที่เมืองนครศรีธรรมราชโดยปรากฏชื่อเมืองโบราณสองเมือง คือ เมืองสทิงพระและเมืองพังยาง

มีวัดทั้งหมด 63 วัด บ้านหรือหมู่บ้าน 70 หมู่บ้าน ตะพัง 11 แห่ง คลอง 23 แห่ง รวมสถานที่ปรากฏในแผนที่ภาพทั้งหมด 250 แห่ง แต่แผนที่ภาพชำรุดมากมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถอ่านได้เท่านั้น

ผลงานของ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์(2525) เรื่อง “ประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)” กล่าวว่า วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา และเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลเจ็ด ตามพงศาวดารเมืองพัทลุงพบว่าวัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2057 ซึ่งตรงกับสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา พระยาธรรมรังค์ลเจ้าเมืองพัทลุงได้นิมนต์พระมหาโชนมัทสสีไปเชิญพระมหาธาตุเจ้ามาแต่ลังกาทวีป มาก่อเจดีย์สูง 1 เส้น บรรจุพระมหาธาตุแล้วสร้างวัดทำอุโบสถศาลาวิหารและก่อกำแพงล้อมเป็นเขตวัดสูง 6 ศอก ณ เชิงเขาพิพทสิงห์ โดยเรียกว่า วัดหลวง แล้วบอกถวายพระราชกุศลเข้าไปในกรุง โปรดเกล้าฯ ให้มีตราพระคชสีห์และตราโกษาธิบดีออกมาเบิกข้าส่วยและภูมิภาคสวนไร่นาออกจากส่วยหลวง เป็นข้าโปรดคนทาน พระกัลปนาสำหรับวัดหลวง ต่อมาในสมัยผแดงศรีทรม ซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นปีใดขอที่บนเขาพิพทสิงห์แก่พระไสยมุขว่าจะตั้งพระไพหารและก่อรูปพระโคะ (ซึ่งเข้าใจกันว่า คือ พระโคตมะ อันหมายถึงพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ประดิษฐานอยู่จนถึงวันนี้และพระโคตมะ เป็นชื่อเรียกวัดพะโคะมาจนถึงปัจจุบัน) พระไสยมุขก็อนุโมทนาให้ ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกว่าเขาพระโคะ จนมาในสมัยสมเด็จพระราชมนีสามีรามคณูปมาจารย์ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นปี พ.ศ. 2131 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นปี สมเด็จพระเจ้าพระโคะหรือหลวงพ่อดุสิต ได้ก่อพระศรีรัตนมหาธาตุบนเขาพะโคะสูงกว่าที่พระธรรมรังค์ลให้สร้างไว้ 5 วา การสร้างในครั้งนี้น่าจะตกอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2148 – 2155 ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้สร้างแล้วได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดราชประดิษฐฐาน”

ผลงานของ สำนักศิลปากรที่ 13 สงขลา กระทรวงวัฒนธรรม (2553) เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้” กล่าวว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อยู่บนเขาพะโคะ ได้ประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 102 ตอนที่ 180 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 หน้า 135 พื้นที่ 4 ไร่ 3 งาน 48 ตารางวา เป็นวัดโบราณที่สำคัญที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ราวกลางพุทธศตวรรษที่ 21 - 22 โบราณสถานที่สำคัญภายในวัดคือ เจดีย์บรรจุพระมหาธาตุ อุโบสถ และวิหาร เอกสารทางประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงการสร้างพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ว่า สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระราชมนีสมี ซึ่งเชื่อว่าเป็น สมเด็จพระเจ้าพะโคะ หรือสมเด็จพระหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลเจ็ดที่ได้รับพระราชทานมาลิกเจดีย์และอิฐจากพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา และได้สร้างเจดีย์เพื่อบรรจุมาลิกเจดีย์บนเขาพะโคะ จากนั้นวัดพะโคะได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดราชประดิษฐฐาน วัดพะโคะมีบทบาทสำคัญในสมัยอยุธยาเป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์ฝั่งตะวันออก สิ่งก่อสร้างที่สำคัญภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ (เจดีย์ทอง) เป็นเจดีย์องค์ประธานของวัด เชื่อกันว่าประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และวิหารพระพุทธไสยาสน์ รวมถึงศาลาตัดสินความ

ผลงานของ ชัย สัจจาพันธุ์ (2525) เรื่อง “ประวัติวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน) และ ประวัติสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลเจ็ด)” กล่าวว่า เดิมวัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่พระชินเสนเป็นผู้สร้างราว พ.ศ. 500 ฝั่งวิสุคามสีมา พ.ศ. 840 พระยาธรรมรังค์ลเจ้าเมือง

พัทลุง เป็นศาสนูปถัมภ์สร้างถาวรวัตถุหลายอย่างเพราะเห็นความสำคัญของวัดเขาพระพุทธรูป หรือ วัดราชประดิษฐฐาน ครั้นต่อมา ระหว่าง พ.ศ. 2091 - 2111 พระยาอรัญญตรี (บางแห่งกล่าวว่า พระยาธรรมรังค์ล) ได้นิมนต์พระมหาโณทิสสี พระณโสมมุยและพระธรรมกาวา ให้ไปเอากระบวนพระมหาธาตุเมืองลังกา และมาสร้างเจดีย์รัตนมหาธาตุ สูงหนึ่งเส้นห้าวา ทำพระวิหารธรรมศาลา ทำอุโบสถ สร้างกำแพงสูงหกคอก ชื่อของพระพุทธรูปโคตมะ เรียกเพี้ยนเป็น พระโค มาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานของ ธาราพงศ์ ศรีสุชาติ (2526) เรื่อง “ชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ บริเวณวัดพะโคะและใกล้เคียง” ในหนังสือ โบราณคดีในคาบสมุทรมหานคร มุ่งอธิบายในเรื่อง ความสำคัญของวัดพะโคะในอดีต ผลการศึกษาพบว่า ความสำคัญของวัดพะโคะเป็นที่รู้จักกันดี ในฐานะที่เป็นวัดของหลวงพ่อดวง พระเถระที่มีจริยวัตรเป็นที่รู้จักกันโด่งดังโดยทั่วไปในสมัยอยุธยา แต่ความสำคัญทางโบราณคดีในแง่แหล่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและบริเวณที่เป็นวัดพะโคะซึ่งอาจย้อนหลังไปได้ในระยะยาวไกลกว่าสมัยอยุธยา นั้น เริ่มจากความสนใจแหล่งโบราณคดีในคาบสมุทรมหานคร ตั้งแต่การศึกษาศิลปวัตถุที่อยู่ในคาบสมุทรมหานครและในครอบครองของเอกชนหรือพิพิธภัณฑสถานตลอดจนการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดี

ผลงานของ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542) เรื่อง “ประวัติวัดพะโคะ” ในสารานุกรมภาคใต้ เล่ม 6 หน้า 5302 - 5308 กล่าวว่า วัดพะโคะเป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา และเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ตามพงศาวดารเมืองพัทลุงวัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2057 ซึ่งตรงกับสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรี-อยุธยา เป็นวัดหลวง เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาพระยาธรรมรังค์ลเจ้าเมืองพัทลุงได้นิมนต์พระ-มหาโณทิสสีไปเชิญพระมหาธาตุเจ้ามาแต่ลังกาทวีป มาก่อเจดีย์สูง 1 เส้น บรรจุพระมหาธาตุแล้วสร้างวัดทำอุโบสถศาลาวิหารและก่อกำแพงล้อมเป็นเขตวัดสูง 6 คอก ณ เชิงเขาพิพพิทสิงห์ โดยเรียกว่า วัดหลวง แล้วบอกลาวพระราชาสกุลเข้าไปในกรุง โปรดเกล้าฯ ให้มีตราพระคชสีห์และตราโกษาธิบดีออกมาเบิกเข้าส่วยและสวนไร่นาออกจากส่วยหลวง เป็นเข้าโปรดคนทาน พระกัลปนาสำหรับวัดหลวง ต่อมาในสมัยผแดงศรีทิม ซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นปีใดขอที่บนเขาพิพพิทสิงห์แก่พระโสมมุยว่าจะตั้งพระไพหารและก่อรูปพระโคะ (ซึ่งเข้าใจกันว่า คือพระโคตมะ อันหมายถึงพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ประดิษฐานอยู่จนถึงวันนี้ และพระโคตมะ เป็นชื่อเรียกวัดพะโคะมาจนถึงปัจจุบัน) พระณโสมมุยก้อนุโมทนาให้ ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกว่า เขาพระโคะ จนมาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีศรีธรรมราชาธิราชมีรามคณาจารย์ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นปี พ.ศ. 2131 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็น สมเด็จพระเจ้าพระโคะหรือหลวงพ่อดวง ได้ก่อพระศรีรัตนมหาธาตุบนเขาพระโคะสูงกว่าที่พระธรรมรังค์ลให้สร้างไว้ 5 วา การสร้างในครั้งนี้ น่าจะตกอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2148 - 2155

ผลงานของ พูนพันธ์ คำวาจา(2537) เรื่อง “พระเครื่องหลวงพ่อดวงวัดราช-ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)” กล่าวว่า หากเราเดินทางไปยังวัดพะโคะระหว่างทางขึ้นบันไดวัดพะโคะจะพบป้ายซึ่งทางกรมศิลปากรที่ 13 สงขลา จังหวัดสงขลา จัดทำขึ้นว่า วัดนี้ชื่อวัดราชประดิษฐฐานมาแต่เดิม ต่อมาในรัชสมัยพระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2148 - 2163) พแดงศรีทิมขอที่ ณ บนเขาพิพพิทสิง แก่พระณโสมมุยว่าจะตั้งพระไพหารและก่อรูปพระโคะ ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกว่าเขาพระโคะ และต่อมาได้เปลี่ยนเรียกว่า เขาพะโคะ และวัดพะโคะ จนถึงปัจจุบัน มีโบราณสถานที่สำคัญคือ พระมาลิกเจดีย์

พระพุทธบาท พระพุทธไสยาสน์ และพระธรรมศาลา สำหรับวัดพะโคะในแ่งมุ่มของนักสะสมพระเครื่องแล้วนั้น วัดพะโคะมีพระเครื่องหลวงพ่อดาว อันเป็นที่นิยมของเหล่านักสะสมของพระเครื่องเหล่านั้น หลายรุ่นด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรุ่นแรกที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2506 การสร้างพระเครื่องและพระบูชาหลวงพ่อดาวของวัดพะโคะ ได้เริ่มดำเนินการสร้างในเดือน 8 พ.ศ. 2506 ดำเนินการสร้างโดย พระอาจารย์เขียว ปุณฺณผล ซึ่งในขณะนั้นรักษาการเจ้าอาวาสวัดพะโคะ ได้ร่วมกับกรรมการวัด และได้มอบหมายให้พระอธิการแสง อาภาโร เจ้าอาวาสวัดศิลาลอยในปัจจุบัน จัดเตรียมเรื่องพิมพ์พระ ตลอดจนจัดหาว่าน และมวลสารสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดาว

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดและชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เนื่องจากบริเวณรอบๆ วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีร่องรอยชุมชนโบราณที่ปรากฏหลักฐานให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น พังพระ เขาคูหา ล้วนแล้วเป็นร่องรอยที่บ่งชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ที่เคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันหลักฐานเหล่านี้ยังคงเป็นโบราณวัตถุสำคัญเพื่อให้ศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นบริเวณนี้ต่อไป

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง มีผู้ทำการศึกษาไว้ในหลากหลายแ่งมุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ งานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเกาะหนองแก่งวังยาว การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจบ้านบางระกำ หรืองานวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอลิงหนคร จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือเมลถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2465 - 2546) และงานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม ศึกษากรณีหมู่บ้านนาया เมืองนาทรายทอง กำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลของการวิจัยที่ได้ มีมิติที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาวิจัยของ สุวิทย์ ธีรศาสตร์และชอบ ตีสวนโคก (2536) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตอีสานเหนือกับอีสานกลางแบบแผนการตั้งถิ่นฐาน และเพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในช่วงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในช่วงมีแผนพัฒนาฯ ของหมู่บ้านในเขตอีสานเหนือและอีสานกลาง ตลอดจนศึกษาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยมุ่งอธิบายว่า วัฒนธรรมของชาวบ้านในอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุมชนทั้ง 2 มีสภาพเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนค้าขายกับชุมชนอื่น และมีชุมชนเมืองน้อยมากส่วนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ช่วงหลังมีแผนพัฒนาฯ พบว่า

มีการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านการแพทย์ มีการรับเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตร มีการพัฒนาระบบคมนาคม มีการใช้พื้นที่มาใช้ในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การศึกษาวิจัยของ วราภรณ์ นวลเพ็ญ (2539) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านเชียง ตำบลเชียง กิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ของชาวบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง กิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของชาวบ้านเชียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมแยกเป็น ปัจจัยเศรษฐกิจ ได้แก่ การกักขังเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การผลิตเพื่อการค้า การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตภายในหมู่บ้านและการติดต่อค้าขายนอกหมู่บ้าน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การสาธารณสุขโรค การแพร่กระจายวัฒนธรรมการสื่อสารมวลชน นโยบายของรัฐ นิเวศวิทยา เจตคติ และผู้นำชุมชน ส่วนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแยกเป็น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีการผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อขายการถือครองที่ดินมีจำนวนลดลง การผลิตข้าวลงทุนมากขึ้นและเปลี่ยนไปทำอาชีพเสริมมากขึ้น มีรายได้ - รายจ่ายมากขึ้น การกักขังและการมีหนี้สินเพื่อนำมาประกอบอาชีพเสริม การทำนา และการซื้อหาเครื่องใช้ในครอบครัว ส่วนผลกระทบทางด้านสังคม ปัจจุบันมีสมาชิกแต่ละครอบครัวลดลง การศึกษาชาวบ้านส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น การสาธารณสุข เปลี่ยนจากการรักษาด้วยสมุนไพรและเวทมนต์มาเป็นแบบแพทย์แผนปัจจุบันด้านศาสนา วัดยังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านและด้านความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม ชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง และพิธีกรรมต่างๆ ลดลง

การศึกษาวิจัยของ สุธี สังข์หิรัญ (2542) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคูขุด ตำบลคูขุด อำเภอสีทิงพระ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2520 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2542)” โดยมุ่งศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกต แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญมี 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1) ประชากร เช่น ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การศึกษาที่สูงขึ้น เป็นต้น 2) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดินเสื่อมคุณภาพลง มีการถือครองขนาดเล็กลง เป็นต้น 3) สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น และ 4) สังคมและวัฒนธรรมชุมชน เช่น การเกิดกลุ่มองค์กรชาวบ้าน การลดจำนวนบุคคลวัยทำงานในครอบครัว เป็นต้น และปัจจัยภายนอก เช่น การสื่อสารคมนาคมที่สะดวกขึ้น ภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นต้น สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตและวิธีการผลิต การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและวิธีการแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภค และวิธีการบริโภค ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น รายจ่ายสูงขึ้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น การพึ่งพาภายนอกมากขึ้น เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง และทำให้มีการพัฒนาระบบสาธารณสุขสะดวกขึ้น

การศึกษาวิจัยของ สัญญา ศรีคงทอง (2546) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนสหingham ตำบลสหingham อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือเมล์ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2465 - 2546)” โดยมุ่งศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งภาพถ่ายประกอบแล้วนำเสนอ ผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจที่สำคัญมี 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ประชากร เช่น ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น การย้ายถิ่นฐานของประชากรเพิ่มขึ้น เป็นต้น 2) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดินไม่มีคุณภาพและเกิดความขัดแย้งสัตว์น้ำในทะเลสาบลดลง เป็นต้น 3) สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น 4) สังคมและวัฒนธรรม เช่น การปกครอง การเกิดกลุ่มองค์กรชาวบ้าน เป็นต้น 5) เทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องใช้ แบ่งเป็น 2 ปัจจัยย่อย คือ การสื่อสารคมนาคม เช่น การคมนาคมทางบก เป็นต้น และเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่าย จ่ายแจก เทคโนโลยีการบริโภค เป็นต้น 6) ภาวะเศรษฐกิจ เช่น การค้าขายและสินค้าในการค้าขาย เป็นต้น 7) หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เช่น มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนและมือองค์กรเอกชนสนับสนุน เป็นต้น สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตและวิธีการผลิต การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการจำหน่าย จ่ายแจก และวิธีการจำหน่าย จ่ายแจก การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภคและวิธีการบริโภค ส่วนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านฐานะเศรษฐกิจ ทำให้รายได้สูงขึ้น มีรายจ่ายสูงขึ้น เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น การพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น เป็นต้น และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และทำให้มีพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสะดวกขึ้น

การศึกษาวิจัยของ ศิโรรัฐ ชูพร้อม (2544) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่มีการตั้งตลาดฝักและผลไม้หัวอัฐถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2534 - 2543)” โดยมุ่งศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ โดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต พร้อมทั้งถ่ายภาพประกอบแล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจที่สำคัญมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในประกอบด้วย ประชากร เช่น ประชากรเพิ่มขึ้น ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น ประชากรมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น เป็นต้น สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ถนน เป็นต้น สังคมและวัฒนธรรม เช่น การเกิดกลุ่มองค์กรชาวบ้าน การเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว เป็นต้น ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย การสื่อสารคมนาคม เช่น การสื่อสารสะดวกขึ้น เส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้น เป็นต้น ภาวะเศรษฐกิจ เช่น ระบบสถาบันการเงินมีบทบาทขึ้นในชุมชน ระบบทุนนิยมเข้าสู่ชุมชน เป็นต้น โครงการพัฒนาของรัฐ เทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีการผลิตเปลี่ยนแปลง เป็นต้น สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตและวิธีการผลิต การ

เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและวิธีการแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภคและวิธีการบริโภค ส่วนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีรายจ่ายสูงขึ้น เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การพึ่งพาภายนอกมากขึ้น เป็นต้น และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้การพัฒนาระบบสาธารณสุขปลอดภัยมากขึ้น

การศึกษาวิจัยของ ยืนยง รักเรื่องและคณะ (2548) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจบ้านบางระกำ หมู่ที่ 7 ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก” โดยมีวัตถุประสงค์ในการดูลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านบางระกำ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจหมู่บ้านบางระกำ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิตและวิธีการผลิตมีลักษณะ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตที่พึ่งพาธรรมชาติไปสู่การผลิตที่เพิ่มคุณค่าในลักษณะแปรรูปไปและจากการผลิตโดยการแปรรูปเพิ่มคุณค่าไปสู่นอกเกษตรและภาคบริการต่างๆ ส่วนในรูปแบบการผลิตใช้การผลิตแบบใช้เครื่องทุ่นแรงและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อความสะดวกสบายมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในชุมชนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ประชากร เพราะประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การศึกษาที่สูงขึ้นของประชากรในพื้นที่ การมีสุขภาพที่ดีขึ้นของประชากร เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ภาครัฐได้นำความเจริญมาในพื้นที่คือการพัฒนาาระบบสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐาน ทำให้ความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นทำให้มีโอกาสเปิดกว้างในการติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ภายนอกรวมถึงการรับเอาวัฒนธรรมจากแหล่งอื่นๆ เข้ามาด้วย

การศึกษาวิจัยของ ภราดร กลางบุรีรัมย์ (2543) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเกาะหนองแก่งวังยาว ตำบลพลับพลา กิ่งอำเภอเชียรขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาของชุมชนเกาะหนองแก่งวังยาว ตำบลพลับพลา กิ่งอำเภอเชียรขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจเป็นการเปลี่ยนแปลงการผลิต จากการผลิตแบบยังชีพ มาเป็นการผลิตเพื่อการค้า มีการเพิ่มผลผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพการติดต่อซื้อขายระหว่างหมู่บ้านกับสังคมเมืองมีมากขึ้น เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการผลิตมากขึ้น รถไถนา ปุ๋ยเคมี ได้เข้ามามีบทบาทต่อการผลิต ชาวชุมชนเรียนรู้การตลาดมากขึ้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในด้านครอบครัวและเครือญาติ มีการพึ่งพาและสัมพันธ์กันน้อยลง เนื่องจากต้องแยกย้ายไปประกอบอาชีพที่ห่างไกล หรือมีเวลาว่างน้อยลง มีความสนใจการศึกษามากขึ้น นิยมส่งบุตรหลานเข้ามารับการศึกษาในระดับสูง ด้านสาธารณสุขมีความสนใจในสุขภาพของตนเองและครอบครัว ในด้านศาสนา ยังยึดมั่นในพุทธศาสนาแต่เน้นไปที่วัตถุและพิธีกรรมมากขึ้น วัฒนธรรมของสังคมเมืองเข้ามามีส่วนเปลี่ยนแปลงแนวคิดของชาวบ้าน ทั้งด้านการพักผ่อนและด้านการบันเทิง

การศึกษาวิจัยของ สง่า บุญแต่ง (2546) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมศึกษารณณ์หมู่บ้านนาช่าง เมืองนาทรายทอง กำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม

และวัฒนธรรมโดยเฉพาะแบบแผนของการผลิตและโครงสร้างสังคมของหมู่บ้านนาเยียง หลังจากประเทศได้รับการปลดปล่อยเมื่อ ปี พ.ศ. 2518 - 2544 และดูผลกระทบอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรต่อวิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านนาเยียง โดยมุ่งอธิบายว่า เดิมเศรษฐกิจของหมู่บ้านนาเยียงเป็นแบบยังชีพ หาของป่า มีการพึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติผลิตในการบริโภคใครครว้เรือนเป็นหลักแต่ช่วงหลังจากการที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับเอกราชทำให้ประเทศมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศตามนานาอารยประเทศทำให้ภาครัฐส่งเสริมอาชีพและนโยบายในการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ จนเกิดองค์กรและหน่วยงานพัฒนาเอกชนจนทำให้วิธีการผลิตแบบยังชีพเริ่มลดเลือนหายไปจากชุมชนเพราะประชาชนเริ่มมีวิธีการผลิตโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้

การศึกษาวิจัยของ สพสันต์ เพชรคำ (2540) เรื่อง “ปากยาม : หมู่บ้านประมงในลุ่มน้ำสงครามกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตหมู่บ้านประมงในลุ่มน้ำสงครามของบ้านปากยาม และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านปากยาม โดยอธิบายว่า หมู่บ้านปากยามตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำยาม ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสงคราม จึงทำให้สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน แต่เดิมลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบยังชีพ การค้ามีบทบาทมากขึ้นเมื่อนายฮ้อยและพ่อค้าคนจีนเข้ามาค้าขายข้าวเปลือก เกลือและของป่า ความต้องการของปลาแดกเริ่มมีมากในช่วงสงครามอินโดจีนต่อเนื่องจนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวบ้านจึงจับปลาเพื่อทำปลาแดกส่งขายในปี พ.ศ. 2500 ชาวบ้านจับปลากันมากขึ้น เนื่องจากการเข้ามาของเครื่องยนต์ นอกจากนี้การค้าแบบทุนนิยมทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนไป พ่อค้าเข้ามาสัมปทานหนองน้ำสาธารณะเพื่อจับปลา มีการตัดไม้ และเผาถ่านเพื่อการค้า รวมทั้งโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานมีมากขึ้นโดยเฉพาะถนนปัจจุบันหมู่บ้านปากยามมีการจำหน่ายปลา หลายรูปแบบทั้งปลาสดแช่แข็ง ปลาแดก และผลิตภัณฑ์จากปลาอื่นๆ ส่วนการเปลี่ยนแปลงสังคมของหมู่บ้านปากยาม พบว่าสถาบันครอบครัวเครือญาติ สถาบันศาสนาและความเชื่อ เปลี่ยนแปลงจากเดิมเพียงเล็กน้อย ส่วนสถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันการศึกษา ปัจจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีทั้งปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยแพร่ขยายทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปัจจัยภายในประกอบด้วย ปัจจัยทางนิเวศวิทยา ปัจจัยทางประชากร ส่วนผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ส่งผลต่อปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดินและทรัพยากรขาดความสมดุล การลงทุนสูงก่อให้เกิดภาวะหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน มีการพึ่งเทคโนโลยีให้เกิดการสูญเสียภาวะพึ่งตนเอง ส่วนผลกระทบทางสังคมได้ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อครอบครัวเครือญาติ ทำให้มีความสัมพันธ์ลดลง ชาวบ้านมีค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพเปลี่ยนไป เพราะต่างก็แสวงหาผลประโยชน์เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การศึกษาวิจัยของ ภัทรนันท์ ไชยประภา (2542) เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ” โดยมุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงการผลิต การเปลี่ยนแปลงการจำหน่ายจ่ายแจก และการเปลี่ยนแปลงการบริโภค ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกต เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงการผลิตในตำบลเกาะนางคำ

แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการผลิต เช่น การเสื่อมของทรัพยากรธรรมชาติ การเข้ามาของโครงการพัฒนาของรัฐ เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการผลิต ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิต และการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการผลิต เช่น รายได้ของคนในตำบลเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและภายในชุมชนน้อยลง เป็นต้น 2) การเปลี่ยนแปลงการจำหน่ายจ่ายแจกในตำบลเกาะนางคำ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการจำหน่ายจ่ายแจก เช่น การผลิตที่ได้มา ความต้องการในสินค้า และบริการของแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกัน จำนวนผลผลิตมากเกินไปจนจำเป็น เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการจำหน่ายจ่ายแจก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการจำหน่ายจ่ายแจก และการเปลี่ยนแปลงวิธีการจำหน่ายจ่ายแจก และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการจำหน่ายจ่ายแจก เช่น ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการผลิตของกันและกัน ทำให้เกิดระบอบราคา ทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน 3) การเปลี่ยนแปลงการบริโภคในตำบลเกาะนางคำแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการบริโภค เช่น จำนวนประชากร เพศ วัย การศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน รายได้ของประชาชน เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการบริโภค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริโภค ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการบริโภค เช่น ประชาชนสามารถเลือกบริโภคสินค้าได้หลากหลายขึ้น รายจ่ายของประชาชนสูงขึ้น ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาชุมชนภายนอกมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยแต่ละท่านได้ทำการศึกษาในมิติและบริบทที่ต่างกันนั้น เช่น การศึกษาของสุวิทย์ ธีรศาศวัตและชอบ ตีสวนโคก เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลาง ก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นการศึกษาคอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่วนงานวิจัยของสัญญา ศรีคงทอง เรื่อง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนสตึงหม้อ ตำบลสตึงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือเมล์ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2465 - 2546) และงานวิจัยของสง่า บุญแต่ง เรื่อง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม ศึกษากรณีหมู่บ้านนาया เมืองนาทรายทอง กำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมใน 2 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นการศึกษาให้เห็นถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีการแบ่งระยะเวลาเป็นช่วงให้เห็นถึงมิติการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน ส่วนในงานวิจัยของยีนยง รักเรืองและคณะ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจบ้านบางระกำ หมู่ที่ 7 ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกและงานวิจัยของของศิริรัฐ ชูพร้อม เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาวบ้านอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่มีการตั้งตลาดกลางฝักและผลไม้หัวอัฐถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2534 - 2543) จะอธิบายให้เห็นใน 1 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาข้างต้นเป็นการวิจัยสิ่งที่เกิดขึ้นในมิติใดมิติหนึ่งภายใต้บริบทของพื้นที่ต่างๆ ที่มีปัจจัยแตกต่างกัน ระยะเวลาที่ต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ในเรื่อง วัตรราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 - 2552) โดย

เป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษาปรากฏการณ์ของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ ที่เกิดขึ้นในระยะเวลากว่า 47 ปีในเชิงประวัติศาสตร์ ศึกษาตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน โดยรอบ (พ.ศ. 2506 - 2552)” มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษา ทำความเข้าใจในแง่ของประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทั้งประวัติความเป็นมาของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เนื่องจากชุมชนโดยรอบ เป็นชุมชนที่การตั้งถิ่นฐานมาอย่างน้อยในสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ มีอายุสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 และผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยกำหนดลำดับขั้นตอนการวิจัยไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิธีการศึกษา
2. พื้นที่ศึกษา
3. ผู้ให้ข้อมูล
4. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดแนวทางเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาผ่านเอกสาร บทความ งานวิจัย รายงานทางวิชาการ ประวัติชุมชนและประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

อนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการและสถานที่ต่างๆ ได้แก่ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยทักษิณ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หอสมุดคุณหญิงหลง

อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หอสมุดสถาบันทักษิณคดีศึกษา หอสมุดประชาชน อำเภอสทิงพระ หอสมุดสำนักศิลปากรที่ 13 สงขลา ที่ว่าการอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานการเกษตรตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อแสวงหา ตรวจสอบและเติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสารหรือไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้นำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจบริบทแวดล้อมในแต่ละประเด็นที่ทำการวิจัย และการสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมได้หรือได้มีโอกาสเข้าร่วม เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ตามสถานการณ์และเวลา นอกจากนี้ยังศึกษาผ่านการพูดคุยจากผู้ให้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นการพูดคุยถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม การให้ความสำคัญกับผู้คนในกลุ่มต่างๆ ผ่านความทรงจำซึ่งมีมุมมองการให้ข้อมูลต่างๆ ตามความหมายที่แตกต่างกันไป ตามพื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เฉพาะบุคคล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในความคิด มุมมอง อุดมการณ์ ที่เกิดจากการพูดคุยการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนภายใต้บริบทสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวของผู้คนในแต่ละยุคสมัยในการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา

2. พื้นที่ศึกษา

การศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ในการวิจัย 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นบริเวณรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีประวัติการตั้งถิ่นฐานเป็นระยะเวลาอย่างน้อยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยทั้งสองชุมชนมีจุดเด่น คือ เป็นชุมชนโบราณซึ่งมีร่องรอยให้เห็นว่ามีการตั้งชุมชนมาอย่างน้อยในสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ทำให้เห็นถึงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนทั้งสองตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไปตามประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งและพัฒนาการของชุมชนดังกล่าว สามารถมองเห็นพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและเห็นว่าชุมชนทั้งสองมีการปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้วิจัยทำการศึกษาระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 อันเป็นปีที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการจัดสร้างวัดถุมงคล หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นแรก ถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นปีปัจจุบันที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการจัดสร้างวัดถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นปัจจุบัน

3. ผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม จากพื้นที่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ซึ่งเป็นพื้นที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา กล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 17 คน/รูป ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ดังนี้

1.1 กลุ่มชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ที่มีบรรพบุรุษตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 48 ปี มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป โดยมีการสอบถามก่อนว่าเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ตั้งแต่เมื่อใด จำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กำนันตำบลชุมพลและผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน

1.3 พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รองเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 2 รูป

ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลรอง จำนวน 29 คน ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ดังนี้

2.1 ชาวบ้านทั่วไป ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นหัวหน้าครอบครัวและปัจเจกบุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 20 คน

2.2 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเช่าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย และ สิงคโปร์ จำนวน 5 คน

2.3 หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การศึกษา และการพัฒนาชุมชนตำบลชุมพล เช่น ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพะโคะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จเจ้าพะโคะ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสทิงพระ เป็นต้น จำนวน 4 คน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลรองด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการสัมภาษณ์หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและแบบไม่เจาะจง (Non Purposive Sampling) ในการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั่วไป นักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ประกอบความเข้าใจและครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น

4. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง “วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ” มีการสัมภาษณ์ในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและความเป็นส่วนตัว รวมถึงความรู้สึกปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงมารยาทและจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล ซึ่งจะทำการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนตำบลชุมพล โดยเน้นไปที่บุคคลที่มีความรู้ทางด้านมิติทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แล้วเริ่มต้นด้วยการสอบถามหรือขอคำแนะนำจากบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนตำบลชุมพล
2. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษาและสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูล พร้อมอธิบายให้ทราบว่า ขณะสัมภาษณ์จะขอบันทึกเสียงเพื่อความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูล ซึ่งบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ดังกล่าวจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ อนึ่ง ข้อมูลที่ได้นั้นจะถูกนำเสนอโดยให้นามสมมติทั้งหมด ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูลด้วย ว่ายินดีหรือประสงค์จะเปิดเผยนามจริงหรือไม่
3. หากผู้ให้ข้อมูล สมัครใจหรือยินดีที่จะให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะส่งประเด็นคำถามไปให้ผู้ให้ข้อมูลโดยแจ้งทางโทรศัพท์มือถือโดยตรง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ ที่จะทำการสัมภาษณ์ต่อไป โดยผู้วิจัยจะแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบถึงระยะเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งด้วย ทั้งนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ
4. ผู้วิจัยแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่า ผู้ให้ข้อมูลสามารถที่จะไม่ตอบคำถาม หากคำถามนั้นมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความอึดอัด ไม่สะดวกใจ ไม่สบายใจหรือไม่สามารถที่จะให้คำตอบได้และสามารถยุติการบันทึกเสียง ในประเด็นที่เสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบในทางลบ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ จากหนังสือ รายงานการศึกษา เช่น วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น
2. วิธีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ มีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - dept Interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจนกระทั่งมีความอิ่มตัว คือ การถามจนกระทั่งคำตอบของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันจึงยุติการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือ

1) แบบสัมภาษณ์ชุด ก. สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบล ชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพต่างๆ ของชุมชนและประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เช่น ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน การจัดกิจกรรมระหว่างวัดกับชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

การสัมภาษณ์ในส่วนนี้ มีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งจะมีการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลพื้นที่ของแต่ละชุมชน เพื่อได้คำตอบที่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ

2) แบบสัมภาษณ์ชุด ข. สำหรับชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน ความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนหรือการช่วยกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัด ทักษะคติต่อความเชื่อของตนเอง สภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ เป็นต้น

การสัมภาษณ์ในกลุ่มนี้ใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่น้อยกว่า 48 ปีเป็นอย่างต่ำมีบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่บริเวณรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นต้น

3) แบบสัมภาษณ์ชุด ค. สำหรับพระภิกษุสงฆ์วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) คณะกรรมการวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) พัฒนาการของวัดและชุมชนโดยรอบ การจัดสร้างวัดถมุงคลของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ และบริบทการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ

การสัมภาษณ์ในส่วนนี้ เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ทั้งในแง่การปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ)

4) แบบสัมภาษณ์ชุด ง. สำหรับนักท่องเที่ยววัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ โดยเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับทัศนคติการเข้ามาท่องเที่ยวและการเข้ามาเช่าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐสถาน

การสัมภาษณ์ในส่วนนี้ เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล จะทำให้เห็นมุมมองของกลุ่มคนภายนอก รวมถึงกิจกรรมที่เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะการชี้ให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) มีการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบไปอย่างไร

5) แบบสัมภาษณ์ชุด จ. สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพต่างๆ ของชุมชนและประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) เช่น ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน การจัดกิจกรรมระหว่างวัดกับชุมชน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

การสัมภาษณ์ในส่วนนี้ มีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งจะมีการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบดูแลโดยตรงของชุมชนตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา เพื่อได้คำตอบที่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ

2.2 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนโดยรอบและวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รวมถึง สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ใช้วิธีการถ่ายภาพและการจดบันทึกข้อความ ซึ่งไม่มีแบบฟอร์มการสังเกตการณ์แบบเป็นทางการทั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

6. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ทิพย์สุดา สุระสิทธิ์ (2553 : 70 - 71) กล่าวว่า เครื่องมือแต่ละชนิดแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติที่เฉพาะตัว และมีความเหมาะสมในการรวบรวมข้อมูลแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม เครื่องมือรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไป ถ้าเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ดีจะมีคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้

ความตรง (Validity) การรวบรวมข้อมูลที่ดี จะต้องมีความตรงในการวัดสูง หมายความว่า วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการให้วัด วัดได้ครอบคลุม ครบถ้วนตามเนื้อหาที่ต้องการให้วัด และวัดได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงความตรงของเครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง วัดได้ตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมครบถ้วนตามเนื้อหาที่ต้องการให้วัด

2. ความตรงตามเกณฑ์ (Criterion - Related Validity) หมายถึง วัดได้ตรงหรือเหมือนกับเกณฑ์ที่ต้องการให้วัด ถ้าตรงหรือเหมือนกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เรียกว่า ความตรงตามสภาพการณ์ (Concurrent Validity) แต่ถ้าวัดได้ตรงหรือเหมือนกับสภาพความเป็นจริงในอนาคต เรียกว่า ความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity)

3. ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง วัดได้ตรงตามพฤติกรรม ตามทฤษฎี หรือแนวคิดของเครื่องมือที่ต้องการให้วัด

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาซึ่งนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาให้สอดคล้อง ครบคลุม และถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ท่าน (ดูรายละเอียดหน้า 229) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในพื้นที่วิจัยต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 5 ชุด คำถาม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ชุด ก. สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา แบบสัมภาษณ์ชุด

2. แบบสัมภาษณ์ชุด ข. สำหรับชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา แบบสัมภาษณ์ชุด

3. แบบสัมภาษณ์ชุด ค. สำหรับพระภิกษุสงฆ์วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) คณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แบบสัมภาษณ์ชุด

4. แบบสัมภาษณ์ชุด ง. สำหรับนักท่องเที่ยววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
แบบสัมภาษณ์ชุด
5. แบบสัมภาษณ์ชุด จ. สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลและหน่วยงาน
ราชการที่เกี่ยวข้อง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลอาศัยประเด็นคำถามเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาจัดลำดับความสัมพันธ์และลำดับความเชื่อมโยงของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้บริบทของชุมชนในลักษณะภาพรวม (Holistic) หลังจากนั้นนำข้อมูลมาแจ้งพร้อมกับความโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา จนได้ข้อสรุป จึงเขียนรายงานการศึกษาในที่สุด

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินไปพร้อมๆ กับการตรวจสอบข้อมูลทุกขั้นตอน ตั้งแต่ช่วงเริ่มเก็บข้อมูลประเด็นใดมีความขัดแย้งเกิดขึ้น หรือข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาที่มีอยู่เป็นเบื้องต้น หรือมีการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมอีกครั้ง ซึ่งจะทำในลักษณะเช่นนี้จนกว่าข้อมูลจะมีความสมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. บริบททั่วไปของพื้นที่โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
4. ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

1. บริบททั่วไปของพื้นที่โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วยพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ลักษณะทั่วไปของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบด้วย สภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม โดยสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพภูมิศาสตร์

1.1.1 สภาพทั่วไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

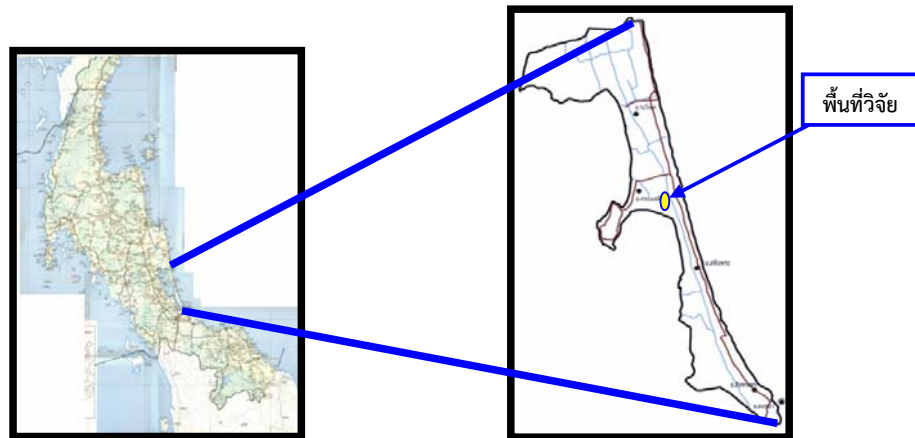
พื้นที่ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่บนคาบสมุทรสทิงพระ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอสังขละไปทางทิศเหนือประมาณ 15 กิโลเมตร พื้นที่ตำบลชุมพล มีเนื้อที่ทั้งหมด 6,562 ไร่ หรือ 10 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านชุมพลชายทะเล
- หมู่ที่ 2 บ้านวัดกระชายทะเล
- หมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้า
- หมู่ที่ 4 บ้านวัดกระ
- หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน
- หมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ
- หมู่ที่ 7 บ้านชุมพล

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลชุมพลตั้งอยู่บนคาบสมุทรสทิงพระ อยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอสทิงพระ ระยะห่างจากอำเภอสทิงพระประมาณ 15 กิโลเมตร พื้นที่มีสภาพเป็นที่ราบต่ำ ลาดเอียงขนานกับทะเลอ่าวไทยบางส่วน ที่อยู่อาศัยของประชากรส่วนใหญ่ขนานด้วยถนน เขาแดง - ระโนด, ชุมพล - ชายทะเล, ชุมพล - กระแสสินธุ์ พื้นที่ด้านทิศตะวันตก และทิศเหนือเป็นที่นา ลักษณะดินเป็นดินเหนียวเหมาะแก่การทำนาข้าวและมีไม้ยืนต้นสำคัญเป็นเอกลักษณ์ คือต้นตาลโตนด มีคลองชลประทานตัดผ่านตลอดตามแนวยาวของตำบล คือ คลองพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก อาณาเขตติดต่อกับมีดังนี้

ทิศเหนือ	จด	เทศบาลปอดรุ อำเภอระโนด
ทิศใต้	จด	ตำบลดีหลวง และตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ
ทิศตะวันออก	จด	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จด	ตำบลเชิงแส อำเภอกระแสสินธุ์

แผนที่ 2 พื้นที่ภาคใต้และคาบสมุทรสทิงพระ (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)

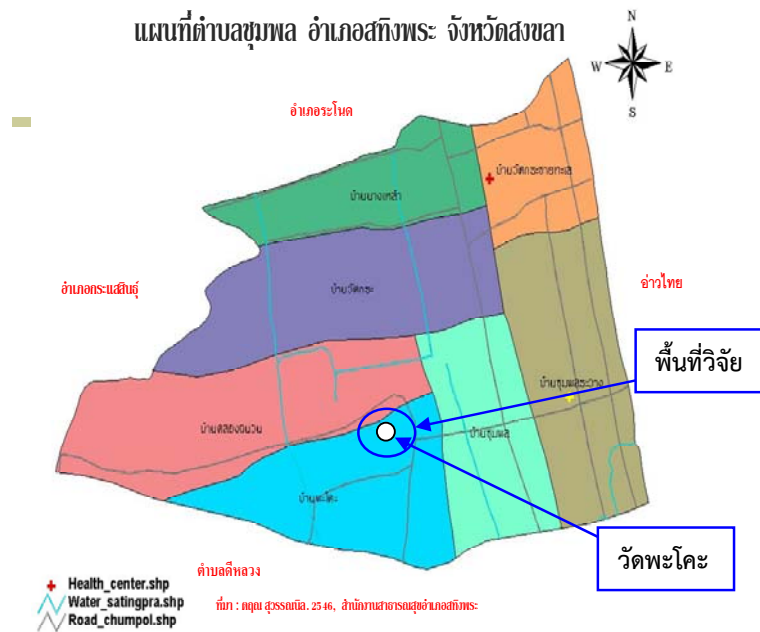
ที่มา : แผนที่ภาคใต้. 2555. พื้นที่ภาคใต้และคาบสมุทรสทิงพระ

http://irrigation.rid.go.th/rid16/sip/linkleft/5lumnam/lumnam_stingpar.html

(สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2555)

แผนที่ 3 แสดงที่ตั้งตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)
 ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล. 2555. แผนที่ตำบลชุมพล. <http://www.chumphon.go.th/>
 (สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2555)

แผนที่ 4 แสดงแผนที่ตั้งอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา (ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)
 ที่มา : แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2555 - 2557) องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ
 จังหวัดสงขลา

1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลชุมพลอุณหภูมิลดเฉลี่ยประมาณ 26 - 30 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน 2,000 มิลลิเมตร/ปี ตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคมและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าวส่งผลให้มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม

1.2 สภาพทั่วไปทางด้านสังคม

1.2.1 การคมนาคมขนส่ง

- **ทางรถยนต์** มีถนนลาดยางที่ยาวตัดผ่านตำบลชุมพล 1 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 (สงขลา - ระโนด) ความยาวประมาณ 2.50 กิโลเมตร และมีถนนที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างตำบล จำนวน 20 สาย ลาดยางแล้ว 11 สาย เป็นถนนลูกรัง จำนวน 9 สาย

- **ทางน้ำ** ตำบลชุมพลมีพื้นที่ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ตลอดแนวยาวของหมู่ที่ 1,2 การเดินทางมายังตำบลชุมพล ในอดีตมีการเดินทางโดยทางเรือไปมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมายังตำบลชุมพลและเดินทางไปมาจังหวัดสงขลา ปัจจุบันการเดินทางโดยทางเรือค่อย ๆ ลดน้อยลงไป สืบเนื่องจากการเดินทางโดยรถยนต์ที่สะดวกกว่า ประกอบกับตำบลชุมพลไม่มีท่าเทียบเรือที่ได้มาตรฐานและความตื่นเงินของทะเลอ่าวไทยทำให้เรือขนาดใหญ่ไม่สามารถเดินทางมายังตำบลชุมพลได้ คงเหลือแต่การเดินทางเพื่อการประกอบอาชีพด้านการประมงของประชาชนเท่านั้น

1.2.2 ไฟฟ้า

ราษฎรมีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน ครอบคลุมทุกครัวเรือนประมาณร้อยละ 99 แต่เสาไฟฟ้าสาธารณะแรงต่ำ ยังไม่ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล อีกทั้งไฟฟ้าสาธารณะที่ให้แสงสว่าง ยังไม่ทั่วถึง มีเพียงบางหมู่บ้านที่ได้ดำเนินการขยายเขตไปแล้ว

1.2.3 การสื่อสารไปรษณีย์

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขมี 1 ราย ปัจจุบันมีผู้ได้รับอนุญาตจากไปรษณีย์อำเภอสติงพระ ซึ่งเป็นเอกชนเป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนในตำบล

1.2.4 โทรศัพท์

ตำบลชุมพลมีบริการโทรศัพท์ 70 % ของครัวเรือนทั้งตำบล

1.2.5 การศึกษา

ตำบลชุมพล มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลดังนี้

- โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน	2	แห่ง
- โรงเรียนมัธยม	จำนวน	1	แห่ง
- วิทยาลัยการอาชีพ	จำนวน	1	แห่ง
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน	จำนวน	1	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	จำนวน	7	แห่ง

1.2.6 การนับถือศาสนา

ประชาชนตำบลชุมพลร้อยละ 85 นับถือศาสนาพุทธ มีวัดจำนวน 5 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง บาลาย¹ 1 แห่ง

1.2.7 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรดิน เนื้อที่ทั้งหมดของตำบลชุมพล มีประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,542 ไร่ พื้นที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว / ดินร่วนปนทราย และมีน้ำท่วมขัง ซึ่งเป็นที่นาของเกษตรกร และบางส่วนเป็นพื้นที่ดินเหนียวปนดินร่วน เหมาะแก่การทำเกษตรปลูกพืชสวน แต่จะเป็นรูปแบบไร่นาสวนผสม พื้นที่ทำการเกษตรตำบลชุมพล มีเนื้อที่ดังนี้

หมู่ที่ 1	จำนวน	719	ไร่
หมู่ที่ 2	จำนวน	542	ไร่
หมู่ที่ 3	จำนวน	1,218	ไร่
หมู่ที่ 4	จำนวน	671	ไร่
หมู่ที่ 5	จำนวน	1,066	ไร่
หมู่ที่ 6	จำนวน	945	ไร่
หมู่ที่ 7	จำนวน	790	ไร่

รวมพื้นที่ทำการเกษตรในตำบลชุมพลจำนวน 5,951 ไร่

ทรัพยากรน้ำ ทิศตะวันออกตำบลชุมพลจดทะเลอ่าวไทย เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทางทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สัตว์น้ำและความสวยงามทางธรรมชาติ ชายหาด มี

¹บาลาย มาจากคำมลายูว่า (بالی) “บาลัย” ซึ่งมุสลิมในบางท้องถิ่นออกเสียงเป็น “บาล” หมายถึง ที่รวมที่ชุมนุม, ที่ทำการก็ได้ ดังนั้น บาลัย จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ชุมนุมของผู้คนเพื่อทำกิจกรรม เช่น สอนหนังสือ หรือ ประกอบศาสนกิจ จึงมีลักษณะเหมือนกับ มุศ็อลลา (ที่ละหมาดที่มีขนาดเล็ก) ส่วนขนาดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้สอยและจำนวนผู้คนที่มาร่วมทำกิจกรรม แต่โดยมากจะมีขนาดเล็กกว่ามัสยิด

การประกอบอาชีพประมง เลี้ยงกุ้ง และสัตว์น้ำ นอกจากนี้ตำบลชุมพลยังมี คลองพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกที่เป็นคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร และป้องกันปัญหาน้ำท่วมให้แก่เกษตรกรในตำบล ความยาวของคลองผ่านพื้นที่ของหลายตำบลรวมทั้งพื้นที่ของตำบลชุมพลด้วย โดยระยะทางตามแนวยาวประมาณ 3,500 กิโลเมตร และ มีการขุดลอกคลองในตำบลชุมพลในเนื้อที่ประมาณ 105 ไร่ เพื่อดำเนินการเก็บน้ำไว้ทำการทำการเกษตรต่อไป

1.2.8 องค์กรในชุมชน

เป็นองค์กรที่เกิดจากการสนับสนุนจัดตั้งขึ้นจากเจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชน โดยการรวมตัวกันขึ้นจากผู้ประกอบอาชีพที่เหมือนกัน หรือกระทำการกิจกรรมเดียวกัน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มอาชีพต่างๆ

1.2.9 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านได้สั่งสมและสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยผ่านการคัดเลือกและกลั่นกรองมาแล้วรุ่นต่อรุ่น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละสังคม หรือภูมิประเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อยู่คู่กับคนไทยและสังคมไทยมาโดยตลอดและถือว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่ายิ่ง เป็นสิ่งที่ทำให้ชาติไทยดำรงอยู่ได้มาจนถึงปัจจุบัน สำหรับภูมิปัญญาในท้องถิ่นตำบลชุมพล คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรม คือ

1. การทำน้ำผึ้งเหลวจากตาลโตนด วิธีการทำใช้น้ำตาลสดเคี่ยวตั้งไฟในกระทะให้เข้มข้นและบรรจุลงไห เพื่อเก็บไว้จำหน่ายหรือนำมาประกอบอาหารบริโภค
2. กาท่านาส้มสายชูจากตาลโตนด หมักไว้ให้เปรี้ยวเพื่อนำไปประกอบอาหาร วิธีการหมัก ใช้น้ำตาลสดเทบรรจุในไหปากแดง ปิดปากไหด้วยใบตาลโตนดทิ้งไว้ 15 วันจนมีรสเปรี้ยว นำมาบรรจุขวดเพื่อจำหน่าย หรือบริโภค

1.3 สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ

1.3.1 พืชเศรษฐกิจ

1) **ตาลโตนด** เนื้อที่ประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ตำบลชุมพลทั้งหมด มีพืชยืนต้นชนิดหนึ่ง คือ ตาลโตนด ซึ่งพบเป็นจำนวนมาก และถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ผลผลิตที่เกิดจากตาลโตนดได้แก่ ลูกตาลสด น้ำตาลสด น้ำส้มโตนด ทั้งนี้ ก่อให้เกิดโรงงานแปรรูปลูกตาล กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน (น้ำตาลแว่น) ไม่เพียงเท่านั้นทุกส่วนของต้นตาลโตนดยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำประโยชน์และสร้างมูลค่าได้มากยิ่งขึ้น

2) **ข้าว** ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลชุมพล มีการประกอบอาชีพการทำนา ซึ่งหนึ่งปีจะมีการทำนาหนึ่งครั้ง เรียกว่าการทำนาปี เพราะจะมีน้ำในการทำนาอย่างเพียงพอ บางปีมี

การทำนาปรังบ้าง แต่มีเฉพาะรายที่มีที่นาใกล้แหล่งน้ำหรือสะดวกในการดึงน้ำเข้านา เช่น คลองส่งน้ำ คลองพลเอกอาทิตย์ เป็นต้น

3) **พืชผัก** นิยมปลูกในบริเวณใกล้บ้าน หรือที่ว่างเปล่า ริมคันคลองส่งน้ำ หรือตามคันแปลงไร่นาสวนผสม พืชผักที่ปลูก ได้แก่ พริกชี้หนู มะเขือ คื่นช่าย ผักกาดขาว กวางตุ้ง ถั่วฝักยาว โหระพา กระเพรา ผักบุ้ง ผักเสี้ยน และแตงกวา ปัจจุบันตำบลชุมพล มีพื้นที่ปลูกพืชผัก 44 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 74 ของพืชที่ทำการเกษตร เกษตรกร 59 ราย และคิดเป็นร้อยละ 5 ของเกษตรกรทั้งหมด ผลผลิตที่ออกมาไปจำหน่ายในตลาดชุมชนของหมู่บ้านตำบล และอำเภอและการปลูกพืชผักก็มีแนวโน้มจะขยายพื้นที่มากขึ้นเพราะการปลูกพืชผักสามารถให้ผลตอบแทนในระยะเวลานับวันและไม่มีปัญหาด้านการตลาด

4) **พืชไร่** ส่วนใหญ่เกษตรกรหันมาปลูกพืชไร่หลังฤดูการทำนามากขึ้น เพราะ เกษตรกรมีเวลาว่าง พืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด แตงโม ถั่วลิสง และยาสูบ ปัจจุบันพื้นที่ปลูก 190 ไร่ เกษตรกร 147 ราย สำหรับผลผลิตไม่มีปัญหาด้านการตลาดและราคาผลผลิตเพราะสามารถจำหน่ายในตลาดชุมชนได้

ตารางที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

หมู่ที่	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร	พื้นที่ประมง	ที่อยู่อาศัย	ที่สาธารณะ
1	890	719	65	56	50
2	670	542	70	53	5
3	1,280	1,218	11	46	10
4	732	671	15	41	5
5	1,110	1,066	12	30	2
6	1,020	945	4	21	50
7	860	790	7	63	-
รวม	6,562	5,951	179	310	122

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

1.3.2 ปศุสัตว์

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลชุมพล มีการเลี้ยงสัตว์พื้นเมืองโดยใช้รูปแบบการเลี้ยงตามธรรมชาติ คือ ปล่อยให้กินหญ้าตามท้องไร่ปลายนานี้ ปัจจุบันเกษตรกรตำบลชุมพลเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยได้ดังนี้

การเลี้ยงโค	350	ราย	3,500	ตัว
การเลี้ยงสุกร	20	ราย	2,000	ตัว
การเลี้ยงไก่	3	ราย	5,000	ตัว

ตารางที่ 5 ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

หมู่	โค		สุกร		เปิดไข่		เปิดเทศ		ไก่พื้นเมือง		ไก่เนื้อ		ไก่ไข่	
	ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย	ตัว	ราย
1	77	30	100	25	400	5	180	35	880	80	-	-	-	-
2	54	45	101	24	550	10	50	18	1,110	93	-	-	-	-
3	58	28	150	26	-	-	150	43	880	105	-	-	-	-
4	102	58	180	42	-	-	20	6	1,760	120	-	-	-	-
5	112	70	84	25	-	-	50	12	711	60	-	-	-	-
6	64	45	67	22	-	-	70	18	735	65	-	-	-	-
7	98	63	140	32	-	-	80	15	2,411	150	-	-	-	-
รวม	565	339	822	196	950	15	600	147	8,477	67	-	-	-	-

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

1.3.3 การทำประมง

การทำประมงของตำบลชุมพล ส่วนใหญ่เป็นการทำประมงด้านการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดมีเกษตรกรเพาะเลี้ยง 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 10 ของเกษตรกรทั้งหมด โดยใช้พื้นที่เลี้ยง 49 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27 ของพื้นที่ทำการประมง ลักษณะการเลี้ยงในบ่อดิน ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลานิล ปลาหมอ ปลาดุก เป็นต้น ผลผลิตที่ได้ไม่มีปัญหาด้านการจำหน่ายและส่วนใหญ่ก็ใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในท้องถิ่นที่เหลือจะขายพ่อค้าคนกลาง เหลือรวมส่งตลาดในตัวเมืองใหญ่ ส่วนการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ มีเกษตรกรเพาะเลี้ยง จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 3 ของเกษตรกรทั้งหมด โดยมีพื้นที่เลี้ยง 130 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2 ของพื้นที่ทำการเกษตร (แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 2552, 21 - 23)

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการทำประมง ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

หมู่ที่	การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด		การเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อย		การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ		อื่นๆ	
	พ.ท.ไร่	ราย	พ.ท.ไร่	ราย	พ.ท.ไร่	ราย	พ.ท.ไร่	ราย
1	-	-	-	-	60	15	-	-
2	-	-	-	-	70	20	-	-
3	10	10	-	-	-	-	-	-
4	15	15	-	-	-	-	-	-
5	12	12	-	-	-	-	-	-
6	4	4	-	-	-	-	-	-
7	7	7	-	-	-	-	-	-
รวม	48	48	-	-	130	35	-	-

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

1.3.4 จำนวนแรงงาน

จำนวนแรงงานครัวเรือนเกษตรกรตำบลชุมพล มีจำนวนแรงงานโดยเฉลี่ย 2 คน /ครัวเรือน ค่าจ้างแรงงานวันละ 150 บาท/วัน/คน โดยมีการจ้างแรงงานระหว่างครัวเรือนร้อยละ 85 และแรงงานภายนอกหมู่บ้านร้อยละ 15

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2552 ผู้วิจัยได้จำแนกปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายในชุมชน

ปัจจัยภายในชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยปัจจัยย่อย ๆ 3 ปัจจัย คือ ประชากร สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ประชากร

ประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

ก. ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมายาวนาน การตั้งชุมชนมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทำให้ชุมชนบริเวณนี้เติบโตจนกลายเป็นชุมชนย่อยๆ ในปี พ.ศ. 2496 เป็นปีที่แรกที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดงานทอดผ้าป่าสามัคคี จากข้อมูลให้สัมภาษณ์ของคนในชุมชน พบว่า ในช่วงดังกล่าว จำนวนครัวเรือนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ขณะนั้น มีประมาณ 40 ครัวเรือน และมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายใหญ่ ดังคำกล่าว

“...ป่ามาอยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิด เกิดมาก็เห็นมีวัดพะโคะอยู่แล้ว พ่อเฒ่า แม่เฒ่า ของป่าเคยเล่าให้ป่าฟังนะ..ว่าแต่แรกสมัยที่มีการทอดผ้าป่าปีแรกของวัดพะโคะปี 2496 บ้านคนที่อยู่บริเวณนี้ มีประมาณ 40 หลัง เขาจะอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ๆ ถึงจะรู้จักกันหมดทุกหลัง แต่ว่า...หว่างนี้บ้านคนที่อยู่รอบวัดพะโคะที่ลูกเห็นมันมากกว่าแต่ก่อน...”

(แดง มณีเพชร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานสถิติจำนวนประชากรปี พ.ศ. 2511 ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของพื้นที่ จำนวนเขตการปกครองของประชากรในประเทศไทย โดยแยกเป็นรายจังหวัด ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรในเขตภาคใต้ ปี พ.ศ. 2511

จังหวัด	ประชากร รวม	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ร้อยละ ประชากร	อัตราการ เพิ่มของ	ความ หนาแน่น ของ ประชากร
ชุมพร	227,965	115,940	112,025	7.77	3.71	38
ตรัง	318,707	162,246	156,461	12.33	3.58	65
นครศรีธรรมราช	889,907	439,766	450,141	7.78	2.81	90
นราธิวาส	318,999	161,489	157,510	11.25	2.95	71
พังงา	121,093	62,719	58,374	10.82	3.92	29
พัทลุง	298,489	148,249	150,240	4.51	3.28	87
ภูเก็ต	97,770	48,677	49,093	35.54	3.56	180
ยะลา	191,310	100,177	91,133	25.37	3.63	42
ระนอง	52,131	26,499	25,632	16.83	4.25	16
สงขลา	611,471	310,870	300,601	16.67	2.68	83
สตูล	99,237	51,633	47,604	8.79	8.22	40

ที่มา : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536

จากตารางที่ 7 พบว่า ในปี พ.ศ. 2511 ประชากรในเขตจังหวัดสงขลา มีจำนวนประชากรรวม 661,471 แยกเป็นเพศชายจำนวน 310,870 และประชากรเพศหญิงจำนวน 300,601 ราย คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น 2.68 เปอร์เซ็นต์ต่อปี สำหรับสำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ได้รายงานการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในจังหวัดสงขลา จำแนกเป็นรายอำเภอ ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 จำนวนตำบล หมู่บ้านและจำนวนครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2528

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนครัวเรือน เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน
1	เมืองสงขลา	5	47	22,163	472
2	สติงพระ	11	79	6,706	85
3	จะนะ	14	139	17,365	125
4	นาทวี	10	88	10,544	120
5	เทพา	7	67	13,068	195
6	สะบ้าย้อย	9	62	12,134	196
7	ระโนด	12	69	11,879	172
8	รัตภูมิ	5	61	13,317	218
9	สะเดา	8	65	13,588	209
10	หาดใหญ่	9	66	14,843	225
11	ควนเนียง	4	45	6,699	127
12	บางกล่ำ	4	36	6,371	177
13	สิงหนคร	9	59	8,040	136
14	คลองหอยโข่ง	4	32	4,851	152
	รวม	119	966	169,680	2,964

ที่มา : รายงานการจัดทำข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2528

เข้าถึงจาก : สำนักงานสถิติแห่งชาติจังหวัดสงขลา. 2528. รายงานการจัดทำสถิติเพื่อการพัฒนา.

http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_option.

(สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555).

จากตารางที่ 8 พบว่า ในปี 2528 ประชากรในเขตอำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา มีจำนวน 79 หมู่บ้าน 6,706 ครัวเรือน ครัวเรือนเฉลี่ยต่อหมู่บ้าน 85 ครัวเรือน เปรียบเทียบกับคำให้สัมภาษณ์ของนางแดงที่กล่าวว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2496 มีครัวเรือประมาณ 40 ครัวเรือน ในระยะเวลา 32 ปี ที่ผ่านมา ครัวเรือนมีอัตราเพิ่มขึ้น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ได้รายงานจำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2538 รวมถึงสำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครองได้รายงานจำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล ปี พ.ศ. 2554 ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล พ.ศ. 2538

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน/หลัง
หมู่ที่ 1	279
หมู่ที่ 2	231
หมู่ที่ 4	192
หมู่ที่ 5	99
หมู่ที่ 6	92
หมู่ที่ 7	258
รวม	1,354

ที่มา : รายงานประจำปีองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล พ.ศ. 2540

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนครัวเรือนในพื้นที่ตำบลชุมพล พ.ศ. 2554

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน/หลัง
หมู่ที่ 1	313
หมู่ที่ 2	244
หมู่ที่ 3	207
หมู่ที่ 4	197
หมู่ที่ 5	106
หมู่ที่ 6	99
หมู่ที่ 7	288
รวม	1,454

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน อำเภอสทิงพระ กรมการปกครอง พ.ศ. 2554

จากตารางที่ 9 และตารางที่ 10 พบว่า พื้นที่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชน กล่าวได้ว่าชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ขยายเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2496 ประมาณ 40 ครัวเรือนจาก 2 หมู่บ้านที่อยู่โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) จำนวนประชากรในพื้นที่หมู่ที่ 5 ได้เพิ่มเป็น 106 ครัวเรือนและหมู่ที่ 6 จำนวน 99 ครัวเรือน รวมทั้งสองหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือน 205 ครัวเรือน

ข. ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น

การศึกษาของประชากรในชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอ สทิงพระ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ในอดีตจะได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า ถ้าเปรียบเทียบกับชุมชนใกล้เคียง ส่วนในปัจจุบันชาวบ้านให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เพราะเห็นว่าการศึกษามีการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ ดังคำกล่าว

“...การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เจ้าอาวาสของวัดพะโคะทุกรูป ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนมา โดยตลอด โดยในอดีตทางวัดพะโคะได้จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จเจ้าพะโคะ ขึ้นเพื่อนำดอกผล ที่ได้มาสนับสนุนด้านการศึกษาของเยาวชน โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น การให้ทุนการศึกษาที่ดี การสร้างและพัฒนาสถานศึกษาใกล้เคียงวัด...”

(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

พื้นที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรองรับการจัดการศึกษาภาคบังคับ และเพื่อรองรับนักเรียนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพะโคะ ที่เปิดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช. – ปวส.) ในปี พ.ศ. 2540 ดังคำกล่าว

“...วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพะโคะเกิดช่วงเดียวกับพ่อท่านมอญเช่นกัน ท่านอาจารย์มอญเป็นคนให้การสนับสนุนและก่อกำเนิดที่ตั้งวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2540 เด็ก ที่นี้พอจบมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนสมเด็จเจ้าพะโคะ ก็ได้มาเรียนต่อที่ วิทยาลัย แห่งนี้...”

(ชั้น คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ผู้วิจัยอธิบายในส่วน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบในหน้า 98

สังคมทุกสังคมนิยมชมชอบคนที่มีการศึกษา เพราะการศึกษาสูงทำให้คน ได้มีงานทำที่ดีไม่ต้องทำงานหนัก พ่อแม่จึงต้องการให้ลูกๆ ได้มีงานทำที่ดีไม่ต้องลำบาก จึงส่งลูกให้ เรียนหนังสือสูงๆ เพื่ออนาคต (สุวิทย์ ธีรศาตวัต และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2539, 262) เมื่อประชากร ในชุมชนมีการศึกษาที่สูงขึ้น ประชากรในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอ สทิงพระ จังหวัดสงขลา จึงมีคุณภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชน ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรในชุมชนและความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชนด้วย

ค. ประชากรมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น

อดีตชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถิงพระ จังหวัดสงขลา ในยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือไม่สบาย มีการรักษาโรคโดยเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ คือ การพืงน้ำมนต์หลวงพ่อทวดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพราะการเดินทางที่จะต้องเข้ามา รักษายังโรงพยาบาลอยู่ห่างจากตัวตำบลเป็นระยะทางไกล และการเดินทางจากตำบลชุมพล ค่อนข้างลำบาก ประกอบกับการดูแลเอาใจใส่เรื่องสุขภาพอนามัยของชาวบ้านยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ชาวบ้านต้องรักษากันตามที่สามารถรักษาได้ ดังคำกล่าว

“...ลุงแต่งงานตอนลุงอายุ 20 กว่าปี...แล้วช่วงนั้นเขาเข้ามาตั้งอนามัยแล้ว ลุง ได้เป็นสาธารณสุข คนในหมู่บ้านก็ได้รักษาที่อนามัย...แต่ก็มีบ้าง...บางส่วนที่ยังคงใช้น้ำมนต์หลวงปู่ทวดรักษา...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

“...คนเมื่อก่อน เวลาไม่บาย เป็นไข้...จะต้องหันไปพืงน้ำมนต์หลวงปู่ทวดบนวัดพะโคะ...ซึ่งก็ได้ผลดีพอสมควร เพราะ...ว่าไม่รู้หันไปพืงใครจริงๆ การเดินทางไปสงขลา ก็ไกล กว่าที่จะถึงใช้เวลาานตายสักก่อน...”

(อนันต์ เรื่องแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ต่อมาปี พ.ศ. 2515 มีการจัดตั้งสถานีอนามัยประจำตำบลขึ้น ซึ่งสถานีอนามัยเป็นสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นของกระทรวงสาธารณสุข และเป็นหน่วยงาน อยู่ได้ บังคับบัญชาของสาธารณสุขอำเภอ โดยมีคณะกรรมการ ประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) เป็นองค์กรประสานงาน และสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของ กระทรวงสาธารณสุข และอยู่ในช่วงที่รัฐมีนโยบายรณรงค์ดูแลป้องกันสุขภาพอนามัยของชาวบ้านใน ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น และอีกส่วนหนึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มีการรณรงค์ วางแผนครอบครัว การรณรงค์วัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ให้กับเด็กๆ การรณรงค์ให้มีการใช้ส้วมอนามัย กันทุกครอบครัว และปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ทำให้ชาวบ้านเข้ารับ การรักษายังโรงพยาบาลประจำอำเภอ และสถานีอนามัยที่อยู่ใกล้บ้าน ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนมี สุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นตามลำดับ

ภาพที่ 1 อสม.ดีเด่น ภาคใต้สาขาการส่งเสริมสุขภาพ จากตำบลชุมพล อ.สติงพระ จ.สงขลา
ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2553. <http://www.skho.moph.go.th/index1.html>

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัว เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2541

อำเภอ	วิธีคุมกำเนิด						
	รวม	ห่วงอนามัย	ยาเม็ด	ทำหมันหญิง	ทำหมันชาย	ยาฉีด	ยาฝัง
รวมยอด	26,027	569	11,121	2,033	204	11,093	1,007
เมือง	3,304	9	1,226	779	36	1,147	107
กระแสดินทร์	400	39	172	13	2	153	21
เทพา	1,202	95	473	41	3	571	19
นาทวี	1,520	30	631	11	1	842	5
นาหม่อม	256	6	97	2	-	142	9
บางกล่ำ	460	0	206	-	-	229	25
ระโนด	1,103	5	585	53	2	383	75
รัตภูมิ	917	13	436	38	8	394	28
สติงพระ	957	40	490	27	1	345	54

ที่มา : รายงานผู้เข้ารับบริการวางแผนครอบครัว. พ.ศ. 2541

เข้าถึงจาก : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2541. รายงานผู้เข้ารับบริการวางแผนครอบครัว.

<http://www.skho.moph.go.th/index1.html>. (สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัว จำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2552

อำเภอ	วิธีคุมกำเนิด					
	รวม	ห่วงอนามัย	ยาเม็ด	ทำหมันหญิง	ทำหมันชาย	ยาฝัง
รวมยอด	78,849	121	35,487	177	201	146
เมือง	5,747	9	2,744	122	3	12
สติงพระ	2,440	3	1,953	-	-	3
จະนะ	10,070	25	4,229	-	-	18
นาทวี่	5,568	-	1,959	33	-	1
เทพา	10,082	45	4,184	1	-	5
สะบ้าย้อย	9,609	7	4,548	2	-	94
ระโนด	4,001	5	2,019	-	140	3
กระแสดินธุ์	1,250	5	730	-	34	4
รัตภูมิ	4,371	9	2,279	6	-	-
สะเดา	6,053	5	2,327	9	13	5
หาดใหญ่	9,734	1	3,455	-	11	-
นาหม่อม	558	-	226	1	-	-
ควนเนียง	2,659	3	1,477	3	-	1

ที่มา : รายงานจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัว. พ.ศ. 2552

เข้าถึงจาก : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2552. รายงานจำนวนผู้รับบริการวางแผนครอบครัว ปี พ.ศ. 2552.

<http://www.skho.moph.go.th/index1.html>. (สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555)

จากตารางที่ 11 และตารางที่ 12 พบว่า การเข้ารับบริการ การวางแผนครอบครัว เป็นที่ได้รับความสนใจจากพี่น้องประชาชนในอำเภอสติงพระ สถิติจากตารางข้อมูลดังกล่าว ในระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมา ชาวบ้านหันมาดูแลสุขภาพและเข้ารับรักษาตามสถานบริการของสาธารณสุขมากขึ้น สำหรับในปี พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) มีสถานอนามัยกว่า 1 หมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งหนึ่งในสถานอนามัย 1 หมื่นแห่งนี้ คือ สถานอนามัยตำบลชุมพล มีพัฒนาการเติบโตมาจนถึงปัจจุบัน ได้สร้างคุณประโยชน์แก่การพัฒนาสุขภาพของพี่น้องในชุมชนมากมาย จนเป็นที่ประจักษ์ วันนี้ สถานอนามัยในตำบลชุมพล ได้รับการถ่ายโอนไปอยู่กับ อบต. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อทำงานพัฒนาสาธารณสุขและให้บริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิให้กับคนในชุมชน จนปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้สถานอนามัยเป็น “โรงพยาบาลสร้างเสริมสุขภาพตำบล” ซึ่งเป็นนโยบายสามารถทำงานแบบเป็น “โรงพยาบาล” แต่ก็ต้องเป็นโรงพยาบาลรูปแบบใหม่ คือ ไม่ใช่มุ่งที่ “การรักษาโรค แต่มุ่งที่การสร้างเสริมสุขภาพ” ทำให้ประชาชนในตำบลชุมพลรวมทั้งประชาชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้เข้าใช้บริการยังสถานพยาบาลแห่งนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 13 จำนวนผู้ป่วยนอก 10 อันดับโรค จำแนกตามสาเหตุ (21 กลุ่มโรค) รพ.สต.ชุมพล
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2551 - 2553

ปี 2551		ปี 2552		ปี 2553	
กลุ่มโรค	จำนวน	กลุ่มโรค	จำนวน	กลุ่มโรค	จำนวน
โรคไหลเวียนเลือด	1,427	โรกระบบไหลเวียน	1,636	โรคทางเดินหายใจ	1,450
โรคไหลเวียนเลือด	1,167	โรคทางเดินหายใจ	1,567	โรกระบบไหลเวียนเลือด	1,281
โรกระบบย่อยอาหาร	945	อาการแสดงที่ไม่จำแนก	995	อาการแสดงที่ไม่จำแนก	680
โรคเกี่ยวกับต่อมไร้	610	โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ	698	โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ	629
โรคผิวหนัง	491	โรกระบบย่อยอาหารฯ	591	โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อ	572
โรคกล้ามเนื้อ	424	สาเหตุจากภายนอกอื่น	543	โรกระบบกล้ามเนื้อ	512
โรคตาบวม	187	โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อ	498	โรกระบบย่อยอาหารฯ	480
โรคติดเชื้อและปรสิต	108	โรกระบบกล้ามเนื้อ	496	สาเหตุภายนอกที่ทำให้ป่วย	429
โรกระบบสืบพันธุ์	76	โรคตาบวม	205	โรกระบบประสาท	188
อาการแสดงที่ไม่	54	โรคติดเชื้อและปรสิต	195	โรคตาบวม	172

ที่มา : รายงาน 504 รพ.สต.ชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

จากตารางที่ 13 พบว่าในปี พ.ศ. 2551 และ ปี พ.ศ. 2552 มีผู้ป่วยโรคระบบไหลเวียนมากที่สุด จำนวน 1,427 ราย และ 1,636 ราย ตามลำดับ ปี พ.ศ. 2553 มีผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจมากที่สุด จำนวน 1,450 คน ในระยะเวลา 3 ปี ทำให้เห็นระดับการเข้ารับรักษาพยาบาลของประชาชนในพื้นที่ตำบลชุมพล โดยชาวบ้านในตำบลหันมาได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือการรักษาที่แพทย์แผนปัจจุบันมากขึ้น ดังคำกล่าว

“...ต้องเข้าใจนะ..ว่าชุมพลมันอยู่ห่างจากอำเภอหลายกิโล ตรงนี้มันติดเขตระโนดแล้ว เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยอะไรก็ต้องมาที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชุมพล ตรงนี้ก่อน ซึ่งตรงนี้เราก็รับผิดชอบทั้งหมด 4 หมู่บ้าน..แต่เดี๋ยวนี้นคนแถบนี้เขาให้ความสนใจที่จะเข้ามารักษาที่นี่นะ ไม่ไปรักษาที่หมอบ้านแล้ว...”

(วิจิตรา ทองเกิด, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2555)

ภาพที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

จากที่ภาครัฐมีนโยบายให้บริการทางด้านสาธารณสุขแก่ชาวบ้านในชุมชน หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทำให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการติดตาม ดูแล โรคติดต่อต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ชาวบ้านได้รับโรคติดต่อน้อยลง จากที่ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา หลายประการ คือ ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีเวลาในการประกอบอาชีพเพิ่มผลผลิตของตนเองเพิ่มขึ้น เป็นต้น ดังคำกล่าวของ รัชนิกร เศรษฐ (2528) รัฐมีความต้องการให้ชาวชนบทมีสุขภาพอนามัยที่ดี ชีวิตปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ จึงมีการส่งเสริมสนับสนุนควบคุม ประสานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชน ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ เพื่อให้ประชาชนมีความสุข สุขภาพจิตแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ลดการสูญเสียอวัยวะและความพิการแก่ร่างกาย ให้ได้มีการรักษาพยาบาลอย่างทันทั่วถึง ประชาชนได้มีชีวิตที่ยืนนานไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร ทำให้ประชาชนได้มีเวลาประกอบอาชีพเพิ่มผลผลิตนำรายได้มาสู่ตนเองและครอบครัวได้อย่างเต็มที่

ง. ประชากรมีรายได้และรายจ่ายเพิ่มขึ้น

ในอดีตชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ค่าใช้จ่ายของชาวบ้านในชุมชนมีค่อนข้างน้อย เพราะอาหารและสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน ก็สามารถเก็บหาได้ตามธรรมชาติ ส่วนรายได้นั้น ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ส่วนใหญ่จากการทำนา และการขึ้นตาลโตนด แม้ว่าผลผลิตที่ได้จะจำหน่ายในราคาถูกได้ผลกำไรน้อยก็ไม่เป็นปัญหา เนื่องจากรายจ่ายก็น้อยด้วย แต่ปัจจุบันชาวบ้านมีรายได้เป็นตัวแทนมากขึ้น จากการเอาผลผลิตมาแปรรูปแล้วนำมาวางขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านในชุมชน ดังคำกล่าว

“...การใช้จ่ายยังไม่สมบูรณ์มาก เหมือนกับลุงอยู่โรงเรียนบนเขา ไม่ต้องพาดังค์ มาสักบาท เพราะว่ามีอะไรขาย...แต่ถ้าพาดังค์ก็พามา 25 ต่างค์...เพราะทั้งหมู่บ้านมี ร้านค้าอยู่ร้านเดียว...ซื้ออะไรก็ต้องซื้อที่ร้านนั้นหมด ผิดกับปัจจุบัน การกินอยู่ปลูก อะไรจะหาจากในพรุทั้งหมด ไม่มีแม่ค้าเข้ามาขาย เพราะจากสี่แยกเข้ามานี้ต้องเดินมา กับคันทนา พี่งมามีถนนช่วงนั้นกะไม่ค่อยจำ...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

“...นี่ช่วงนี้ส่งลูกเรียนจบ ลูกก็ได้ทำงานดี ๆ...พ่อแม่ก็ต้องทำอะไร...คือ...ลูก ส่งเบี้ยมาให้ใช้ และที่ร้านค้าหน้าวัดพะโคะก็ได้เพิ่มออก เพิ่มออก เรื่อย ๆ ได้ขายของ เล่น ๆ...เป็นอาชีพเสริมอีกอาชีพ...”

(เสียม มุสิกรังสี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

จากที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพเสริมเป็นปัจจัยที่ทำให้ รายจ่ายเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากต้องซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น จากรูปแบบ การบริโภคเปลี่ยนแปลงไปมีการบริโภคตามแบบสังคมเมืองมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจึง เพิ่มขึ้น เช่น อาหารที่หาจากธรรมชาติได้ยากขึ้น ค่าเครื่องใช้ในครัวเรือนที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ อำนวยความสะดวก เป็นต้น

ตารางที่ 14 แสดงรายได้เฉลี่ยของประชากรและเกษตรกร จังหวัดสงขลา

ปี พ.ศ.	รายได้เฉลี่ย(บาท/คน/ปี)	
	ประชากร	เกษตรกร
2548	30,718.06	50,215.00
2549	32,983.56	52,185.00
2550	46,959.56	53,135.00
2551	47,956.50	54,235.00
2552	45,320.00	55,420.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร พ.ศ. 2553

จากตารางที่ 14 พบว่าในระยะเวลา ช่วง พ.ศ. 2548 - 2552 ประชากร ในจังหวัดสงขลา ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะปัจจุบันชาวบ้านเพิ่ม ผลผลิตทางการเกษตร เกิดรายได้จากการขายผลผลิต แต่ก็รายจ่ายเพิ่มขึ้นและมีหนี้สินตามมา เนื่องจากต้องซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ดังตารางที่ 15 และตารางที่ 16

ตารางที่ 15 แสดงครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2549

รายการ	กระบี่ (ครัวเรือน)	ตรัง (ครัวเรือน)	นครศรีธรรมราช (ครัวเรือน)	พัทลุง (ครัวเรือน)	สงขลา (ครัวเรือน)
ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด	45,892	69,502	177,086	73,791	100,548
ครัวเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี	21,331	29,497	74,670	38,136	47,514
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (ใน-นอกสถาบันการเงิน)	897	435	8,658	3,530	4,249
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (นอกสถาบันการเงินอย่างเดียว)	2,327	15,731	4,487	5,176	5,156
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด	24,561	40,005	102,416	35,655	53,034

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2550

ตารางที่ 16 แสดงครัวเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2550 - 2551

รายการ	กระบี่ (ครัวเรือน)	ตรัง (ครัวเรือน)	นครศรีธรรมราช (ครัวเรือน)	พัทลุง (ครัวเรือน)	สงขลา (ครัวเรือน)
ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด	48,084	66,520	178,006	74,140	101,030
ครัวเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี	19,374	22,900	64,411	32,531	54,414
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (ใน-นอกสถาบันการเงิน)	1,968	11,352	23,768	2,017	4,932
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี (นอกสถาบันการเงินอย่างเดียว)	2,725	5,123	19,051	5,559	10,590
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด	28,710	43,620	113,595	41,609	46,616

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2552

จากตารางที่ 15 และตารางที่ 16 พบว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ในตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เริงหารรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นโดยการเพิ่มผลผลิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เพียงพอตามความต้องการ เพื่อจะได้นำไปจำหน่าย ในบางครั้งชาวบ้านมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย บางรายต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากญาติและธนาคารรวมถึงแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบสถาบันการเงิน ทำให้ชาวบ้านมีหนี้สินส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงในชุมชน

ภาพที่ 3 ชาวบ้านนำผลผลิตในชุมชนมาวางขาย ถนนรอบวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 6 เมษายน 2555

ภาพที่ 4 ชาวบ้านรอบวัดพะโคะ ทำน้ำตาลแว่น
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 15 มีนาคม 2555

2.1.2 สภาพแวดล้อม

ในปัจจุบันนี้สภาพทางภูมิศาสตร์ ส่วนที่เป็นป่าเขา ลำน้ำ และทะเลสาบสงขลา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของประชากร การเคลื่อนย้ายของประชาชน และการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณนี้ของภาครัฐ ทำให้ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ลำคลองและทะเลสาบสงขลาถูกทำลายมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว อัตราการตายน้อยลง อัตราการเกิดเพิ่มขึ้น การช่วยเหลือทางสาธารณสุขดีขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา สำหรับสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ก. ดินเสื่อมและขนาดถือครองต่อครอบครัวเล็กลง

ลักษณะดินในชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนดินร่วน ใช้ทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้สภาพดินเป็นดินที่เสื่อมสภาพ ขาดธาตุอาหารที่พืชต้องการเนื่องจากการเพาะปลูกมาช้านานและมีการถือครองที่ดินขนาดเล็กลงเนื่องจากการแบ่งปันของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง แต่กลับใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ดังคำกล่าว

“...โอ้...สมัยลุงไม่แต่งงานที่ อายุ 7 ปี ที่จำได้ตอนนั้น ก็ไปหาปลาจากพรุ ในพรุ ปลาเยอะ ไม่ต้องไปหาซื้อเหมือนกับปัจจุบันนี้ ดินก็ดี จะปลูกอะไรก็สมบูรณ์ ไม่ต้องใส่ปุ๋ยให้เปลืองเบี่ย ไปเอาขี้วัวมาใส่...”

(สมพงษ์ หนูทอง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ตารางที่ 17 การใช้ประโยชน์จากที่ดินตำบลชุมพล พ.ศ. 2551

หมู่ที่	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ทำการเกษตร	พื้นที่ทำประมง	ที่อยู่อาศัย	ที่สาธารณะ
1	890	719	65	56	50
2	670	542	70	53	5
3	1,280	1,218	11	46	10
4	732	671	15	41	5
5	1,110	1,066	12	30	2
6	1,020	945	4	21	50
7	860	790	-	-	-
รวม	6,562	5,951	177	247	122

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

จากตารางที่ 17 การใช้ประโยชน์ที่ดินในตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สภาพที่ดินทำกินต่อครอบครัวเล็กลง ที่ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้นทุนในการทำนาสูงขึ้นทุกปี นอกจากนี้จำนวนที่ดินทำมาหากินก็น้อยลง จากการแบ่งปันที่ดินของพ่อแม่ให้ลูกหลาน ชาวที่ได้พอกินพอใช้ในครอบครัวเท่านั้น สภาพที่ดินทำกินต่อครอบครัวขนาดเล็กลง ชาวบ้านเพิ่มปุ๋ยเคมีในการบำรุงรักษาพืช เพื่อต้องการเพิ่มผลผลิตมากขึ้น ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นและเกิดผลข้างเคียง ดินที่เสื่อมสภาพอยู่แล้วเป็นดินที่แข็งมากขึ้น เพราะปุ๋ยเคมีไม่ได้ทำให้ดินดีขึ้น ในทุกๆ ปี ชาวบ้านต้องเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีมากขึ้นในพื้นที่เท่าเดิม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิต เช่น ต้องใช้ที่ดินเข้มข้น ใช้เทคโนโลยีในการผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น ต้องเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่นหลายอาชีพ เป็นต้น เพราะดินเป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่ง

ของการเกษตรกรรม ที่มีความเกี่ยวเนื่องต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ดินเป็นแหล่งอาหารของพืช ซึ่งเป็นอาหารของมนุษย์และสัตว์ หากดินมีสภาพเสื่อมโทรมการเกษตรจะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ทำให้อาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์และสัตว์ ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีมุมมองการแก้ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งจะให้ผลผลิตดีในปีแรกๆ เท่านั้น หากต่อมาจะให้ผลดีจะต้องเพิ่มปริมาณการใช้ปุ๋ยมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มต้นทุนการผลิตมากขึ้นกำไรคงน้อยลง (ชวณ รัตนวราหะ 2534, 74) เมื่อผลผลิตดีไม่พอต่อการบริโภคก็จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการผลิต หรือออกไปประกอบอาชีพรับจ้างในเมือง

ข. แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ

ชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา ในอดีตมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำอุปโภคและบริโภค เนื่องจากชุมชนนี้ ตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภคเป็นน้ำกร่อยบ้าง เวลาถึงหน้าแล้งจะไม่มีน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค แต่สำหรับในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน มีพระพัง เป็นพังน้ำจืดขนาด 300 X 300 เมตร โดยปี พ.ศ. 2540 องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ได้พัฒนาและรับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชน จนสามารถนำน้ำบริเวณนี้มาใช้ในการอุปโภคและบริโภค ดังคำกล่าว

“...สมัยที่ป่าอายุ 7 ปี...จำได้ว่า...เวลาหน้าแล้งต้องไปตักน้ำใช้กันที่พังพระ ปัจจุบันนี้ลูกเห็นมัย..ว่าเขาก็ก็นำน้ำจากตรงนี้มาทำเป็นประปาให้เราได้ใช้กันอยู่ เหลย...”

(ชั้น คชธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

จากที่ชุมชนมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์สามารถนำน้ำมาทำการเกษตรได้ ทำให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการเกษตร ฉะนั้นแหล่งน้ำจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรในชุมชน การที่ชุมชนขาดแคลนแหล่งน้ำการเกษตร จึงมีผลให้ชาวบ้านในชุมชนต้องพึ่งพิงการไปทำงานภายนอกชุมชนมากขึ้น ซึ่งถ้าหากชุมชนมีแหล่งน้ำสมบูรณ์ก็จะสามารถพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น เป็นทฤษฎีที่เน้นการพัฒนากระบวนการผลิต มีลำดับขั้นของความพร้อมของชุมชน คือ มีระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมที่ผูกพันกับจารีตประเพณี มีอาชีพหลักเป็นการทำการเกษตรที่ไม่อาศัยเทคโนโลยี มีการผลิตและบริโภคภายในครอบครัว ต่อมาสังคมได้มีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมีการคมนาคมติดต่อสะดวกสบายมากขึ้น การประกอบอาชีพเริ่มพัฒนามากขึ้นเริ่มมีการพัฒนาคุณภาพการผลิต โดยมีการนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตมากขึ้น เข้าสู่กระบวนการพัฒนาที่ตื่นตัวทางการลงทุนทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมือง เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้สมาชิกในสังคมมีความ

* เป็นภาษาทางราชการ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง ซึ่งตระพัง หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

สะดวกสบายมากขึ้น มีเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวก และมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต การแลกเปลี่ยนและการบริโภคมากขึ้น จึงทำให้ประชาชนมีการบริโภคที่สมบูรณ์ขึ้น (สนธยา พลศรี 2533, 135)

ภาพที่ 5 พังพระ หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2555

2.1.3 สังคมและวัฒนธรรม

ในสมัยนี้สภาพสังคมและวัฒนธรรมบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบจากการพัฒนาประเทศและอิทธิพลจากตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางระบบเศรษฐกิจการเงินในทิศทางของระบบทุนนิยมที่เน้นในเรื่องของเสรีภาพส่วนบุคคล ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าเพิ่มมากขึ้น (สนิท สมัครการ 2534, 66 - 67) การผลิตทางด้านเกษตรกรรมก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เคยเป็นระบบพึ่งพาแบบออกปากไหว้วาน กลายเป็นระบบการจ้างวานหรือการใช้ทุน ประชาชนจึงต้องแข่งขันกันหาเงินเพื่อใช้จ่าย คนในชนบทอพยพเคลื่อนย้ายเข้าหางานทำในเมือง ทำให้เกิดความแออัดในเมือง ผู้ที่เข้าไปใหม่ทำให้เกิดชุมชนมีรายได้น้อย ดังเห็นได้ในเขตเทศบาลนครสงขลา มีชุมชนแออัดหรือชุมชนผู้มีรายได้น้อยถึง 22 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่มีปัญหาในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน ขณะเดียวกันคนในชนบทและในเมืองก็เริ่มห่างเหินวัดมากขึ้นพระสงฆ์ก็ต้องดิ้นรน ดึงชาวบ้านให้เข้าวัดมากขึ้น และปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่สำคัญมี 2 ลักษณะ ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ก. การเกิดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน

ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในอดีตชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ประกอบอาชีพโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น มีการทำมาหากินแบบต่างคนต่างทำและมีการช่วยเหลือแรงงานกันในบางครั้ง ขาดการรวมกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2538 รัฐได้จัดตั้งหน่วยงานราชการท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท โดยหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ให้มีกลุ่มองค์กรชาวบ้านขึ้นในชุมชน จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นภายในชุมชน เช่น กลุ่มน้ำตาลแว่น กลุ่มขนมไก่ ขนมหินบ้านหรือสินค้า OTOP ประจำตำบลชุมพล เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...แต่แรกคนแถวนี้เขาทำนานะลูกนะ และก็ขึ้นต้นตาลโตนด...เอามาทำน้ำผึ้งแว่น ของบ้านใครบ้านมัน แต่พอปัจจุบันนี้...อบต.มั่ง...วัดพะโคะมั่ง...เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือให้ ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกัน...และก็มีโรงงานทำลูกโหนดที่ข้างวัด ในหมู่ที่ 6...”
(อุทัย ศิริลักษณ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

“...ถ้าเราพูดกันแล้ว ก่อนที่พระอาจารย์มาอยู่ที่วัดพะโคะนี้ ชาวบ้านเขาดำรงชีวิตแบบพอเพียง ตามอัตภาพ...ปัจจุบันนี้เขาเรียกว่า...นาเขาก็ทำ...อาชีพอีกอาชีพหนึ่งที่ชาวบ้านเขาทำคือ ขึ้นโหนด เอาน้ำต้นโหนดมาพาสเจอร์ไรส์ แล้วนำมาทำน้ำตาลแว่นอย่างนี้ เพราะปัจจุบันเขามีโรงงานอยู่...”
(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

จากที่ชาวบ้านมีการรวมกลุ่ม ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ทั้งคนในกลุ่มของตนเอง และระหว่างกลุ่ม เพราะการรวมกลุ่มจะมีการปรึกษาหารือกันและช่วยกันคนละไม้คนละมือ เข้าทำนองเดียวกับหลายคนย่อมดีกว่าหัวเดียว การทำงานร่วมกันเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้กลุ่มผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านก่อให้เกิดพลังหรืออำนาจในการต่อรอง เช่น คนคนเดียวไม่สามารถต่อรองราคาขึ้นมาได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การเกิดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในปัจจุบัน

ภาพที่ 6 สินค้า OTOP ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 1 พฤศจิกายน 2555

ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ตำบลชุมพล ที่นำมาวางขายหน้าวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 30 ธันวาคม 2554

ข. ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

ในอดีตครอบครัวของชาวบ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นลักษณะครอบครัวขยาย แต่ละครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย บุตร -หลาน แต่ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันชาวบ้านให้ความสำคัญกับการค้าขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง เนื่องจาก การออกไปช่วยเหลือกันทำงานนอกบ้าน จนปัจจุบันในชุมชนแห่งนี้ มีลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น คือ พ่อ แม่ ลูก เพราะมีการแยกครอบครัว การพึ่งพาอาศัยกันลดลง ต่างทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวของตนเอง และการรับวัฒนธรรมจากสังคมเมืองเข้ามา ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เป็นแบบสังคมเมืองมากขึ้น ดังคำกล่าว

“...โอ้ สมัยก่อน...อยู่กันครบแระ พ่อแม่ พ่อเฒ่า แม่เฒ่า ลูกหลาน...อยู่กันครบหมด เวลา...ตกเย็นมากินข้าว มานั่งพูด นั่งคุยกัน...แต่พอหลังๆ นะ...สังคมมันเปลี่ยนไปมาก ทำให้ไม่ค่อยได้มาพูดมาคุยกันเหมือนแต่ก่อน ลูกได้เมียมันก็แยกออกไปซื้อบ้านข้างนอกหมด ...”

(ถัน จันทิพรส, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

สภาพความเป็นอยู่ดังกล่าว ส่งผลให้สถาบันครอบครัวในปัจจุบันเป็นสถาบันอ่อนแอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว จากครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว มีผลให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเริ่มเหินห่างออกจากกัน ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่เป็นจุดรวมยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลได้ และกลับกลายเป็นการสร้างปัญหาในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะด้านจิตใจ ความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงของจิตใจ จากการขาดความสัมพันธ์ในครอบครัว ขาดจุดยึดเหนี่ยวทำให้ครอบครัวขาดความมั่นคง และจบลงด้วยการแยกทางเลิกร้างกันไปของคู่สมรส ผลกระทบจะไปเกิดกับเด็กที่ครอบครัวแตกแยก มีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เกิดปัญหาเด็กกระทำผิด ปัญหาเด็กติดยาเสพติด (โสภา ขปิลมันน์ 2536, 36) และปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา

2.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

การศึกษาปัจจัยภายนอกชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสีติงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยปัจจัยย่อยๆ 4 ปัจจัย คือ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน หน่วยงานภาครัฐ การสื่อสารคมนาคม และการประกาศใช้แผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสีติงพระ จังหวัดสงขลา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่สำคัญมี 3 ลักษณะ ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ก. ถนนหนทางสะดวกขึ้น

ในอดีตชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ใช้การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างชุมชน โดยการใช้ทั้งเส้นทางบกและทางน้ำ มีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นศูนย์กลางของชุมชน สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดสำคัญในชุมชนบริเวณนี้ แต่ละปีมีผู้คนเดินทางเพื่อร่วมงานบุญ ประเพณี ของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ช่วงปี พ.ศ. 2517 – 2531 ตรงกับสมัยพระครูสุนทรสิทธิการย์ (อาจารย์เขียว) เป็นเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ขณะนั้น พระครูสุนทรสิทธิการย์ (อาจารย์เขียว) ได้เริ่มสร้างทางขึ้น - ลงวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพราะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตั้งอยู่บนเขาพะโคะ เวลาจะเข้าวัดแต่

ละครึ่ง ต้องปีนตามโขดหินขึ้นไป ซึ่งพระครูสุนทรสิทธิการย์ (อาจารย์เขียว) ได้เอาปัจจัยจากวัดส่วนหนึ่งที่ได้จากการจัดงานทอดผ้าป่าประจำปี มาสร้างทางขึ้นวัดเพื่อให้สะดวกกว่าเดิม โดยสร้างเป็นคานบันได ขึ้น – ลง สะดวกมากขึ้น สำหรับทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีสองด้าน คือ ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2542 สมัยพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในขณะนั้น พระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) ได้ให้ความสำคัญกับการเดินทางมากขึ้น จึงได้ขอความอนุเคราะห์จากชาวบ้านที่อยู่รอบเขาพะโคะ เพื่อทำถนนรอบเขาพะโคะ จุดประสงค์แรก คือ เพื่อให้รถยนต์สามารถขึ้นไปบนวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้สะดวกมากขึ้น จุดประสงค์ที่ 2 คือ เพื่อความสะดวกของชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่รอบเขาพะโคะ ดังคำกล่าว

“...ทางขึ้นทางลงของวัด ถนนรอบวัดพะโคะนี้ ก็ขึ้นทางนั้นแหละลูก...เพราะมันไม่มีบันได เป็นหินต้องปีนขึ้น เพราะสมัยก่อนไม่มีบันได ทางลงก็ทางโน้นแหละ เป็นหินหมด ปีนกันระแะ ลำบากมาก มาก นิถนนรอบเขานี้ บุญแคไหนแล้วที่ได้...เกิดในช่วงหลังพ่อท่านเขียว นี่พ่อสิ้นบุญพ่อท่านเขียวแล้ว ก็หวังอไ้ได้นะ โห่ นาน เพราะว่าคนโน้นให้ คนนี้ไม่ให้ หราว พ่อขอदानนี้ दानโน้นเขาไม่ให้ พ่อขอदानโน้น दानนี้เขาไม่ให้ แต่ป่าไ้หนะ เพราะว่าเวลาลูกกลับบ้านจะได้สะดวก แต่แรกลำบากมากนิลูก ต้องเดินตามชายเขานี้ระแะขึ้นไป ไม่มีถนนละของ หมู่ 5 ได้ก่อน หมู่ 6 เห็นสะดวกเลยให้ แต่มีปัญหารื่องที่ตีนนั้นระแะ ที่มีปัญหารื่องวัดกับชาวบ้าน...”

(เสงี่ยม มุสิกรังสี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

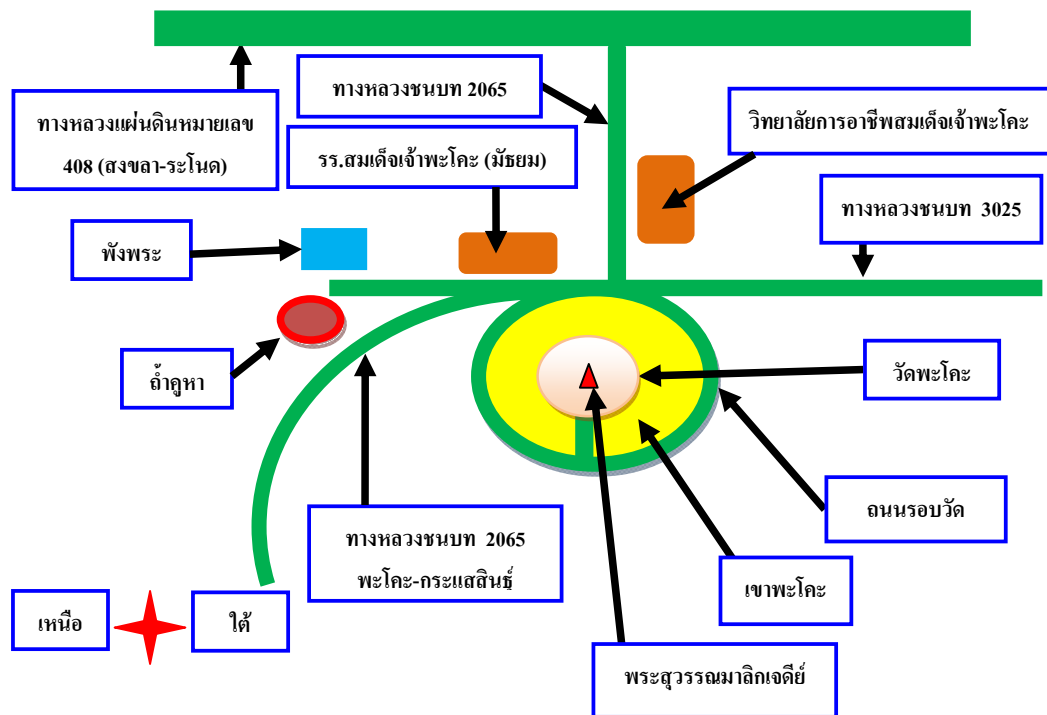
ช่วงเวลาดังกล่าวทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้เอาเงินของวัดจำนวนหนึ่งและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดสงขลา มาสร้างถนนรอบเขาพะโคะ เพื่อให้รถยนต์สามารถขึ้นมาบนวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ สำหรับทางหลวงชนบทสาย 2065 เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 (สงขลา – ระโนด) เป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ชาวบ้านในชุมชนร่วมแรงร่วมใจ สร้างถนนสาย 2065 ในระยะทาง ประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อสามารถเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้สะดวกขึ้น ทำให้ระยะในช่วง พ.ศ. 2532 - 2542 การเดินทางเริ่มสะดวกมากขึ้น ชีวิตของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพราะการหลงไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ช่วงนี้เริ่มมีร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม คือ ชาวบ้านในชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) การสร้างร้านค้าแบบถาวรให้กับชาวบ้านและคิดค่าเช่าวันละ 5 บาท สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่วางจำหน่าย ได้แก่ ถาดตาลโตนด น้ำตาลแว่น เป็นต้น สำหรับถนนทางหลวงชนบทสาย 2065 ได้รับการบำรุงรักษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล มีการซ่อมแซมเป็นประจำทุกปี ทำให้การเดินทางสะดวกมากขึ้น ดังคำกล่าว

“...มันก็เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนไปดีขึ้น พอว่าหมดรุ่นที่อาจารย์เขียวปลูกเสก สมัย พระครูศรีธรรมรัชเข้ามาอยู่ มันมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ...ก็ได้สร้างหลวงพ่อทวด...เกิด ศาลา กุฏิ มีความเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ ชุมชนก็เปลี่ยนแปลงนะ...ชาวบ้านมีรายได้ เพิ่มขึ้น การอยู่อาศัยดีขึ้น...จากการที่แต่ก่อนขึ้นตาลแล้วมาเคี้ยว ก็ได้เอามาขาย ตรงหน้าวัด มีการสร้างถนนรอบวัด เราก็ได้สะดวกไปด้วยการช่วยเหลือระบบไฟฟ้าเข้ามา ทางหน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญเลยได้มีถนนที่สะดวกมากขึ้น มีไฟฟ้าเข้ามา เพราะว่า อบต ไม่มี ต้องพึ่งทางจังหวัดอย่างเดียว...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

“...ถนนเข้ามาวัดเกิดขึ้นมาก่อน...อ้อมมาจะมาอยู่ที่วัดนี้...จากการสอบถามกับ คนในชุมชนนี้ ได้ข่าวว่าสร้างขึ้นสมัยพระอาจารย์เขียว...และที่สำคัญถนนรอบวัดจะอยู่ในสมัยพระอาจารย์มอญนะ... แต่ช่วงนั้นมีปัญหาเยอะ แต่ด้วยความศรัทธาก็ทำให้ถนนรอบวัดเสร็จสมบูรณ์...แม้แต่ปัจจุบันถนนรอบวัดยังคงได้รับการปรับปรุงให้สมบูรณ์อยู่ทุกปี จากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลก็ดี...จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาที่ดี...”

(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

แผนที่ 5 เส้นทางรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ที่มา : โดยผู้วิจัย 20 มิถุนายน 2555

จากการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การทำมาหากินของชาวบ้านในชุมชน การหลงใหลจากวัฒนธรรมภายนอกเริ่มเข้ามายังชุมชน ระบบสาธารณสุขปกคอื่น ๆ ก็เริ่มเข้ามา เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากมีโอกาสได้เรียนรู้สามารถเดินทางไป - กลับ ได้สะดวกมากขึ้น ออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชน และที่สำคัญผู้ที่สนใจที่จะเดินทางเข้ามายังวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ก็สะดวกยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเส้นทางคมนาคมเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันเนื่องจากถนนทำให้เกิดความคล่องตัวในการเดินทาง การติดต่อสื่อสาร การขนส่ง สินค้าจากชนบทไปสู่ตลาดในเมือง เส้นทางคมนาคมทำให้การติดต่อของชุมชนต่างๆ สะดวกมากขึ้น (ยุทธนา ทรบันพฤกษ์ 2540, 37)

ข. ไฟฟ้า

สำหรับไฟฟ้าในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เข้ามาในช่วง พ.ศ. 2532 - 2542 หลังจากมีถนนตัดผ่านเข้ามายังชุมชน ทำให้มีการติดตั้งระบบไฟฟ้าตามมา ภายหลัง ความสำคัญของไฟฟ้าทำให้เกิดแสงสว่างในชุมชนยามค่ำคืน แต่ไฟฟ้าไม่ได้ให้เฉพาะแสงสว่างเท่านั้น ยังอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น หม้อหุงข้าว เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ ล้วนเป็นอุปกรณ์ที่หาซื้อภายหลังจากมีไฟฟ้าใช้ในชุมชน ดังคำกล่าว

“...มันก็เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนไปดีขึ้น พอว่าหมอรุ่นที่อาจารย์เชี่ยวชาญปลูกเสก สมัยพระครูศรีธรรมธัชเข้ามาอยู่ มันมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ ก็ได้สร้างหลวงพ่อบทก เกิดศาลา กุฏิ เกิดความเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ...ชุมชนก็เปลี่ยนแปลงนะ...ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น...การอยู่อาศัยดีขึ้น...จากการที่แต่ก่อนขึ้นตาลอย่างเดียวแล้วนำมาเคี้ยว ก็ได้เอามาขายตรงหน้าวัด มีการสร้างถนนรอบวัด เราก็ได้สะดวกไปด้วย...การช่วยเหลือระบบไฟฟ้าเข้ามา...ทางหน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญเลยได้มีถนนที่สะดวกมากขึ้น มีไฟฟ้าเข้ามา เพราะว่า อบต. ไม่มี ต้องพึ่งทางจังหวัดอย่างเดียว...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

การมีไฟฟ้าทำให้ชาวบ้านในชุมชนบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น หม้อหุงข้าว โทรทัศน์ ตู้เย็น เป็นต้น ทำให้รายจ่ายของชาวบ้านเพิ่มขึ้นซึ่งเกิดผลโดยตรงและทางอ้อมของการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายค่าไฟฟ้าเป็นเงินจำนวนมากทุกๆ เดือน และต้องจ่ายซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าราคาแพงๆ มาใช้ เพื่อความสะดวกสบายของตนเองและเพื่อความมีหน้า มีตาเท่าเทียมคนในชุมชน

ค. ประปาชุมชนเพียงพอ

ในอดีตชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ คือ บริเวณพังพระ บริเวณ

¹ เป็นภาษาทางราชการ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง ซึ่งตระพัง หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

ดังกล่าวอยู่ห่างจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประมาณ 500 เมตร ในช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่จะได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำดื่ม เพราะน้ำที่ได้รับจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติหรือฝั้พระจะแห้งและไม่สะอาด สมัยพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) พ.ศ. 2532 - 2542 ได้มีระบบประปาใช้ในหมู่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สำหรับทาง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ขุดเจาะน้ำบาดาล และส่งให้ชาวบ้านโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ใช้ ก่อนหน้านั้นชาวบ้านบริเวณโดยรอบขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคและน้ำบาดาลก็ไม่สามารถขุดเจาะได้เนื่องจากชั้นหินมีความแข็งมาก จึงไม่สามารถนำมาบริโภคในชีวิตประจำวันได้ ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เห็นความเดือดร้อนของชาวบ้านจึงได้ขยายระบบประปาให้ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกับวัด โดยจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่ใช้จริง คณะกรรมการวัดจะเรียกเก็บในแต่ละเดือน หลังจากที่ชาวบ้านมีน้ำประปาใช้ ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังคำกล่าว

“...ช่วงพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) ได้มีการพัฒนารอบวัดและบนวัดมาก เพราะช่วงนี้เกิดถนนรอบวัดแล้วนะลูกนะ และที่สำคัญพอเกิดถนนหนทางมา ก็ทำให้ไฟฟ้าเข้ามา มีประปาหมู่บ้านเข้ามา...”

(จวบ อโหสุวรรณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

“...วัดช่วยชาวบ้านได้มากเลย โดยเฉพาะวัดนี้นะ แม้ว่าช่วยมาก ลองแล่นี่ตะประปาหมู่บ้านวัดก็มีการสนับสนุน เพราะว่าแต่แรกน้ำไม่มีให้ใช้ ต้องไปตักจากฝั้ข้างล่างนูลูก ถึงพ่อกันก็ต่อท่อประปาลงไปให้ชาวบ้านใช้ แต่พอหว่างนั้นมันมีประปาหมู่บ้านแล้ว เอน้ำจากฝั้พระที่ลูกเห็นด้านล่างทำน้ำประปา...”

(สาโรจน์ กุสุรินทร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

น้ำเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้าชุมชนใดขาดแคลนน้ำก็ไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ ได้ ประปาเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชน เพราะสามารถมีน้ำใช้ตลอดปีและทำให้ได้รับความสะดวกสบาย มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เพราะวิถีชีวิตของมนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้ต้องอาศัยน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ทำเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและอื่นๆ ย่อมอาศัยน้ำทั้งสิ้น การพัฒนาสังคมโดยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นแบบตะวันตกมากขึ้นนั้น มีการพัฒนาที่อยู่อาศัย เส้นทางคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ตลอดจนการศึกษาของประชากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ การพัฒนาน้ำกินน้ำใช้ของประชาชนให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะจึงต้องพัฒนาระบบสาธารณูปโภคด้านประปา ประชาชนได้มีน้ำอุปโภคบริโภคที่สะอาดและประชาชนได้รับความสะดวกสบาย โดยเหตุนี้ที่น้ำที่สะอาดและเพียงพอทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2.2.2 หน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีส่วนทำให้ชุมชนหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา เกิดการเปลี่ยนแปลง จากผลการศึกษาวิจัยสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ก. หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล (อบต.ชุมพล) มีการส่งเสริมด้านต่างๆ ตามแผนพัฒนาระดับตำบลเพื่อให้ประชาชนในตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา โดยการนำขององค์การบริหารส่วนตำบล มีแผนพัฒนาท้องถิ่นในแถบชุมชนนี้ เป็นจุดเริ่มต้นหลายๆ โครงการ ที่ส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุน ช่วยเหลือ ประชาชนในบริเวณนี้ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอสังขละ เริ่มเข้ามาบทบาทในตำบลในช่วง พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา โดยให้ความรู้แก่เกษตรกรและสนับสนุนพันธุ์ไม้เพราะปลูก เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...อบต.ชุมพล มีโครงการพัฒนาให้คนในชุมชน ในตำบลได้มีอาชีพ โดยเฉพาะการเอาวิทยากรจากที่ต่างๆ...เชิญเขามาให้ความรู้กับคนในชุมชน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำผึ้งแว่นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์อยู่ได้นาน...”

(จิระพรดี แก้วมัน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2555)

เพื่อให้เห็นภาพให้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้นำตารางในการจัดเวทีชุมชน ในปี พ.ศ. 2552 ของสำนักงานเกษตรในการให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน อีกทั้งสามารถนำปัญหาในชุมชนมาแก้ไขได้ตรงประเด็น ดังตารางที่ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงกระบวนการจัดเวทีชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2552

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	จำนวนชาวบ้านที่เข้าร่วม	จำนวนเจ้าหน้าที่		จำนวนผู้นำชาวบ้าน ชื่อ-ตำแหน่ง	ผลที่ได้รับ
			ชื่อหน่วยงาน	จำนวน		
1	ทราบปัญหา ความ ต้องการของ ชุมชน	100	สนง.เกษตร อำเภอ	4	นายประพันธ์ หมด ทอง กำนัน ต.ชุมพล นายชม พุพงค์ นายก อบต.	ทราบปัญหา ของชุมชน
2	„	105	„	4	„	„
3	„	125	„	4	„	„
4	„	130	„	4	„	„

ที่มา : แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552

จากตารางที่ 18 กระบวนการจัดเวทีชุมชน ตำบลชุมพล ประจำปี พ.ศ. 2552 มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาจัดเวทีประชุมเพื่อเพิ่มความรู้ให้ชาวบ้านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน เพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขและเพื่อของบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาตำบลให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

ปี พ.ศ. 2542 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 โดยภาควิชาสารัตถศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีโครงการอบรมนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะที่มีเวลาว่าง ทหารายได้เพิ่มเติม ทั้งให้นักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะได้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นของตัวเอง ดังคำกล่าว

“...โครงการนี้ จัดโดยภาควิชาสารัตถศึกษา วิชาโทมคฺคเทศก์...คณะศิลปศาสตร์...มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์...โดยจัดครั้งแรกในปี...พ.ศ. 2542 จนถึงปี 2554...จัดมาทุกปี...เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนของโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ...”

(ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2555)

ภาพที่ 8 คณะอบรมจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ที่มา : ชนินนาถ แก้วดีเลิศ. 2554. โครงการอบรมมคฺคเทศก์.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=1000016616>

(เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2555)

ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมโครงการต่างๆ ให้กับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านกินดีอยู่ดี มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและชาวบ้านต้องมีการร่วมมือกันในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

2.2.3 การสื่อสารคมนาคม

การสื่อสารคมนาคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สำหรับการสื่อสารคมนาคม ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ก. การสื่อสารสะดวกขึ้น

มนุษย์ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม การสื่อสารจึงมีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในปัจจุบันการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัยมากขึ้น โดยการสื่อสารผ่านดาวเทียม เช่น โทรศัพท์ วิทยุ เป็นต้น การสื่อสารคมนาคม เช่น โทรเลข โทรศัพท์ เป็นต้น ในอดีตการสื่อสารพื้นฐานในหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ใช้เสียงตามสายเพื่อสื่อสารส่วนรวม เพื่อเป็นการให้ข่าวสารกับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องมีการประชุมพบปะกัน ความสัมพันธ์ของชาวบ้านจึงเกิดห่างเหิน อีกทั้งชาวบ้านได้มีการรับเอาสื่อจากภายนอกเข้ามามากกว่าการสื่อสารในชุมชน เช่น โทรศัพท์ วิทยุ เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...ฮือ...(ถอนหายใจ)..พอเล่าให้ฟังฟังว่า แต่แรก เวลามีข่าวอะไรจะเดินบอกกัน บ้านต่อบ้าน...เพราะว่าบ้านก็อยู่ใกล้ ๆ กัน...แบบว่าปากต่อปากนะลูก...แต่ว่าเดี๋ยวนี้เนี่ย ก็ฟังตามเสียงตามสาย...ฟังจากวิทยุ...ฟังจากโทรศัพท์...ทำให้คนในชุมชนติดต่อกัน น้อยลง การเรียกประชุมก็ไม่ค่อยได้สนใจจากชาวบ้านในชุมชนมาก...”

(เชือบ คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้บุตรหลานที่ไปทำงานนอกชุมชน ไม่ต้องกลับบ้านก็ได้เพียงแต่โทรศัพท์กลับมาหาพ่อแม่ ทำให้คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนถูกทอดทิ้งให้อยู่ในชุมชนอย่างเงียบเหงาเพราะลูกหลานที่ได้ส่งให้เรียนสูงๆ ไปทำงานอยู่ไกลๆ บ้าน ไม่มีเวลามาดูแล ทำให้ความสัมพันธ์ในรูปแบบความสัมพันธ์ของครอบครัวลดน้อยลง เพราะการบริโภคผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันได้ถูกสื่อโฆษณาทำให้กลายเป็นการบริโภควัฒนธรรมด้วยกระบวนการบริโภค ไม่ใช่เพียงการซื้อ กิน เคี้ยว กลืน สวมใส่ ใช้ ทิ้ง เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการสื่อสาร รับสารและการตีความสารนั้นพร้อมกันด้วย สิ่งที่ถูกบริโภคไม่ได้สำคัญเพราะตัวสินค้าเท่านั้น แต่ยังมีความหมายทางนามธรรมที่ถูกสื่อโฆษณาส่งเสริมให้มีความหมายกับผู้บริโภคความหมายทางนามธรรม ขาดสติ ความคิด และการตัดสินใจในการรับสื่อ เป็นการหลงสื่อโฆษณา (เกษียร เตชะพีระ 2539, 88)

ข. เส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้น

สภาพเส้นทางคมนาคมในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ในอดีต ใช้การเดินทางระหว่างตำบลหรืออำเภอ หรือจะเดินทางเข้าตัวจังหวัดสงขลา มักใช้ถนนและเรือ ประมาณช่วง พ.ศ. 2532 - 2542 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ขณะนั้นโดยพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) เจ้าอาวาส เห็นความสำคัญของการเดินทางในชุมชน และการเดินทางเข้ามาสักการะบูชาหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด หรือ เข้าร่วมประเพณี กิจกรรมที่วัดจัดขึ้น ทั้งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชาวบ้านร่วมมือกับชาวบ้านในชุมชนสร้างถนนเพื่อเข้ามายังวัดราช-ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ให้สะดวกขึ้น รวมถึงถนนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ดังคำกล่าว

“...จากสี่แยกชุมพลเข้ามาต้องเดินมาทางคันทนา ฟังว่ามีถนนช่วงนั้นกะไม่ค่อย
จำ...แต่จำได้ว่าอยู่ ป.4 คือ...เขาขอที่นาเสร็จแล้ว...ก็เกณฑ์คน ถ้าครอบครัวลุง มี 3 คน
เขาก็ให้ร่วมกัน 3 เมตร ขุด 1 เมตร กว้าง 1 เมตร ถึงเอาดินนั้นมาทำถนน โดยใช้ เสียม
ขุด ไม่ได้ขุดกับรถ...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

ช่วงเวลาดังกล่าวทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ใช้เงินของวัดจำนวน
หนึ่งและได้รับสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดสงขลา มาสร้างถนนรอบเขาพะโคะเพื่อให้รถยนต์
สามารถขึ้นมาบนวัดได้ สำหรับทางหลวงชนบทหมายเลข 2065 เชื่อมจากทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 408 (สงขลา - ระโนด) เป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ชาวบ้านในชุมชน ร่วมแรง
ร่วมใจกันสร้างจนปัจจุบันถนนสายนี้ มีชื่อว่า ทางหลวงชนบทหมายเลข 2065 ระยะทาง ประมาณ
1 กิโลเมตร หลังจากนั้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน การเดินทางสะดวกมากขึ้น ทำให้ชีวิตของชาวบ้านเริ่ม
เปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ช่วงนี้ทำให้ร้านค้าหน้า
วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ขยายเพิ่มขึ้น เริ่มมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม คือ การก่อสร้าง
ร้านค้าแบบก่ออิฐถือปูน บริการให้ชาวบ้านเช่าเป็นล๊อค คิดค่าบริการรายวันวันละ 5 บาทและราย
เดือน เดือนละ 150 บาท ปัจจุบันทางหลวงชนบทหมายเลข 2065 ได้รับการบำรุงรักษาจาก
องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล มีการซ่อมแซมเป็นประจำทุกปี

ภาพที่ 9 สภาพถนนสาย 2065 ทางเข้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

เมื่อมีเส้นทางคมนาคมสะดวกทำให้การเดินทางสะดวกรวดเร็ว ทำให้ผู้คน
เดินทางเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มากขึ้น เกิดอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน มีคิวรถ
มอเตอร์ไซค์รับจ้างประจำวิ่งทุกวัน อีกทั้งจากการคมนาคมสะดวกทำให้วัฒนธรรมเมือง
แพร่กระจายเข้าสู่ชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

2.2.4 การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แนวความคิดในเรื่องการพัฒนาแบบใหม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางเลือกกับการพัฒนาประเทศแบบเสรีนิยม ในกรณีของประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เริ่มรับแนวคิดการพัฒนาจากตะวันตก เนื่องจากพัฒนาการของระบบทุนนิยมในประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การขยายตัวภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเมื่อก่อนหน้านี้เป็นแนวทางพัฒนาทุนนิยมในประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การขยายตัวภาคทุนนิยมโลกที่เน้นภาคเอกชน หรือภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเป็นอิสระ พร้อมกันนั้นการพัฒนาที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านขบวนการต่อสู้ด้วยกำลังในชนบทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (กาญจนา แก้วเทพ ม.ป.ป., 66 - 67) ด้วยเหตุนี้รัฐจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องวางแผนการพัฒนาประเทศให้เป็นระบบระเบียบอย่างมีแบบแผน จึงได้มีการวางแผนประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก ขึ้นในปี พ.ศ. 2504 และตั้งองค์กรรองรับ คือ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นมา ภายใต้อิทธิพลการพัฒนาตามแนวตะวันตก จึงทำให้ทุนนิยมจากภายนอกเข้ามามีผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการลงทุนหรือเงินช่วยเหลือทำให้ภายนอกมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยมากยิ่งขึ้นทุกวัน

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตรวดเร็วทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและความเจริญทางด้านวัตถุที่มีมากขึ้น มิได้หมายความว่าคนไทยและสังคมไทยจะมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมและเรียบง่ายของสังคมไทย เริ่มเปลี่ยนไปพร้อมๆ กับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และความมั่นคงของครอบครัว ชุมชน และสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2539, จ) โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4 (พ.ศ. 2504 - 2524) เป็นแผนที่เน้นการเพิ่มรายได้ของประชาชน ระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปี ของแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาเพราะการไปเน้นเรื่องการเพิ่มรายได้ คือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว รายได้ประชาชนเพิ่มขึ้น ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.7 ต่อปี แต่สภาพความเจริญเติบโตนั้นเกิดอยู่ในเขตเมือง ส่วนประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบทที่ยากจน เกิดความเหลื่อมล้ำและช่องว่างระหว่างประชาชนในเมืองและชนบท ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 - 7 (พ.ศ. 2525 - 2539) รัฐได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งกระจายความเจริญสู่ชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 10 (พ.ศ. 2540 - 2548) ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนไทยให้สามารถมีความคิดสร้างสรรค์ ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติในที่สุด เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในเรื่อง ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือแบบบูรณาการ เพื่อให้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการวางแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2533, 69)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาอย่างชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เป็นต้นมา เนื่องจากรัฐบาลได้มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาระบบเมืองหลักและพื้นที่เฉพาะขึ้น ได้กำหนดพัฒนาเมืองหลักไว้ 5 เมือง ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น สงขลา - หาดใหญ่ และชลบุรี โดยกำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็นเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างอำเภอเมืองสงขลากับอำเภอหาดใหญ่ และเขตการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมอยู่ที่อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บริเวณพื้นที่จังหวัดสงขลา มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นทุกอำเภอ อุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องกับการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมจากยางพารา เป็นต้น จากความเจริญดังกล่าวทางด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างต่อสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มทะเลสาบสงขลาและคาบสมุทรสทิงพระ ซึ่งรวมถึงชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เช่น ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น การผลิตเพื่อการส่งออกมีมากขึ้น ผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมมีราคาดีขึ้น เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ทำให้เกิดปัญหาต่อพื้นที่จังหวัดสงขลาและบริเวณใกล้เคียงหลายประการเช่น เกิดปัญหามลพิษ ปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาการเคลื่อนย้ายของประชากร เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทสู่เมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมวิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมแบบพึ่งพาตนเองสู่สังคมแรงงานแบบตัวใครตัวมัน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงปรับบทบาทโดยหาวิธีต่างๆ ทางศาสนาเพื่อหาเงินทุนมาใช้ในการพัฒนาวัดฤภายในวัดหรือกิจกรรมอื่นๆ ของพระพุทธศาสนา ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดสร้างวัดดุมงคลเพื่อหาทุนมาพัฒนาวัดผู้วิจัยขออธิบายไว้ในประเด็นถัดไป

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพระพุทธศาสนา และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) การปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดและพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและการพัฒนาบ้านเมือง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นสถาบันทางสังคม (Social Institution) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) มีบทบาทและอิทธิพลต่อชุมชนมาอย่างต่อเนื่องและนับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับบ้านมาโดยตลอด เพราะทั้งสองสถาบันต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันเกือบทุกด้าน ในอดีตวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นศูนย์กลางสำคัญทั้งด้านพระพุทธศาสนาโดยเป็นที่ตั้งของคณะสังฆาชาติ หัวเมืองพัทลุง ปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่เขตอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราชจรดเขตหัวเขาแดง ตำบลเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ด้านการเมืองการปกครอง ได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้เจ้าคณะวัดพะโคะ ได้รับสิทธิพิเศษมีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลข้าพระ คนทาน และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกระทำตึมน้ำพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525, 45) เป็นสถานที่สังเคราะห์บุตรหลานชาวบ้าน และเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรัฐสมัยนั้น เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัว และความทุกข์ต่างๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ที่รวมศิลปกรรมแขนงต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานที่จัด หรือยืมไปใช้เมื่อตมงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิต

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศให้เทียบทันกับอารยธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสามทศวรรษหลังนี้ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายๆ ด้าน การพัฒนาประเทศได้เน้นตามแบบอย่างตะวันตก ทำให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในขณะที่เดียวกันบทบาทความสำคัญของวัดก็เริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากบทบาทเด่นๆ ของวัดและพระสงฆ์ที่เคยเป็นมานั้นถูกแทนที่โดยสถาบันอื่นๆ จนเกือบหมดสิ้น เช่น บทบาทด้านการศึกษาถูกแทนที่โดยโรงเรียนและสถาบันการศึกษา บทบาทการรักษาพยาบาลถูกแทนที่โดยสถานอนามัยและโรงพยาบาล การใกล้เคียงข้อพิพาทและตัดสินความคดีต่างๆ ตกเป็นหน้าที่ของศาลปกครอง การอนุรักษ์ศิลปกรรมแขนงต่างๆ ตกไปเป็นหน้าที่และบทบาทของกรมศิลปากร เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไป ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น ดังเช่น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด มีใครเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปก็รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ปรับบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบ ดังนี้

3.1 ปฏิสัมพันธ์ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีต่อชุมชนโดยรอบ

กิจกรรมสำคัญที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทกับชุมชนโดยรอบและชุมชนอื่นๆ นั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แสดงบทบาทให้กับชุมชนและสนับสนุนสงเคราะห์จากวัด โดยวัดมีการส่งเสริมการศึกษา สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน รวมถึงกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หรือการสร้างหรือพัฒนาสถานศึกษาให้กับโรงเรียนในชุมชน ล้วนแต่แสดงให้เห็นมิติการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในส่วนนี้ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้

3.1.1 การศึกษา

การศึกษานั้นถือว่าเป็นภาวะหน้าที่สำคัญของวัดที่จะต้องจัดให้มีการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและประชาชนในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุสามเณรซึ่งถูกคาดหวังให้เป็นทายาทโดยตรงที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไปนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ถูกต้อง ชัดเจน ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาและบริหารวัดให้มีบทบาทสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นรากฐานแก่บทบาทด้านอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้กับคนในท้องถิ่นได้ศึกษา โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้มีบทบาททางด้านการศึกษาแก่ชุมชน ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

- การฝึกอบรมจริยธรรมแก่เยาวชน

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ดำเนินกิจกรรมอบรมจริยธรรมเพื่อเผยแผ่ศาสนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนทั่วไป ที่สนใจในหลักธรรมคำสอนและแนวปฏิบัติตามของพระพุทธศาสนา กิจกรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ว่า

“...ต่อไปนี้เด็กไทยต้องมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม หรือเรียกว่าต้องมี “**ความรู้คู่คุณธรรม**”...”

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

<http://www.banpraknfe.com>) (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2554)

บทบาทของวัดในด้านนี้ มีมาตั้งแต่โบราณโดยวัดให้การศึกษา ให้ความรู้ให้ คุณธรรมจริยธรรมมาโดยตลอด บทบาทการจัดการศึกษาถูกแทนที่ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ วัดจึง ไม่ได้มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยตรงเหมือนเมื่อก่อน ทำให้บทบาทในการจัดการศึกษาโดยวัดลดลง จึงมี เพียงบทบาทในการเผยแผ่ ศาสนธรรมแก่เยาวชนของชาติ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการ ส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรม ดังคำกล่าว

“...วัดพะโคะจัดกิจกรรมเยอะ ถ้าด้านการศึกษานะ ก็มีส่งพระไปสอนวิชาพุทธ ศาสนาให้กับโรงเรียน ตามสถานที่ต่างๆ ที่นิมนต์ไปสอน แต่ที่หลักๆ ก็จะไปสอนอยู่ โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ รวมถึงวัดเองก็จัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำทุกปีอยู่ แล้ว ไม่ว่าจะในวันที่ 12 สิงหาคม วันเฉลิมพระชนพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ ก็จะมีโรงเรียนติดต่อมา เพื่อขอสถานที่ของวัดจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรม...”

(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และ ได้รับการฝึกอบรมพระวิทยากรไปให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงวัดและ โรงเรียนต่างๆ ในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ที่สนใจและต้องการให้วัดเข้าไปดำเนินกิจการ เพื่อ เผยแผ่ศาสนาธรรมที่โรงเรียนและในบางโอกาสโรงเรียนนำนักเรียนมาเข้าค่ายฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้คณะครู นักเรียน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในทางทิศที่ดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรมจริยธรรมจากทางวัด ทำให้มีกิริยามารยาทที่ดีมีระเบียบ วินัย มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อีกทั้งยังได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การรักษาศีลห้า การทำความดีละเว้นความชั่ว เป็นต้น การสอนของพระภิกษุสงฆ์ ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกและได้รับความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามคำ สอนของพระพุทธศาสนา โดยมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ดังคำกล่าว

“...การเข้าไปสอนของพระภิกษุสงฆ์ในสถานศึกษาช่วยลดความเบี่ยงเบนให้กับ นักเรียนได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด การเล่นเกมพนัน การเที่ยวเตร่ โดยการ สอนของพระภิกษุสงฆ์ที่สอนเกี่ยวกับหลักพุทธศาสนา อาตมาได้ฝึกให้นักเรียนนั่งสมาธิ สวดมนต์ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ และเล่านิทานธรรมะที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อ มุ่งเน้นให้นักเรียนตั้งอยู่ในศีลในธรรม...”

(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ภาพที่ 10 พระภิกษุสงฆ์จากวัดพะโคะ สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน สมเด็จพระเจ้าพะโคะ
ที่มา : จิตรนาท ปานแก้ว 2549, 144

ภาพที่ 11 นักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ฟังการอบรมจากพระครูบุญญาพิศาล
ที่มา : ชนินนาถ แก้วดีเลิศ. 2554. <https://www.facebook.com/profile.php?id=1000016616>.

การที่มีพระภิกษุมาเป็นผู้สอนในโรงเรียน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำ ความดีละเว้นความชั่วตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความรู้ ลึกซึ้งในพระพุทธศาสนา โดยได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมใช้ธรรมะในการกลมเกลียวจิตใจเด็ก ใน การดำเนินชีวิตประจำวัน เยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุโดยตรง ทำให้ เยาวชนได้ใกล้ชิดพระและอยากเข้าวัดมากขึ้น

- การฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ได้จัดให้มีการบรรพชาสามเณรเป็นประจำทุกปี เพื่อถวายสักการะบูชาหลวงพ่อดุสิตและเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2547 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสครบ 6 รอบ 72 พรรษา ปี พ.ศ. 2549 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชทรงครองราชย์สมบัติครบ 60 ปี และปี พ.ศ. 2555 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ได้จัดบรรพชาสามเณรเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ 58 พระชันษา โดยโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาอบรมด้านจิตใจ ส่งเสริมคุณธรรมในพระพุทธศาสนาและไม่ฝักใฝ่ในอบายมุข
2. เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นเยาวชนที่ดีของชาติต่อไป
4. เพื่อใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนให้เกิดประโยชน์
5. เพื่อเป็นการศึกษาพระธรรมวินัย และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ปรากฏกว้างขวางในหมู่เยาวชน

การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนได้รับเอาเยาวชนในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียงเข้ามาอบรมเป็นระยะเวลาประมาณ 1 เดือน เพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม ความกตัญญู รู้คุณบิดามารดา ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวไทยสืบมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สามารถช่วยอบรมกล่อมเกล่าเด็ก และเยาวชนให้มีคุณธรรม ปลูกฝังนิสัยที่ดี มีระเบียบเรียบร้อยฝึกให้คนเป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเป็นเกราะป้องกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดี สามเณรที่ได้รับการบรรพชาจะอยู่ประจำที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนขณะอยู่ในเพศบรรพชิต ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังคำกล่าว

“...โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทางวัดเราจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เปรียบเหมือนกับเป็นประเพณีประจำปีของวัดไปแล้ว...ซึ่งปีนี้ทางวัดก็จัดในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเจริญพระชันษาครบ 58 ชันษา ทางวัดได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี...ส่วนสามเณรที่มาบรรพชาแต่ละปีก็จะอยู่บริเวณใกล้เคียงวัดและก็จากอำเภอสติงพระและใกล้เคียง กระแสสินธุ์ก็ดี ระโนดก็ดี เมื่อบรรพชาเป็นสามเณรแล้วก็จะมีการอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและมีพาไปทัศนศึกษาบ้าง...”

(พระครูปัญญูปัทสาณ (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

วิธีการเผยแพร่ศาสนาธรรมแก่สามเณรภาคฤดูร้อนนั้น เป็นการให้ความรู้ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอันส่งผลต่อการปฏิบัติต่อตนเองและสังคมให้ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังได้สอดแทรกปัญหาต่างๆ ที่เป็นภัยต่อสังคม มอมเมาเยาวชนให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องผิดศีลธรรม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาติดพนัน เป็นต้น นอกจากนี้ฝึกอบรมฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) และพระวิทโยกรได้นำสามเณรไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ อาทิเช่น อุทยานประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) พุทธมณฑล พระนครคีรี เป็นต้น ซึ่งจากการไปทัศนศึกษายังสถานที่สำคัญๆ ทำให้สามเณรมีโอกาสได้ไปท่องเที่ยวที่ไม่เคยไป พร้อมทั้งได้ซึมซับรับรู้โลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ได้ศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อนำสิ่งดีๆ ที่ได้พบได้เห็นมาประยุกต์ใช้หลังจากลาสิกขาบทแล้ว

การเผยแพร่ศาสนาธรรมโดยการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) นั้นได้ดำเนินกิจกรรมเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน ให้มีจิตยึดมั่นตั้งตนอยู่ในสัมมาปฏิบัติ และเพื่อให้สามเณรได้นำหลักธรรมคำสอนและความรู้ต่างๆ ไปประพฤติปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จแก่ตนเองและสังคม ทั้งขณะบรรพชาและลาสิกขาบทไปแล้ว

ภาพที่ 12 บรรพชาสามเณรฤดูร้อน ประจำปี 2555

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 6 เมษายน 2555

ภาพที่ 13 สามเณร วัดพะโคะ ปี 2555
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 6 เมษายน 2555

- ส่งเสริมทุนการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทุกกรุบให้ความสำคัญและสนับสนุนด้านการศึกษาของเยาวชนมาโดยตลอด โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สนับสนุนการศึกษาของเยาวชน ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การให้ทุนการศึกษา สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา การสร้างและพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงวัด เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตระหนักถึงความสำคัญในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้บุคคลดังกล่าวได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าต่อไป วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้มีการสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนในท้องถิ่นเป็นความสำคัญเบื้องต้น โดยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) สำหรับความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะ สรุปได้ว่า มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยคณะกรรมการการจัดตั้งซึ่งมีพระครูสุนทรสิทธิ์การย์ (อาจารย์เชียว) เป็นที่ปรึกษา มีนายชนม์ สมกรณ์ธรรมโชติ นายอำเภอสติงพระในสมัยนั้นเป็นประธาน ทุนเริ่มแรกกำหนดให้เป็นเงินสด 20,000 บาท แต่คณะกรรมการจัดตั้งรวมเงินบริจาคให้ 4,300 บาท จึงไม่สามารถจัดตั้งได้ กว่าทางคณะกรรมการจะขอเงินบริจาคได้ตามจำนวน 20,000 บาท ทุนเริ่มแรกกำหนดใหม่เป็นเงินสด 100,000 บาท ก็ไม่สามารถตั้งได้อีก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2541 พระครูศรีธรรมธัช เจ้าอาวาสในขณะนั้นได้ปรึกษากับนายสนั่น หิรัญวรชาติ (หนึ่งในคณะกรรมการจัดตั้งมูลนิธิครั้งแรก) ถึงความสำคัญและประโยชน์มูลนิธิมีความเห็นร่วมกันก็จะสานต่อการจัดตั้งมูลนิธิให้สำเร็จ จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการ 1 ชุดเพื่อดำเนินการรวบรวมเอกสารและตรวจสอบเงินทุนมูลนิธิเดิม ปรากฏว่ามีเงินฝากอยู่ในธนาคารกรุงเทพ สาขาระโนด 1,000,000 บาท ทางวัดสมทบร่วม 1,000,000 บาท รวม

เป็นเงิน 2,000,000 บาท แล้วดำเนินการยื่นเรื่องขออนุญาตการจัดตั้งมูลนิธิต่อกระทรวงมหาดไทย และได้รับตราสาร การจัดตั้งมูลนิธิ เมื่อเดือนมิถุนายน 2541 โดยชื่อว่า “มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะ” (หลวงพ่อดวงเทียบน้ำทะเลจืด) สำนักงานตั้งอยู่ที่ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยมีรูปเจดีย์บนเขาเป็นเครื่องหมายและวัตถุประสงค์ของมูลนิธิมีดังต่อไปนี้

1. บูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ถาวรวัตถุ โบราณสถาน และอื่นๆ ภายในวัด
2. เพื่อเผยแผ่เกียรติคุณหลวงพ่อดวงเทียบน้ำทะเลจืด
3. เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ภายในวัด
4. เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์
5. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
6. ส่งเสริมเผยแผ่วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
7. ดำเนินการเพื่อประโยชน์ หรือร่วมมือองค์กร การกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
8. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาทางมูลนิธิได้จัดให้โรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และโรงเรียนที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้แก่ โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โรงเรียนวัดคลองรี โรงเรียนศรีไชย โรงเรียนสทิงพระวิทยา เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...อาตมาได้ดูแลมูลนิธิสืบต่อจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนมา...โดยนำดอกผลที่ได้มาจากการบริจาคก็ดี...จากผู้มีจิตศรัทธาก็ดี มาจัดสรรทุนการศึกษา...แก่พระภิกษุสามเณร และนักเรียนนักศึกษา ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในการอุปถัมภ์ของวัด สำหรับพระภิกษุสามเณร...จะเป็นทุนค่าเล่าเรียนส่งเสริมให้ศึกษาพระปริยัติธรรม โดยส่งเสริมพระภิกษุสามเณรไปศึกษาในแผนกสามัญศึกษาและธรรมศึกษา...ที่โรงเรียนหลวงพ่อดวงเทียบน้ำทะเลจืด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม โดยทางเราจะคัดเลือกเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา...มีฐานะยากจนแต่มีความประพฤติดี ทางวัดรับมาบรรพชาอุปสมบทเพื่อให้การศึกษาเพื่อช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระของครอบครัว...”

(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...วัดพะโคะจัดทุนให้กับเด็กที่โรงเรียนทุกปี...โดยให้ครูที่โรงเรียนเลือกว่าคนไหนยากจน...แต่ว่าเรียนดี...และที่ผลการเรียนว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีและก็แลจากการประพฤติหรือว่าพฤติกรรมของเด็กกัน แล้วก็คัดไปให้ทางวัดโคะ ...วัดโคะก็จะให้ทุนบางทีก็จะมอบกันในวันเด็กแห่งชาติ...”

(พี่ วิเชียรบุตร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2555)

ภาพที่ 14 พระครูบุญญาพิศาลมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ
ที่มา : วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์. 2555. <https://www.facebook.com/watphakho?ref=ts>

จากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ได้จัดมอบทุนการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรในวัดและนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะนั้น ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และที่สำคัญเป็นการมอบโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้มีโอกาสศึกษาต่อไป เป็นการสร้างเยาวชนแห่งชาติให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

- การสร้างและพัฒนาสถานศึกษา

ในอดีตชาวบ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ศึกษาเล่าเรียนที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่เรียน โดยอาศัยพื้นที่ศาลาการเปรียญเป็นอาคารเรียน ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์ในวัดเป็นผู้สอน ไม่มีหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการออกให้ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โดยโรงเรียนวัดพะโคะ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2483 โดยมีนายเชลิต วีระสาร ปลัดกิ่งอำเภอจะทิ้งพระ และนายสมบุญ จุลมณีโชติ ศึกษาธิการกิ่งอำเภอจะทิ้งพระ เป็นผู้จัดการเปิดโรงเรียนนี้ขึ้นและอยู่ในความควบคุมอุปการะของเจ้าอาวาสวัดพะโคะ และยังคงใช้ศาลาธรรมเป็นที่เล่าเรียน

ในปี พ.ศ. 2493 ต่อมานายจรูญ ช่างสาน ซึ่งเป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียน พร้อมด้วยคณะครูได้จัดการขอบริจาคเงินจากผู้ปกครองและจัดงานรื่นเริง ได้สร้างอาคารถาวรแบบ ป. 1 ข ของกระทรวงศึกษาธิการ ขนาด 3 ห้องเรียน บนที่ดินของวัดพะโคะฝั่งตะวันตก

ปลายปี พ.ศ. 2495 กระทรวงศึกษาธิการได้ให้งบประมาณ 10,000 บาท ซื้อกระเบื้องดินเผาผนังหลังคาและซื้อไม้ปูพื้นห้องน้ำจนสำเร็จ ในต้นปีการศึกษา 2496

พ.ศ. 2499 ๗ฝนฯ จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ได้ส่งจ่ายเงิน 20,000 บาท ให้แก่โรงเรียนเพื่อซ่อมแซมส่วนที่ยังค้างค้างจนสำเร็จเรียบร้อย เมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2500

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 นายจรูญ ช่างสาน ครูใหญ่ได้ถึงแก่กรรม ทางอำเภอสทิงพระ ได้แต่งตั้งให้นายโกคิน จุทอง รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่

วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้แต่งตั้งให้นายโกคิน จุทอง ดำรงตำแหน่งครูใหญ่และได้ขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดพะโคะ ขอใช้ที่ดินเชิงเขาชั้นล่างฝั่งตะวันออกเพื่อสร้างอาคารใหม่ ได้หาเงินถมที่จำนวน 13,421 บาท

ปลายปี พ.ศ. 2520 อำเภอได้จัดสรรเงินงบประมาณ 60,000 บาท สร้างบ้านพักครูหนึ่งหลังในสถานที่ใหม่ ได้รับงบประมาณ 280,000 บาท สร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ขนาด 4 ห้องเรียน และใช้เป็นที่เรียนตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2531 นายโกคิน จุทอง ได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ ตามคำสั่ง สปจ. ที่ 172/2531 และในคำสั่งเดียวกันให้นายณัฐวุฒิ นครามนตรี ครูใหญ่โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดพะโคะ ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2531

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2535 มีคำสั่งให้นายณัฐวุฒิ นครามนตรี ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ และให้นายโกคิน จุทอง มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดพะโคะ

ปลายปี พ.ศ. 2538 สปจ.สงขลา มีคำสั่งให้นายโกคิน จุทอง ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดแหลมวัง สปอ.สทิงพระ

วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 โรงเรียนวัดชุมพลและโรงเรียนวัดพะโคะ ได้รวมเป็นโรงเรียนเดียวกัน โดยพระครูศรีธรรมรัช (พระอาจารย์มอญ) ได้รวมโรงเรียนสองโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ณ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา คือ โรงเรียนวัดชุมพล และโรงเรียนวัดพะโคะ โดยมีระยะทางห่างกันเพียง 500 เมตร เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิโอกาสและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ได้รับความเห็นชอบร่วมกันของคณะกรรมการการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน พร้อมใจนำเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพนับถือ รักและศรัทธา สามารถยึดเหนี่ยวและหลอมรวมจิตใจของชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาเป็นเวลาช้านาน และอนุรักษ์ให้คงไว้ จัดตั้งเป็นชื่อของโรงเรียนใหม่ โดยให้ชื่อว่า “โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (Somdejchaophako School)” ดังคำกล่าว

“...การอุปถัมภ์โรงเรียน...เกิดขึ้นในสมัยพ่อท่านพระครูศรีธรรมรัช (อาจารย์มอญ) เป็นเจ้าอาวาส...มีบทบาทในการศึกษา รวมโรงเรียนวัดชุมพล กับวัดพะโคะ...ที่อยู่ใกล้กันประมาณ 1 กิโลเมตร รวมเป็นโรงเรียนเดียวกัน...แล้วให้ชื่อว่าโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หลังจากนั้นก็ทำให้โรงเรียนพะโคะกับโรงเรียนชุมพล รวมเข้าด้วยกันแล้ว ท่านพระครูศรีธรรมรัช ก็ให้ชื่อโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ...”

(นุ้ม หนูทอง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...พี่มาอยู่ที่นี้...ได้ 3 ปีแล้ว ทำหน้าที่ ทั้งสอน และก็ฝ่ายวิชาการ นักเรียนของโรงเรียนเราส่วนใหญ่จะมาจากในชุมชนนี้..เพ..พี่ก็เป็นคนที่นี้เหมือนกัน ได้มาบรรจุที่นี้ก็บาย อยู่แคบ้าน...ถ้าพูดถึงพระครูศรีธรรมธัช...แก่เป็นนักคิด มีการพัฒนาสถานศึกษาอยู่เรื่อยๆ แบบว่าให้การสนับสนุนนะ อันนี้คนอื่นเล่าให้ฟังแต่สำหรับพระครูปัญญาพิศาล เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันที่น้องเห็น..แก่ก็พัฒนาโรงเรียนเราตลอดเหมือนกัน..นี่น้องเห็นอาคารข้างหลังมัย แก่ก็ไปหางมาช่วยสร้าง...”

(ชนินนาถ แก้วดีเลิศ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2555)

โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ มีนายธรรมโรจน์ แก้วประดิษฐ์ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 และบริหารงานโดยการใช้สถานที่ของทั้งสองโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน

วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2542 นายธรรมโรจน์ แก้วประดิษฐ์ ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ตามคำสั่ง สปช.ที่ 2095/2543 ลงวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2543 จนถึงวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 นางชอุติ หนูไชยแก้ว (นางณัชชา หนูไชยแก้ว) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ที่ 434/2549 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีผู้บริหารโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ครูใหญ่โรงเรียนวัดพะโคะ

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	พ.ศ.
1	นายจรูญ ช่างสาน	ครูใหญ่	2483 - 2520
2	นายโกคิน จุทอง	ครูใหญ่	2520 - 2531
3	นายณัฐวุฒิ นครามนตรี	ครูใหญ่	2531 - 2535
4	นายโกคิน จุทอง	ครูใหญ่	2535 - 2538

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ, 2555

เมื่อโรงเรียนวัดพะโคะได้รวมเข้ากับโรงเรียนวัดชุมพลแล้ว ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ และปรากฏนามผู้บริหารโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	พ.ศ.
1	นายธรรมโรจน์ แก้วประดิษฐ์	อาจารย์ใหญ่	2539 - 2542
2	นายธรรมโรจน์ แก้วประดิษฐ์	ผู้อำนวยการ	2542 - 2549
3	นางณัชชา หนูไชยแก้ว	ผู้อำนวยการ	2549 - 2553
4	นายพิง วิเชียรบุตร	ผู้อำนวยการ	2553 - ปัจจุบัน

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ, 2555

นอกจากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะแล้ว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้บริจาคเงินซื้อที่ดิน เพื่อก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โดยวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะได้รับการสนับสนุนเงินส่วนหนึ่งในการซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนจากวัดพะโคะ ซึ่งทางวัดได้นำเงินส่วนหนึ่งจากรายได้ของวัดและจากการบริจาคของญาติโยมผ่านทางวัดเป็นเงินจำนวนหนึ่งเพื่อซื้อที่ดินสำหรับก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ สำหรับวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะเป็นสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2540 โดยได้รับความร่วมมือจากท่าน พระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยทางวัดได้รวบรวมเงินจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินในตำบลชุมพล จำนวน 116 ไร่ มอบให้กรมอาชีวศึกษา (ในขณะนั้น) เพื่อก่อสร้างเป็นวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ในระยะแรกกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้ง “วิทยาลัยการอาชีพสทิงพระ” แต่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่วิทยาลัยและสนองเจตนารมณ์ของผู้มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดิน นายชาญทงศ์ บุญรักษา ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพสทิงพระในขณะนั้น จึงขออนุมัติเปลี่ยนชื่อไปยังกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนชื่อ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 จากวิทยาลัยการอาชีพสทิงพระ เป็น “วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ” ได้เปิดทำการสอนนักเรียนรุ่นแรกเมื่อปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมา (คู่มือบริการประชาชน 2552, 9) ปัจจุบันวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ มีผู้บริหารดังนี้

- นายชาญทงศ์ บุญรักษา ตำแหน่งผู้อำนวยการ รักษาเวลาปฏิบัติงาน 15 ธันวาคม พ.ศ. 2540 - 20 มกราคม พ.ศ. 2547
- นายมนัส สุวรรณพงษ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการ รักษาเวลาปฏิบัติงาน 20 มกราคม พ.ศ. 2547 - 28 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- นายอนันต์ จันทโรสภา ตำแหน่งผู้อำนวยการ รักษาเวลาปฏิบัติงาน 29 ตุลาคม พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน (2555)

จากการที่ชุมชนมีวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะแล้ว ส่งผลให้เยาวชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาและมีความรู้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่บุตรหลานสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ในสถานศึกษาใกล้บ้าน อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ทางวิชาชีพติดตัวไป เมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกับชุมชนอื่นๆ ดังคำกล่าว

“...นี่โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วัดเป็นผู้สร้างให้ และก็อย่างเช่น ศาลาหมู่ที่ 5 เราก็มีการสนับสนุนสร้างจากวัด...”

(พระพันธฺ์ยุทธ รัตนปญฺญโณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

สำหรับความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ให้กับสถานศึกษาต่างๆ นั้น หากทางโรงเรียนต้องการสิ่งใดก็ให้แจ้งไปยังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เมื่อวัดได้พิจารณาเห็นถึงความจำเป็นแล้ววัดก็จะจัดการให้ ดังคำกล่าว

“...วัดพยายามสนับสนุนทุกด้านเลยนะ แต่หลักๆ เลย คือ โรงเรียน นี่โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วัดเป็นผู้สร้างให้ ตอนนี้ได้สร้างอาคารชื่อว่าอาคารสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ก็กำลังดำเนินการอยู่ยังไม่แล้วเสร็จ...”

(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...วัดมีบทบาททางการศึกษามากเลยนะลูก ให้การอุปถัมภ์โรงเรียน สมัยพ่อท่านพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) ท่านเป็นเจ้าของวาส มีบทบาทในการศึกษา รวมโรงเรียนวัดชุมพล กับวัดพะโคะ ที่อยู่กันแค่ 1 โล รวมเป็นโรงเรียนเดียวกัน แล้วให้ชื่อว่าโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ นั้นแะครับ ที่นี้ก็ทำให้โรงเรียนพะโคะกับโรงเรียนชุมพลไม่ต้องลำบากใจ ตอนนั้นโรงเรียนพะโคะกำลังจะถูกยุบแล้ว เพราะเด็กน้อยลงทุกทีแล้วท่านพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) ท่านได้รวมโรงเรียนสองโรงเรียนยุบเข้าเป็นโรงเรียนเดียวและก็ให้ชื่อโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ส่วนวิทยาลัยสมเด็จพระเจ้าพะโคะก็เกิดช่วงเดียวกับพ่อท่านมอญเช่นกัน เป็นคนให้การสนับสนุนวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ จนสำเร็จในปี พ.ศ. 2540...”

(เชื้อบ คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ภาพที่ 15 อาคารเรียนและป้าย วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

ภาพที่ 16 อาคารเรียนโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (มัธยม) งบก่อสร้างจากวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 10 มิถุนายน 2555

การสร้างและพัฒนาสถานศึกษาวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้สนับสนุนมาโดยตลอด นับได้ว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้พัฒนาและให้การสนับสนุนรวมถึงการพัฒนาชุมชนโดยรอบมาโดยตลอด ส่งผลให้เยาวชนใกล้เคียงวัดได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น

3.1.2 สาธารณสงเคราะห์

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่พึ่งพาทางใจของประชาชนและเป็นที่พักของชาวบ้านในยามเดือนร้อน ซึ่งสังคมรอบบริเวณวัดยังต้องการพัฒนาให้มีความเจริญและทัดเทียมกับชุมชนอื่นๆ มากขึ้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงได้พยายามช่วยเหลือสังคมให้มีความเจริญและต้องการให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มีความสุข จากผลศึกษาผู้วิจัยพบว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ต่อชุมชนโดยรอบ ดังนี้

- การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภค

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดเก่าแก่ที่สำคัญของชุมชนบริเวณนี้มาเป็นเวลาช้านาน ในสถานภาพที่วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับความอุปถัมภ์อนุเคราะห์ ด้านสาธารณูปโภคจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มาโดยตลอด ซึ่งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เห็นว่าหากชาวบ้านได้รับความช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภคจากวัด ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านบริเวณนี้ดีขึ้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงได้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถนนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่สัญจรไปมาให้ได้รับความสะดวกสบายแก่ชาวบ้านที่อยู่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อีกด้วย วัดได้สร้างถนนรอบวัด เมื่อถนนเกิดชำรุดเสียหาย ทางวัดก็ได้สนับสนุนงบประมาณอีกส่วนหนึ่งร่วมกับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ซ่อมแซมถนนที่เกิด

ความชำรุดเสียหายให้มีสภาพที่ดีขึ้นสามารถสัญจรไปมาได้เป็นปกติ ก่อให้เกิดประโยชน์กับชาวบ้าน และประชาชนทั่วไป นอกจากถนนที่ทางวัดได้สร้างเพื่อชุมชนและวัด วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังได้สร้างระบบประปาเพื่อใช้สอยภายในวัด และต่อมาได้ขยายเป็นโครงการประปาหมู่บ้านให้ชาวบ้านบริเวณวัดใช้สอยน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคด้วย ซึ่งก่อนหน้านี้อาบน้ำบริเวณนี้ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ในช่วงฤดูแล้ง และน้ำบาดาลก็ไม่สามารถขุดเจาะได้เนื่องจากชั้นหินมีความแข็งมากและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ไม่มีความสะอาดพอ จึงไม่สามารถนำมาบริโภคในชีวิตประจำวันได้ ทางวัดได้เห็นถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านจึงขยายระบบประปาให้ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกับวัดด้วย โดยจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่ใช้ ซึ่งทางคณะกรรมการวัดจะเรียกเก็บในแต่ละเดือน หลังจากที่ชาวบ้านมีน้ำประปาใช้ ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีน้ำดื่ม น้ำใช้ตลอดปี อีกทั้งยังสามารถใช้น้ำทางการเกษตรได้อีกด้วย เป็นผลให้พืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้ให้ผลได้ตลอดฤดูกาลเก็บเกี่ยว ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวบ้านเป็นผลมาจากการได้รับความอนุเคราะห์จากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทั้งสิ้น ดังคำกล่าว

“...ถนนรอบวัดเกิดขึ้นในสมัยพ่อท่านมอญ (พระครูศรีธรรมธัช) ประมาณ... พ.ศ.2528 ...ไฟฟ้าลงตอน...พ.ศ 2525 และก็ประกบเข้ามารวมๆ หลังจากนั้นด้วย...”
(เชือบ คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

“...นิถนนรอบเขานี้ บุญแคไหนแล้วที่ได้ เกิดในช่วงหลังพ่อท่านเขียวระะ นี้พ่อ สั้นบุญพ่อท่านเขียวแล้ว ก็หว่างจะได้นะ โห...นาน เพราะว่าคนโน้นให้ คนนี้ไม่ให้หราว เพราะขอदानนี้ दानโน้นเขาไม่ให้ พอขอदानโน้น दानนี้เขาไม่ให้หราว แต่ป่าให้นะ เพราะว่าเวลาลูกกลับบ้านจะได้สะดวก แต่แรกลำบากนิลูก ต้องเดินตามชายเขานี้ระะ ขึ้นไป ไม่มีถนน ...”
(เสียงม มุสิกรังสี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2555)

“...โชคดินะที่มีวัดพะโคะ มีบารมีหลวงปู่ ทำให้วัดพะโคะเจริญ ทำให้เรามีถนน ใจ ให้เราได้ไฟฟ้า เพราะว่าถ้าทางวัดไม่ขอทำถนนก็ทำให้เราไม่มีถนนใช้ ไม่มีไฟฟ้า ใช้...”
(เปรม จันทรทิพรส, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

สิ่งที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ปฏิบัติมาโดยตลอด หากชาวบ้านบริเวณ วัดต้องการให้วัดช่วยเหลือในด้านใดก็สามารถแจ้งมายังทางวัด หากวัดพิจารณาเห็นสมควรก็จะให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีเสมอมาวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งจากรายได้ของวัด สำหรับช่วยเหลือด้านสาธารณประโยชน์ การประพฤติปฏิบัติกิจใดๆ ที่เป็นช่วยเหลือสังคมเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาให้สังคมมีความเจริญเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้อยู่ดี กินดี มีความสุข

- การสงเคราะห์ทั่วไป

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ให้การสงเคราะห์กับสังคมทั่วไปในรูปแบบต่างๆ สืบต่อกันมาโดยตลอด ในการร่วมกิจกรรมด้านการสงเคราะห์ ที่ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมโดยการบริจาคเงิน บริจาคเครื่องใช้อุปกรณ์ต่างๆ บริการและเป็นที่พักพิงของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. บริจาคเงินซื้อที่ดินเพื่อก่อตั้งวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดซื้อที่ดินจำนวน 116 ไร่ บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ไม่มากนักโดยได้รับความร่วมมือจากท่านพระครูศรีธรรมธัช (พระอาจารย์มอญ) เจ้าอาวาสวัดพะโคะในสมัยนั้น โดยได้รวบรวมเงินจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินในตำบลชุมพล ก่อสร้างเป็นวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ในปี พ.ศ. 2540 ดังคำกล่าว

“...นี่นะ ยังชื่นชมกับท่านพระครูศรีธรรมธัช (พ่อท่านมอญ) ความคิดท่านดีมาก ท่านได้ซื้อที่ดินที่ทางเข้าวัดลูกเข้ามาเห็นขี้มัย นั้นแหละเป็นความคิดของท่านเลย ท่านได้ซื้อที่ดินเพื่อจัดตั้งวิทยาลัยขึ้น ทำให้เด็กในชุมชนนี้ ที่จบ ม.3 จากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ก็สามารถมาเข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยสมเด็จพระเจ้าพะโคะต่อไปได้เลย ทำให้เด็กไม่ต้องออกไปเรียนไกลจากข้างนอกด้วยนะ...”

(มณี ปานรังษี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555)

“...ที่ตั้งวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ 116 ไร่ ซื้อในสมัยพระครูศรีธรรมธัช เป็นอาวาสวัดพะโคะขณะนั้น...”

(อนันต์ จันทร์โสภณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2555)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะเห็นว่าการศึกษาเป็นการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ จึงเอาเงินของผู้มีจิตศรัทธาไปบริจาคซื้อที่ดินส่วนหนึ่งเพื่อจัดตั้งเป็นวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ จนในปัจจุบันวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะได้เปิดการเรียนสอนในปี พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน

2. สร้างที่ประชุมหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เห็นว่าพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ไม่มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และคณะกรรมการหมู่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวนได้ร่วมประชุมหารือกับทางวัด จนทางวัดได้จัดสรรงบประมาณมาช่วยสร้างศาลา เพื่อใช้จัดกิจกรรมของหมู่บ้าน ดังคำกล่าว

“...ศาลาที่ลูกเห็นที่ข้างล่าง วัดโคะสร้างเอง เพราะว่าเห็นชาวบ้านหมู่ที่ 5 เขาไม่มีที่ประชุมหมู่บ้าน แต่ของหมู่อื่นๆ ในชุมพลมีหมดแล้ว เจ้าอาวาสองค์ก่อนเข้าเลย ออกเบี้ยวัดส่วนหนึ่งไปสร้างเป็นศาลาที่เห็น...”

(แม่ชีเล็ก แก้วประดิษฐ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ภาพที่ 17 ที่ประชุมหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน เงินสนับสนุนจากวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 มิถุนายน 2555

3. สร้างงานและอาชีพให้กับชาวบ้านหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะและบริเวณใกล้เคียงตลอดมา โดยการคัดเลือกชาวบ้านที่มีความประพฤติดี มีความขยัน และมีความสัมพันธ์อันดีกันมาโดยตลอด เข้าเป็นพนักงานของวัด โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จะจัดสรรเงินรายได้ของวัดมาจัดเป็นเงินเดือนสำหรับพนักงานของวัดเป็นประจำทุกเดือน ดังคำกล่าว

“...ป่าเข้ามาเป็นแม่ครัวตรงนี้ 12 ปีแล้ว เขาให้ป่าขึ้นแรกมาอยู่ 170 บาท อยู่ๆ มากี่ขึ้นให้ 180 แต่เราถือว่าทำบุญ เพราะว่างานตรงนี้เหนื่อย นี่วันสร้งน้ำหลวงปู่ 2-3 วันนี่ หมี่วัน 3-5 ทะ เวลามีงานขึ้นมาป่าไม่ได้นอนแล้วลูก เขากถามว่าเอาแรงมาจากไหน ลูกเคยมาเดือนยี่หม้าย ลองมาตะ แม่ละเว้ย...คนนะไม่รู้มาจากไหนต่อจากไหน ขนมเงิน 1,000 โล ถึงกะนี้ข้าวยา เฉพาะน้ำเคยเป็นถึง 50 ลิตร ไม่พอ หมู 2 ตัว ปลา หราว คิดแลตะ เวลาเขาให้อะไรมากก็ทำหมด ข้าวยาสารที่ 20 สอบ แค่ 2 วันเอง เพราะว่าเขาถือว่าถ้าไม่ได้มากินข้าวยากี่ไม่ถึงวัดโคะ ทำทั้งคืนเวลามีงาน ไหนข้าวแกง พระ ขนมหวานหราว ไม่ได้นอนเลย...”

(ถัน จันทิพรส, สัมภาษณ์เมื่อ 20 เมษายน 2555)

ภาพที่ 18 แม่ครัววัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 1 เมษายน 2555

4. ชาวบ้านสามารถยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัด เช่น ถ้วยชาม เต้นท์ โต๊ะหมู่บูชา เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ เวลาว่างงานศพ งานแต่งงาน หรืองานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ชาวบ้านสามารถเข้ามาขอคนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับข้าวของเครื่องใช้ภายในวัด ซึ่งปัจจุบัน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ให้ พระพันธัญญ์ รัตนบุญโญ เป็นผู้รับผิดชอบงานทางด้านนี้ ดังคำกล่าว

“...บอยนะที่ทางญาติโยมมาขอใช้ถ้วยชามบ้าง เต้นท์บ้าง...โต๊ะหมู่บูชาของทางวัด...ทางวัดก็ไม่ได้ปฏิเสธอะไร ก็ให้ชาวบ้านยืมไปใช้...”

(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...วันก่อนงานแต่งงานหลานที่ดีหลวง ก็มาขอใช้โต๊ะหมู่บูชาของวัดพะโคะ พ่อท่านแกก็ให้ แก่ใจกว้างกับชาวบ้าน...แต่เวลาเอาโต๊ะหมู่บูชามาคืน...พ่อท่านแกไม่เรียกอะไร เราก็ทำบุญตามจิตศรัทธาไป...”

(นุ่น หนูทอง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

ภาพที่ 19 ยานพาหนะของวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

5. ยานพาหนะของวัดมีไว้ให้บริการชุมชนและชาวบ้านเนื่องในโอกาสต่างๆ โดยที่วัดไม่คิดค่าบริการใดๆ หากแต่ชาวบ้านบางคนก็ได้บริจาคเงินสมทบทุนเติมน้ำมันในแต่ละครั้งบ้าง ซึ่งเวลามีงานในชุมชนหรือในหมู่บ้าน ชาวบ้านไม่มีรถไปซื้อข้าวของ ทางวัดก็ได้ให้ยืมยานพาหนะของทางวัด แต่ทางวัดก็ไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทนใดๆ ก็แล้วแต่ชาวบ้านที่ยืมรถไปจะช่วยเติมน้ำมันตามสะดวก ดังคำกล่าว

“...วันก่อนมีงานรับมโนราห์ลงครุมาเล่น ป้าก็ไม่มีรถจะไปซื้อของในเมือง เพราะว่าของที่นี่มันไม่มีนะบางสิ่ง ต้องเข้าไปซื้อในเมือง จะไปกักรถเมล์ รถสองแถวก็ลำบากเวลาขากลับ...ถึงกะนั้นแระไปขอรถจากท่าน...รถกระบะวัด ท่านก็ให้แระ แต่ว่า ป้าก็เติมมันให้หลบเขาแระ ถึงก็ทำบุญให้เล็กๆ น้อยๆ นี่แระถ้าไม่มีรถวัดนะ ป้าก็รู้ว่าจะไปซื้อของที่สงขลาได้พริ้อ โชคดีที่ทางวัดให้รถมา...”

(แหม ตุละ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

6. บริจาคเงินและอุปกรณ์กีฬา เพื่อสนับสนุนการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน และตำบลเป็นประจำทุกปี วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาประจำตำบลเป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เห็นความสำคัญของกีฬาประจำตำบลที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี จึงได้สนับสนุนอุปกรณ์กีฬา เช่น ลูกฟุตบอล บอลเลย์บอล เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...เวลามีอะไรชาวบ้านก็มักจะมาบอกมาขอที่วัดนะ ทางวัดก็สนับสนุนตลอด วันก่อนมีงานแข่งขันกีฬากันในตำบล ทางวัดเราก็ได้สนับสนุนเงินไปส่วนหนึ่งไปซื้ออุปกรณ์กีฬาเพื่อเอาไปใช้ในการแข่งขัน...”

(คัน สุภาพบุรุษ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...โห..วัดพะโคะนะลูกนะ ไม่ใช่เพียงแต่เป็นวัด...แต่ลู่ว่าเป็นทุกสิ่งทุกอย่างเลย...วันก่อนทางวัดให้เบี่ยส่วนหนึ่งไปซื้ออุปกรณ์กีฬามาให้โรงเรียน ถึงเวลามีงานกีฬาแข่งขันประจำตำบลหรือว่าแข่งกีฬาต่างๆ กัน ก็จะไปยืมมาจากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ...”

(จวบ อโหสุวรรณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

7. ถมที่ดินที่สำนักสงฆ์นาเปล เพื่อยกระดับพื้นที่ให้สูงขึ้นไม่เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน สำหรับสำนักสงฆ์นาเปล ตั้งอยู่ที่ตำบลตีหลวง อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา เชื่อว่าเป็นสถานที่ที่พญางูจงอางคายลูกแก้ว ให้หลวงปู่ทวดขณะเป็นทารกนอนหลับในเปล วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้บริจาคเงินส่วนหนึ่งให้กับทางสำนักสงฆ์เพื่อให้ทางสำนักสงฆ์ซื้อดินส่วนหนึ่งไปใช้ถมที่ดินเพื่อยกระดับไม่ให้น้ำท่วม เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ค่อนข้างต่ำ เวลาถึงฤดูฝนก็ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ดังคำกล่าว

“...ลุงบวชเณรอยู่วัดพะโคะหลายปี แล้วก็ไปเป็นคนดูแลอยู่ที่สำนักสงฆ์ต้นเลียบ ลุงว่าต้นเลียบกับวัดพะโคะมีประวัติเชื่อมโยงกันอย่างเห็นได้ชัดเจน นี่พ่อท่านองค์ปัจจุบันก็ดี องค์ก่อนๆ ก็ดี ไม่ว่าจะ เป็น ตาหลวงเขียว หรือว่าสมัยพระครูศรีธรรมธัช (พ่อท่านมอญ)...และก็พ่อท่านชัยองค์ปัจจุบันก็ไม่ช่วยแต่ดูแลวัดพะโคะอย่างเดียว แยกยังช่วยเหลือวัดอื่นๆ โดยเฉพาะสำนักสงฆ์ต้นเลียบ แยกได้ซื้อดินเป็นรถฯ...หลายคันไปถมให้สำนักสงฆ์ต้นเลียบกัน เพราะว่าสำนักสงฆ์ต้นเลียบที่ตั้งมันต่ำๆ เวลาตุฝนก็น้ำท่วม...”

(นกุล วิบูลพันธ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ภาพที่ 20 สำนักสงฆ์นาเปลเชื่อว่า เป็นสถานที่ผู้ก่อกวนที่หลงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดเกิด
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

8. ก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดของสำนักสงฆ์ต้นเลียบ สำหรับสำนักสงฆ์ต้นเลียบ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เชื่อว่าเป็นสถานที่ฝังศพของ หลวงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เพราะมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า สถานที่แห่งนี้เป็นที่ฝังศพของ หลวงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้เห็นความสำคัญของพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ต้นเลียบในปัจจุบัน ทางวัดได้ซ่อมแซมและบูรณะสำนักสงฆ์ต้นเลียบ ดังคำกล่าว

“...ท่านองค์นี้..แก่ดีนะ แก่ใจกว้าง คนนับถือ แก่ไม่เท่าแต่พัฒนาในวัดอย่าง เดียวที่ แก่พัฒนาวัดอื่นๆ กัน ช่วยพัฒนาสำนักสงฆ์ต้นเลียบ สำนักสงฆ์นาเปล ลูกไป แล้วมัย...ลองไปแลดะ...”

(ละวีดี แสงแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ภาพที่ 21 ต้นเลียบ ณ สำนักสงฆ์ต้นเลียบเชื่อว่า เป็นสถานที่ฝังศพหลวงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

9. บริจาคผ้าป่า ผ่ากฐิน ให้กับวัดบริเวณใกล้เคียงหรือวัดที่ขอรับบริจาคมา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้บริจาคองค์ผ้าป่า ผ่ากฐิน ให้กับวัดที่อยู่ใกล้เคียง เช่น วัดชุมพล ขายทะเล วัดชุมพล วัดดีหลวง เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างวัดด้วยกัน ซึ่งเวลาปฏิบัติงานประจำปี ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ก็ได้รับความช่วยเหลือจากวัดข้างเคียงนี้ด้วย ดังคำกล่าว

“...ถือว่าทำบุญให้กับหลวงปู่ทวด เพราะวัดเหล่านี้ล้วนเป็นวัดที่มีความสัมพันธ์ กับประวัติของหลวงปู่ทวดทั้งสิ้น เคยมาเยี่ยมเวลาเขาถึงงาน ลองมาดูสิคนเยอะนะ...”
(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

10. บริจาคสิ่งของ เครื่องใช้อุปโภค บริโภค ให้กับชาวบ้านในช่วงเกิดอุทกภัย วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้บิณฑบาตข้าวของเครื่องใช้ จากพื้นที่นอกชุมชนเพื่อนำมาบริจาค ให้กับชาวบ้านในอำเภอสิงขรเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2553 ในช่วงเกิดอุทกภัยในขณะนั้น นอกจาก จะมีการช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนหรือในอำเภอสิงขรแล้ว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้เป็น ศูนย์กลางรับข้าวของบริจาค จากพี่น้องประชาชนในพื้นที่อำเภอสิงขรและใกล้เคียง รวมถึงเงิน บริจาคของทางวัดส่วนหนึ่ง นำไปช่วยผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่ภาคกลางในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา ดังคำกล่าว

“...วันก่อนที่เกิดอุทกภัยที่ภาคกลาง ทางวัดก็ประชาสัมพันธ์แล้วไปบิณฑบาตร เพื่อเอาข้าวของเครื่องใช้ อาทิ มาม่าก๊ากี้ ปลากระป๋องก๊ากี้ ข้าวสารก๊ากี้ น้ำดื่มก๊ากี้ แล้ว ได้รับการสนับสนุนรถสิบล้อจากตำรวจท่องเที่ยว เพื่อนำข้าวของทุกอย่างที่ได้ไปบริจาค ด้วยตัวเอง...”
(พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“... ตอนพายุลูกเข้าที่สิงขรนั้นเอง หลังคาบ้าน เสาบ้าน พังหมด ถนนก็พัง บ้านข้างหลังก็พังหมดเพราะถูกต้นไม้หักใส่ วัดโคะเองก็ยังพังอยู่นะ พังเยอะเลย แต่ว่า ทางวัดก็ยังช่วยชาวบ้าน ให้เบี้ยบ้านที่พังหมด บ้างยังจำได้ว่าเจ้าอาวาสให้ปรับของกิน ที่วัด มาม่า ปลากระป๋อง ฉันทยังจำได้เพราะว่าฉันไปเอาเอง เพราะตอนนั้นท่านใช้ไป เอา...”

(นิต แสงแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ร่วมบริจาคและจัดสร้างสิ่งต่างๆ เป็นการ ช่วยเหลือสังคมมาโดยตลอดทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณ สงเคราะห์ให้กับชุมชนและองค์กรต่างๆ นอกเหนือจากการสงเคราะห์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังได้สงเคราะห์แก่ผู้เดินทาง ผู้ประสบความเดือนร้อน โดยทางวัดมี สถานที่พักไว้บริการสำหรับผู้เดินทางเป็นหมู่คณะ ในความสงเคราะห์เรื่องอาหาร ที่นอน เป็นต้น โดย ทางวัดไม่คิดค่าบริการใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากญาติโยมพุทธศาสนิกชนจะบริจาคตามจิตศรัทธา เพื่อเป็น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ให้กับทางวัด นับว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทในด้านสาธารณ สงเคราะห์ ช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยด้วยดีตลอดมา การสงเคราะห์

ช่วยเหลือสังคมและชุมชนในด้านต่างๆ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้อยู่ดีมีความสุข ทำให้ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนามากขึ้น และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป อีกทั้งยังช่วยสงเคราะห์ชาวบ้านบริเวณรอบวัดในด้านเครื่องใช้อุปโภคเมื่อมีงานสำคัญ ส่งผลให้ชาวบ้านไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินในการเช่าหรือซื้อเครื่องใช้ใหม่เมื่อมีความจำเป็น นับเป็นการช่วยเหลือสังคมด้านหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในสังคมมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.1.3 การท่องเที่ยว

ปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศปีละไม่น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกิจการด้านอื่นๆ นับได้ว่ากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวสามารถนำเงินตราเข้าประเทศอยู่ในอันดับต้นๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาศึกษาและชื่นชมในการท่องเที่ยว คือ มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ สำหรับประเทศไทยกล่าวได้ว่า วัดเป็นแหล่งรวมมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติที่สามารถรักษาและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ได้ดีที่สุดแห่งหนึ่ง ดังนั้นวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดที่มีสถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จิตรกรรม ประติมากรรมอันเก่าแก่มีความอ่อนช้อยวิจิตรงดงามตามแบบฉบับของศิลปะตะวันออกนั้นมักจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมอย่างมิขาดสาย เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมากก็จะพลอยทำให้เศรษฐกิจในชุมชนนั้นก้าวหน้าไปด้วย ดังนั้นกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวของวัดมีผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของชุมชนด้วยเช่นกัน ดังกล่าวแล้วว่าวัดไทยนั้นเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติโดยเฉพาะความเป็นพิพิธภัณฑ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม เพราะวัดไทยมีลักษณะของการก่อสร้างที่เป็นไปอย่างกลมกลืน ทั้งในด้านสถาปัตยกรรมที่โอ้อ่า มั่นคง แข็งแรง สวยงามและประณีต ประติมากรรมที่อ่อนช้อยงดงาม และจิตรกรรมที่มีความสวยงามวิจิตรตระการตา สิ่งเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงอารมณความรู้สึนึกคิดและจิตวิญญาณของสถาปนิกและศิลปินผู้ก่อสร้าง ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชนชาติไทยที่มีความผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา จึงกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมภายในวัดเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเจริญก้าวหน้าอย่างสูงส่งทางด้านศิลปวัฒนธรรมและความมีอารยธรรมมาอย่างช้านานของคนไทย

ภาพที่ 22 สภาพโดยรอบ วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 20 มิถุนายน 2555

สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กล่าวได้ว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยเฉพาะมาเลเซียและสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและหนึ่งในบรรดาสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้าไปเยี่ยมชมนั้น คือ วิหารหลวงพ่อดุสิตหรือน้ำทะเลเจ็ด สำหรับพุทธศาสนิกชนชาวไทยการไปวัดนั้นไม่นิยมถือว่าการไปท่องเที่ยวแต่จะถือเป็นการไปเพื่อทำบุญมากกว่า แม้จุดประสงค์หนึ่งจะเป็นการไปเพื่อศึกษาและเยี่ยมชมศาสนวัตถุ ศิลปวัตถุ ศิลปกรรม จิตรกรรมต่างๆ หรือไปเพื่อแสวงความสงบทางด้านจิตใจก็ตาม แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้วจุดประสงค์หลักก็คือการเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษา เรียนรู้ และเยี่ยมชมวิถีชีวิตวัฒนธรรมภายในวัด และที่สำคัญ คือ การเข้ามาสักการะบูชารูปหล่อหลวงพ่อดุสิตหรือน้ำทะเลเจ็ด เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมากที่สุด

ภาพที่ 23 นักท่องเที่ยวมาสักการะหลวงพ่อดุสิต วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 13 เมษายน 2555

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่มีลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่ดี เพราะเนื่องจากต้องเดินเท้าขึ้นทางบันไดนาค รอบข้างมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น ภายในวัดมีสิ่งสำคัญดึงดูดความสนใจทั้งรูปหล่อหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด บ่อน้ำชกจีวร พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ พระวิหาร (ศาลาตัดสินความ) เป็นต้น นับได้ว่าแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาไม่ขาดสายและสิ่งสำคัญ คือ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีวัดถ่มงคหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดให้เช่าบูชา นอกจากนี้ยังมีสถาปัตยกรรมที่ใหญ่โตสวยงามมีพระมาลิกเจดีย์ โบสถ์ วิหารหลวงพ่อดวง บ่อน้ำชกจีวร รอยพระบาท เป็นต้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาทำบุญและเยี่ยมชมนัดได้ดี คือ การที่วัดมีปูชนียวัตถุที่สำคัญหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวันราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) คือ หลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด อันเป็นที่เคารพนับถือเป็นอย่างมากของประชาชนในชุมชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งประดิษฐานอยู่ภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตลอดจนถึงมีพระภิกษุสงฆ์ที่ชาวบ้านนับถือ คือ เจ้าอาวาส ที่ยังคงเป็นที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนเหล่านี้ด้วย ดังคำกล่าว

“...ร้านค้าตรงนี้เกิดในช่วงพ่อท่านเขียว ร้านแรกที่มาขายก็คือป่าจ่าง แก่ได้ขายขนมพื้นบ้าน ขนมคู่ ยาหนม (กาละแม) ป้าก็มาขายได้ 20 กว่าปีแล้ว...การที่คนเข้ามาตรงนี้มาก เพราะว่าได้รับบารมีจากหลวงพ่อดวง คนที่เข้ามา มาจบ ทั้งคนไทย คนบ้านเราสงขลา...หาดใหญ่...และก็มีมาเล สิงคโปร์ ส่วนใหญ่จะมาในวันเสาร์อาทิตย์มาก นี่แหละเป็นสิ่งตอบรับจากการที่มาทำตรงนี้...”

(เสียงม มุสิริงซี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...วัดพะโคะ ถือได้ว่าเป็นวัดสำคัญของสงขลา ไม่เท่าที่ในอดีต ปัจจุบันยังสำคัญอยู่ สำคัญมากด้วย นี่เห็นมียล...คนมาเที่ยวทุกวัน แต่ละวันได้ขายของ...ส่วนใหญ่ที่เห็นก็มาเป็นครอบครัวเยอะนะ และก็เป็นที่ทัวร์...”

(มณี ปานรังซี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...มาจากนาทวี นี่เป็นครั้งแรกที่ได้มาไหว้หลวงปู่ทวดที่วัดพะโคะ โห่ ไฉนชื่อมานานแล้ว วันนี้ได้มา เห็นร้านค้าเยอะหลายร้าน นี่ก็ลงมาซื้อตาลจะเอาไปฝากคนที่บ้าน และก็เข้าหลวงปู่มาด้วย เอาไปวางหน้ารถ...”

(จิรารวรรณ ทองขวัญ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

“...ไม่เสียใจเลยที่ได้เดินทางมาที่นี่ หนูเป็นอิสลามนะ แต่เห็นชื่อเสียงของวัดพะโคะ เลยอยากมาดู คุ่มค่ามากเลย เพราะได้เห็นสิ่งที่เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ของสทิงพระ เห็นวิถีชีวิตของคนที่นี่ นี่ก็ซื้อขนมเยอะเลยเอาไปฝากเพื่อนๆ พี่ๆ ที่หาดใหญ่...”

(อามีนา สมุห์เสนีโต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

“...สมัยเรียนประวัติศาสตร์ที่ ม.ทักษิณ มาเที่ยวบ่อยเหมือนกัน เพราะมากับวิชาเอก ฝึกงานก็ที่กรมศิลปกร มาเกือบทุกอาทิตย์ เกิดความผูกพันกับที่นี่มาก ตอนนั้นจบไปแล้วไปทำงานที่ภูเก็ต ได้กลับมาปีละ ครั้ง ก็ถือว่าโอเคอยู่ ที่นี้ก็ไม่เปลี่ยนแปลงโรมากับสมัยเมื่อก่อน สิ่งที่เปลี่ยน คือ ผู้คนเยอะขึ้นนะผมว่า...”

(จตุพร สายบุตร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2555)

“...I come every year to the province of Pattani. This was very good...”

(Mr. Me, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

“...Visiting for the first time. That is the great-grandfather's property. With the last tour....”

(Miss. Sees, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

นอกจากนี้ภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ มีการให้บริการด้านข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น จัดทำแผนผังภายในวัด สถานที่และส่วนต่างๆ ภายในวัดจัดทำป้ายข้อความให้ความรู้ต่างๆ โดยติดไว้บริเวณโดยรอบ โบราณสถานสามารถเห็นได้ชัด เป็นต้น จากบทบาทด้านการท่องเที่ยวของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชุมชนและก่อให้เกิดอาชีพบางอย่างที่เกี่ยวข้องตามมา จากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว เกิดธุรกิจใหม่ คือ ที่พักในชุมชน บ้านเช่า ตลอดจนร้านค้า ยานพาหนะและมัคคุเทศก์ต่างก็มีรายได้จากนักท่องเที่ยวในสวนนี้ นอกจากนี้ภายในวัดยังมีประชาชนบางส่วนเข้าไปประกอบอาชีพ เช่น การค้าขายอาหาร น้ำดื่ม และลอตเตอรี่ เป็นต้น

ภาพที่ 24 นักท่องเที่ยว รับพระเครื่องหลวงพ่อทวด จากพระครูบุญญาพิศาล
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

3.1.4 การส่งเสริมพุทธาคม

สำหรับการส่งเสริมพุทธาคมจะเพิ่มบทบาทขึ้นอย่างกว้างขวาง ซึ่งสวนกระแสกับความเจริญของบ้านเมืองที่เน้นทางกระแสวิทยาศาสตร์ สิ่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงภาวะจิตวิญญาณของผู้คนที่ยังไม่มั่นคงต่ออาศัยการพึ่งพิงกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เข้มแข็งสามารถยืนหยัดต่อสู้กับกระแสสังคมที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หันมาจัดสร้างวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน

โดยพยายามนำรูปสมมติหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวบ้านว่ามีความศักดิ์สิทธิ์สามารถแผ่บารมีมาป้องกันอันตรายต่างๆ ได้ จึงนำมาสร้างเป็นรูปพระเครื่องแบบต่างๆ ขึ้นมากมาย เพื่อแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไปใช้ในการป้องกันตัวหรือจัดสร้างพระเครื่องเพื่อจำหน่ายแจก เพื่อหาทุนมาสร้างบูรณะอาสนะภายในวัด ในระยะ 2 ทศวรรษแรกของสมัยนี้พบว่า การสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลจืด ของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังมุ่งที่จะแจกจ่ายหรือร่วมบริจาคเงินบำรุงพุทธศาสนา ยังไม่มุ่งเพื่อการค้ามากนัก และการสร้างส่วนใหญ่วัดจะเป็นผู้ดำเนินการเองและสร้างกันภายในบริเวณวัดหรือสถานที่ที่เชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งจากการสำรวจภาคสนามพบว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ดำเนินการจัดสร้างวัตถุมงคลด้วยเงินทุนของวัดเอง สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หรือหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลจืด เป็นพระอริยสงฆ์ในสมัยอยุธยา ชาวบ้านบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาโดยเฉพาะบริเวณคาบสมุทรสทิงพระให้ความเคารพบูชาสมเด็จพระเจ้าพะโคะเป็นอย่างสูง เพราะเชื่อว่าเป็นองค์พระศรีอาริยมุตไตรจตุมาช่วยเหลือนมนุษย์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 - 2505 พระครูอภิรักษ์ชุมพลเขต (ลั่นกาญจน์) เจ้าอาวาสวัดดีหลวง และเจ้าคณะตำบลดีหลวง - ชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้จัดสร้างรูปสมเด็จพระเจ้าพะโคะขึ้นด้วยวาน 108 จำนวน 84,400 องค์ เพื่อแจกจ่ายให้กับผู้บริจาคทุนสร้างมณฑปไว้บวสมาจารของอาจารย์ของสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หลังจากนั้นก็มีการสร้างรูปสมเด็จพระเจ้าพะโคะแพร่หลายไปยังวัดต่างๆ มากมาย เช่น วัดพังเถียะ พ.ศ. 2506 สำนักสงฆ์ต้นเลียบ พ.ศ. 2506 เป็นต้น การสร้างพระเครื่องในสมัยนี้เพื่อแจกจ่ายให้กับชาวบ้านใช้ป้องกันตัวมากกว่าเพื่อธุรกิจการค้า

การสร้างพระเครื่องในช่วงหลังกว่า 30 ปีที่ผ่านมา ได้เจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาวิธีการสร้าง วิธีการโฆษณาและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเหลือในการจัดสร้าง การจัดสร้างแต่ละครั้งจึงต้องลงทุนสูง เนื่องจากต้องจ้างทำจากโรงงานเป็นหลักและต้องทำเป็นจำนวนมากเพื่อให้พอกับความต้องการของชาวบ้านหรือพระสงฆ์อื่นๆ จะต้องมีความรู้ทางไสยศาสตร์ก็สร้างได้ เพราะเพียงแต่สั่งทำจากโรงงานแล้วนำมาทำพิธีปลุกเสกที่วัด เมื่อวัดต้องลงทุนในการสร้างพระเครื่องจำนวนมาก ดังนั้นวัดจะนำพระเครื่องหรือวัตถุมงคลมาแจกฟรีคงเป็นไปได้ จึงทำให้เกิดการตั้งราคาพระเครื่องขึ้น เกิดการซื้อขายพระเครื่องกันภายในวัด หรือส่งไปขายตามศูนย์การค้าหรือศูนย์พระเครื่องต่างๆ จนกลายเป็นธุรกิจการค้าที่แพร่หลายมากในปัจจุบัน เนื่องจากได้รับผลกำไรเป็นเงินจำนวนมาก เพราะลงทุนน้อยแต่ได้กำไรดี จนก่อให้เกิดการสร้างพระเครื่องอย่างต่อเนื่องในพื้นที่อื่นๆ ทำให้เกิดผลประโยชน์ขึ้นมากมาย อันเป็นช่องทางให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์บนความศรัทธาเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน เนื่องจากในระยะต่อมากลุ่มนายทุนเริ่มเข้ามาอุปถัมภ์การสร้างพระเครื่องภายในวัด โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่สร้างด้วยความศรัทธาต่อพระอริยสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ของวัดนั้นๆ จึงจัดสร้างเป็นพระเครื่องให้กับวัดโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายไปแสดงผลประโยชน์เอาเอง กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มนายทุนที่จัดสร้างพระเครื่องให้วัดเพราะมีผลประโยชน์แอบแฝง

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่สร้างพระเครื่องรูปหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะให้ประชาชนได้เข้าบูชาติดต่อกันมายาวนาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) ได้สร้างรายได้ให้กับวัดเป็นจำนวนมาก หลังจากพระครูศรีธรรมรัช (พระอาจารย์มอญ) ได้เข้ามาเป็นเจ้าอาวาสวัดพะโคะ ได้นำญาติพี่น้องและพรรคพวกเข้ามาเป็นกรรมการวัดดูแลผลประโยชน์ของวัดที่เกิดจากการให้บูชาพระเครื่อง ทำให้ชาวบ้านบางกลุ่มไม่

พอใจ คิดว่าไม่มีความโปร่งใสในเรื่องการใช้จ่ายเงิน และความประพฤติบางอย่างของเจ้าอาวาสไม่เหมาะสม ชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันประมาณ 400 คนเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2543 เรียกร้องขับไล่ให้เจ้าอาวาสออกจากวัด ทางจังหวัดสงขลา และคณะสงฆ์ได้ประชุมกันตกลงให้เจ้าอาวาสวัดพะโคะ ออกจากวัด และให้อายัดทรัพย์สินของวัดไว้ทั้งหมด (ชัยวุฒิ พิชยะกุล 2546, 511)

อย่างไรก็ตามวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ตามโอกาสต่างๆ เพื่อหารายได้ในการบูรณะและช่วยเหลือโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ มาโดยตลอด สำหรับรุ่นล่าสุดที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด คือ รุ่นเสาร์ 5 มีการจัดสร้างปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ใช้งบประมาณของวัดในการจัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด

ภาพที่ 25 สถานที่เช่าวัตถุมงคล วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

ภาพที่ 26 ตัวอย่างวัตถุมงคลหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 255

3.1.5 การส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลังจากพระบรมศาสดาพระศรีศากยมุนีได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้นำหลักธรรมมาสั่งสอนผู้อื่นจนเกิดพุทธสาวกขึ้นมากมายเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรม ทำให้หลักพุทธธรรมของพระองค์ได้เผยแผ่ไปทั่วโลก ในระยะเวลากว่า 2,550 ปี หลังจากพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิหรือดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน หลักธรรมถูกนำมาใช้อบรมสั่งสอนกลุ่มชนในบริเวณนี้ผสมผสานกับหลักความเชื่อดั้งเดิม จนกลายเป็นสิ่งกำหนดแนวคิดทางโลกทัศน์และชีวทัศน์ของกลุ่มชนส่วนใหญ่ของแผ่นดินนี้ พุทธศาสนาและหลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ได้เข้ามาเผยแผ่บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาไม่น้อยกว่าสมัยพุทธศตวรรษที่ 12 พร้อมๆ กับการผสมผสานกับความเชื่อเดิม คือ การนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ และศาสนาพราหมณ์ ด้วยเหตุนี้เราจึงพบว่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การเผยแผ่พุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรมมักจะมีคติความเชื่อของพราหมณ์เจือปนอยู่เสมอ ก่อให้เกิดการผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างพุทธ พราหมณ์ และผี ซึ่งเป็นพื้นฐานทางโลกทัศน์และชีวทัศน์ของกลุ่มคนแถบนี้มาแต่อดีต (ชัยวุฒิ พิชยะกุล 2544, 543) สำหรับพระพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาได้รับการส่งเสริมและเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนในรูปแบบต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมาพระภิกษุสงฆ์นิยมเผยแผ่โดยการเทศนาสั่งสอนประชาชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตลอดถึงการออกธรรมจาริกในรูปแบบธรรมทูต การตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและการเผยแผ่โดยสิ่งพิมพ์ การใช้เทคโนโลยีด้านวิทยุโทรทัศน์เพื่อการเผยแผ่ธรรม สิ่งเหล่านี้คณะสงฆ์ได้ดำเนินการมาเป็นระยะ แต่เป็นการดำเนินการในเชิงรับมากกว่าเชิงตั้งรุกจึงดูเหมือนว่าบทบาทด้านการเผยแผ่ธรรมไม่มีอะไรเด่นชัดและไม่มีองค์กรรองรับที่ชัดเจน จึงทำให้การส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่เกิดผลเท่าที่ควร ดังนั้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยวัดจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับศาสนิกชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ตนและสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- การฝึกอบรมพระนวกะ

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีโครงการอบรมพระนวกะ* เป็นประจำทุกปี ซึ่งได้ดำเนินการอบรมอย่างต่อเนื่องในวันเข้าพรรษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่พระภิกษุที่ได้เข้ามาเรียนรู้หลักธรรมคำสอน สำหรับพระนวกะแต่ละรูปมีจุดหมายในการบรรพชาที่แตกต่างกัน บางรูปบรรพชาตามประเพณีเมื่ออายุครบ 20 ปี บางรูปบรรพชาเพื่อทดแทนคุณบิดา มารดาแทนค่าน้ำนม บางรูปบรรพชาเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา บางรูปบรรพชาเพื่อแก้บนแก้หลวงพ่อบุญบั้งน้ำทะเลเจ็ด ซึ่งเหล่าศาสนิกชนเชื่อว่า การบรรพชา เป็นหน้าที่ของผู้ชายทุกคนเมื่ออายุครบบรรพชาแล้ว จะต้องบรรพชา การบรรพชาถือว่าเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีและจิตใจตั้งมั่นในศีลธรรม เป็นการตอบแทนคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ดังนั้น การบรรพชาถือว่าเป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับผู้ชายทุกคน ดังคำกล่าว

* พระนวกะ คือ ผู้ที่บรรพชาใหม่

“...จุดมุ่งหมายของการบวชของแต่ละคนอาจต่างกัน..บางคนบวชเพื่อตอบแทนคุณพ่อ แม่ ผู้มีพระคุณ แต่บางคนบวชเพื่อแก้บน ซึ่งแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป...”

(อนันต์ ฉิมมณี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2555)

สำหรับการอบรมพระนวกะของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พระนวกะได้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องถ่องแท้
2. เพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในด้านศาสนธรรม ศาสนพิธี ศาสนวัตถุ และศาสนบุคคล
3. เพื่อให้พระนวกะได้ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องขณะอยู่ในเพศบรรพชิต
4. เพื่อเปิดโอกาสให้พุทธบริษัทได้ร่วมบำเพ็ญกุศล
5. เพื่อชี้้นำความถูกต้องปกป้องพระพุทธศาสนาและเสริมความมั่นคงสถาบันหลักของประเทศ คือ ชาติ ศาสนา และองค์พระมหากษัตริย์ (จิตรนาท ปานแก้ว, 2544, 60 - 61)

การอบรมพระนวกะนั้นเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ที่ต้องสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป การอบรมพระนวกะจึงมุ่งเน้นให้พระที่บรรพชาใหม่ได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนให้กระจ่างแจ้ง และประพฤติตนให้เหมาะสมขณะอยู่ในเพศบรรพชิต สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาท ปานแก้ว (2544, 61) ได้กล่าวไว้ว่า

“...การบรรพชาให้ดีจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ ต้องสำรวมระวังปฏิบัติพระวินัย มีความเกรงกลัวละอายใจในโทษแม้เล็กน้อยสำรวมตาหู เป็นต้น เว้นสิ่งที่ควรเว้นตลอดจนคิดถึงเรื่องที่จะทำให้กิเลสฟุ้งขึ้นมาหรือให้ล่วงละเมิดพระวินัย ตั้งใจศึกษาให้ทราบชัดว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และปฏิบัติให้ถูกต้อง ควบคุมจิตใจให้สงบ เว้นการกระทำหรือวิธีที่จะทำให้จิตกำเริบฟุ้งซ่านออกไปนอกรทางเมื่อรักษาจิตให้สงบได้ก็สามารถที่จะรักษาทุกอย่างให้สงบได้ ทำความเห็นถูกต้อง ตรงต่อพระธรรมวินัย เพราะจะประพฤติเรื่องใดก็จะเป็นการดีเพราะเรามีความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าคิดว่าพระวินัยไม่เหมาะแก่ตนหรือตนเองบรรพชาในระยะเวลาที่สั้น จะทำให้ความตั้งใจที่ประพฤติปฏิบัติอ่อนลงไป จะได้รับสิ่งที่ไม่ดีมาแทน ผิดปรารถนาให้ละความพยายที่เคยมีมา ให้คืนเคยต่อความดี จนให้ถึงระดับที่ว่าทำความชั่วได้ยาก ทำความดีได้ง่าย ต้องทำตนให้ห่างหนีจากความชั่ว ให้ใกล้ชิดกับความดีเหมือนองคุลีมาณ ตั้งใจถือเอาประโยชน์จากการบวชให้ได้ตามความสามารถด้วยตั้งใจในการปฏิบัติตน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างธรรมดาที่สุด ต้องปฏิบัติรักษาพระวินัยให้บริสุทธิ์...”

การอบรมพระนวกะของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ได้ดำเนินแนวทางและปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา (3 เดือน) เพราะมีบุตรหลานของชาวพุทธในชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) และชุมชนใกล้เคียงมาอุปสมบทอยู่ประจำวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) อยู่จำนวนหนึ่ง เพื่อมาศึกษาพระธรรมวินัยและอุปสมบทเพื่อทดแทนบุญคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ซึ่งคนไทยมีความเชื่อว่า เป็นหน้าที่โดยตรงของชายไทยทุกคน เมื่อมีอายุครบบวชจะ

กลับมาบรรพชายังวัดบ้านเกิดเพื่อเป็นสิริมงคล โดยสามารถนำหลักธรรมคำสอนที่ได้ศึกษาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้เรียนรู้ขณะอยู่ในเพศบรรพชิต ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุขต่อไป

- การเทศนาธรรมตามโอกาส

การอบรมสั่งสอนประชาชนให้เข้าถึงหลักธรรมนั้นนับว่าเป็นบทบาทหลักที่สำคัญประการหนึ่งของวัดและพระภิกษุสงฆ์ ในสมัยพุทธกาลชาวบ้านมักจะมาฟังธรรมกันที่วัดในวันธรรมสวนะหรือวันพระเป็นประจำสม่ำเสมอ การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติวันธรรมสวนะขึ้นมาก็เพื่อให้มีกิจกรรมแสดงธรรมและการฟังธรรมเป็นสำคัญ ภายในวัดจึงมักมีลานธรรมที่มีความสงบ ร่มรื่น ร่มเย็น เป็นธรรมชาติสำหรับใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรม แสดงธรรม ฟังธรรม และอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนอยู่เนืองนิตย์ ปัจจุบันวัดต่างๆ ในพื้นที่รอบลุ่มทะเลสาบสงขลาโดยเฉพาะวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีการอนุรักษ์สืบสานบทบาทด้านนี้ไว้ เช่น การมีกิจกรรมบรรยายธรรมและการฟังธรรมในวันธรรมสวนะ แต่ส่วนใหญ่มักจะจัดให้มีเฉพาะช่วงเทศกาลเข้าพรรษาและในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น การแสดงธรรมมักเป็นไปตามความถนัดของพระภิกษุสงฆ์แต่ละรูป เพราะทางวัดไม่มีการฝึกฝนอบรมพระนักเทศน์นักเผยแพร่ออย่างเป็นระบบ รูปแบบวิธีการเทศน์ สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยพระครูบุญญาพิศาล เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เทศน์โดยมีเนื้อหาธรรมทั่วไป มีการปรับกลยุทธ์ในการอบรมสั่งสอนให้เข้ากับบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยแทนที่จะพูดฝ่ายเดียวก็หันมาส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือให้มีการลงมือทำนำปฏิบัติจริง นำสื่อมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอบรมจิตใจประชาชน โดยเน้นตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการเทศน์ใช้ภาษาไทยพื้นถิ่นใต้ ทำให้ชาวบ้านเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังคำกล่าว

“...เวลาเทศน์ก็จะเทศน์ เกี่ยวกับวันสำคัญของพระพุทธศาสนา วันนั้น อาทิ วันออกพรรษา ก็จะเทศน์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวันออกพรรษา..และสุดท้ายก็จะให้คติธรรมคำสอนในการดำรงชีวิต ทำดียอมได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว...ที่สำคัญจะเทศน์เป็นภาษาท้องถิ่นได้..เพราะทำให้คนในชุมชนเป็นหนึ่งเดียวกัน รู้สึกเข้าใจและความ เป็นหนึ่งเดียวกัน...”

(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

การเทศนาธรรมในวันสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รวมถึงวันสำคัญในงานประเพณีท้องถิ่นนั้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ปฏิบัติและสืบทอดมาตลอด โดยพระภิกษุสงฆ์ได้นำหลักธรรมคำสอนไปเทศนาให้พุทธศาสนิกชนโดยการแสดงธรรมเทศนาก็เพื่ออบรมสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนยึดมั่นในศีลธรรม ปลูกศรัทธาและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

การแสดงธรรมที่แท้จริง ให้เป็นทานนั้นนับว่าเป็นบทหลักโดยตรงของวัดและพระภิกษุสงฆ์ที่ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง กล่าวคือ ปัจจุบันวัดไม่ค่อยมีบทบาทด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ศาสนาธรรมที่เด่นชัด ประชาชนที่เข้าวัดส่วนใหญ่ก็มักจะไปทำบุญอย่างเดียว ไม่มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมกันอย่างเป็นทางการ มีอยู่บ้างที่ประชาชนเข้าไปสนทนาธรรมกับพระภิกษุสงฆ์ที่วัด แต่ก็เห็นว่ามีน้อยมาก ผู้ที่เข้าไปสนทนาธรรมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มีปัญหาและมีความรู้จึกคุ้นเคยกับพระภิกษุสงฆ์บางรูปที่ตนไว้ใจเท่านั้น โดยวัดเองมีการเทศน์ในโอกาสสำคัญหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตาม วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการปรับกลยุทธ์ในการเทศน์โดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และมีการใช้ภาษาท้องถิ่นได้ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ภาพที่ 27 พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) แสดงธรรมในวันสาทรเดือนสิบ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 15 ตุลาคม 2555

โดยสรุพวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาททางด้านการท่องเที่ยวได้ดั้นนี้อาจเป็นวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง เช่น เป็นวัดที่มีพื้นที่กว้างขวาง มีสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม มีความวิจิตรงดงาม มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปแล้ว การบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์วัดที่ดีเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เช่น ความสะอาด สะอาดและความปลอดภัย เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน ดังที่กล่าวมาข้างต้นชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งประกอบด้วยหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล ตั้งอยู่ในเขตสหิงพระ ซึ่งที่พักของประชาชนจะตั้งอยู่รอบเขาพะโคะและเป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่ง คือ มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของวัด พระภิกษุในวัดมีโอกาสไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาและอบรมจริยธรรม แก่นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว ประกอบกับทางวัดได้จัดมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนเป็นประจำในทุกปีการศึกษา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียนและชุมชนในสวนนี้ยังมีอยู่ จากสภาพดังกล่าววัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่ตั้งอยู่รายรอบวัด ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความผูกพันกับวัดในย่านของตนเอง ซึ่งเห็นได้จากการทำบุญตักบาตร

ประจำวัน การฟังเทศน์และการถือศีลที่วัดในวันพระ การไปร่วมทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น กิจกรรมทางศาสนาเหล่านี้ประชาชนนิยมไปทำบุญกับวัดที่อยู่ใกล้กับชุมชนมากที่สุด เพราะมีความสะดวกในเรื่องระยะทางที่อยู่ใกล้บ้านไม่ลำบากในการเดินทางและเตรียมของสำหรับทำบุญประกอบกับเป็นวัดที่บรรพบุรุษของตนได้ทำบุญเป็นประจำมาก่อนและเป็นวัดที่ใช้เก็บอัฐิของบรรพบุรุษของตระกูลผู้ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานรุ่นต่อมาจึงมีความรู้สึกว่าเป็นวัดของตน ที่สำคัญประชาชนจะคอยช่วยเหลือในกิจกรรมของวัดเป็นประจำ ในส่วนของการนิมนต์พระไปทำบุญที่บ้านเนื่องในโอกาสต่างๆ นั้นตามปกติแล้วประชาชนจะนิมนต์พระจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคง) ที่อยู่ใกล้กับชุมชนหรือที่อยู่อาศัยของตนเป็นอันดับแรก นอกจากบางคนที่มีความสัมพันธ์รู้จัก คู่ันเคย และเคารพนับถือ นอกเหนือจากการทำบุญและการคอยช่วยเหลือกิจกรรมงานส่วนรวมของวัดตามปกติแล้ว ยังมีประชาชนในชุมชนบางกลุ่มที่มีการติดต่อกับพระภิกษุสงฆ์เป็นการส่วนตัวอีกด้วย เช่น ไปหาพระคุณวณอกรถ รตนามนต์ และสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น บางคนก็ไปหาเจ้าอาวาสที่ตนมีความรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดีเป็นประจำเพื่อพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และมีอยู่บ้างที่บางครั้งนำปัญหาส่วนตัวไปขอคำปรึกษาแนะนำจากท่าน แต่ในกรณีเช่นนี้จะเลือกปรึกษาเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ตนคุ้นเคยและเคารพนับถือจริงๆ เท่านั้นซึ่งมักจะเป็นพระที่มีอายุพรรษามาก มีความรู้สีกดีทั้งทางโลกและทางธรรม ที่สำคัญคือ มีวัตรปฏิบัติที่น่าเลื่อมใสในสายตาของญาติโยม ส่วนลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากกิจกรรมทางศาสนาแล้ววัดยังมีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของชุมชนและประชาชนด้วย เช่น เอื้อเฟื้อสถานที่และสิ่งของเครื่องใช้ในกิจกรรมของชุมชน เช่น การอนุญาติหรือผ่อนผันให้ประชาชนในชุมชนมาขายของในวัดได้ หรือการจัดพื้นที่ให้ขายบริเวณที่นักท่องเที่ยวเดินผ่าน การจัดพื้นที่ของวัดให้เป็นลานจอดรถไว้บริการประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าอาวาสกับผู้นำชุมชนยังมีความรู้จักคุ้นเคยกันดี เมื่อชุมชนมีงานก็จะมาเยี่ยมสิ่งของเครื่องใช้ และเวลาวัดมีกิจกรรมเพื่อชุมชน เช่น กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดที่ทางวัดกับโรงเรียนและราชการเคยร่วมกันจัดขึ้น รวมทั้งงานวัดในส่วนอื่นๆ พี่น้องประชาชนจากที่อื่นๆ จากต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดรวมถึงชาวต่างประเทศ จะเข้ามาช่วยเหลือในสิ่งที่พอจะช่วยได้ เป็นต้น สำหรับวัดกับชุมชนนั้นนับว่าเป็นสถาบันที่เก่าแก่ในสังคมไทยต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยสรุปแล้วปัจจัยที่สร้างความผูกพันระหว่างวัดกับชุมชนทำให้เห็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวัดกับชุมชนและประชาชนนั้น ได้แก่

1. เป็นวัดที่อยู่ใกล้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของตน
2. ความรู้สึกที่ว่าเป็นวัดของตน บรรพบุรุษเคยทำบุญที่วัดนี้เป็นประจำ ลูกหลานก็ยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติต่อๆ กันมาโดยที่ไม่ได้มีข้อห้ามกำหนดไว้ว่าห้ามไปทำบุญวัดอื่น
3. เป็นวัดที่ลูกหลานและญาติมิตรของตนบวชอยู่ในวัดนั้น
4. มีความนับถือ เคารพ ศรัทธา และเลื่อมใส ในพระภิกษุสงฆ์และกิจกรรมของวัดนั้นเป็นการส่วนตัว

การที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคง) และชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้น นับว่าเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาวัดและชุมชนให้เข้มแข็ง ทั้งยังเป็นปัจจัยที่เกื้อกูลต่อการแสดงบทบาทของวัดที่มีต่อชุมชนอีกด้วย

3.2 ปฏิสัมพันธ์ที่ชุมชนโดยรอบมีต่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการประกอบกิจกรรมระหว่างกันและการแสดงออกช่วยเหลือพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสนิทสนมกลมเกลียวกันดี คนในชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่วนใหญ่รู้จักกันหมด โดยเฉพาะคนเก่า คนแก่ที่อยู่อาศัยมานานมีความสนิทสนมกันมากกว่าคนรุ่นใหม่ เช่น การนั่งสนทนากันในร้านกาแฟในช่วงเช้าและตอนกลางวัน โดยเฉพาะเวลาที่มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ชาวบ้านในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาช่วยกิจกรรมของวัด ในยามที่มีกิจกรรมทางศาสนาหรือมีกิจกรรมต่างๆ จะมาร่วมช่วยงานด้วยกัน ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยการช่วยกันดูแลบูรณะศาสนสถาน ศาสนวัตถุภายในวัด จากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมศิลปากรและงบประมาณของวัด ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อให้ประชาชนได้เห็นและเกิดภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ผลการศึกษาพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโดยรอบให้กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ดังนี้

3.2.1 การอนุรักษ์วัฒนธรรม

วัฒนธรรมเกิดจากจุดศูนย์กลางจุดใดจุดหนึ่งแล้ว จึงพัฒนาตนเองขึ้นเข้ารูปแบบบัติน แล้วจึงแพร่กระจายไปรอบตัวเป็นรัศมีจากวงแคบๆ เป็นวงกว้างออกไปยังสังคมเพื่อนบ้านโดยรอบ (Boas, 1940) และไม่ได้หมายถึงการแพร่กระจายของวัฒนธรรมแบบล่องลอยโดยทั่วไปของมันเอง หากแต่มีปัจจัยอื่นๆ มาประกอบ ได้แก่ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางระยะทาง ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม และสิ่งสำคัญในการเผยแพร่กระจายที่ขาดเสียมิได้คือ สื่อในการถ่ายทอด ในการเผยแพร่กระจายสื่อดังกล่าวได้แก่ ภาษา ซึ่งอาจเป็นภาษาพูด ภาษาเขียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของผู้ถ่ายทอด และผู้รับการถ่ายทอดของวัฒนธรรมแต่ละประเภท โดยเฉพาะการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของไทยนั้น มักผ่านทางคำสอนของศาสนาเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทยจึงเริ่มจากวัด ในการถ่ายทอดหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การรับเอาวัฒนธรรมไปถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นต่อไป ซึ่งมีนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาให้แนวคิดไว้ว่า วัดเป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมและศาสตร์ต่างๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2540 อ้างอิงจาก ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2546) จากการถ่ายทอดและการสืบทอดวัฒนธรรม วัดและพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบของศาสนาพุทธจึงยึดแนวทางการถ่ายทอดและสืบทอดวัฒนธรรมมาเป็นแหล่งที่ต้องปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

กล่าวได้ว่าแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในปัจจุบัน คือ วัดและชุมชนทั้งหมดในพื้นที่ลุ่มมีบทบาทในฐานะเป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยตามสภาพอยู่แล้ว เพราะภายในวัดมีสิ่งเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมไทยอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ วิหาร เจดีย์ กุฏิสงฆ์ ตลอดจนงานภาพจิตรกรรมฝาผนัง และประติมากรรมต่างๆ ที่มีความวิจิตรงดงามและทรงคุณค่าในฐานะเป็นทรัพยากรวัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษไทยได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ กำลังศรัทธา และสติปัญญา ความรู้ความสามารถ

สร้างสรรค์ขึ้นมาจนกลายเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า พุทธศาสนิกชนตั้งแต่โบราณมานิยมสร้างวัดวาอารามเพราะถือว่าการสร้างวัดเป็นการทำบุญที่มีอานิสงส์มหาศาล เมื่อสร้างวัดแล้วก็พยายามค้นคิดประดิษฐ์ ประดอยเสริมความงามด้วยการคัดสรรค ฝีมือดีเพื่อจรรโลงความวิจิตรงดงามโดยใช้วัสดุคุณภาพดี และยังได้อุทิศเวลาและฝีมือชนิดที่เรียกได้ว่าทำกันสุดฝีมือเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาฝากไว้ในพระพุทธรูปศาสนาสืบต่อไป คนรุ่นลูก รุ่นหลานต่อมาจึงมีโอกาสดำเนินชมกับความวิจิตรงดงามและงานศิลปะที่คนรุ่นก่อนได้สร้างสรรค์เอาไว้เหล่านี้ มีปรากฏอยู่ภายในวัด การอนุรักษ์วัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม และให้คนในชุมชนร่วมกันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้ความรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม การอนุรักษ์วัฒนธรรม ปรากฏรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ก. การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีศาสนสถานและศาสนวัตถุที่สวยงามทางด้านศิลปะและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของพระพุทธรูปศาสนาในชุมชนบริเวณนี้ ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อช่วยในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักศิลปากรที่ 13 สงขลา กระทรวงวัฒนธรรม และองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ทั้งทางวัดเองมีการปรับบทบาทจากงบประมาณที่ได้รับมาซ่อมบำรุงศาสนสถานภายในวัด ปรากฏรายละเอียดดังนี้

1. พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ (เจดีย์ทอง) สร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2056 - 2111 เป็นสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยกรุงศรีอยุธยาแบบอย่างศิลปะลังกา บรรจุพระบรมธาตุ ที่ได้รับพระราชทานมา ส่วนพระสุวรรณมาลิกเจดีย์องค์เดิมนั้นถูกข้าศึกอุซงคตหนะหรือยักษตีชวา ทำลายและสันนิษฐานว่ารูปทรงองค์เดิมคงเป็นศิลปะปัลลวะ ต่อมาเมื่อพระพุทธรูปศาสนาธิลิ่งกาวงศ์เจริญรุ่งเรืองที่เมืองนครศรีธรรมราช จึงได้รับอิทธิพลแบบอย่างศิลปะลังกา พอจะมีการเปรียบเทียบในท้องถิ่นใกล้เคียงนี้ คือ พระเจดีย์วัดเจดีย์งาม อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และองค์พระเจดีย์องค์ใหญ่ที่วัดจะทิ้งพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ที่ได้บูรณะในสมัยพระราชมุนีสามิรามคณูปมาจารย์ทำตามแบบพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยปัจจุบันที่ส่วนฐานยังมีซุ้มและช้างล้อมรอบอยู่ แต่ด้วยกาลเวลา องค์พระเจดีย์ชำรุด ต่อมาเท่าที่สืบทราบได้ในสมัยพระอริการคง (พ่อท่านคง) ประมาณปี พ.ศ. 2445 - 2483 เป็นเจ้าอาวาสวัดพะโคะ พระพุทธรูปนี้ (พ่อท่านแก้ว) วัดดีหลวง ได้พิจารณาเห็นว่า ศาสนสถานภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ชำรุดมาก โดยเฉพาะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์หักพังมากและพระพุทธรูปไสยาสน์อยู่ในสภาพหัก

^๑เอกสารพื้นเมืองกล่าวถึงแขกสลัดมุสลิมที่รุกรานภาคใต้ไว้ด้วยกันหลายพวก คือ "อาแจะ อาหุ" และ "อุซงคตหนะกับยักษตีชวา" ซึ่งเป็นโจรสลัดบริเวณช่องแคบมะละกา

ฟังเป็นกองอิฐมีปารกปกคลุมจนหาเค้าเดิมไม่ได้ เจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี จึงได้ประชุมชาวบ้านตำบลตีหลวงขอความร่วมมือเพื่อช่วยกันบูรณะศาสนสถานวัดพะโคะ เสร็จแล้วจึงได้เดินทางปรึกษากับพระอธิการคง ขงคสโร เจ้าอาวาสวัดพะโคะ (พ.ศ. 2444 - 2483) ตกลงร่วมมือกันบูรณะ วัดพะโคะ หลังจากนั้นได้นิมนต์เจ้าอาวาสวัดในตำบลตีหลวงและตำบลชุมพล ชาวบ้านบางส่วนมาประชุมที่วัดพะโคะก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี (เจ้าอธิการลั่น กาญจนโน 2506, 147-148) ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2467 - 246 เจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี ได้ทำรายงานขอเบิกเงินกัลปนาวัดพะโคะ ได้รับเงินจำนวนหนึ่งรวมกับเงินทุนของวัดพะโคะและเงินที่ประชาชนบริจาคจำนวนหนึ่ง ได้เป็นทุนในการบูรณะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์เป็นอันดับแรก วิธีการทำงานบูรณะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตน มหาธาตุของเจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี ครั้งนี้ได้ใช้วิธีการให้ชาวบ้านที่มาช่วยงานยื่นแถวจากวัดพะโคะจนถึงริมหาดทะเลอ่าวไทย ช่วยกันยื่นทรายขึ้นไปบนเขาพะโคะ ดังที่เจ้าอธิการลั่น กาญจนโน (เจ้าอธิการลั่น กาญจนโน 2506, 151 - 152) กล่าวไว้ว่า

“...ประชาชนก็รับพร้อมกันแล้วก็ตกลงนัดดังกล่าวแล้วจัดสวนหมุกยอดตาลโตนดเข้าอีก ยื่นเรียงแถวเข้าตั้งแต่บ้นวัดพะโคะตลอดถึงชายท่าทะเลเค็มเช่นกัน อย่างที่สมเด็จพระเจ้ากระทำหรือจัดการ เอาทรายใส่หมุกเข้าแล้ว หันหน้าชายทะเลยื่นขวาส่งมาเป็นลำดับกันไปกระทั่งถึงคนสุดท้ายอยู่บนวัดพะโคะ คนสุดท้ายบนวัดพะโคะ เททรายแล้วส่งหมุกเปล่ามือซ้ายกลับ ส่งตามลำดับตลอดขึ้นไปถึงชายทะเล เวียนกันอยู่อย่างนี้เป็นวัน คดต่อกันมาพักเที่ยงทีหนึ่ง รับต่อกันแล้วเรียงแถวตามเดิม การรับข้าวห่อกันนี้ใครอยู่ตรงไหนแล้ว จัดหากินกันเป็นตอนๆ ไม่ต้องมารวมแห่งเดียวกัน ก็จัดทำดังนี้แม้ได้ทรายจนพอทำก็เป็นธรรมดาที่ช่วยกันทุกวัน การสามัคคีทำกันอย่างนี้ก็เป็นการประวิติการปรากฏว่าไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งแข่งด่ากันเลย เหมือนกันกับครั้งสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศจัดกระทำมาก่อน ตอนยื่นพายหาก็เลิกลากลับบ้านกัน การจัดทำเช่นนั้นก็มักจัดกันเรื่อยๆ จนกว่าบูรณะพระเจดีย์สำเร็จ...”

การบูรณะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์สำเร็จประมาณ พ.ศ. 2471 ในระหว่างนี้เจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี บูรณะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์นั้น ท่านได้ให้ประชาชนถากถางป่าทางทิศเหนือขององค์เจดีย์ประมาณ 20 เมตร ได้พบซากพระพุทธรูปไสยาสน์ปรักหักพังกองเป็นเนินอิฐ มีต้นตาลโตนดงอกขึ้นกลางองค์พระ ประชาชนจึงช่วยกันขุดและปรับพื้นที่เพื่อบูรณะต่อไป หลังจากบูรณะพระสุวรรณมาลิกเจดีย์เสร็จแล้ว ได้มีการจัดงานสมโภชเป็นงานใหญ่ ปรากฏว่า มีเงินเหลือจากการจัดงานครั้งนี้ ได้นำมาบูรณะพระพุทธรูปไสยาสน์ขึ้นมาใหม่โดยขยายองค์พระให้ใหญ่และยาวกว่าเดิมจนแล้วเสร็จ (เรื่องเดิม 2506, 154) สำหรับพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ที่เห็นในปัจจุบันได้รับการบูรณะครั้งสุดท้ายด้วยเงินจากกรมศาสนาและกรมศิลปากรสมทบกับรายได้ของวัด จากการบริจาคทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2524 ตรงกับสมัยพระครูสุนทรสิทธิการย์ (เชียว ปุญญผล) เป็นเจ้าอาวาส

ภาพที่ 28 พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ พ.ศ. 2529

ที่มา : ลูกเสือหมายเลขเก่า. 2529. <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=110919>

ภาพที่ 29 พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) วัดพะโคะ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

2. พระพุทธไสยาสน์ (พระพุทธรูปโคตมะ) สร้างระหว่าง พ.ศ. 2057 - 2111 พร้อมกับองค์พระเจดีย์ เป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพาน อยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวาหลับ พระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปตามพระกายเบื้องซ้าย พระหัตถ์ขวาหงายวางอยู่พื้นข้าง พระเขนย พระบาททั้งสองตั้งซ้อนกันเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ยาว 18 เมตร สูง 2.50 เมตร ลงรักปิดทองทั้งองค์ ฝีมือท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2149 - 2163 ตรงกับสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ท่านได้บูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธไสยาสน์ ปี พ.ศ. 2449 - 2460 สมัยเจ้าอธิการแก้ว พุทธรุณี (พ่อท่านแก้ว) เจ้าอาวาสวัดดีหลวงได้เข้ามาบูรณะอีกครั้งเพราะเห็นพระพุทธไสยาสน์ชำรุดทรุดโทรมหลังจากมีการจัดการสมโภชพระสุวรรณมาลิกเจดีย์แล้ว ปรากฏว่ามีเงินเหลือจากการจัดงาน นำเงินมาบูรณะพระพุทธไสยาสน์ขึ้นใหม่โดยขยายองค์พระให้ใหญ่และยาวกว่าเดิมจน

แล้วเสร็จ แต่หลักฐานดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักฐานที่จังหวัดสงขลาส่งไปขอเบิกเงินกลับนาวัด จำนวน 2,200 บาท เมื่อ พ.ศ. 2472 เพื่อนำมาบูรณะพระพุทธรูปไสยาสน์ แสดงให้เห็นว่าวิหารและพระพุทธรูปไสยาสน์ได้มีการบูรณะมาก่อนหน้านี้ ต่อมาได้ชำรุดทรุดโทรม จึงได้ทำเรื่องขอเบิกเงินกลับนาเพื่อใช้ในการบูรณะต่อไป ดังที่ระบุไว้ในหลักฐานของจังหวัดว่า (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 7 ศธ. 7.1/17. ขออนุญาตเบิกเงินกลับนาของวัดพะโคะ สร้างโบสถ์ 2,200 บาท (4 ต.ค. - 1 พ.ย. 72) อ้างอิงจาก ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2546)

“...ด้วยได้รับลิขิตของพระอุปัชฌาย์พลับ ประธานกรรมการรักษาการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา ลงวันที่ 21 สิงหาคม คศนี้ (พ.ศ. 2472) ว่าที่วัดพะโคะ ตำบลชุมพล กิ่งจะทิ้งพระ อำเภอเมืองสงขลา โบสถ์พระพุทธรูปไสยาสน์ของเก่าได้ชำรุดทรุดโทรมมาก คือปลวกเข้าทำอันตรายกัดกินอยู่ในเสา และขึ้นไปกัดกินตัวไม้ต่างๆ ข้างบนขาดลงมาบ้างแล้ว เหลือวิสัยที่จะซ่อมแซมให้คงคืนได้ดังเดิม ถ้าทิ้งไว้ไม่รับจัดการรื้อทำใหม่แล้วน่าจะกลัวจะต้องพังลงทับองค์พระพุทธรูปไสยาสน์ จึงพระอธิการคงพร้อมด้วยพระภิกษุและกรรมการวัดพะโคะได้ปรึกษาพร้อมกันเห็นว่า ควรรื้อของเก่าออกทั้งหมดแล้วจัดการก่อนเสริมขึ้นใหม่ที่เดิมนั้นเอง คิดค่ารื้อ ค่าอิฐ ค่าปูน ค่าไม้ ค่าแรง ค่าขน จะเป็นเงินประมาณ 2,300 บาท (สองพันสามร้อยบาท) ดังมีรายละเอียดแล้วในบัญชีรายการก่อสร้างซึ่งได้เสนอมาด้วยแล้ว พระอธิการคงพร้อมด้วยมรรคทายกร้องขออนุญาตเบิกเงินกลับนาวัดพะโคะ เพื่อได้จัดการก่อสร้างโบสถ์พระพุทธรูปไสยาสน์เป็นเงิน 2,200 บาท...”

ครั้งต่อมาปี พ.ศ. 2480 สมัยเจ้าอธิการดำ ตีสสโร เจ้าอาวาสวัดศีลาลอย ได้บูรณะองค์พระพุทธรูปไสยาสน์ คือ ในส่วนของพระเศียร พระหัตถ์ทั้งสอง พร้อมด้วยลงรักปิดทองทั้งองค์ และปี พ.ศ. 2519 สมัยพระอธิการเขียว ปญฺญผลโล (พระครูสุนทรสิทธิการย์) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้บูรณะอาคารประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์โดยได้รับเงินจากกรมศาสนา จำนวน 200,000 บาท

ภาพที่ 30 พระพุทธรูปโคตมะ วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

ภาพที่ 31 พระพุทธไสยาสน์ (พระพุทธรูปโคตมะ) วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

3. รอยพระบาท รอยพระบาทมีมาก่อนสร้างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) รอยพระบาทประดิษฐานอยู่ภายในมณฑปบนยอดเขา ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นรอยพระบาทของสมเด็จพระราชา牟尼สามิรามคณูปมาจารย์หรือหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด หลังจากบูรณะวิหารและพระพุทธไสยาสน์เสร็จแล้ว เจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี ได้สร้างศาลาหรือมณฑปรอยพระบาท บูรณะอุโบสถ และโรงธรรมขึ้นใหม่จนแล้วเสร็จ โดยได้เบิกเงินกัลปนาส่วนหนึ่งมาช่วยเหลือ

ภาพที่ 32 รอยพระบาทวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

4. มณฑลที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) ปางจาริกตุดงค์ มณฑปฐานตั้ง เป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์สมเด็จพระราชา牟尼สามิรามคณูปมาจารย์ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) ปางจาริกตุดงค์ ทางคณะกรรมการสมาชิกรัฐสภาจังหวัด

สงขลามีหม่อมเจ้าทองคำเปลว ทองใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาในขณะนั้นเป็นประธาน นายกิตติวิภาค ประธานสภาจังหวัดสงขลา ในสมัยนั้นเป็นผู้ดำเนินการจัดสร้าง หล่อด้วยโลหะสูง 1.80 เมตร ณ หน้าศาลากลางจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2515 และได้นำมาประดิษฐานไว้ในมณฑปใกล้ประตูชัยของวัดพะโคะเพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชา

ภาพที่ 33 สมเด็จพระเจ้าพะโคะ (ปางจาริกธุดงค์) ณ มณฑปฐานตั้ง วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

5. พระวิหาร (ศาลาตัดสินความ) เคยเป็นสถานที่ที่ข้าราชการกระทำพิธีตีม่านฟ้าพัฒนาสัตยาของเจ้าเมืองพัทลุงและสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) เคยใช้ตัดสินความเป็นศาลาไม้โบราณ ปัจจุบันชำรุดคงเหลือไว้แต่ซากปรักหักพังที่ได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวและความสำคัญในอดีตของ วัดพะโคะ

ภาพที่ 34 พระวิหาร วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

6. ธรรมศาลาการเปรียญ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา กว้าง 13 เมตร ยาว 22 เมตร ที่ฝาผนังศาลาการเปรียญมีภาพจิตรกรรม เรียกว่า ภาพปริศนาธรรมมีหลายสิบหลายเรื่องเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ ปี พ.ศ. 2518 - 2519 โดยพระปัญญาที่ปวารศักดิ์และพระดำรง ซึ่งเป็นศิษย์จากสวนโมกขพลาราม ภาพปริศนาธรรมนี้ อาศัยความคิดจากท่านพุทธทาสภิกขุ

7. ธรรมศาลาไว้ของโบราณ (พิพิธภัณฑวัดพะโคะ) กว้าง 8 เมตร ยาว 11 เมตร เป็นพิพิธภัณฑเก็บรวบรวมวัตถุโบราณ ภาพชนะของใช้ต่างๆ เช่น ถ้วยชาม ไห หม้อ ถาด ทองเหลือง ที่เป็นของโบราณในท้องถิ่น ชาวบ้านบริเวณวัดพะโคะได้นำมาบริจาคเก็บไว้ในพิพิธภัณฑเพื่อการศึกษาให้กับ ผู้ที่สนใจต่อไป ปัจจุบันทางวัดได้ปิดปรับปรุงพิพิธภัณฑไว้ชั่วคราวเนื่องจากอุทกภัยในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2554 ทำให้อาคารเสียหายบางส่วน

8. บันไดนาคทางขึ้น - ลง 2 บันได บันไดทางทิศเหนือมี 72 ขั้น สองข้างบันได มีนาคนึงเศียรข้างละตัว บันไดทางทิศใต้มี 77 ขั้น มีนาคนึงเศียรสองข้างบันไดข้างละ 1 ตัว (ชัย สัจจาพันธ์ มปป, 22-39)

ภาพที่ 35 ทางขึ้น และทางลง บันไดนาค (วัดพะโคะ)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 13 เมษายน 2555

การสร้างวัดหรือการบูรณะศาสนสถาน ดังได้กล่าวมาส่วนใหญ่เป็นการอิงกับระบบราชการใหม่ ยกเว้นการบูรณะวัดพะโคะที่เจ้าอธิการแก้ว พุทฺธมฺณี ได้ใช้ระบบราชการในการเบิกเงินกลบนามาใช้จ่าย แต่ก็ใช้ระบบศรัทธาตั้งชาวบ้านและพระสงฆ์เข้ามาช่วยเหลือในการทำงานซึ่งได้รับผลดี แต่ขณะเดียวกันก็มีวัดอีกหลายแห่งในบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ไม่ต้องพึ่งพิงจากระบบราชการ แต่ใช้ระบบศรัทธาหรือบุญกุศลเป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมารวมแรงกันสร้างหรือบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุในพระพุทธศาสนาได้สำเร็จ เมื่อมีกิจกรรมใดๆ เช่น สร้างกุฏิ สร้างอุโบสถ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือร่วมใจเต็มที่โดยไม่ต้องเชิญชวน ใครทราบข่าวก็บอกต่อๆ กันไปทุกคนยินดีเข้าไปช่วยด้วยความเต็มใจ ใครมีอุปกรณ์อะไรก็นำติดไม้ติดมือมา ถ้าไม่มีอุปกรณ์ก็มาช่วยด้วยแรง ผู้หญิงมาช่วยหุงหาอาหารให้ได้รับประทานกัน โดยนำข้าวสาร อาหารแห้ง จากที่บ้านมาแล้วแต่ว่าใครมีอะไรจะนำมา ดังคำกล่าว

“...เวลามิงาน ป่าก็ขึ้นไปช่วยเขาตลอด วันก่อนก็ขึ้นไปวันที่เขาสมโภชหลวงพ่อกทวด เพราะว่าป่าขึ้นไปทุกปี ในวันที่ 13 นี้เป็นวันว่าง ป่าก็ขึ้นไปนะ ขึ้นไปช่วยเขาทำของ อะไรที่ป่าช่วยได้ป่าก็จะช่วย...”

(สาโรจน์ กุสุรินทร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...โบราณสถานภายในวัด กรมศิลปกร กระทรวงวัฒนธรรม เขาได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เวลาจะทำอะไร เราต้องขออนุญาตจากกรมศิลปกรก่อน แต่ถ้าเป็นงานทำความสะอาดทั่วไปเราก็ได้แรงจากชาวบ้านในชุมชนนี้แหละ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี...”

(จิระพรดี แก้วมัน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2555)

“...ผมเป็นผู้นำชุมชนของที่นี่ ได้ความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนที่นี่ และที่สำคัญเวลาวัดพะโคะ มีงานอะไร ผมจะมาทุกครั้ง มาเป็นโฆษกก็ดี มาช่วยประชาสัมพันธ์ต่างๆ ก็ได้ คุณเคยมาเวลามิงานทอดผ้าป่ามัย เวลาจะมีงาน ผมจะเรียกพี่น้องทั้งตำบลชุมพล ไม่เท่าแต่รอบวัดนะครับ มาประชุม เพื่อให้คนในแต่ละหมู่ช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน และที่สำคัญเวลาทางวัดพะโคะ ต้องการจะขอแรงคนในชุมชนมาทำความสะอาดก็ดี ก็จะมีพี่น้องตอบรับมาช่วยกันเยอะนะ...”

(ประพันธ์ หมิตทองคำ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

ศาสนวัตถุที่เกิดจากประติมากรรมเหล่านี้ เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน ต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้กำเนิดศาสนาพุทธ นอกจากนี้แล้ว ยังมีความศรัทธาในองค์หลวงพ่อกทวดเหยียบน้ำทะเลจืด จากหลักฐานที่แสดงให้เห็นในปัจจุบัน ทำให้ชนรุ่นหลังทราบความเป็นมาของงานประติมากรรมในยุคต่างๆ มีกำเนิดและพัฒนาการมาอย่างไร อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยของวัดนั้นนับว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนหลายประการ เช่น ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ซึ่งวัดมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ใหญ่โตมีชื่อเสียงและสวยงามนั้นมักจะมีผู้คนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวอยู่เสมอ ชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ที่มายังวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มักมาเยี่ยมชมสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีภายในวัด การเข้าไปเที่ยวชมศิลปวัตถุ สถาปัตยกรรม และประติมากรรมต่างๆ ภายในวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ด้วย ซึ่งทางวัดไม่เก็บค่าผ่านประตูหรือคิดค่าบริการต่างๆ ในการเข้าชมแต่ประการใด แต่รายได้ทางเศรษฐกิจที่มีแก่ชุมชนนั้นเกิดกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ค่าที่พักแรม ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าซื้อของที่ระลึก เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในด้านนี้ พระสงฆ์และชาวบ้านต่างช่วยกันสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ช่างแกะสลัก ช่างปูน ช่างไม้ต่างๆ และเกิดศิลปวัตถุ เช่น กุฎี วิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ หอไตร เป็นต้น ซึ่งการอนุรักษ์ศิลปวัตถุภายในวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) นี้ นอกจากจะได้รับความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นกรมศาสนา หรือกรมศิลปากรที่จะต้องเข้ามาดูแลอนุรักษ์ศิลปวัตถุในวัดราชประดิษฐานให้อยู่กับชุมชนต่อไป

ข. การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม

พระพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาและบริเวณคาบสมุทรมหาสมุทร มี การผสมผสานความเชื่อท้องถิ่นและลัทธิศาสนาอื่นอย่างกลมกลืน เนื่องจากเดิมคนในท้องถิ่นแถบนี้ มีความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา สิ่งเหนือธรรมชาติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อรับนับถือพุทธศาสนาก็ไม่ได้ละทิ้ง ความเชื่อเดิม แต่นำความเชื่อเดิมเข้ามาปฏิบัติผสมผสานกลมกลืนกับพุทธศาสนา และเมื่อศาสนา พราหมณ์หรือฮินดูเข้ามาพุทธศาสนาก็ไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อทางลัทธิศาสนาอื่น ๆ จึงทำให้พุทธศาสนา บริเวณนี้เป็นศาสนาที่มีการผสมผสานความเชื่อท้องถิ่นและลัทธิศาสนาอื่น ๆ เห็นได้จากสิ่งที่เป็น ปรางค์การณ์ต่างๆ ที่ผู้คนในแถบนี้ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายอย่าง โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับ หลวงพ่อทวดมีค่อนข้างมากแพร่หลายมาก ความเชื่อเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งพิธีกรรมต่างๆ ที่กระทำ เพื่อบวงสรวงบูชาให้ทวดพอใจจะได้ช่วยคุ้มครองดูแลปกป้องให้เป็นที่ไปตามความประสงค์ของชาวบ้าน และสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเมืองอีกประการหนึ่ง คือ วัฒนธรรม ประเพณีและ พิธีกรรมทางศาสนา เห็นได้จากบทบาทด้านพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดมีต่อชุมชน รวมถึงกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนยังสะท้อนออกจากการประกอบพิธีกรรม ชุมชนมี ปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งกิจกรรมและพิธีกรรมเหล่านี้ทำให้วัดและชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันและกัน มาเป็นระยะเวลาช้านาน มีการอนุรักษ์สืบสาน ถ่ายทอด และปรับปรุงให้ทันต่อสภาพความเป็นไปของ สังคมและชุมชนเมืองในปัจจุบัน (จรัส พยัคราชศักดิ์ 2543, 107) จากการประกอบพิธีกรรมของ ชุมชนที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีพระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมตลอดไม่ว่าจะประกอบพิธีกรรมที่วัด หรือบ้าน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ก็เช่นเดียวกันกับวัดอื่นทั่วไป ที่จะต้องทำหน้าที่ให้ความ ร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงกับวัด ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีงานประเพณีกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม สำหรับประเพณีท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ดังนี้

1. ประเพณีสงฆ์นำรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด (สมเด็จพระเจ้า พะโคะ) วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดให้มีงานประเพณีสงฆ์นำรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำ ทะเลจืดขึ้นเป็นประจำทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน ในช่วงเมษายน โดยประเพณีสงฆ์นำรูปหล่อ พ่อทวดหรือการสมโภชรูปหล่อสมเด็จพระเจ้าพะโคะเริ่มขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา จนกระทั่ง ปัจจุบัน เนื่องจากวันนี้เมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นวันที่นำรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดจาก จังหวัดปัตตานีมาประดิษฐานที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สอดคล้องกับ ชัย สัจจาพันธ์ (2529, 19) กล่าวว่า

“...ในปี พ.ศ. 2521 เริ่มจัดงานนมัสการสมโภชสมเด็จพระเจ้า (หลวงพ่อทวด) ประจำปีที่ถือเอาวันที่ 27 เมษายนของทุกปีเป็นวันที่ระลึกนำรูปจำลองของสมเด็จพระเจ้า จากจังหวัดปัตตานีมาประดิษฐานวัดพะโคะ โดยได้รับความร่วมมือจากนายคล้าย จิต พิทักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นผู้ศรัทธาเริ่ม พร้อมด้วยข้าราชการ ประชาชน และ ทางคณะสงฆ์ดำเนินการจัดงานเป็นปีแรก รายได้ในงานนี้ปีละไม่น้อยกว่า 50,000 บาท...”

ประเพณีสงฆ์หล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดล้วนเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ทำให้ประชาชนทั้ง 2 แห่ง ทั้งจากสงขลาและปัตตานี เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมอย่างหนาแน่นทุกปี เพราะประชาชนในท้องถิ่นต่างยอมรับว่าหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เป็นศูนย์รวมความเชื่อและความศรัทธาและพึงพอใจของคนในชุมชนมาช้านาน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีในการร่วมใจกันพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมๆ กับการปฏิบัติตามประเพณีนี้มาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน สำหรับปี พ.ศ. 2555 นี้ เริ่มวันที่ 2 เมษายน 2555 - 30 เมษายน 2555 ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้นำรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดออกมาประดิษฐาน ณ มณฑปกลางแจ้ง เพื่อให้พระพุทธรูปที่ศรัทธาในหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดได้ร่วมสงฆ์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนและครอบครัวในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งช่วงเวลานี้ลูกหลานของหลวงพ่อทวดที่ไปอยู่ ณ ที่ต่างๆ ได้กลับมาเยี่ยมบ้านเกิดของตนเองเพื่อทำบุญสงกรานต์ และถือโอกาสนี้มานมัสการและร่วมสงฆ์หลวงพ่อทวดด้วย นอกจากนี้ในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปีซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ ช่วงเช้าจะมีการทำบุญตักบาตรภายในวัด ต่อจากนั้นเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ไหว้พระ สวดมนต์ ฟังเทศน์และถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์ เมื่อเสร็จพิธีกรรมทางศาสนาแล้วชาวบ้านและประชาชนทั่วไปต่างก็ร่วมกันสงฆ์หลวงพ่อทวด ซึ่งในวันนั้นจะมีประชาชนมาสรงน้ำกันมากที่สุด เนื่องจากเป็นวันสงกรานต์ หากผู้ใดได้สงฆ์พระในวันนี้เชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ดังคำกล่าว

“...มาจากนคร มาตั้งแต่เมื่อวาน มากับแม่และก๊น้องๆ ญาติๆ มาทำบุญที่วัดพะโคะ และก็ถือว่าได้มาเที่ยว แม่พามาเป็นประจำ มาเกือบทุกปีเลย ปีนี้มาวัดพะโคะแล้วก็ได้สงฆ์เพราะว่ามาตรงกับวันสงกรานต์...”

(โสระญา ราชนาวี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

“...ช่วงนี้คนมามาก แม่ต้องมาช่วยดูแลตรงนี้ มากอยแนะนำคนที่มาทำบุญดูแลในส่วนรูป เทียน ดอกไม้ แนะนำผู้เข้ามายังวัด เอาไปไหว้ตรงไหน เดือนเมษายนนี้กับเดือนมกรา ช่วงผ้าป่า เอาไม้ทันลูกเฮอ...”

(แม่ซีเล็ก แก้วประดิษฐ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ภาพที่ 36 พิธีอันเชิญรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด (วัดพะโคะ)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

ภาพที่ 37 พิธีไหว้เจ้าที่ก่อนพิธีบวงสรวงหลวงพ่อดวยชัย
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

ภาพที่ 38 พิธีบวงสรวง หลวงพ่อดวยชัยน้้ำทะเลจืด ประจำปี 2555
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

ภาพที่ 39 ประชาชนขนสรงน้ำหลวงพ่อดวยน้ำทะเลจืด วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

2. งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดงานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคีขึ้นเป็นประจำทุกปี งานทอดเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคีเป็นงานประเพณีงานใหญ่งานหนึ่งของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งเป็นประเพณีที่นิยมสืบทอดกันมาโดยครั้งแรกจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2496 การทอดผ้าป่าไม่ได้กำหนดระยะเวลาเหมือนกฐิน ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กำหนดไว้ตรงกับวันพฤหัสบดีแรกข้างแรมของเดือนยี่ของทุกๆ ปี ตรงกับวันพฤหัสบดีแรกของเดือนมกราคม ในงานจะมีมหรสพมากมายหลายประเภทมาแสดงให้มีความสุขสนุกสนานให้ชมกันฟรีๆ ซึ่งในวันงานจะมีญาติโยมทั่วทุกสารทิศที่มีความศรัทธาต่อองค์หลวงพ่อดวยน้ำทะเลจืด นำปัจจัยมาสมทบในกองผ้าป่า และร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนามีการไหว้พระสวดมนต์ ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณร และถวายผ้าป่าพร้อมเครื่องบริวารแต่พระภิกษุสามเณร ฟังเทศน์ กรวดน้ำ เป็นอันเสร็จพิธี ดังคำกล่าว

“...หลวงพ่อดวยมีบารมีมากเป็นศูนย์กลางของความศรัทธา คือ ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ก็มีประเพณีในการสมโภชหลวงพ่อดวย การสมโภชนี้สมโภชทุกวันพฤหัสบดีเลย แล้วแต่คนจะมากมา นาน้อย พอมีผ้าป่าประจำปีขึ้นมา ก็ได้เลิกสมโภชทุกวันพฤหัสบดี การมีผ้าป่าประจำปีขึ้นมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2496 เกิดเป็นเทศกาลหรือว่าเป็นผ้าป่าประจำปีของวัดพะโคะไปโดยปริยาย เมื่อมีผ้าป่าประจำปีคนจะมากมาย จากปีเริ่มต้น 2496 คนจะมาสัก 200 - 300 คน...พอปีถัดมาก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งว่าทุกวันนี้มากขึ้นเป็นพันเป็นหมื่น แรกๆ ก็ พ.ศ. 2496 ไม่ค่อยมาก จะเพิ่มทวีจนกระทั่งมากมายจนถึงทุกวันนี้ แน่นไปซะหมด...”

(เชื่อบ คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ภาพที่ 40 ป้ายประชาสัมพันธ์วันทอดผ้าป่าสามัคคีวัดพะโคะ ประจำปี 2555
ที่มา : วัดพะโคะ. 2555. ทอดผ้าป่าสามัคคี.

<https://www.facebook.com/watphakho.control>. (สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2555).

ภาพที่ 41 บรรยากาศก่อนวันงานทอดผ้าป่าสามัคคี ประจำปี 2555
ที่มา : วัดพะโคะ. 2555. ทอดผ้าป่าสามัคคี. <https://www.facebook.com/watphakho.control>

ภาพที่ 42 ประชาชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลมาแห่ผ้าขึ้นธาตุ ในงานวันทอดผ้าป่าสามัคคี
ที่มา : วัดพะโคะ. 2555. ทอดผ้าป่าสามัคคี. [https:// www.facebook.com/watphakho.control](https://www.facebook.com/watphakho.control)

3. งานเทศกาลทอดกฐินประจำปี การทอดกฐินเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และของชาวพุทธ ถือกันว่าการทอดกฐินเป็นบุญพิเศษ เพราะเป็นพุทธบัญญัติและเป็นพุทธานุญาติพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภขึ้นด้วยพระองค์เอง ไม่เหมือนพุทธานุญาติอื่นๆ ที่ทรงปรารภขึ้นด้วยบุคคลอื่นเป็นเหตุแล้วจึงทรงอนุญาตให้ เป็นสังฆทาน คือ ทรงกำหนดคุณสมบัติของพระภิกษุสงฆ์ผู้รับกฐินไว้เป็นพิเศษ คือ ต้องมีจำนวนตั้งแต่ 5 รูปขึ้นไปและอยู่จำพรรษาในวัดนั้นครบถ้วนตลอดไตรมาสโดยไม่ขาดพรรษา จึงจะมีสิทธิรับกฐินได้ เป็นกาลทาน คือ ต้องทอดถวายตามระยะเวลาที่ทรงอนุญาตไว้เท่านั้น ซึ่งระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ประกอบกฐินได้มีเพียงครั้งเดียวจากวันออกพรรษา เรียกว่า เขตกฐิน คือตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 หากกฐินเลยกำหนดนี้ไปไม่จัดว่าเป็นกฐิน และจัดเป็นสังฆกรรม คือ ต้องกระทำการสงฆ์ สำหรับ พระภิกษุสงฆ์ผู้ประกอบกฐินกรรมต้องมีจำนวนอย่างน้อย 5 รูป (สงฆ์ป่วยจรรรค) และต้องทำการสวดประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาเพื่อมอบผ้ากฐินให้แก่พระภิกษุรูปหนึ่งรูปใด ในที่ประชุมสงฆ์นั้นและต้องกระทำการสังฆกรรมภายในเขตสีมาในโบสถ์เท่านั้น (ทงชัย บุรณพิสุทธ์ 2545, 151)

งานทอดกฐินทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จะจัดขึ้นในทุกๆ ปี จากเทศกาลออกพรรษาเสร็จสิ้นแล้ว จะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จะมีมติในที่ประชุมว่าจะจัดในช่วงไหน ดังคำกล่าว

“...ลูกเคยมาเฝ้า วันทอดกฐิน เขาจัดใหญ่ คนในหมู่บ้าน รอบๆ มาช่วยกันถือว่าเป็นงานใหญ่ของวัดอีกวันหนึ่งนะ ป้าเห็นความสามัคคีกันของคนที่มาร่วมงาน... เพราะว่าเขาคิดว่า เขาได้บุญ ได้ช่วยเท่าที่ช่วยได้...”

(อิน อินทิรณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2555)

“...ทางวัดเราได้จัดเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว เพราะว่า เป็นงานที่สืบทอดมา ทางวัดก็ได้รับความช่วยเหลือจากญาติโยมมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ ทำให้งานสำเร็จไปด้วยดี เห็นความสามัคคีของคนในชุมชน...”

(พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...น้องเอ็มชวนมาค่ะ เห็นน้องเอ็มโพสต์บอกทาง Facebook เลยเข้าไปถามว่าที่วัดจัดงานวันไหน ถามว่ามาบ่อยมั้ย บอกตรงๆ เลยว่ามาประจำ แต่วันทอดกฐินที่เคยมาครั้งนี้เป็นครั้งแรก ขอบอกเลยว่า คนเยอะมาก มาก ที่สำคัญปีนี้เขาได้รับเป็นกฐินพระราชทานด้วย โชคดีจริงๆ ที่ได้มาเห็นและได้ทำร่วมทำบุญ...”

(พัชรธรรม ศิริรักษ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2555)

สำหรับในปี พ.ศ. 2555 นี้ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หนึ่งในพระอารามหลวงของจังหวัดสงขลาได้รับพระราชทานกฐิน โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดในช่วง 2 - 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 มีมหรสพตลอดทั้งคืนของวันที่ 2 พฤศจิกายน สำหรับวันที่ 3 พฤศจิกายน จะมีการประกอบพิธีทอดผ้ากฐิน ดังคำกล่าว

“...ฉันมาจากสุราษฎร์ธานีค่ะ อายุ 61 ปีแล้ว มากันรถกระบะหนึ่ง มาตั้งแต่เมื่อวานแล้ว นี่มาครั้งที่ 3 ครั้งแรกจำได้ว่ามาตอนทอดผ้าป่า ตอนนั้นรถไม่มีที่จอด ได้จอดตรงถนนเส้นใหญ่ (408 สงขลา – ระโนด) ปีนี้มาตอนทอดกฐิน ขาเย็นที่น้อร่อย หอมคนก็ไม่มากเหมือนตอนทอดผ้าป่า โชคดีนะ...ปีนี้...ฉันมาที่นี่ได้รับกฐินพระราชทานจากในหลวง ได้เห็นพิธีกฐินหลวง ถือว่าเป็นบุญมากๆ...”

(สาระพี กะสัน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2555)

“...ป่าอยู่แถวนี้ ก็เห็นพิธีกรรมเขามาตลอด ปกติปีก่อนๆ หน้านั้น ก็จัดแบบนี้ตลอด ปีนี้งานเขาจัดใหญ่มาก กว่าทุกปี เพราะว่า...เป็นกฐินหลวงนะลูก...ลูกพาตักกฐินมาด้วยใช่ไหม เดียวไปแห่ตามกฐินหลวงเลย...”

(สดับ หนูขาว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2555)

การทอดกฐินมีการสมโภชในเวลากลางคืน และทอดกฐินในเวลากลางวัน มีคนร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก มีการรำกลองยาว มีกิจกรรมมากมายทั้งการละเล่น และกิจกรรมอื่นๆ คนที่เข้ามาร่วมในเทศกาลทอดกฐินส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนหลักๆ เข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นเจ้าภาพที่ดี ทั้งช่วยกันทำบุญ บอกบุญไปยังชุมชนข้างเคียงและยังร่วมใจกันในการจัดทำข้าวปลาอาหาร เพื่อได้เลี้ยงคนที่มาทำบุญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน ในอำเภอและจังหวัดสงขลา มีที่มาจากต่างจังหวัดบ้างเล็กน้อย สำหรับปัจจัยที่ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับจากการทอดกฐินนั้นมีจำนวนไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์และศรัทธาของเจ้าภาพ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจของเจ้าภาพในปีนั้นๆ ด้วย และรายได้ส่วนนี้ทางวัดจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ของวัด และเก็บฝากธนาคารไว้เป็นทุนสำรองในการบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะภายในวัดต่อไป

ภาพที่ 43 ชาวบ้านร่วมงานแห่พุ่มกฐิน รอบพระสุวรรณมาลิกเจดีย์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 3 พฤศจิกายน 2555

ภาพที่ 44 ชาวบ้านจากทั่วทุกสารทิศ ร่วมงานทอดกฐินพระราชทานวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 3 พฤศจิกายน 2555

4. ประเพณีวันสารทเดือนสิบ (ชิงเปรต) ชิงเปรต เป็นประเพณีเนื่องในเทศกาลวันสารทเดือนสิบ ของชาวภาคใต้ หรือเป็นงานประเพณีของคนภาคใต้ได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อซึ่งมาจากทางศาสนาพราหมณ์ โดยผสมผสานกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเข้ามาในภายหลัง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ และได้รับการปล่อยตัวมาจากนรกที่ตนต้องจองจำอยู่เนื่องจากผลกรรมที่ตนได้เคยทำไว้ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยจะเริ่มปล่อยตัวจากนรกในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 เพื่อมายังโลกมนุษย์ โดยมีจุดประสงค์มาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้อง ที่ได้เตรียมการอุทิศไว้ให้เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ล่วงลับ หลังจากนั้นก็จะกลับไปยังนรก ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ช่วงระยะเวลาประกอบพิธีกรรมประเพณีสารทเดือนสิบมีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำถึงแรม 15 ค่ำเดือนสิบของทุกปีแต่สำหรับชาวใต้มักนิยมทำบุญกันมากในวันแรม 13 - 15 ค่ำ ประเพณีวันสารทเดือนสิบโดยส่วนใหญ่จะตรงกับเดือนกันยายน

ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการประกอบพิธีกรรมตามบรรพบุรุษ คือ พิธีกรรมเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ เรียกว่า วันรับเปรต โดยเชื่อว่าเป็นวันที่พลุญแจปล่อยตัวผู้ล่วงลับไปแล้ว (เรียกว่าเปรต) มาจากนรก สำหรับวันนี้มีการนำอาหารไปทำบุญที่วัด เรียกว่า “หมรับเล็ก” เป็นการต้อนรับบรรพบุรุษ และญาติมิตรที่ขึ้นมาจากนรก ส่วนในวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบเรียกว่า “วันส่งเปรต” โดยการทำบุญทั้งสองครั้งเป็นการทำบุญที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบุพการีผู้ล่วงลับไปแล้วโดยอุทิศส่วนกุศลไปให้วิญญาณของบรรพบุรุษที่ตกอยู่ในเปรตภูมิเป็นคติของศาสนาพราหมณ์ที่ผสมผสานในประเพณีของพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนนิยมไปทำบุญ ณ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพื่อร่วมพิธีตั้งเปรตและชิงเปรต ดังคำกล่าว

“...ลุงก็เข้าร่วมทุกงานของวัดพะโคะนั้นแหละ โดยเฉพาะกิจกรรมทางศาสนาแบบนี้ โดยเฉพาะวันสาทรเดือนสิบ เพราะว่าลูกหลานไปทำงานข้างนอกก็กลับมาในช่วงวันนี้นะ ได้เจอลูก ได้เจอพี่น้อง...”

(สมนึก ปุญพันธ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2555)

“...เดือนสิบทุกคนต้องมาร่วมงานนะ เพราะว่าประเพณีของคนใต้ งานนี้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเลยนะ ถามว่าวัดพะโคะมีบทบาทต่องานแบบนี้มีเยอะ เพราะเราต้องไปทำบุญบนวัด และก็ได้พบปะกับเพื่อนๆ ที่มาจากไกลและไกล...”

(คิน นาคำ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2555)

สำหรับอาหารคาวหวานอีกส่วนหนึ่งชาวบ้านจะร่วมกันเอาไปวางไว้ที่กำแพงวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพราะเชื่อว่า ยังมีเปรตอยู่อีกพวกหนึ่งซึ่งมีบาปหนา ไม่กล้าเข้าไปรับอาหารที่ลูกหลานไปวางไว้ให้บนร้านเปรตในเขตวัด ได้แต่เสียบๆ เคียงๆ อยู่ริมรั้วชายวัด บรรดาลูกหลานจึงได้นำอาหารขนมดังกล่าวไปตั้งเปรตกันนอกเขตวัด เป็นการตั้งเปรตแบบวางกับพื้นดิน ตั้งให้เปรตชนบนพื้นดิน พื้นหญ้าหรือตามคาบไม้เตี้ยๆ เมื่อตั้งเปรตแล้วลูกหลานอาจแย่งชิงกันก็เป็นอันเสร็จสิ้นการชิงเปรตสำหรับปีนั้น บรรดาเปรตชนทั้งหลายก็ได้รับส่วนบุญส่วนกุศลซึ่งลูกหลานอุทิศให้และชิงให้ แล้วกลับไปสู่เปรตภูมิ คอยโอกาสจะได้กลับมาพบกับลูกหลานอีกในวันชิงเปรตปีต่อไป

ภาพที่ 45 ชาวบ้านร่วมงานสาทรเดือนสิบ (ชิงเปรต)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 15 ตุลาคม 2555

ภาพที่ 46 ชาวบ้านร่วมงานบุญสาทรเดือนสิบ (บุญแรก)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 1 ตุลาคม 2555

จากการที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลทำให้ทุกคนยึดวัดเป็นที่พึ่งทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดเป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบาย หรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปกรณ์ต่างๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งคนในการพัฒนา ชาวบ้านได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระ ทำให้เกิดศรัทธา ยึดมั่นในหลักธรรมศาสนาของพระพุทธศาสนา มีความเอื้ออาทร สัมผัสความสามัคคี มีน้ำใจต่อกัน ไม่เบียดเบียน ไม่คิดร้าย ไม่แก่งแย่งชิงดี อยู่ร่วมกันฉันญาติมิตร ทำให้สังคมสงบสุขร่มเย็น ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการปฏิสัมพันธ์กันค่อนข้างมาก โดยคนในชุมชนมีความสนิทสนมกันมาก ชาวบ้านรู้จักกันหมด หากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชนก็จะทราบโดยทันที การปฏิสัมพันธ์กันจึงค่อนข้างสนิทสนม สามัคคีรักใคร่กันดี จากการมีวิถีชีวิตที่เหมือนกันในความเชื่อความศรัทธาของศาสนา โดยเฉพาะเชื่อว่าตนเป็นลูกหลานของหลวงพ่อทวด ประเพณีหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือกันดี สาเหตุสำคัญคือ การที่ชุมชนมีผู้นำทางศาสนา คือ มีพระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) เป็นเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในปัจจุบัน ซึ่งท่านมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่จัดกิจกรรมประจำปีที่เกิดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน คือ เทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคีและประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่อทวดในเดือนเมษายนของทุกปี การจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดความสามัคคีกันในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

5. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธนิยมประกอบพิธีกรรมมีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นพิเศษมีหลายวัน ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ซึ่งวันเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสในศรัทธาเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมในวัน

ดังกล่าวจะมีการปฏิบัติกลายเป็นประเพณีประจำปี ซึ่งการปฏิบัติในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นั้นพุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 65)

1. น้อมจิตรำลึกถึงความสำคัญของพระรัตนตรัย
2. ร่วมประเพณีพิธีกรรมของชุมชน เช่น การเวียนเทียน การทำบุญที่วัด
3. ให้การอนุเคราะห์ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ เช่น การปล่อยสัตว์ การบริจาคทรัพย์เพื่อสงเคราะห์ผู้ป่วย คนชรา เด็กพิการ เป็นต้น
4. การรักษาศีลและการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด อันจะเป็นการยกระดับจิตใจให้ห่างไกลจากอบายมุข ความเสื่อมทั้งปวง
5. การอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ในการระลึกถึงพระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นหนทางให้เกิดปัญญา รู้แจ้งสิ่งที่ควรรู้ เช่น ไม่หลงในวัยและเข้าใจความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น

สำหรับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

5.1 วันมาฆบูชา วันมาฆบูชาตรงกับวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 คำว่า “มาฆะ” เป็นชื่อของเดือน 3 มาฆบูชาอันย่อมาจากคำว่า “มาฆบูรณมี” แปลว่า การบูชาพระในวันเพ็ญเดือน 3 วันมาฆบูชาจึงตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ แต่ถ้าปีใดมีเดือนอธิกมาส คือ มีเดือน 8 สองครั้ง วันมาฆบูชา ก็จะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 สำหรับวันนี้ในอดีตเป็นวันที่มีการประชุมสังฆสันนิบาตครั้งใหญ่ในพุทธศาสนา ที่เรียกว่า “จาตุรงคสันนิบาต” และเป็นวันที่พระสัมมาพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโอวาทปฏิโมกข์แก่พระสงฆ์สาวกเป็นครั้งแรก ณ เวฬุวันวิหารกรุงราชคฤห์เพื่อให้พระสงฆ์นำไปประพฤติปฏิบัติ (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 66) สำหรับวันมาฆบูชามีเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นพร้อมกันในวันนี้ คือ

1. เป็นวันที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า จำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกันที่เวฬุวันวิหาร ในกรุงราชคฤห์โดยมิได้นัดหมาย
2. พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็น “เอหิภิกขุอุปสัมปทา” คือ เป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น
3. พระภิกษุสงฆ์ทุกองค์ที่ได้ประชุมในครั้งนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้บรรลุพระอรหันต์แล้วทุกๆ องค์
4. เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวงกำลังเสวยมาฆฤกษ์

การปฏิบัติตนสำหรับพุทธศาสนาในวันนี้คือ การทำบุญตักบาตรในตอนเช้า หรือ ไม่ก็จัดหาอาหารคาวหวานไปทำบุญฟังเทศน์ที่วัด ตอนบ่ายฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ตอนกลางคืนจะพากันนำดอกไม้ธูปเทียน ไปที่วัดเพื่อชุมนุมกันทำพิธีเวียนเทียน รอบพระสุวรรณหมาลิกเจดีย์ พร้อมกับพระภิกษุสงฆ์โดยเจ้าอาวาสจะนำกล่าว นะโม 3 จบ จากนั้นกล่าวคำถวายดอกไม้ธูปเทียนทุกคนว่าตาม จบแล้วเดินเวียนขวาตลอด เวลาเวียนให้นึกถึง พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จนครบ 3 รอบ แล้วนำดอกไม้ ธูปเทียน ไปปักบูชาในบริเวณที่ทางวัดเตรียมไว้เป็นอันเสร็จพิธี

ภาพที่ 47 ประชาชนร่วมฟังธรรม วันมาฆบูชา วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 7 มีนาคม 2555

5.1 วันวิสาขบูชา เป็น "วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสากล" ของชาวพุทธทุกนิกายทั่วโลก เป็นวันหยุดราชการในหลายประเทศและวันสำคัญของโลก ตามมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เพราะเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา 3 เหตุการณ์ด้วยกัน คือ เป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทั้งสามเหตุการณ์นั้นได้เกิดตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ชาวพุทธจึงถือว่าเป็นวันที่รวมเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ยิ่ง จึงเรียกการบูชาในวันนี้ว่า "วิสาขบูชา" ย่อมาจากอ "วิสาขปุณณมีบูชา" แปลว่า "การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ" อันเป็นเดือนที่สองตามปฏิทินอินเดีย ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 ตามปฏิทินจันทรคติของไทย ซึ่งมักจะตรงกับเดือนพฤษภาคม หรือมิถุนายนในประเทศไทย ถ้าในปีใดมีเดือน 8 สองหน เลื่อนไปทำในวันเพ็ญเดือน 7 หลัง ตามปฏิทินจันทรคติของไทย ส่วนประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทและที่ไม่ได้ถือคติตามปฏิทินจันทรคติของไทย จะจัดพิธีวิสาขบูชาในวันเพ็ญเดือน 6 แม้ในปีนั้นจะมีเดือน 8 สองหนตามปฏิทินจันทรคติไทยก็ตาม ในกลุ่มชาวพุทธมหายานบางนิกาย ที่นับถือว่าเหตุการณ์ทั้ง 3 นั้น เกิดในวันต่างกันไป จะมีการจัดพิธีวิสาขบูชาต่างวันกันตามความเชื่อในนิกายของตน ๆ ซึ่งจะไม่ตรงกับวันวิสาขบูชาตามปฏิทินของชาวพุทธเถรวาท วันวิสาขบูชาขึ้นนั้น ได้รับการยกย่องจากพุทธศาสนิกชนทั่วโลกให้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสากล เนื่องจากเป็นวันที่บังเกิดเหตุการณ์สำคัญ 3 เหตุการณ์ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้าและจุดเริ่มต้นของศาสนาพุทธ ซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดได้เกิดขึ้นเมื่อ 2,500 กว่าปีก่อน ณ ดินแดนที่เรียกว่าชมพูทวีปในสมัยพุทธกาล โดยเหตุการณ์แรก เมื่อ 80 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ" ณ ไร่ส้มสาละพฤกษ์ ในพระราชอุทยานลุมพินีวัน (อยู่ในเขตประเทศเนปาลในปัจจุบัน) และเหตุการณ์ต่อมา เมื่อ 45 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันที่เจ้าชายสิทธัตถะได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ณ ไร่ส้มโพธิ์พฤกษ์ ริมฝั่งแม่น้ำ เนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม (อยู่ในเขตประเทศอินเดียในปัจจุบัน) และเหตุการณ์สุดท้าย เมื่อ 1 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันเสด็จดับขันธปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ณ ไร่ส้มสาละพฤกษ์ ในศาลาโนทยาน พระราชอุทยานของเจ้ามัลละ เมืองกุสินารา (อยู่ในเขตประเทศอินเดีย

ในปัจจุบัน) โดยเหตุการณ์ทั้งหมดล้วนเกิดตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 หรือเดือนวิสาขะนี้ทั้งสิ้น ชาวพุทธจึงนับถือว่าวันเพ็ญเดือน 6 นี้ เป็นวันที่รวมวันคล้ายวันเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของพระพุทธเจ้าไว้มากที่สุด และได้นิยมประกอบพิธีบำเพ็ญบุญกุศลและประกอบพิธีพุทธบูชาต่าง ๆ เพื่อเป็นการถวายสักการะรำลึกถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบมาจนปัจจุบัน (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 68)

ภาพที่ 48 เช้าวันที่ 4 มิถุนายน 2555 ชาวบ้านร่วมมาฟังพระสวดมนต์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 มิถุนายน 2555

ภาพที่ 49 พุทธศาสนิกชนร่วมเวียนเทียน ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ในวันวิสาขบูชา วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 มิถุนายน 2555

นับว่าเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ยิ่งที่เหตุการณ์ทั้ง 3 เกี่ยวกับวิถีชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีช่วงระยะเวลาห่างกันนับเวลาหลายปี บังเอิญเกิดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 6 ดังนั้นเมื่อถึงวันสำคัญเช่นนี้ ชาวพุทธทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตได้พร้อมใจกันประกอบพิธีบูชาพระพุทธร่องค์เป็นการพิเศษ เพื่อน้อมรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณ พระปัญญาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ ของพระองค์ ท่านผู้เป็นดวงประทีปของโลก วัตรราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนใน

การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา คือ การแสดงพระธรรมเทศนาในพระอุโบสถ ซึ่งปกติจะมีเทศน์ปฐมสมโพธิ ซึ่งเป็นเรื่องพระพุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพาน พิธีเริ่มตั้งแต่สวดมนต์แล้วจึงฟังเทศน์ซึ่งจะมีไปตลอดรุ่ง วันวิสาขบูชาจึงเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนได้บำเพ็ญประโยชน์ตน และสืบต่อพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างถูกต้องตรงทาง เพื่อประโยชน์สุขของตนและของผู้อื่นตลอดชั่วกาลนาน

สำหรับปี พ.ศ. 2555 นี้เป็นปีมงคลสมัย คือ รัฐบาลไทย ได้ประกาศเป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองพุทธชยันตี อย่างยิ่งใหญ่ตลอดปีทั้งปี โดยเน้นหนักในด้านการปฏิบัติบูชา และการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงระดับชาติ ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตนตามวิถีชาวพุทธอย่างแท้จริง อันจะทำให้เกิดความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างยั่งยืน การฉลองพุทธชยันตี เป็นเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวันวิสาขบูชา ใช้เรียกการจัดกิจกรรมในปีที่ครบรอบวาระสำคัญของพระพุทธเจ้า เช่น ฉลองครบรอบ 2,500 ปี แห่งการปรินิพพาน หรือ ฉลองครบรอบ 2,600 ปี แห่งการตรัสรู้ โดยอาจใช้ชื่อต่างกันไปบ้าง ในแต่ละประเทศ เช่น ศรีสัมพุทธชยันตี สัมพุทธชยันตี แต่ทั้งหมด คือ การจัดกิจกรรมในปีที่ครบรอบวาระสำคัญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เมื่อวาระสำคัญเวียนมาบรรจบอีกศตวรรษหนึ่ง ประเทศไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา จึงจัดฉลองกันโดยทั่วไป เรียกว่า ฉลองพุทธชยันตี เช่น ที่เคยฉลองครบรอบ 25 พุทธศตวรรษ หรือ พ.ศ. 2500 มาแล้ว ในครั้งนั้น กำหนดนับวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานหรือ พ.ศ. 1 เป็นวันแรกแห่งการฉลองพุทธชยันตี แต่ครั้งนี้วันที่พระบรมศาสดาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวียนมาบรรจบครบรอบ 26 พุทธศตวรรษ 2,600 ปี กำหนดให้เป็นวันฉลองพุทธชยันตี พุทธชยันตี หมายถึง ชัยชนะของพระพุทธเจ้า ที่ต่อหมู่มารและกิเลสทั้งปวงอย่างสิ้นเชิง เพราะพระองค์ ทรงตรัสรู้ในวันวิสาขบูชา เมื่อ 2,600 ปี ล่วงแล้ว จนได้รับพระนามว่า “สัมมาสัมพุทธะ” ปรากฏขึ้นในโลกเป็นจุดเริ่มต้นแห่งคำสอนของพระพุทธศาสนา อันเกิดจากปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ทำให้พุทธศาสนิกชน ได้มีพระธรรมเป็นหลักแห่งการดำเนินชีวิต วันฉลองที่สำคัญนี้เรียกเป็นภาษาสากลว่า Sambuddhjayanti 2600 ตรงกับภาษาไทยว่า “สัมพุทธชยันตี 2600 ปี” เฉพาะประเทศไทย มหาเถรสมาคม ได้มีมติให้เรียกงานฉลองนี้ว่า “พุทธชยันตี” 2,600 ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ในปีนี้ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนวัดในตำบลชุมพล จัดงานส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชา เฉลิมฉลองสัมพุทธชยันตี 2,600 ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ในวันที่ 1 – 5 มิถุนายน 2555 โดยนำนักเรียนหญิงจากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ มาเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ด้วย

ภาพที่ 50 กิจกรรมช่วงวันที่ 1 -5 มิถุนายน 2555 วัดพระโค
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 มิถุนายน 2555

5.2 วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 คำว่า "อาสาฬหบูชา" ย่อมาจาก "อาสาฬหปุณณมีบูชา" แปลว่า "การบูชาในวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ" อันเป็นเดือนที่สี่ตามปฏิทินของประเทศอินเดีย ตรงกับวันเพ็ญ เดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติของไทย ซึ่งมักจะตรงกับเดือนมิถุนายนหรือเดือนกรกฎาคม แต่ถ้าในปีใดมีเดือน 8 สองหนก็เลื่อนไปทำในวันเพ็ญเดือน 8 หลังแทน วันอาสาฬหบูชาได้รับการยกย่องเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเมื่อ 45 ปี ก่อนพุทธศักราช ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 คือวันอาสาฬหปุณณมีดิถี หรือวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี แคว้นมคธ อันเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกเป็นปฐมเทศนา คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แก้ปัญจวัคคีย์ การแสดงธรรมครั้งนั้นทำให้พราหมณ์โกณฑัญญะ 1 ใน 5 ปัญจวัคคีย์ เกิดความเลื่อมใสในพระธรรมของพระพุทธเจ้า จนได้ดวงตาเห็นธรรมหรือบรรลุเป็นพระอริยบุคคลระดับโสดาบัน ท่านจึงขออุปสมบทในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา พระอัญญาโกณฑัญญะจึงกลายเป็นพระสงฆ์องค์แรกในโลก และด้วยเหตุที่ท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล (อนุพุทธะ) เป็นคนแรก จึงทำให้ในวันนั้นมีพระรัตนตรัยครบองค์สามบริบูรณ์เป็นครั้งแรกในโลก คือ มีพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วันนี้ถูกเรียกว่า "วันพระธรรม" หรือ วันพระธรรมจักร อันได้แก่วันที่ล้อแห่งพระธรรมของพระพุทธเจ้าได้หมุนไปเป็นครั้งแรก และ "วันพระสงฆ์" คือ มีพระสงฆ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เดิมนั้นไม่มีการประกอบพิธีการบูชาในเดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาในประเทศพุทธเถรวาทมาก่อน จนมาในปี พ.ศ. 2501 การบูชาในเดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาจึงได้เริ่มมีขึ้นในประเทศไทย ตามที่คณะสังฆมนตรี ได้กำหนดให้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2501 โดยคณะสังฆมนตรีได้มีมติให้เพิ่มวันอาสาฬหบูชาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาในประเทศไทย ตามคำแนะนำของ พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี) โดยคณะสังฆมนตรีได้ออกเป็นประกาศสำนักสังฆนายกเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 กำหนดให้วันอาสาฬหบูชาเป็น

วันสำคัญทางพุทธศาสนาพร้อมทั้งกำหนดพิธีอาสาฬหบูชาขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีพิธีปฏิบัติเทียบเท่ากับวันวิสาขบูชาอันเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสากล (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 68 - 69)

ภาพที่ 51 กิจกรรมวันอาสาฬหบูชา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 สิงหาคม 2555

สำหรับในวันนี้พุทธศาสนิกชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่างพากันมาน้อมรำลึกถึงพระรัตนตรัย ด้วยการไปชุมนุม ณ ศาลาการเปรียญเพื่อทำการบูชาปูชนียวัตถุ ด้วยดอกไม้ ธูป เทียน เริ่มด้วยการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย เวียนเทียน และฟังพระธรรมเทศนาเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติในวันวิสาขบูชาการแสดงธรรมในวันนี้จะเทศน์ธัมมจักรกัปปวัตตสูตร วันอาสาฬหบูชาจึงเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนจะได้ร่วมกันน้อมรำลึกถึงพระรัตนตรัย ศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงทางนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นต่อไป

5.3 วันเข้าพรรษา เป็นวันสำคัญในพุทธศาสนาวันหนึ่ง ที่พระสงฆ์เถรวาทจะอธิษฐานว่าจะพักประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ตลอดระยะเวลาฤดูฝนที่มีกำหนดเป็นระยะเวลา 3 เดือน ตามที่พระธรรมวินัยบัญญัติไว้ โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่น หรือเรียกโดยทั่วไปว่า จำพรรษาพิธีเข้าพรรษานี้ถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์โดยตรง ละเว้นไม่ได้ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตามการเข้าพรรษตามปกติเริ่มนับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี* และสิ้นสุดลงในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือวันออกพรรษา วันเข้าพรรษา (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8) หรือเทศกาลเข้าพรรษา (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ถือได้ว่าเป็นวันและช่วงเทศกาลทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญเทศกาลหนึ่งในประเทศไทย โดยมีระยะเวลาประมาณ 3 เดือนในช่วงฤดูฝน โดยวันเข้าพรรษาเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องมาจากวันอาสาฬหบูชา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8) พุทธศาสนิกชน

*"พรรษา" แปลว่า ฤดูฝน "จำ" แปลว่า พักอยู่

* หรือเดือน 8 หลัง ถ้ามีเดือน 8 สองหน

ความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าพรรษา

1. ช่วงเข้าพรรษานั้นเป็นช่วงเวลาที่บ้านประกอบอาชีพทำไร่นา ดังนั้นการกำหนดให้ภิกษุสงฆ์หยุดการเดินทางจาริกไปในสถานที่ต่างๆ ก็จะช่วยให้พันธุ์พืชของต้นกล้า หรือสัตว์เล็กสัตว์น้อย ไม่ได้รับความเสียหายจากการเดินรูดงค์
2. หลังจากเดินทางจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเวลา 8 - 9 เดือน ช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงที่ให้พระภิกษุสงฆ์ได้หยุดพักผ่อน
3. เป็นเวลาที่พระภิกษุสงฆ์จะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมสำหรับตนเอง และศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตลอดจนเตรียมการสั่งสอนให้กับประชาชนเมื่อถึง วันออกพรรษา
4. เพื่อจะได้มีโอกาสอบรมสั่งสอนและบวชให้กับกุลบุตรผู้มีอายุครบบวช อันเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป
5. เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเป็นการพิเศษ เช่น การทำบุญตักบาตร หล่อเทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน รักษาศีล เจริญภาวนา ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม งดเว้นอบายมุข และมีโอกาสได้ฟังพระธรรมเทศนาตลอดเวลาเข้าพรรษา

สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ก่อนถึงวันเข้าพรรษามีพุทธบริษัทมาถวายเทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน นอกจากนี้พุทธบริษัทมีการอธิฐานตนว่าจะประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลห้า ศีลแปด ฟังเทศน์ฟังธรรม ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยเคร่งครัดตามกำลังศรัทธาและขีดความสามารถของตน นับว่าเข้าพรรษาเป็นโอกาสอันดีที่พุทธศาสนิกชนได้ประพฤติปฏิบัติในกรอบของพระพุทธศาสนาได้เข้มข้นยิ่งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

5.4 วันออกพรรษา วันออกพรรษาหรือวันปวารณาออกพรรษา เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันหนึ่งในประเทศไทย เนื่องจากเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษา 3 เดือนของพระสงฆ์เถรวาท โดยเป็นวันที่พระสงฆ์จะทำสังฆกรรมปวารณาออกพรรษาในวันนี้ วันออกพรรษตามปกติ จะตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (ประมาณเดือนตุลาคม) หลังวันเข้าพรรษา 3 เดือน ตามปฏิทินจันทรคติไทย การออกพรรษานั้น ถือเป็นข้อปฏิบัติตามพระวินัยสำหรับพระสงฆ์ โดยเฉพาะ เรียกว่า "ปวารณา" จัดเป็นญัตติกรรมวาจาสังฆกรรมประเภทหนึ่ง ที่ถูกกำหนดโดยพระวินัยบัญญัติให้ออกสแก่พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ร่วมกันตลอดไตรมาสสามารถกล่าวตักเตือนและชี้ข้อบกพร่องแก่กันและกันได้โดยเสมอภาค ด้วยจิตที่ปรารถนาดีซึ่งกันและกัน เพื่อให้พระสงฆ์ที่ถูกตักเตือนมีโอกาสรับรู้ข้อบกพร่องของตนและสามารถนำข้อบกพร่องไปแก้ไขปรับปรุงตัวให้ดียิ่งขึ้น เมื่อถึงวันออกพรรษา พุทธศาสนิกชนถือเป็นโอกาสอันดีที่จะเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศลแก่พระสงฆ์ที่ตั้งใจจำพรรษาและตั้งใจปฏิบัติธรรมมาตลอดจนครบไตรมาสพรรษากาลในวันนี้ และวันถัดจากวันออกพรรษา 1 วัน (แรม 1 ค่ำ เดือน 11) พุทธศาสนิกชนในประเทศไทยยังนิยมไปทำบุญตักบาตรครั้งใหญ่ เรียกว่า ตักบาตรเทโว หรือ ตักบาตรเทโวโรหนะ เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติที่กล่าวกันว่า ในวันถัดไปจากวันออกพรรษาหนึ่งวัน พระพุทธเจ้าได้เสด็จลงจากเทวโลกกลับจากการโปรดพระพุทธรามารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในพรรษาที่ 7 เพื่อลงมาเยี่ยมเมืองสังกัสสนคร (จิตรนาถ ปานแก้ว 2549, 71 - 72)

ภาพที่ 54 พุทธศาสนิกชนร่วมกันทำบุญตักบาตรเทโว วันออกพรรษา วันพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

ความสำคัญของวันออกพรรษา วันออกพรรษา คือ วันที่สิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษาเป็นเวลา 3 เดือน (นับแต่วันเข้าพรรษา) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วันมหาปวารณา" คำว่า "ปวารณา" แปลว่า "อนุญาต" หรือ "ยอมให้" ในวันออกพรรษานี้พระสงฆ์จะประกอบพิธีทำสังฆกรรมใหญ่ เรียกว่า มหาปวารณา เป็นการเปิดโอกาสให้ภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันได้ เพราะในระหว่างเข้าพรรษา พระสงฆ์บางรูปอาจมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข การให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้ ทำให้ได้รู้ข้อบกพร่องของตน และยังเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยซึ่งกันและกันด้วย

สำหรับวันออกพรรษาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีพิธีตักบาตรเทโว โดยพระภิกษุจะพากันเดินลงมาจากวัดซึ่งอยู่บนเขาตามบันไดนาค โดยมีบรรดาพุทธศาสนิกชนจะนำอาหาร คาวหวาน ใส่บาตรตามเชิงบันได ซึ่งเป็นภาพที่มองเห็นแล้วเกิดจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น นอกจากนี้มีกิจกรรมตอนเช้าที่พุทธศาสนิกชนได้ตักบาตรตอนเช้า และตอนสายๆ เริ่มมีการลากเรือพระไปรอบๆ หมู่บ้านด้วย ซึ่งประเพณีลากเรือพระเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวจังหวัดพะโคะ ทำบุญในวันออกพรรษา ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำเดือน 11 เชื่อกันว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้า เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงมารอรับเสด็จ แล้วอุทิศบุญถวายพระพุทธเจ้าขึ้นประทับบน บุษบกแล้วแห่ไปรอบเมือง โดยเรือพระของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนช่วยกันประดิษฐ์ขึ้น

ภาพที่ 55 ประเพณีชักพระ วันออกพรรษา วัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

งานชักพระหรือประเพณีบุญลากพระ เมื่อถึงเข้าตรุษของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะอารธนาพระพุทธรูปขึ้นไปประดิษฐานบนบุษบกเหนือเรือพระ นิมนต์พระภิกษุในวัดทั้งหมดขึ้นนั่งประจำเรือพระ พร้อมทั้งอุบาสกและศิษย์วัดที่จะติดตามและประจำเครื่องประโคม อันมีโพน (กลองเพล) ฆ้อง โหม่ง ฉิ่ง ฉาบ แล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันลากเรือพระออกจากวัดตั้งแต่เข้าตรุษ (ภิกษุที่จะร่วมไปด้วยต้องรีบฉันภัตตาหารเช้าให้เรียบร้อยเสียก่อน) ขณะที่ลากเรือพระไป ใครจะมาร่วมแขวนตุ้มบูชาพระหรือร่วมลากตอนใดก็ได้ ปัจจุบันประเพณีลากพระได้ปรับเปลี่ยนแต่งเติมต่างออกไปจากเดิมหลายอย่าง เช่น มีการปรับใช้รถยนต์แทนล้อเลื่อน มีการตกแต่งบุษบกหรือ “นมพระ” ด้วยวัสดุสมัยใหม่ บางวัดดัดแปลงบุษบกเป็นรูปฉนวนบ้างเป็นรูปคล้ายโกศทรงเหลี่ยมก็มี จำลองรูปอุโบสถหลังคาซ้อนมีจตุรมุขก็มี บางวัดนำเอากลองยาวมาประโคมขบวนแห่ มีการตั้งหีบรับเงินอนุโมทนา มีเครื่องขยายเสียงเชิญชวน บางท้องถิ่นจัดงานบันเทิงอื่นๆ ประโคม มีการประกวดนางงาม งานลากพระก็มีประชาชนที่อยู่ใกล้ตลาดนิยมซื้อตุ้มจากตลาดแทนการทำเอง สำหรับชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) และข้างเคียงต่างไปต้อนรับและแห่พระพุทธรูป แห่ไปตามที่ต่างๆ ประชาชนต่างมีความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน ชักพระ ประชาชนมีความสามัคคีร่วมมือกันบริจาคทานทั้งแรงงานและทรัพย์สินเพราะประชาชนมีความเชื่อตรงกันว่า การไปร่วมงานประเพณีดังกล่าวจะได้บุญ เพราะฉะนั้นความเชื่อเรื่องบุญในพระพุทธศาสนาจึงเป็นบ่อเกิดแห่งสามัคคีธรรมขึ้นในชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเป็นแหล่งรวมประชาชนในการทำบุญร่วมกัน ซึ่งจะพบเห็นได้ในงานประเพณีต่างๆ นอกเหนือจากที่กล่าวแล้ว

ภาพที่ 56 ประชาชนร่วมตักบาตรเทโว (วัดพะโคะ)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

ภาพที่ 57 ประชาชนร่วมตักบาตรเทโว วันออกพรรษา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

ภาพที่ 58 พิธีบวงสรวง ทวดสำลีเพื่อประดิษฐานบนเรือพระ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

การเตรียมการลากพระ เมื่อเดือน 9 ผ่านไปแล้ว วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เริ่มเตรียมการห่มโพนเพื่อใช้ “คุมโพน” (ประโคมล่วงหน้า) และใช้ประโคมในวันพิธี รวมทั้งให้ชาวบ้านนำไปชัน (ประชัน) หรือแข่งขันกับของวัดใกล้เคียง การห่มโพนมีกรรมวิธีที่ซับซ้อน ทั้งในการขุดและชิงหนังให้ตึงเต็มที่ต้องใช้เวลานานแรมเดือน เมื่อวัดลากพระประมาณ 7 หรือ 3 วัน วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) จะเริ่มคุมโพน (ตีประโคม) เพื่อปลุกใจชาวบ้านให้กระตือรือร้นร่วมพิธี ลากพระ และอาจจะนำไปทำทายแข่งขันกับวัดใกล้เคียง พร้อมกันนั้นทั้งภิกษุและสามเณร อุบาสกที่มีฝีมือทางช่างก็จะช่วยกันจัดตกแต่งเรือพระและ “นมพระ” (บุษบก) ซึ่งต้องทำกันอย่างสุดฝีมือ ซึ่งชาวบ้านก็จะเตรียมตกแต่งเรือพระ สิ่งสำคัญที่ทุกคนครบถ้วนจะต้องกระทำ คือ การเตรียม “แทงตัม” เตรียมหาใบกะพ้อและข้าวสารเหนียว เพื่อนำไปทำขนมตัม “แขวนเรือพระ” เป็นพุทธบูชา ดังปรากฏในบทเพลงกล่อมเด็กว่า (สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525, 6796)

“...พี่ไปเหอไปบ้าน	หัวนอนสักเดียว
ไปซื้อสารเหนียว	แทงตัมลากพระ
โลกแพงแพง	แม่อีแดงกะไม่ละ
แทงตัมลากพระ	ไม่ละสักหนเดียว...”

การแทงตัม เริ่มจากการเตรียมหอยอดกะพ้อไว้ให้พร้อม ก่อนถึงวันลากพระ 1 - 2 วัน นำสารข้าวเหนียวแช่ให้อ่อนตัวแล้วผัดด้วยน้ำกะทิพอกเกือบสุก (บางรายนิยมแทรกถั่วดำต้มให้สุกเสียก่อน เมื่อผัดข้าวเหนียวเข้ากับน้ำกะทิจนทั่วแล้วจึงค่อยผสมถั่วลงไป คลุกเคล้าให้เข้ากันดีแล้ว ตักใส่ภาชนะวางทิ้งไว้ให้เย็น) จึงนำมาห่อด้วยใบกะพ้อห่อเป็นรูป 3 มุม คล้ายฝักกระจับ แต่ละลูกมีขนาดโดยประมาณ 2 - 3 คำ การห่อต้องมีวิธีมัดขดปลายใบกะพ้อขึ้นรูปมุมแรกสำหรับยึดข้าวเหนียวใส่ รู้วิธีพันห่อ การสอดซ่อนปลายโคนใบและดึงปลายเพื่อให้รัดแน่นได้รูปทรง 3 มุมสวยงาม เรียกวิธีห่อตัมให้ได้ตามแบบนั้นว่า “แทงตัม” เมื่อแทงตัมเสร็จแล้วจะต้องนำไปนึ่งให้สุกชั้นหนึ่ง เพื่อใช้ในการแขวนเรือพระในวันลากพระ ดังคำกล่าว

“...ปีนี้มาลากพระนี้เป็นปีที่ 2 แล้ว มาตอนเช้าตรูเลยคะ เพราะมาตักบาตร เทโวก่อน...แล้วมาลากพระ เรือพระที่นี้เป็นเรือพระเก่า เพราะไม่มีล้อ ได้ข่าวว่าเป็นเรือพระสมัยอยุธยา ถือว่าเป็นสิริมงคลนะ เพราะได้เอาตัมจากเรือพระมากินด้วย...”

(เยาวลักษณ์ คงอินทร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2555)

“...มาประจำที่วัดพะโคะ แต่มาได้มาในโอกาสนั้นะ ปีนี้หลานพามา เพราะว่าหลานบอกว่าเก็บข้อมูลทำวิจัย เลยมากับหลาน ที่นี้เขาทำไม่เหมือนกับบ้านเรา (สงขลา) เพราะที่นี้เขาใช้ทวดใส่บนเรือพระ แล้วลาก ส่วนที่บ้านเรา (สงขลา) จะนำพระพุทธรูปมาประดิษฐานบนเรือพระ...”

(ทองถิ่น ไชยชนะ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2555)

ภาพที่ 59 คุณยายทองถิ่น ทำตัมสามเหลี่ยมเพื่อใช้แขวนเรือพระ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 30 ตุลาคม 2555

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยดังกล่าวอธิบายได้ว่าลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอยู่ แม้ระยะเวลาจะผ่านไป แต่ความเชื่อความศรัทธาในหลวงพ่อทวดยังคงทำให้ชาวบ้านสละเวลาที่จะช่วยกิจกรรมและประเพณีของทางวัดซึ่งทางวัดไม่ต้องขอแรงจากชาวบ้าน ประชาชนมีการแสดงออกความภาคภูมิใจและการเป็นเจ้าบ้านอย่างเห็นได้ชัด แม้แต่ในปัจจุบันจะมีนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกชุมชน

เข้ามาวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยลักษณะการเข้ามาท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้จะเป็นครอบครัว และจากกลุ่มทัวร์ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้นำสิ่งของที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ตาลโตนด มะพร้าว ขนมดู่ กาละแม เป็นต้น มาวางขายบริเวณที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดให้ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีรายได้เล็กๆ น้อยๆ

ภาพที่ 60 ชาวบ้านร่วมชักเรือพระ ซึ่งเป็นเรือพระสมัยอยุธยา (ไม่มีล้อ)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

ภาพที่ 61 ชาวบ้านร่วมชิงตัมสามเหลี่ยม บนเรือพระ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 31 ตุลาคม 2555

สำหรับกิจกรรมและพิธีกรรมที่จัดขึ้นและปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานนั้น ส่งผลให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการได้ร่วมกิจกรรมของวัด ซึ่งทิศทางการด้านเศรษฐกิจเกิดธุรกิจเช่าพระเครื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลเจ็ดมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2506 จนเป็นที่นิยมแสวงหาของคนทั่วไป ทำให้เกิดธุรกิจเช่าพระเครื่องขึ้นทั้งภายในวัดและภายนอกวัด นอกจากนี้ยังมีผู้นิยมเช่าพระเครื่องหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลเจ็ดไป

แจกเป็นที่ระลึกในงานต่างๆ เช่น งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ผลจากการที่เป็นวัดที่มีคนเข้ามาท่องเที่ยวเนื่องด้วยความศรัทธาในหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดแล้ว ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามายังวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) จำนวนมากซึ่งบวกกับกระแสปัจจุบันที่ทางจังหวัดปัตตานี เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้คนหันมายังวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) ที่เป็นสถานที่หลวงพ่อทวดเกิด ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นนำสินค้าต่างๆ มาขายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น อาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่ม เครื่องสังฆทาน รวมถึงสินค้าพื้นบ้าน เป็นต้น เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนจำนวนมาก ส่วนทิศทางการด้านสังคมในการอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมหรือการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ทั้งวัดและชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันสืบทอดปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสทำบุญ สรงน้ำหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ปูย่าตายาย สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ นอกจากนี้ยังเห็นการรวมตัวของคนในการช่วยกันร่วมแรงร่วมใจในการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุของวัดด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ ประชาชนหรือชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัดหรือพัฒนาชุมชนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากวัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนยึดวัดเป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยววัดเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดเป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบายหรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปการะต่างๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) แม้ว่าการเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวัดพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำปีของวัด หรือวันสรงน้ำหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วันทอดผ้าป่าสามัคคี ไม่เคยสายจะมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือ มีที่มาจากต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ

4. ผลการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนโดยรอบว่าดีขึ้นกว่าอดีตเพียงใด ซึ่งชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) เป็นชุมชนที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มทุกสังคมและทุกประเทศ ถ้าประเทศชาติมีเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนก็จะมั่งคั่ง มีรายได้ มีความอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถช่วยให้พัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้ แต่ถ้าประเทศมีเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนก็อดอยากยากจนไม่มั่งคั่ง ไม่มีรายได้ อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาสุขภาพเสียดัด ปัญหาทางการเมืองการปกครอง เป็นต้น สำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย การผลิต ซึ่งเป็นการทำให้เกิดสิ่งของที่มีมนุษย์ต้องการ การจำหน่ายจ่ายแจก ซึ่งเป็นการจำหน่ายจ่ายแจกและบริการโดยการเปลี่ยนสถานที่และเจ้าของ การบริโภค เป็นการใช้สินค้าและบริการที่ได้จากการผลิตและจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อนำมาบำบัดความต้องการของตนเอง สำหรับผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เกิดการจัดการด้านการตลาด ชาวบ้านมีภาวะหนี้สิน ผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการศึกษาปรากฏว่า ผลการเปลี่ยนแปลงของชาวบ้านหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่อยู่โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมชาวบ้านในชุมชนมีการประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักและขึ้นตาลโตนดเป็นอาชีพเสริม แต่การทำนาเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนที่เหลือจึงนำมาขาย ปี พ.ศ. 2510 ชาวบ้านบางครอบครัวได้เริ่มประกอบอาชีพใหม่ขึ้นมา คือ การค้าขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยการนำผลผลิตจากชุมชนมาวางขายบริเวณที่ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดพื้นที่ให้ เช่น ตาลโตนด ขนมพื้นเมืองต่างๆ มะพร้าว น้ำหอม เป็นต้น และที่สำคัญบริเวณหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวนมีโรงงานแปรรูปตาลโตนดสร้างขึ้นราวปี พ.ศ. 2535 คนในชุมชนบางส่วน เข้ามาทำงานในโรงงานแห่งนี้ เพราะเนื่องจากอาชีพทำนาทำได้ปีละ 1 ครั้ง ทำให้ชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้สอยในการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคที่ต้องการ รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนเป็นสิ่งชี้ให้เห็นได้ว่า สภาวะเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวนั้นอยู่ในระดับใด การกำหนดรายได้ต่อปีนั้นกำหนดเป็นรายได้สุทธิทั้งหมดที่ยังไม่รวมหักรายจ่าย ดังนั้นการกำหนดรายได้ เฉลี่ยทั้งหมดต่อปี ทั้งรายได้ภาคเกษตรกรรมและรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม ดังคำกล่าว

“...อาชีพหลักของคนในชุมชน..คือ..ทำนา โดยจะยึดทำนาและขึ้นตาลโตนดตามบรรพบุรุษ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวย และเมื่อหมดฤดูทำนา ชาวบ้านจะหันมาปลูกผักสวนผสมในนาของตัวเอง เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านอีกช่องทางหนึ่ง...”

(ประพันธ์ หมดทองคำ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

“...โยมเดินทางมาวัดพะโคะ โยมเห็นร้านค้าบริเวณทางขึ้นวัดมัย ร้านค้าตรงนี้ทางวัดได้จัดสร้างให้เพื่อให้ชาวบ้านได้นำผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าพื้นเมืองในชุมชนที่มีอยู่ มาขายให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านได้มีรายได้อีกทางหนึ่ง...”

(พระพันธ์ยุทธ รัตนปัญญา, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555)

ตารางที่ 21 อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามชั้นของรายได้ประจำ ปี พ.ศ. 2537
จังหวัดสงขลา

รายได้ประจำ	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำการเกษตร	ผู้ทำเนิรธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร
รวม	100.0	100.0	100.0
ต่ำกว่า - 2,000	1.3	0.8	0.9
2,000 - 3,999	15.7	17.5	6.4
4,000 - 5,999	21.7	23.9	20.0
6,000 - 7,999	13.9	16.2	12.3
8,000 - 9,999	12.0	9.4	19.9
10,000 - 14,999	16.2	20.2	18.8
15,000 - 19,999	8.3	6.4	10.2
20,000 - 29,999	6.1	3.4	6.5
30,000 - ขึ้นไป	4.8	2.2	5.0

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี. 2537 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2537. รายงานสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2537. http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_option (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

ตารางที่ 22 อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามรายได้ประจำ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2547

รายได้ประจำ	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำการเกษตร	ผู้ทำเนิรธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร
รวม	100.0	100.0	100.0
2,000 - 3,999	4.31	1.05	0.68
4,000 - 5,999	10.25	6.35	6.72
6,000 - 7,999	14.60	14.71	9.22
8,000 - 9,999	10.18	6.58	8.67
10,000 - 14,999	24.84	26.41	30.15
15,000 - 19,999	14.62	16.30	27.34
20,000 - 29,999	9.98	12.05	10.86
30,000 - ขึ้นไป	9.97	13.70	6.32

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2547 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2547. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2547. http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_ (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

จากตารางที่ 21 และตารางที่ 22 พบว่า ครั้วเรื้อนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2537 มีรายได้ประจำต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 14,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.2 เปอร์เซนต์ สำหรับในปี พ.ศ. 2547 พบว่า ครั้วเรื้อนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในจังหวัดสงขลา มีรายได้ประจำต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 14,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.41 เปอร์เซนต์ ในระยะเวลา 10 ปี ครั้วเรื้อนในภาคเกษตรกรรมในจังหวัดสงขลา มีรายได้ต่อครั้วเรื้อนเพิ่มขึ้น คิดเป็น 6.39 เปอร์เซนต์

การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพหรือการปรับปรุงอาชีพเดิมให้มีรายได้เพิ่มขึ้นของชาวบ้าน สรุปลได้ว่า อดีตชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบอาชีพทำนา เป็นอาชีพหลักเกือบทุกครั้วเรื้อน มีการใช้แรงงานภายในครอบครัวหรือชาวบ้านใกล้เคียงทำให้มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านอยู่แบบระบบเครือญาติซึ่งต่างมีน้ำใจไมตรีซึ่งกันและกัน มีสิ่งของอะไรก็มาแบ่งปันกันและซื้อขายกันในราคาที่เป็นกันเอง แต่ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับความสนใจ จากประชาชนที่ศรัทธาในองค์หลวงพ่อดวงเหลียงน้ำทะเลจืด ทำให้ชาวบ้านได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต คือ ใช้พื้นที่บริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มาเป็นร้านค้า เพื่อประกอบอาชีพอีกอาชีพ คือ อาชีพค้าขาย สำหรับสินค้าที่นำมาขายบริเวณทางขึ้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้แก่ สินค้าพื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชน อาทิ ตาลโตนด น้ำตาลแว่น มะพร้าว ขนมพื้นบ้านต่างๆ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม สำหรับอาชีพทำนา ปัจจุบันยังคงทำกันทุกครั้วเรื้อน แต่มีการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเล็กน้อย คือ การใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำ และมีการใช้สารเคมี รวมถึงการใช้แรงงานรับจ้างจากภายนอกมาในกระบวนการผลิต ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้น

4.1.2 ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น จากการศึกษาปรากฏว่า ลักษณะการบริโภคของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปซึ่งเข้ามาพร้อมกับความเจริญต่างๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชนตามลำดับ และการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เกิดการขยายอาณาเขตของไฟฟ้า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทกับการขยายความเจริญให้กับชุมชนโดยรอบ พร้อมทั้งกระแสการท่องเที่ยวทำให้การแลกเปลี่ยนผลผลิตกับชุมชนเมืองตามระบบทุนนิยม มีค่านิยมด้านวัตถุ มีค่านิยมซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ใช้ในครั้วเรื้อน มีค่านิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน และเลียนแบบค่านิยมทางวัตถุของสังคมเมือง ส่งผลให้ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ดังคำกล่าว

“...แต่แรก..สมัยพ่อท่านเขียว นั่นก็คือ ก่อนปี 2506 ที่ลูกถาม การเดินทางมาตรงนี้ไม่ได้สะดวกเหมือนกับที่เห็นอยู่...ชาวบ้านตอนนั้นก็ทำนากันอย่างเดียว และก็มีการขึ้นตาลโตนดบ้าง แต่ก็เพียงพอกับค่าใช้จ่าย แต่ปัจจุบัน 2555 ตอนนี้นี้ความเจริญมันก็เข้ามา มีไฟฟ้าใช้ มีประปา มีถนน ทำให้การเดินทางหรือว่าการติดต่อกันก็สะดวก ค่าใช้จ่ายมันก็เพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ...”

(อำมร เจ๊ะพงค์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555)

“...ลูกเกิดที่นี่...สมัยตอนลูกเป็นเด็ก อยู่โรงเรียนพะโคะตรงนี้ พาเบ๊ (เงิน) มาวันละ 1 บาท ไม่ต้องจ่ายอะไร กลับบ้านไปก็มีของกินที่พ่อจับมาจากในพรุ..ในนา...แต่ว่าตอนนี้ ค่าใช้จ่ายมันสูง ไหนจะค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ...”

(เชื้อบ คงธรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

ตารางที่ 23 อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามชั้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค
จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2537

รายได้ประจำ	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำ	ผู้ทำเนิรธุรกิจที่ไม่ใช่
		การเกษตร	การเกษตร
รวม	100.0	100.0	100.0
ต่ำกว่า - 2,000	3.3	0.8	0.7
2,000 - 3,999	13.4	13.0	5.0
4,000 - 5,999	29.2	44.5	27.1
6,000 - 7,999	20.5	21.6	23.6
8,000 - 9,999	11.9	9.5	20.5
15,000 - 19,999	3.9	1.5	4.9
30,000 - ขึ้นไป	2.0	2.0	1.3

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2537 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2537.

<http://songkhla.nso.go.th/nso/project> (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

ตารางที่ 24 อัตราร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามชั้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค
จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2547

รายได้ประจำ	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำ	ผู้ทำเนิรธุรกิจที่ไม่ใช่
		การเกษตร	การเกษตร
รวม	100.0	100.0	100.0
ต่ำกว่า - 2,000	0.44	0.97	-
2,000 - 3,999	4.79	3.24	1.49
4,000 - 5,999	11.28	12.37	3.96
6,000 - 7,999	17.33	18.07	16.05
8,000 - 9,999	16.28	20.60	13.00
10,000 - 14,999	29.29	28.53	35.85
15,000 - 19,999	9.31	10.22	14.21
20,000 - 29,999	5.18	4.44	2.43
30,000 - ขึ้นไป	6.05	1.51	12.98

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2547.

http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_ (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

จากตารางที่ 23 และตารางที่ 24 พบว่า ครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2537 มีรายได้ประจำอยู่ระหว่าง 4,000 - 5,999 บาท ต่อเดือน มีค่าใช้จ่าย 44.5 เปอร์เซ็นต์ และปี พ.ศ. 2547 ครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 - 14,999 บาทต่อเดือน มีรายจ่าย 28.53 เปอร์เซ็นต์ ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ช่วง พ.ศ. 2537 ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,000 - 5,999 บาท ต่อเดือน จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. 2547 ครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 - 14,999 บาทต่อเดือนจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

หลังจากความเจริญเข้าสู่อำเภอ ตำบล ตามลำดับ ชาวบ้านนิยมซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากับสังคมเมือง เกิดค่านิยมทางด้านวัตถุแบบสังคมเมืองมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องประดับต่างๆ เป็นต้น และยังมีนิยมนับประทานอาหารนอกบ้าน ดูหนัง ฟังเพลง สิ่งฟุ่มเฟือย เหล่านี้ให้ค่าใช้จ่ายของชาวบ้านในตำบลชุมพลเพิ่มสูงขึ้น จนบางครั้งครัวเกิดภาวะหนี้สินเพราะมีการซื้อขายสินค้าระบบเงินผ่อน การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ส่งผลให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการอุปโภคบริโภค จากสภาพความเป็นอยู่เดิม มีวิถีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย กินอยู่โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลักมาเป็นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทำให้ชาวบ้านที่อยู่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพเพิ่มขึ้น นับว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

4.1.3 เกิดการจัดการร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จากการศึกษาปรากฏว่า การบริหารจัดการภายในกลุ่มร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ดีขึ้น เช่น ชาวบ้านได้รวมตัวกัน ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ร้าน เพื่อเป็นตัวแทนอีกหลายๆ ร้าน ที่จะต้องเก็บเงินค่าเช่าแผงให้กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ไม่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมตรงนี้ เพราะชาวบ้านได้มีการจัดการเกี่ยวกับการบริหารร้านค้าบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับค่าเช่าเป็นรายวัน คือวันละ 5 บาท คิดเป็นรายเดือน เดือนละ 150 บาท ดังคำกล่าว

“...สาว...ก้อยร้านนี้แหละเก็บให้ เพราะว่าเขาสนิทกับหัววัดละ (เจ้าอาวาส) ถึงคนแถวนี้ก็เอาไปให้ แต่แรกวันละบาท ถึงจากนั้น สัก 4 5 ปีได้นะ ก็ขึ้นห้อง 120 บาท พออยู่สัก 4 - 5 ปีหราว ก็ขึ้น 150 บาท...”

(เปรม จันทร์ทิพรส, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2555)

“...วัดจัดที่ให้เราขายของ และก็ต้องเสียค่าเช่า วันละ 5 บาท แต่ก่อนเขาไม่ได้คิด มีร้านค้าถาวรก็หันกันแค่ 1 เมตรเหลือๆ นี้ เวลาสิ้นเดือน จะเก็บเบี้ยไปให้กับร้านค้าใหญ่ๆ ตรงนั้น คือร้านสาวก้อย แล้วสาวก้อยจะจัดการเอาไปให้กับพ่อท่าน...”

(ปรีดา ขาพิมล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2555)

ภาพที่ 62 สภาพร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
ที่มา : ถ่ายภาพโดยอามิณา สมุห์เสณีโต 18 เมษายน 2555

สำหรับสินค้าที่นำมาขายจะเป็นสินค้าพื้นเมือง ที่ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีอยู่ในชุมชน เช่น ตาลโตนด น้ำตาลแว่น น้ำตาลโตนด น้ำมะพร้าว ขนมหิมพ์ ขนมาจาก เป็นต้น สำหรับราคาผลผลิตที่นำมาขาย ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดราคาขึ้นเอง

4.1.4 ชาวบ้านมีภาระหนี้สิน จากการศึกษาปรากฏว่า จากเดิมการผลิตเพื่อบริโภคโดยไม่ใช้เงินลงทุนในการผลิตเพราะอาศัยธรรมชาติและแรงงานคน แรงงานสัตว์ในการผลิต มีความเป็นอยู่แบบเครือญาติ ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับสังคมภายนอกได้สะดวกขึ้น เนื่องจากความเจริญของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานทำให้ชาวบ้านเริ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับคนต่างถิ่น จนเกิดระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากพอยังชีพ ไปเป็นการผลิตแบบขายทำ ให้ มีการลงทุนในการผลิต เริ่มนำเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเข้ามาใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตเป็นจำนวนมากตามที่ต้องการ ทำให้ชาวบ้านต้องลงทุนในการผลิตสูง ทำให้ภาวะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุนสูง ต้องกู้ยืมเงินทุนจากญาติพี่น้องหรือสถาบันทางการเงินมาในการลงทุนและบางครั้งผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน ดังคำกล่าว

“...ตั้งแต่มาขายของตรงนี้ เราอยากได้กำไรมากๆ ก็ต้องไปยืมเขามา เพื่อจะ
ได้ไปซื้อของมาขายเรื่อยๆ จะได้กำไรเรื่อยๆ แต่บางทีของมันก็ขายไม่ได้ เบี้ยที่ยืมเขา
มากก็มีดอกเบี้ย ทำให้เป็นหนี้เป็นสิน...”

(จวบ อโหสุวรรณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

“...อาชีพทำนา..ตอนนี้มันมีค่าใช้จ่ายสูงนะ เพราะว่า ต้องจ่ายเขาหมด ไหน
จะค่าจ้างเก็บ ไหนจะค่าสารเคมี ไหนจะค่าสี...”

(คิน นาคำ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555)

ตารางที่ 25 จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2537

ประเภทของการกู้ยืม	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำ	
		การเกษตร	ผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร
หนี้สินทั้งสิ้น	26,781	14,443	45,766
หนี้สินของการใช้จ่ายใน ครัวเรือน	19,324	4,054	29,788
หนี้สินของธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร	4,307	3,814	12,928
หนี้สินของการทำการเกษตร	3,150	6,575	3,050

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2537 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2537. รายงานผลการสำรวจภาวะ

เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2537 จังหวัดสงขลา.

http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_option

(สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

ตารางที่ 26 จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2547

ประเภทของการกู้ยืม	ครัวเรือนทั้งสิ้น	ผู้ถือครองทำ	
		การเกษตร	ผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร
หนี้สินทั้งสิ้น	58,635.91	59,973.30	72,316.16
หนี้สินของการใช้จ่ายใน ครัวเรือน	11,931.79	2,867.59	13,692.47
หนี้สินของธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร	33,412.39	38,487.97	26,051.74
หนี้สินของการทำการเกษตร	8,269.83	6,076.51	32,270.9
หนี้สินเพื่อใช้ทำการเกษตร	5,021.88	12,541.22	301.24

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547 จังหวัดสงขลา

เข้าถึง : สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2547.

http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_ (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555)

ตารางที่ 27 ครั้วเรือนผู้เป็นหนี้ของจำนวนครั้วเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก พ.ศ. 2550 - 2551

รายการ	กระปี (ครั้วเรือน)	ตรัง (ครั้วเรือน)	นครศรีธรรมราช (ครั้วเรือน)	พัทลุง (ครั้วเรือน)	สงขลา (ครั้วเรือน)
ครั้วเรือนเกษตรทั้งหมด	48,084	66,520	178,006	74,140	101,030
ครั้วเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี	19,374	22,900	64,411	32,531	54,414
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปี (ใน-นอกสถาบันการเงิน)	1,968	11,352	23,768	2,017	4,932
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปี (นอกสถาบันการเงินอย่างเดียว)	2,725	5,123	19,051	5,559	10,590
ครั้วเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด	28,710	43,620	113,595	41,609	46,616

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2552

จากที่ตารางที่ 25 พบว่า ปี พ.ศ. 2537 มีครั้วเรือนในจังหวัดสงขลาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งสิ้น 3,150 ครั้วเรือน มีหนี้สินโดยเฉลี่ย 6,545 บาทต่อครั้วเรือน ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 มีครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร 8,369 ครั้วเรือน มีหนี้สินโดยเฉลี่ย 6,076 บาท และหนี้สินที่ใช้ในการทำการเกษตรกรรมถึง 12,541 บาท ในระยะเวลา 10 ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีหนี้สินเพิ่มขึ้น และในปี พ.ศ. 2550 - 2551 จากตารางที่ 27 พบว่า ในจังหวัดสงขลา มีครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึง 101,030 ครั้วเรือน มีหนี้สินรวมกันตลอดปีถึง 46,616 บาท ต่อครั้วเรือน

4.2 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ปรากฏว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่เกิดขึ้นมีหลายด้าน คือ มีความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง มีการรวมกลุ่มภายในชุมชน เกิดการพึ่งพาชุมชนภายนอก การพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค ดังปรากฏการศึกษา ดังนี้

4.2.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง จากการศึกษาปรากฏว่า จากเดิมสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้านการช่วยเหลือ ด้านแรงงานและการแบ่งปันผลผลิต ทำให้ชาวบ้านทั้งในระดับชุมชนและครอบครัวมีความรักสามัคคี ร่วมกิจกรรมกันทางการเกษตรเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันตลอดมา ดังคำกล่าว

“...ถามว่าที่นี่เขาอยู่กันแบบพอเพียง อยู่กันเหมือนญาติพี่น้อง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้นๆ การช่วยเหลือกันของคนในชุมชนก็ลดลง เพราะว่าต่างคนต่างจะทำมาหากิน ต้องการผลิตสินค้าให้มากไว้ มีอะไรก็จะจ้าง...”

(อุทัย ศิริลักษณ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2555)

“...พูดถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ก็ดูแล้วไม่ค่อยจะใกล้ชิดกันมากเหมือนแต่ก่อน เพราะว่า แต่ละคนทำแต่งงาน เห็นตัวเงินสำคัญ ต่างคนต่างทำงาน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวน้อยลงไปด้วย ไม่เหมือนกับอดีตที่ชาวบ้านใกล้ชิดกัน มีการพบปะสังสรรค์กันในงานประเพณีและพิธีกรรมที่จัดขึ้น...”

(ชม ยูพยงค์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2555)

หลังจากกระแสการท่องเที่ยววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะช่วง พ.ศ. 2547 เพราะเป็นช่วงที่เกิดความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เนื่องจาก ผู้คนส่วนหนึ่งไม่กล้าลงไปยังวัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งกลับมายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่ตั้งอยู่ที่ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา และบวกกับกระแสความนิยมวัดถุมงคลพระเครื่องหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ชาวบ้านมุ่งหาผลผลิตให้ได้จำนวนมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิต การผลิตจากที่ใช้แรงงานคน แรงงานสัตว์เปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย มีความสะดวกรวดเร็วและส่งผลให้เพิ่มผลผลิตจำนวนมากขึ้น สมาชิกแต่ละครอบครัวต่างต้องประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก เพื่อนำผลผลิตมาวางขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ของครอบครัวลดลง

4.2.2 เกิดการรวมกลุ่มในชุมชน จากการศึกษาปรากฏว่า ชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) นำผลผลิตมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กรรวิธีก่อนนำสินค้ามาจำหน่าย ชาวบ้านจะต้องนำผลิตภัณฑ์มาแปรรูปเพื่อให้ดูน่าสนใจ เช่น ตาลโตนดมีการแพ็คใส่ถุงดูเรียบร้อย สะอาด ดูน่ารับประทาน เป็นต้น เมื่อชาวบ้านนำผลผลิตมาขายจะปรึกษาหารือกันเองกับแม่ค้าข้างๆ ซึ่งรู้จักสนิทสนมกันเป็นอย่างดีเพื่อให้ราคาของผลผลิตไม่แตกต่างกันมาก ดังคำกล่าว

“...กะนี้ มีกลุ่มทำหนมตะโก้...เอานี้ชิมแลก่อนตะ...อยู่ที่หมู่ที่ 7 เป็นสินค้าประจำตำบล และก็ของที่เอามาขายที่ลูกเห็น ก็ถามๆ กันก่อน ตั้งราคากันก่อน ก่อนจะเอาไปขาย...”

(สาโรจน์ กุสุรินทร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ภาพที่ 63 ร้านค้าบริเวณหน้าวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 10 พฤศจิกายน 2555

ภาพที่ 64 สินค้า OTOP ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555.

นอกจากนี้ในการผลิตสินค้าและขายในหมู่บ้านได้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะกลุ่มเพื่อผลิตสินค้า เช่น กลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้เป็นผลให้เกิดความร่วมมือกันประสานงานกันด้านสังคมวัฒนธรรมนอกเหนือจากความร่วมมือกันเพื่อผลทางเศรษฐกิจ

4.2.3 การพึ่งพาชุมชนภายนอก จากการศึกษาปรากฏว่า การผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนไปเป็นการผลิตเพื่อขาย ผลผลิตที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงการผลิต ทำให้ชาวบ้านได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น มีการพึ่งพาชุมชนภายนอก การส่งผลผลิตในชุมชนไปสู่ชุมชนภายนอกเพื่อจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากบริเวณรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทุกวัน โดยเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีร้านค้ารองรับผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านในแถบนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านไม่ต้องประสบปัญหาด้านการตลาด ดังคำกล่าว

“...ของที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะ เป็น ลูกโหนด ก็นำมาวางขายที่ร้านค้า เพราะว่ามีคนมาซื้อทุกวัน มีนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็ขายได้...เรื่อยๆ...(หัวเราะ)...มาเล่นชอบ แะ...”

(ชะอ้อน ฤทธิเดช, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555)

ภาพที่ 65 นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เข้ามายังวัดพะโคะ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 13 เมษายน 2555

ชาวบ้านต้องพึ่งพาชุมชนภายนอก ในการขายสินค้าไปสู่ชุมชนภายนอกเพื่อจำหน่าย นอกจากจะขายให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสักการบูชาหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งสินค้าบางอย่าง เช่น ตาลโตนด ชาวบ้านจะแพ็คเพื่อจะส่งขายไปยังชุมชนภายนอกอีกด้วย

4.2.4 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค จากการศึกษาปรากฏว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมมีผลต่อระบบสาธารณูปโภค โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ก่อสร้างถนนหนทาง ขยายเขตการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่ชาวบ้านในการประกอบอาชีพทั้งด้านการผลิตพืชผลการเกษตรการนำผลผลิตออกสู่ตลาดและการเดินทางออกสู่ชุมชนภายนอกเพื่อการซื้อหาสิ่งของที่จำเป็นหรือการออกไปศึกษาต่อภายนอกชุมชน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ มาใช้ใน ชีวิตประจำวัน ดังคำกล่าว

“...วัดโคะเป็นคนสร้างถนน อบต.เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณมาช่วยบำรุง และ ก็พัฒนาให้น่าวิ่ง ชาวบ้านช่วยกันดูแล ต้องเข้าใจนะว่า วัดโคะนี้ไม่ได้ยึดติดกับถนนสายหลัก ต้องเข้าไปข้างใน นั่นเป็นสิ่งที่หน่วยงาน องค์กรการปกครองมาช่วยกัน ทำให้การเดินทางเข้าสู่วัดก็สะดวกมากด้วย...”

(จิระพรดี แก้วมัน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2555)

จากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ซึ่งทางวัดได้จัดเป็นล๊อคให้กับชาวบ้านได้เช่า ชาวบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐได้พัฒนาระบบสาธารณูปโภคด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนเงินงบประมาณส่วนหนึ่งสมทบกับเงินทางวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ปี พ.ศ. 2517 - 2531 ตรงกับสมัยพระครูสุนทรสิทธิการย์ (อาจารย์เขียว) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ในขณะนั้นพระครูสุนทรสิทธิการย์ได้เริ่มสร้างทางขึ้นลงวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) เพราะเนื่องจากวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ตั้งอยู่บนเขาพะโคะ เวลาจะเข้าวัดต้องปีนตามโขนหินขึ้นไป ซึ่งพระครูสุนทรสิทธิการย์ได้นำเงินจากวัดส่วนหนึ่งที่ได้จากการจัดงานทอดผ้าป่าประจำปีในขณะนั้น มาสร้างทางขึ้นวัด สำหรับทางขึ้นวัดมีสองด้าน ได้แก่ การสร้างถนนทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ช่วง พ.ศ. 2532 - 2542 สมัยพระครูศรีธรรมธัช (อาจารย์มอญ) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ในขณะนั้น ช่วงนี้พระครูศรีธรรมธัชได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเดินทางมายังวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) เพราะในขณะนั้นชาวบ้านที่อยู่โดยรอบเขาพะโคะจะต้องเดินตามชายเขาเพื่อเข้าบ้าน และชาวบ้านที่อยู่ต่างอำเภอ ต่างจังหวัดที่เข้ามาร่วมงานประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลวงพ่อดวงเดือนน้ำทะเลจืด สำหรับการเดินทางมาวัดแห่งนี้ต้องเดินลัดเลาะมาตามชายเขา ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวทางวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ได้อำนาจเงินทางวัดจำนวนหนึ่งและเงินสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดสงขลา มาสร้างถนนรอบเขาพะโคะเพื่อให้รถยนต์สามารถขึ้นมาบนวัดได้ สำหรับสาย 4083 เชื่อมลงมาจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 (สงขลา - ระโนด) เป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ชาวบ้านในชุมชนเองร่วมแรงร่วมใจกันสร้างถนนสาย 4083 ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อเข้ามายังวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ทำให้ระยะเวลา ช่วง พ.ศ. 2532 - 2542 การเดินทางสะดวกมากขึ้น ชีวิตของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพราะการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ช่วงนี้เห็นร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) มีเพิ่มขึ้น เริ่มมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันถนนทั้งรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) และถนนสาย 4083 ได้รับการบำรุงรักษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ซึ่งมีการซ่อมแซมเป็นประจำทุกปี เมื่อมีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาถนนหนทางภายในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นพื้นที่โดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) ทำให้การเดินทางสะดวกมากขึ้น

ภาพที่ 66 ร้านค้าและตู้เอทีเอ็ม ทางเข้าวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 2 เมษายน 2555

ภาพที่ 67 ร้านโทรศัพท์มือถือ บริการเติมเงิน ซื้อขาย แลกเปลี่ยนมือถือหน้าวัดพะโคะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 4 กรกฎาคม 2555

กล่าวได้ว่าวัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากวัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนยึดวัดเป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยววัดเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดเป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบาย หรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปการะต่างๆ คนพึ่งพาวัด วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวัดพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำปีของวัด หรือวันสรงน้ำหลวงพ่อทวดเหยียนน้ำทะเลจิต วันทอดผ้าป่าสามัคคี ไม่เคยสายจะมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือ มีจากต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ.2506 – 2552) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) และชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ)

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2552 ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) คือ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา แสดงให้เห็นถึงความความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัดและชุมชน โดยการเก็บข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) จากหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) และชุมชนโดยรอบ การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อเติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสาร โดยใช้แนวคำถามแบบเจาะลึก (In-dept Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตและปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักท่องเที่ยวรวมทั้งหน่วยงานราชการในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการสังเกตการณ์ (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบ รวมถึงเข้าร่วมประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยมีการตรวจสอบข้อมูลทุกชั้นตอนจนได้ข้อสรุปและเขียนรายงานการศึกษาในที่สุด

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552)” สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ)

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) ประกอบด้วยหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 เป็นชุมชนที่ปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยก่อนสมัยประวัติศาสตร์มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 – 14 สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน เห็นได้จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏให้เห็นอยู่ใน

ปัจจุบัน คือ โบราณสถานเขาคูหาซึ่งอยู่ห่างจากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ไปทางทิศใต้ 500 เมตร ถ้ำนี้เป็นถ้ำโดยฝีมือมนุษย์เชื่อว่าเป็นถ้ำวิปัสสนาของหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืด ส่วนทางทิศตะวันออกของถ้ำมี “ตระพัง” ขนาดใหญ่ที่พบในคาบสมุทรมหานคร มีน้ำขังตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมคู่กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยเหตุที่วัดราชประดิษฐฐาน(วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาสัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืดทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่นต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศโดยเฉพาะชาวมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ สักการะบูชาหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืดทำให้ประชาชนใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมืองก่อให้เกิดอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่โดยรอบและตำบลใกล้เคียงตลอดมา นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีปฏิสัมพันธ์แนบแน่นกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีการประกอบกิจกรรมร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้แก่ ประเพณีการสงฆ์หรือหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืดในเดือนเมษายนของทุกปีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนและชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มาโดยตลอด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพาวัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน สำหรับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นวัดเก่าแก่มีความสำคัญนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตั้งอยู่บนเขาพะโคะหรือเขาพิพัทธสิงห์หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ปรากฏหลักฐานในพงศาวดารเมืองพัทลุงระบุว่า พระยาธรรมรังษิเจ้าเมืองพัทลุงซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 2057 ตรงกับรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา วัดแห่งนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เคยใช้เป็นสถานที่กระทำการพิธีตั้งน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุงเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ ซึ่งเป็นศิลปะสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยอยุธยา แบบอย่างศิลปะลังกา เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหรือที่เรียกกันว่าพระโคตมะอันเป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพานอยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวาหลังพระเนตรพระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปตามพระวรกายเบื้องซ้ายและในศาลาการเปรียญมีจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ. 2518 - 2519) เกี่ยวกับปริศนาธรรมตามแนวความคิดของสวนโมกขพลารามอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีหลักฐานทางโบราณคดีทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุ กรมศิลปากรเห็นความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในปี พ.ศ. 2528 อีกทั้งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติสมเด็จพระญาณสังวรวิมลญาณเถรหรือหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืด ซึ่งเป็นพระอรหันต์ที่มีชื่อเสียงมีประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความเคารพกราบไหว้บูชาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แต่เมื่อพูดถึงหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเลจืดแล้ว ผู้คนส่วนใหญ่จะนึกถึงหลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อดุสิตทะเล

* หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง เป็นต้น

จิต ฌ วัดราชบุรณะหรือวัดข้างไห้ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ซึ่งเป็นที่เล่าขานถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และบุญบารมีของท่านไปทั่วตลอดดินแดนคาบสมุทรมลายูตอนบน และขยายสู่ภาคพื้นภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง จนเกิดตำนานหลายกระแส ในแต่ละกระแสส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับดินแดนภาคใต้ของไทยและบริเวณรัฐตอนเหนือของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2497 วัดราชบุรณะ (วัดข้างไห้) ได้จัดสร้างสุยอดพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย ปลาย พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และด้วยวัดราชบุรณะ (วัดข้างไห้) ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่ จ.ปัตตานี ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดได้เดินทางมาสักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทั้งนี้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นรุ่นแรกจากนั้นมา ได้จัดสร้างพระเครื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นที่มีการจัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นปัจจุบัน

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2552

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2552 มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) คือ ปัจจัยภายในชุมชน พบว่า

1. ด้านประชากร

- ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ประชากรที่อาศัยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เพราะเดิมใน ปี. พ.ศ. 2496 ประชากรมีประมาณ 40 ครั้วเรือน ปี พ.ศ. 2554 ประชากรมีจำนวน 106 ครั้วเรือน

- ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น ชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการศึกษาสูงขึ้น จากระดับประถมศึกษามีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นสถานที่เรียน เป็นระดับสูงกว่าประถมศึกษามีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นผู้พัฒนาสถานศึกษาและสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับชาวบ้านในชุมชน

- ประชากรมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมพึ่งน้ำมนต์หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อรัฐบาลส่งเสริมบริการด้านสาธารณสุขที่ดีแก่ชาวบ้าน เช่น จัดตั้งสถานีอนามัย โรงพยาบาลในชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น

- ประชากรมีรายได้และรายจ่ายสูงขึ้น ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีอาชีพหลัก คือ ทำนา แต่ด้วยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่รู้จักโดยทั่วไป มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มาสักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดทุกวัน

ชาวบ้านนำผลผลิตในชุมชนมาวางขาย เกิดรายได้แก่ชุมชนและครัวเรือน แต่ในทางกลับกัน ชาวบ้านโดยรอบต้องการกำไรในการค้าขาย จึงรับผลิตภัณฑ์จากต่างชุมชนมาลงทุนค้าขาย ทำให้รายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการลงทุนนำผลิตภัณฑ์เข้ามา

2. ด้านสภาพแวดล้อม

- ดินเสื่อมและขนาดถือครองต่อครอบครัวเล็กลง เนื่องจากการเพาะปลูกมาเป็นเวลานานโดยขาดการปรับปรุงบำรุงดินและมีขนาดการถือครองเล็กลง เนื่องจากการแบ่งปันให้กับสมาชิกในครอบครัวเรื่อยมา ทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง แต่กลับใช้ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

- แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมมีน้ำใช้ไม่เพียงพอ เพราะคาบสมุทรสทิงพระล้อมรอบด้วยทะเล แต่ด้วยภูมิปัญญาของคนโบราณในท้องถิ่นนี้ มีการขุดสระน้ำที่เรียกว่าตระพังเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค จนปัจจุบันแหล่งน้ำจากธรรมชาติหรือจากพึ่งพระแห่งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถมีน้ำอุปโภคและบริโภคเพียงพอเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค

3. สังคมและวัฒนธรรม

- การเกิดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการรวมกลุ่มชาวบ้านในชุมชน เช่น กลุ่มขนมโก๋ กลุ่มน้ำตาลแว่น เป็นต้น เพื่อให้สินค้าสามารถส่งออกไปยังชุมชนภายนอกชุมชน อีกทั้งเพื่อนำมาวางขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และเพื่อดึงดูดให้นำซื้อผลิตภัณฑ์ที่นำมาวางขาย

- ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ครอบครัวในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจทำให้ความสัมพันธ์ในระดับครอบครัวและชุมชนลดลง เกิดการแยกเป็นครอบครัวเดี่ยว สมาชิกในครอบครัวเห็นห่างออกจากกัน ทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่เป็นจุดรวมยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในครอบครัวได้

ปัจจัยภายนอกชุมชน พบว่า

1. ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน

- ถนนหนทางสะดวกขึ้น ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมใช้การเดินทางทั้งเส้นทางบกและทางน้ำ โดยมีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งแต่ละปีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีผู้คนเดินทางเข้ามาเพื่อร่วมงานบุญ ประเพณี เป็นจำนวนมาก และเพิ่มทวีขึ้นทุกปี ทำให้ภาครัฐร่วมมือกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เพื่อจัดสร้างถนนรอบวัดและเส้นทางคมนาคมในหมู่บ้าน วิถีชีวิตของชาวบ้านวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสวัฒนธรรมที่เข้ามากับการติดต่อกับสังคมภายนอก

- ไฟฟ้า เมื่อถนนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เข้ามายังชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ระบบสาธารณูปโภคอื่นๆ ก็ตามมา ระบบไฟฟ้าเป็นอีกทางหนึ่ง que เข้ามาในชุมชนแห่งนี้ การมีไฟฟ้าใช้ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีการบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมากขึ้น รายจ่ายของชาวบ้านเพิ่มขึ้นจากการใช้ค่าไฟฟ้า

- ประชาชนเพียงพอน้ำเป็นส่วนสำคัญของการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคของคนในชุมชน ด้วยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ขุดเจาะน้ำบาดาลและส่งให้ชาวบ้านโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ใช้ และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากชาวบ้านตามหน่วยที่ใช้จริงอีกทั้งจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนในอดีต ที่มีการขุดตระพังเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเพื่อสามารถนำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค

2. หน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมโครงการต่างๆ ให้กับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านกินดีอยู่ดี มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสาธารณสุขอุปโภค โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และโครงการมัคคุเทศก์น้อยจากการสนับสนุนจาก วิชาโทมัคคุเทศก์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและชาวบ้านมีการร่วมมือกันในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

3. การสื่อสารคมนาคม

- การสื่อสารสะดวกขึ้น การสื่อสารของชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมใช้การสื่อสารแบบส่วนรวมหรือเสียงตามสาย เพื่อเป็นสื่อกลางหรือเผยแพร่ข่าวสารกับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องมีการประชุมพบปะกัน ความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชนจึงเห็นห่างกันเนื่องจากชาวบ้านไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน

- เส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้น ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมใช้การเดินทางไปมา โดยเส้นทางบกและทางน้ำ โดยมีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นศูนย์กลางของชุมชน แต่ละปีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีผู้คนเดินทางเข้ามาเพื่อร่วมงานบุญ ประเพณี ทำให้ภาครัฐและวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เห็นถึงความสำคัญทางด้านคมนาคม จึงได้มีการสร้างถนนรอบวัดและถนนคมนาคมในหมู่บ้าน วิถีชีวิตของชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และข้างเคียงเดินทางไปมาหาสู่กันสะดวกขึ้นเมื่อเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นทำให้การเดินทางเข้ามายังชุมชนและวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สะดวกขึ้นเกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรมเมืองเข้าสู่ชุมชนรอบวัดราช-ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

4. การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี สาธารณูปโภค สร้างถนน สะพาน ไฟฟ้า ประชาชนขยายไปตามท้องที่ต่างๆ ในชุมชน ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมากทำให้ละเลยทางด้านจิตใจ เกิดระบบทุนนิยมขยายตัวไปยังพื้นที่อื่นๆ มากมาย วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงให้ความสำคัญกับการก่อสร้างถาวรวัตถุขนาดใหญ่โดยต้องระดมทุนจากชาวบ้าน โดยมีการสร้างวัตถุมงคลเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน ประกอบกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลตะวันตก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

1.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ ประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ให้กับชุมชนโดยรอบ และปฏิสัมพันธ์ที่ชุมชนโดยรอบมีต่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีการประกอบกิจกรรมระหว่างกัน ดังนี้

ปฏิสัมพันธ์ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีต่อชุมชนโดยรอบ

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้เกิดความสามัคคี ตลอดจนเป็นที่รวมแห่งความเชื่อและความเคารพนับถืออันสูงสุดของคนในชุมชน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทกับชุมชนโดยรอบมีการส่งเสริมและจัดกิจกรรม ดังนี้

ก. การศึกษา

วัดเป็นสถานที่ที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นแหล่งอบรมทางจิตใจ แหล่งการศึกษาหาความรู้ แหล่งอบรมลูกหลานมาเป็นเวลาช้านาน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงเป็นตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม ดังนั้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสนับสนุนชุมชนโดยรอบ ดังนี้

- อบรมจริยธรรมแก่เยาวชน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดโครงการอบรมจริยธรรมเพื่อเผยแผ่ศาสนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่สนใจในหลักธรรม ซึ่งโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่บริเวณรอบวัดและใกล้เคียง ได้นำนักเรียนมาร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่วัด รวมถึงทางวัดได้รับกิจนิมนต์จากโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โดยได้ส่งพระภิกษุที่มีความรู้และได้รับการอบรมแล้วไปสอนธรรมศึกษาในชั่วโมงพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนมีความรู้ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

- อบรมสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนเมษายน ทำให้เยาวชนได้รับความรู้ ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ศาสนธรรมแก่สามเณรที่บรรพชาในภาคฤดูร้อน นับเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน และอบรมสั่งสอนให้เยาวชนได้รับความรู้นำไปปฏิบัติในสังคมได้อย่างมีความสุข

- ส่งเสริมทุนการศึกษา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยนำดอกผลจากการจัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าพะโคะมาจัดเป็นทุนการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนต่อไป

- สร้างและพัฒนาสถานศึกษา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาสถานศึกษา โดยการบริจาคที่ดินเพื่อก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพะโคะ บริจาคเงินสำหรับซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นแหล่งอบรมสั่งสอน ถ่ายทอด วัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนให้รู้จักการ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาทำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการ ชัดกลางทางสังคมเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐาน ของสังคมมีการปรับตัว โดยถือว่าการรู้จักตน (อัตตัญญูตา) เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งของคนดี และ ถ้าชุมชนและสังคมประกอบด้วยคนที่รู้จักตนเอง ก็ย่อมจะช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ก่อให้เกิด ปัญหาต่างๆ ได้

ข. สาธารณสงเคราะห์

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้นำรายได้ส่วนหนึ่งจากการที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเช่าบูชาพระเครื่องหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด มาพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ใน ชุมชน และช่วยเหลือสังคมให้มีความเจริญและต้องการให้ประชาชนกินดี อยู่ดี มีความสุข ซึ่งผลการวิจัย พบว่าด้านสาธารณะสงเคราะห์ต่อชุมชนโดยรอบมีดังนี้

- การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภค วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ให้ การช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณวัดมาโดย ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัด สร้างประปาหมู่บ้าน การบริการภายในวัดเมื่อมีการจัดกิจกรรม และงานประเพณีต่างๆ การให้บริการยานพาหนะ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก บริจาคข้าว ของเครื่องใช้แก่ผู้ประสบอุทกภัย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

- การสงเคราะห์ทั่วไป วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ให้การ สงเคราะห์กับชุมชนโดยรอบ ในรูปแบบต่างๆ สืบต่อกันมาโดยตลอด เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมโดย การบริจาคเครื่องใช้อุปโภคต่างๆ สร้างที่ประชุมหมู่บ้าน การให้บริการและเป็นที่พักของประชาชน ซึ่ง ชาวบ้านสามารถยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดไม่ว่าจะเป็น ถ้วย ชาม เต้นท์ หรือยานพาหนะของ วัด นอกจากนี้ยังมีการบริจาคอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนข้างเคียงเป็นการช่วยเหลือสังคมมาโดย ตลอด ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณะสงเคราะห์

ค. การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปบูชาหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด วัดดุมงคล พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ บ่อน้ำ ชักจิวร รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของ ชุมชนและก่อให้เกิดอาชีพให้กับชุมชน ตลอดจนร้านค้า และมัคคุเทศก์น้อย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของ คนในชุมชนดีขึ้นด้วย

ง. การส่งเสริมพุทธาคม

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดสร้างวัดถมุงคหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด ตามโอกาสต่างๆ เพื่อหารายได้ในการบูรณะและช่วยเหลือโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ มาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2506 เป็นต้นมา สำหรับรุ่นล่าสุดที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างวัดถมุงคหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด คือ รุ่นเสาร์ 5 มีการจัดสร้างปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ใช้งบประมาณของวัดในการจัดสร้างวัดถมุงคหลวงพ่อดวยเหียบน้ำทะเลเจ็ด

จ. การส่งเสริมและการเผยแผ่ศาสนาธรรม

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีหน้าที่โดยตรงในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับศาสนิกชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวบ้านสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดความสุขความเจริญแก่ตนและสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

- การฝึกอบรมพระนวกะ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีโครงการอบรมพระนวกะเป็นประจำทุกปี ซึ่งได้ดำเนินการอบรมอย่างต่อเนื่องในวันเข้าพรรษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่พระภิกษุที่ได้เข้ามาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนเมื่อลาสิกขาบทออกไปแล้วจะได้นำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตต่อไป

- การเทศนาธรรมตามโอกาส การเทศนาธรรมในวันสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) รวมถึงวันสำคัญในงานประเพณีท้องถิ่นนั้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ปฏิบัติและสืบทอดมาตลอด โดยพระภิกษุสงฆ์ได้นำหลักธรรมคำสอนไปเทศนาให้พุทธศาสนิกชนโดยการแสดงธรรมเทศนาก็เพื่ออบรมสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนยึดมั่นในศีลธรรม ปฏิบัติธรรมและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ปฏิสัมพันธ์ที่ชุมชนโดยรอบมีต่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ผู้คนในชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความสัมพันธ์กับวัดมาอย่างไร้ขีดจำกัดตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะมีวัฒนธรรม (Culture) เป็นมรดกของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้ามาควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) ระบบความเชื่อ ศิลปกรรม ค่านิยม และวิทยาการต่างๆ ซึ่งบทบาทของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังและปฏิบัติสืบต่อมา ดังนี้

ก. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

วิถีชีวิตของชุมชนและสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจร่วมกัน ดังนั้นวัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรร ประปรัง แก่ไข และอนุรักษ์ ทั้งส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม ให้คนในชุมชนร่วมกันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้ความรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการบริการความรู้ โดยวัฒนธรรมเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม ผู้วิจัยพบว่า การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนี้ ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีดังนี้

- การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยชาวบ้านในชุมชนได้อนุรักษ์ศิลปวัตถุโบราณสถานโดยร่วมแรงร่วมใจในการบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัดให้อยู่ในสภาพที่สวยงามส่งผลให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นแหล่งศิลปกรรมไทยที่ทรงคุณค่ายิ่งทางประวัติศาสตร์ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศหลังไหลมาเที่ยวชมโบราณสถานส่วนต่างๆของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีรายได้จากการทำบุญของประชาชน

ข. การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม

สำหรับประเพณีและพิธีกรรมที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดขึ้นดังนี้

- ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่อดวยน้ำทะเลเจ็ด จัดเป็นประจำทุกปีเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน – 30 เมษายน โดยจะจัดปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้อัญเชิญรูปหล่อหลวงพ่อดวยน้ำทะเลเจ็ดออกมาประดิษฐาน ณ มณฑปกลางแจ้งเพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาในหลวงพ่อดวยน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนและครอบครัว

- งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี การทอดผ้าป่าสามัคคีเกิดขึ้นประจำทุกปี เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2496 โดยทางวัดได้กำหนดให้ตรงกับวันพฤหัสบดีซึ่งตรงกับวันพฤหัสบดีแรกของเดือนมกราคม ในงานจะมีมหรสพมากมายประเภทมาแสดงให้ความบันเทิงซึ่งในงานจะมีญาติโยมจากทุกสารทิศที่มีความศรัทธาต่อหลวงพ่อดวยน้ำทะเลเจ็ดมาร่วมงาน

- งานเทศกาลทอดกฐิน งานทอดกฐินของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปี หลังจากออกพรรษาเสร็จสิ้นลง คือ อยู่ในช่วงวันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี ในงานทอดกฐินมีการสมโภชในเวลากลางคืน และทอดกฐินในเวลากลางวัน มีคนร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก มีการรำกลองยาว มีกิจกรรมมากมายทั้งการละเล่น และกิจกรรมอื่นๆ คนที่เข้ามาชมในเทศกาลทอดกฐินส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนเป็นหลัก รายได้จากการทอดกฐินทางวัดจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆของวัดต่อไป

- สาทรเดือนสิบ (ชิงเปรต) เป็นงานประเพณีที่สำคัญของคนภาคใต้ ที่เชื่อว่าบรรพบุรุษอันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมานในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้แต่ปลายังชีพ ดังนั้นในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรต จึงถูกปล่อยตัวกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้อง และจะกลับไปนรกในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ในโอกาสนี้เองลูกหลานและผู้ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูตเวที

- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากประเพณีสำคัญของท้องถิ่นแล้ว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ พุทธศาสนิกชนจะประกอบพิธีกรรม โดยมีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็ร่วมพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติกลายเป็นประเพณีประจำปี

1.4 ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนโดยรอบว่าดีขึ้นอย่างไร ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

- ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น เดิมชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักมีการขึ้นตาลโตนดเป็นอาชีพเสริม แต่ด้วยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของภาคใต้ แต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมทั้งสักการะบูชาหลวงพ่อดอช้อยน้ำทะเลจิต ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้นำผลิตภัณฑ์ในชุมชนมาวางขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำสินค้ามาขายส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชน

- ชาวบ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น สังคมเปลี่ยนไป ความเจริญต่างๆ เข้ามาในชุมชนพร้อมกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน แต่ละครอบครัวต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริโภคมากขึ้น เช่น จากเครื่องอุปโภค บริโภค จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เข้ามาในชุมชน

- เกิดการจัดการร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมชาวบ้านไม่มีการจัดการร้านค้า ใครใคร่วางขายสินค้าตรงไหนก็ได้ ไม่มีระบบการจัดการ ชาวบ้านหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จึงร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ 1 ชุด เพื่อเป็นตัวแทนอีกหลายๆ ร้านในการเก็บค่าเช่าแผงวางสินค้าให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยเก็บรายเดือน เดือนละ 150 บาท

- ชาวบ้านมีภาระหนี้สิน เดิมชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการผลิตเพื่อการบริโภคโดยไม่ใช้เงินลงทุนในการผลิตเพราะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน แต่ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไป สังคมเปลี่ยนไปมีการติดต่อกับชุมชนภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับการ

เปลี่ยนแปลงหรือกระแสสังคมในปัจจุบัน ทำให้ความเจริญทางด้านสาธรรณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ก็เข้ามาด้วย ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเพิ่มผลผลิตเพื่อการขายมีการลงทุนมากขึ้น เกิดภาวะหนี้สินจากการผลิตที่สูงขึ้น

2. ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

- ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนลดลง เดิมสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) พึ่งพาอาศัยกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน หลังจากกระแสการท่องเที่ยววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ช่วงหลังปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ชาวบ้านแต่ละครอบครัวมุ่งหาผลผลิตเป็นจำนวนมาก ต่างครอบครัวต่างทำงานของตัวเอง ทำให้ความสัมพันธ์ทั้งระดับครอบครัวและชุมชนลดลง

- เกิดการรวมกลุ่มในชุมชน ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการรวมกลุ่มเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่วางขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ให้ดึงดูดใจกับการเลือกซื้อของนักท่องเที่ยว และมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์อื่นๆ ให้กับนอกชุมชน เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

- การพึ่งพาชุมชนภายนอกชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งขายให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ตาลโตนด ขนมหันบ้าน เป็นต้น ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนต้องนำสินค้าในชุมชน ส่งไปจำหน่ายยังชุมชนข้างเคียง ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

- การพัฒนาระบบสาธรรณูปโภค วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชนแห่งนี้ ทำให้ภาครัฐมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างระบบคมนาคมเพื่อให้การคมนาคมเข้ามายังชุมชนแห่งนี้สะดวกยิ่งขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552)” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนโดยรอบระหว่าง พ.ศ. 2506 – 2552

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในช่วง (พ.ศ. 2506 - 2552) คือ ปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน สำหรับปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ 1. จำนวนประชากรที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้นซึ่งเดิมในปี พ.ศ. 2496 ประชากรในพื้นที่รอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อาศัยอยู่ 40 ครัวเรือน จนปัจจุบันจำนวนครัวเรือนมีจำนวนทั้งหมด 106 ครัวเรือน อีกทั้งประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งวัดราช-

ประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้ส่งเสริม สนับสนุนทั้งให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนในพื้นที่เพื่อยกระดับการศึกษาของคนในชุมชนให้สูงขึ้น 2. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบริเวณนี้ ซึ่งได้แก่ ดินที่เสื่อมสภาพและขนาดถือครองต่อครอบครัวเล็กลง เพราะเป็นการแบ่งปันให้กับสมาชิกของครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่นและ 3. สังคมและวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบริเวณนี้ และมีส่วนสำคัญ คือ การเกิดกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน ทั้งชาวบ้านในชุมชนได้รวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าประจำตำบลที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ อาทิเช่น ขนมโก้ น้ำตาลแว่น เป็นต้น ทั้งสถาบันครอบครัวในชุมชนบริเวณรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เดิมเป็นครอบครัวใหญ่ แต่เมื่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ความสัมพันธ์ในระดับครอบครัวมีความสัมพันธ์น้อยลง เนื่องจากการออกไปทำงานข้างนอก สมาชิกในครอบครัวเห็นห่างจากกัน ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ 1. สาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบริเวณนี้ สำหรับสาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นของมนุษย์ ประกอบด้วย ระบบคมนาคมที่สะดวก ทำให้การสื่อสารของคนชุมชนหรือการเดินทางเข้ามาয়วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) สะดวกขึ้น วิถีชีวิตของชาวบ้านบริเวณนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการปรับเพื่อรับกระแสวัฒนธรรมต่างๆ ที่เข้ามายังชุมชน เป็นต้น ทั้งระบบไฟฟ้า ประปาชุมชนที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนบริเวณนี้เปลี่ยนไปด้วย 2. หน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นในปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ให้กับชาวบ้านซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนบริเวณนี้ 3. การสื่อสารคมนาคม และการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนกระทั่งปัจจุบัน ที่เน้นกับการทุ่มเทในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันเทียมกับอารยธรรมตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528) เรื่อง สังคมวิทยาชนบท : วิธีการวิจัยทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทไทยและงานวิจัยของ สายหยุด จำปาทอง (2511) เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจพอจะสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัยใหญ่ๆ ดังนี้ ปัจจัยภายนอกซึ่งหมายถึงปัจจัยต่างๆ ที่มาจากภายนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวชนบท เช่นการติดต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการ การปฏิรูปที่ดิน การส่งเสริมการเกษตร การสร้างถนนหนทาง เป็นต้น สำหรับปัจจัยภายในซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้มีการยอมรับเทคนิคใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ มีความกล้าเสี่ยงในการลงทุนมากกว่าปัจจัยทางด้านประชากร ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน

2.2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

จากผลการศึกษาพบว่า วัดราชประดิษฐานมีบทบาทและอิทธิพลต่อชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับบ้านมาโดยตลอด เพราะทั้งสองสถาบันต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันเกือบทุกด้าน ในอดีตวัดราชประดิษฐานทำหน้าที่ปกครองดูแลขุนวัด หมื่นวัด หัวสีบนายงาน ข้าพระ คนทาน รวมทั้งดูแลรักษางานพระศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระสถูป

เจดีย์ ภูมิ วิหาร คูแล รักษา ทำนุบำรุง ตลอดจนดูแลหลักแดนที่วัดและลูกหลานข้าพระ โยมสงฆ์ ให้คงตามพระตำราและบัญชีเดิม ทั้งมีหน้าที่ร่วมกับกรมวัดพิจารณาคดีแพ่งและอาญา ธรรมเนียม บังคับแก่กัน โดยชอบธรรม ถ้าข้าศึกมาตีเมืองทำอันตรายแก่แผ่นดินและพระศาสนา ให้พระครูเจ้าคณะแต่งตั้งคนมีฝีมือไปช่วยรบ เพื่อป้องกันขอบขันธสีมาและพระศาสนา อบรมสั่งสอนประชาชน กรมการเมืองข้าพระ คนทานไม่ให้ประพฤติชั่ว เช่น ไม่ให้สูบฝิ่นดื่มสุราและเปียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น เป็นสถานที่สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้านและเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรัฐสมัยนั้น เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติม เป็นสถาบันที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆสำหรับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวมศิลปกรรมแขนงต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่จัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิตปัจจุบันแต่ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และประเทศไทยได้พัฒนาประเทศให้เทียบทันกับอารยธรรมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสามทศวรรษหลังนี้ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายๆ ด้านนับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2508) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ตามแผนพัฒนาดังกล่าวรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชนและเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอย่างมาก ซึ่งส่งผลต่อภาคการผลิตของประชาชนจากการผลิตเพื่อยังชีพและระบบการพึ่งพาไปสู่การผลิตเพื่อขายและระบบการสะสมทุนแบบทุนนิยม ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นพัฒนา ด้านเทคโนโลยีต่างหลังไหลสู่สังคมไทยกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของวัดในภาพรวมโดยเฉพาะวัดในลุ่มทะเลสาบสงขลาประชาชนเริ่มห่างเหินวัดและพระสงฆ์มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาแยกออกจากวัดอย่างเด็ดขาด รัฐบาลให้การดูแลวัดและพระสงฆ์ไม่ทั่วถึงทำให้คณะสงฆ์ส่วนกลางพยายามส่งเสริมให้วัดปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองมากขึ้นเช่น การส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย การจัดทำโครงการพระธรรมทูตเผยแผร์ ศีลธรรมแก่ประชาชนการจัดตั้งศูนย์อบรมพระพุทธรักษาประจำอำเภอ – ตำบล การจัดทำโครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โครงการจัดตั้งอุทยานการศึกษาภายในวัด โครงการพัฒนาตัวอย่าง เป็นต้น แม้นว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใดมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปก็รุ่นก็ตามวัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้วัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลาวัดราชประดิษฐฐานได้ปรับบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนเห็นได้จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆของภาครัฐและเอกชนที่มีจิตศรัทธาร่วมกันพัฒนาวัด ซึ่งมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้มีการจัดเป็นแหล่งความรู้ อุทยานการศึกษาตกแต่งภูมิทัศน์ภายในวัดให้เป็นแห่งท่องเที่ยวและศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์

อีกทั้งยังเป็นที่พักของชุมชนในด้านต่างๆ จนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ กิรติ ศรีวิเชียร (2536) ที่กล่าวว่า วัดเป็นสถาบันที่สำคัญเป็นที่พำนักอาศัยสืบต่ออายุพระศาสนา จนพุทธศาสนากลายเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นรากฐานวัฒนธรรมไทยแทบทุกด้าน มาจนทุกวันนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนส่งผลให้ทุกคนยึดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) เป็นที่พักพิงทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) เป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบายหรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษาเมื่อยามต้องการอุปการณ์ต่างๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และการศึกษาของ วิจิตร กุลวิงษ์ (2545) ที่กล่าวว่า วัดมีศาสนสถาน ที่สร้างแบบศิลปกรรมไทยมีความสวยงามทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและยังเป็นที่รวมศิลปกรรมไทย แต่ศิลปะเหล่านี้มีมนุษย์ผู้เลื่อมใสเป็นผู้สร้างและสังคมต้องร่วมมือกันอนุรักษ์ เพื่อให้ศาสนสถานอยู่คู่กับสังคมต่อไปถึงแม้สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงินสิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรสังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวันสำคัญทางศาสนาและงานประจำปีเช่น วันสงกรานต์ หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วันทอดผ้าป่าสามัคคีไม่เคยขาดหายและมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือมีมาจากต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญลือ วันทายนต์ (2525) พบว่า ทั้งศาสนาและสังคมต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทและต่างเกื้อกูลต่อกันและกัน ตั้งแต่อดีตมาจนทุกวันนี้ สังคมจะเรียกร้อยก็เพราะมีหลักศาสนา คอยกำกับ พุทธศาสนาจึงเข้าข่ายเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นระบบความเชื่อที่ทุกคนในโลกจะต้องมีและนับถือ

2.3 ผลของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ)

จากผลการศึกษาพบว่า ผลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนแห่งนี้ว่าดีขึ้นอย่างไร ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ ทิศทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการประกอบอาชีพเสริมซึ่งเป็นอาชีพค้าขายบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) โดยการนำผลิตภัณฑ์ในชุมชนมาวางขายหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) ซึ่งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) เป็นวัดที่มีนักท่องเที่ยวจากทั้งในชุมชน ต่างอำเภอ และต่างจังหวัด ทั้งจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาสักการะบูชาหลวงพ่อทวด ซึ่งประดิษฐฐาน อยู่ ณ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโศภ) แห่งนี้ แต่ขณะเดียวกัน ชาวบ้านต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากการรับสินค้าจากชุมชนใกล้เคียงมาลงทุนจำหน่าย อีกทั้งความเจริญ

ต่างๆ ที่เข้ามายังชุมชนโดยเฉพาะระบบสาธารณสุขปโมคหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เข้ามายังชุมชนทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายกับสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ นอกจากนี้ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ร่วมมือในการบริหารจัดการร้านค้าบริเวณหน้าวัด ซึ่งมีการเก็บค่าธรรมเนียมวันละ 5 บาท เดือนละ 150 บาท ให้กับทางวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) สำหรับทิศทางสังคมก็เช่นเดียวกัน ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เกิดการรวมกลุ่มผลิตสินค้าในชุมชน เพื่อดึงดูดกับการเลือกซื้อของนักท่องเที่ยว มีการผลิตสินค้าประจำตำบลหรือสินค้าโอท็อป เพื่อส่งจำหน่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโมค ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี สังข์หิรัญ (2542) ทำการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคุชุต ตำบลคุชุต อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) และงานวิจัยของ สัญญา ศรีคงทอง (2546) เรื่อง ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือเมลิถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2465 – 2546) ที่กล่าวว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญมี 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในประกอบด้วย 1) ประชากร 2) ทรัพยากรธรรมชาติ 3) สาธารณูปโภคพื้นฐาน 4) สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตและวิธีการผลิต การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและวิธีการแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการบริโภคและวิธีการบริโภคส่วนผลจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และรายจ่ายสูงขึ้น ทิศทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานและการพึ่งพาชุมชนภายนอก เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อม ก็เช่นเดียวกัน ก่อให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงและทำให้มีการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโมคสะดวกขึ้น วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนได้รับกระแสสังคมและวัฒนธรรมจากภายนอก ส่งผลให้ชุมชนเหล่านี้ต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในภาวะปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับการพัฒนามนุษย์และสังคม

1.1 การวิจัยนี้ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในบริเวณนี้ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

1.2 ควรมีการนำผลการศึกษาด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นกรอบให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัดและชุมชน รูปแบบดังกล่าวนี้มีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถเป็นรูปแบบให้กับวัดและชุมชนอื่นๆ ทั้งหน่วยงานหรือองค์กรการปกครองที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

1.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) และชุมชนโดยรอบสามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนา พื้นฟูบทบาทของตนเองให้เหมาะสม สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและสงบสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของวัดในพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง บทบาทและความสำคัญระหว่างวัดกับชุมชนเมืองภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน ในพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเมืองภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

2.3 การศึกษาเรื่อง “วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 - 2552) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบถึงการเปลี่ยนแปลงในบริบทของพื้นที่ชุมชนรอบวัด ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทพื้นที่ ที่แตกต่างกันต่อไป เพื่อจะได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอื่นๆ หรือตอบรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. กระทรวงวัฒนธรรม. 2553. *การบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้*. สงขลา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2554. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ.
<http://www.banpraknfe.com>. (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2554).
 กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤตยา ตติรังสรรค์สุข. 2539. *เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. ม.ป.ป. *การพัฒนาบ้านกับเมือง*. กรุงเทพฯ: สมาคมทอโลกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กิริติ ศรีวิเชียร. 2536. *การพัฒนาวัดของกรมศาสนา* กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมศาสนา.
- เกษียร เตชะพีระ. 2539. บริโภคความเป็นไทย. ใน *ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. บรรณาธิการ. จินตนาการสู่ปี 2000 : นวัตกรรมเชิงกระบวนทัศน์ด้านไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ไขแสง รักวานิช. 2542. มนุษย์กับเศรษฐกิจ. ใน *มนุษย์กับสังคม*. หน้า 131 – 134. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี. 2510. *ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกลับมา สมัยอยุธยา ภาค1*. พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จรัส พัยคราชศักดิ์. 2543. *อีสาน 1 ศาสนาและวรรณกรรมนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์และคนอื่นๆ. 2532. *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2540. *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จิตรนาถ ปานแก้ว. 2549. ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทวัดพะโคะ (วัดพระราชประดิษฐาน) อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชนวน รัตนวราหะ. 2534. *เกษตรยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ชนินนาถ แก้วดีเลิศ. 2554. อบรมมัคคุเทศก์น้อยโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ. <https://www.facebook.com/profile.php?id=1000016616>. (สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2555).
- ชัย สัจจาพันธ์. 2525. *ประวัติวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐาน) และประวัติสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ด)*. สงขลา: วิจารณ์พิมพ์.
- _____. 2529. *ประวัติวัดพะโคะและประวัติสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ด)*. สงขลา: โรงพิมพ์เมืองสงขลา.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. 2537. *หลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ด*. กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม.
- _____. 2540. *รายงานการวิจัยหลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ด:ศึกษาประวัติ คติความเชื่อ และผลกระทบที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____. 2543. *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองพัทลุงเก่าเขาชัยบุรีอำเภอเมืองจังหวัดพัทลุง*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____. 2546. *รายงานการวิจัยพัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- _____. 2552. *พระอริยสงฆ์ภาคใต้จากหลวงพ่อดวงแหวนน้ำทะเลเจ็ดถึงพุทธทาสภิกขุ*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____. 2553. *ไทศึกษา : กรณีคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชาญณรงค์ เทียงธรรม. 2544. ศึกษาแผนที่กัลปนาวัตพะโคะ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ญาณินทร์ เพชรสุวรรณ. 2544. ความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ในจังหวัดสงขลา จังหวัด พัทลุง และจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณรงค์ เส็งประชา. 2539. *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณัฐภรณ์ ศรีมณีรักษ์. 2555. *ตรวจสอบบ้านจากทะเบียนบ้าน 2552 – 2555*. สำนักบริหารการทะเบียน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. สงขลา: กรมการปกครอง.
- ดวงพันธ์ หารษาและวรรณิ พุทธาวุฒิไกร. 2520. *ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองชัย บุรณพิสุทธิ์. 2545. บทบาทวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. 2526. *ประวัติศาสตร์และลัทธิเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- ทิพย์สุดา สุระสิทธิ์. 2553. การดำรงอยู่และการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิมภายใต้พหุสังคมเมืองสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. 2526. *โบราณคดีคาบสมุทรสทิงพระ*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ธิดา สาระยา. 2538. การเปลี่ยนแปลงคติไตรภูมิและมโนทัศน์เกี่ยวกับแผนที่ในสังคมสยาม. ใน *เมืองโบราณ*. หน้า 85 – 108. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- นียบรรณ วรรณศิริ. 2536. *มนุษย์วิทยาเศรษฐกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เค.ยู.บุ๊คเซ็นเตอร์.
- บันเทิง พาพิจิตร. 2547. *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญลือ วันทายนต์. 2525. *ครอบครัวและวงศ์วาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปก แก้วกาญจน์. 2535. *การเคลื่อนเปลี่ยนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาจากผลกระทบของระบบการผลิต เพื่อขายในช่วง 2 ทศวรรษ (ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านเขาเจ็ยก อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร)*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปัจฉัย บุณนาคและสมคิด แก้วสนธิ. 2535. *จุลเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พื้นที่ภาคใต้และคาบสมุทรสทิงพระ. 2555. แผนที่ภาคใต้.
http://irrigation.rid.go.th/rid16/sip/linkleft/5lumnam/lumnam_stingpar.html.
 (สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2555).
- พูนพันธ์ คำวาจา. 2549. *สมเด็จพระราชินีสามเณรคุณูปมาจารย์ (หลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืด)*. กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม.
- ภราดร กลางบุรีรัมย์. 2543. *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเกาะหนองแก่งวังยาว ตำบลพลับพลา กิ่งอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาโทคดี, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรนันท์ ไชยประภา. 2542. *การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอบางบาล จังหวัดพิจิตร ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, วิชาเอกไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มาลี สบายยิ่ง. 2550. *มนุษย์กับสังคม*. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยีนยง รักเรืองและคณะ. 2548. *การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจบ้านบางระกำ หมู่ที่ 7 ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิจิตรโลก (พ.ศ. 2513 - 2547)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยุทธนา ตระบันพฤกษ์. 2540. *ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ในเขตตำบลคลองแห อำเภอบางขัน จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ. 2530. *สังคมวิทยา*. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

_____. 2548. *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัชนีกร เศรษฐ์. 2528. *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนานิข.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป. จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2535. *พจนานุกรมไทย ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป. จำกัด.

รายงาน 504 รพ.สต.ชุมพล อำเภอสิงหนิง จังหวัดสงขลา. 2552. เรื่องสถิติการรับบริการด้านสาธารณสุข. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

รายงานประจำปีองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล 2540 : 45. การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล. สงขลา: สำนักนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล.

ลั่น กาญจน์, เจ้าอธิการ. 2506. *หนังสือประวัติสมเด็จพระเจ้าพะโคะราชมุนีสามารามคุณูปมาจารย์เหยียบน้ำทะเลจืดกลับจิตเท่ากงเวียน*. สงขลา: โรงพิมพ์สมบูรณโอสถ.

ลูกเสือหมายเลขเก้า. 2529. *ชวนไปกราบหลวงพ่อดาววัดพะโคะ*.
<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=110919>.
(สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2555).

วารสารณ นวลเพ็ญ. 2539. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านเชิง ตำบลเชิงกิ่งอำเภอเชิงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาโทคดี, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วัดพะโคะ หลวงพ่อดาวเหยียบน้ำทะเลจืด (วัดราชประดิษฐฐาน). 2555. *ทอดผ้าป่าสามัคคี*.
<https://www.facebook.com/watphakho.control>.
(สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2555).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันทนีย์ ภูมิภัทราคมและคนอื่นๆ. 2536. *เศรษฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิจิตร กุลวิงษ์. 2545. บทบาทของวัดต่อชุมชน:กรณีศึกษาวัดถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏเลย.
- วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์. 2555. วัดราชประดิษฐฐาน. <https://www.facebook.com/watphakho?fref>. (สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2555).
- วิโรจน์ อินทนนท์. 2549. *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลัย วงศ์สืบชาติ และคณะ. 2536. ประชากรของประเทศไทย สถิติในช่วง 25 ปี (พ.ศ. 2511 -2535).
- ศรีสมร ศรีเบญจพลาญกูร. 2539. *ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา*. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ศิริรัฐ ชูพร้อม. 2544. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่มีการตั้งตลาดกลางฝักและผลไม้หัวอัฐถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2534 - 2543). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลชุมพล. 2552. *แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. สำนักงานเกษตรอำเภอสทิงพระ สงขลา: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สงบ ส่งเมืองและสกรรจ์ จันทรัตน์. 2532. *การเริ่มต้นและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลาเก่า*.สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- สง่า บุญแต่ง. 2546. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม : ศึกษากรณีหมู่บ้านนาถาย เมืองนาทรายทอง กำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2534. *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา*. สงขลา: สุรามหาราษฎร์ จำกัด.
- สนธยา พลศรี. 2533. *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ ฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. 2546. *รายงานการวิจัยการศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏสงขลา กับชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สนิท สมัครการ. 2534. *วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. 2538. *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สพสันต์ เพชรคำ. 2540. ปากยาม: หมู่บ้านประมงในลุ่มน้ำสงครามกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาโทคดี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2528. *สังคมวิทยาชนบท: วิธีการวิจัย ทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบท ไทย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา ศรีคงทอง. 2546. *ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่สมัยเรือแม่ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2456 – 2546)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สัญลักษณ์ ศุภนาม. 2542. *มนุษย์กับเศรษฐกิจ*. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี.
- สายหยุด จำปาทอง. 2511. *การพัฒนาเศรษฐกิจ*. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูและวิทยาลัยการศึกษา มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2533. *อินไซด์แมนฯ 6: อะไรอยู่ในตะกร้า*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2540 – 2544*. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. ข้อมูลสารสนเทศการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ศูนย์ถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศการเกษตร. http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=4188 (สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2555).
- _____. 2552. ข้อมูลสารสนเทศการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ศูนย์ถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศการเกษตร. <http://www.oae.go.th>. (สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2555).
- _____. 2553. การพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. <http://www.nesdb.go.th>. (สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2555).
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2528. รายงานการจัดทำข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา. สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. <http://songkhla.nso.go.th>. (สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2555).
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจังหวัดสงขลา. 2547. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนจังหวัดสงขลา. <http://songkhla.nso.go.th>. (สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555).
- _____. 2528. รายงานจำนวนตำบล หมู่บ้านและจำนวนครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2528. สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. <http://www.skho.moph.go.th/index1.html>. (สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555).
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2541. รายงานผลการเข้ารับบริการประจำปี 2541. สำนักงานสาธารณสุข. <http://songkhla.nso.go.th> (สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555).
- _____. 2552. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. <http://www.skho.moph.go.th/index1.html>. (สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555).
- สำนักเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดสงขลา. 2537. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี. 2537 จังหวัดสงขลา. http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_option (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____. 2547. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2547 จังหวัดสงขลา. http://songkhla.nso.go.th/nso/project/search_ (สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555).
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2523. รายงานการวิจัยพุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก สมัยกรุงศรีอยุธยา. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- _____. 2525. วัดพะโคะ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- _____. 2529. “กัลปนาวัดภาคใต้” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- _____. 2542. “วัดพะโคะ” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2542 เล่ม 11. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สุธี สังข์ศิริชัย. 2542. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านคูซุด ตำบลคูซุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุริชัย หวันแก้ว. 2540. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทยและแนวโน้มในอนาคต ตอนปัญหาของไทยยุคสังคมแห่งการบริโภค : บริโคนิยม. เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการ Global Com Petence Project.
- สุวิทย์ อธิศาสตร์และชอบ คีสวนโคก. 2536. รายงานการวิจัยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ อธิศาสตร์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2539. รายงานการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : กรณีบ้านโนนตะแบก. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โสภา ขปิลมันน์. 2536. ครอบครัว : พื้นฐานปัญหาสังคมที่น่าเป็นห่วงในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล. 2552. คู่มือบริการประชาชน. วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์
องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1). เดือนสิงหาคม: 9.

_____. 2554. แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2555 - 2557) องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล.
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. สงขลา: งานวิชาการและแผน สำนักงานปลัด.

_____. 2555. แผนที่ตำบลชุมพล. <http://www.chumpon.go.th/>.
(สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2555)

อภิรักษ์ จันตะนีและทัฬหภูมิ วงศ์ประยูร. 2536. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: หจก.วี.เจ.พรีนติ้ง.

อมรา ศรีสุชาติ. 2530. สงขลา (สข). ใน *ที่ระลึกในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษกสงขลา
วันพุธที่ 19 มีนาคม พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
จำกัด (มหาชน).

อุดม หนูทอง. 2529. “หลวงพ่อทวด” ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 9*.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

Boas, Franz. (1940). *Race Language and Culture*. New York: Free Press.

บุคลากรกรม

- ชั้น คงธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.
- คิน นาคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.
- คีน สุภาพบุรุษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.
- จตุพร สายบุตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 12 สิงหาคม 2555.
- จวบ อโหสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.
- จระพรรดิ แก้วมัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 19 มกราคม 2555.
- จีรารวรรณ ทองขวัญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.
- ชนินนาถ แก้วดีเลิศ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 4 กรกฎาคม 2555.
- ชม ยุพยงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.
- ชะอ้อน ฤทธิเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.
- เชื่อบ คงธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

บุคลากรกรม (ต่อ)

แดง มณีเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ , นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.

ถัน จันทิพรส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 7 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

ทองถิ่น ไชยชนะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, 31 ตุลาคม 2555.

นิต แสงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

น้อม สุขผอม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 81/1 หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

นุกูล วิบูลพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 27/2 หมู่ที่ 7 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

นุ้ม หนูทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 59/1 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

ประพันธ์ หมดทองคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.

ปรีดา ชาพิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 4 มิถุนายน 2555.

เปรม จันทรทิพรส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

พระครูบุญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

บุคลากรกรม (ต่อ)

พระพันธ์ยุทธ รัตนบุญโญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.

พัชรสรณ์ ศิริรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 3 พฤศจิกายน 2555.

พิ่ง วิเชียรบุตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 5 เมษายน 2555.

มณี ปานรังษี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.

แม่ชีเล็ก แก้วประดิษฐ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

เยาวลักษณ์ คงอินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 31 ตุลาคม 2555.

ละวิต แสงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

วิจิตรา ทองเกิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 4 กรกฎาคม 2555.

ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, 7 พฤศจิกายน 2555.

สดับ หนูขาว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

สมใจ รัตนเดชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

บุคลากรกรม (ต่อ)

สมนึก ปุญพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

สมพงศ์ หนูทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.

สวัสดี คงธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 17 มีนาคม 2555.

สาระพี กะสัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 3 พฤศจิกายน 2555.

สาโรจน์ กุสุรินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

เสงี่ยม มุสิกริงสี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

โสระญา ราชนาวิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.

แหม ตูละ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 6 เมษายน 2555.

อนันต์ จันทโรสภา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพะโคะ หมู่ที่ 7 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 4 กรกฎาคม 2555.

อนันต์ ฉิมมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, 1 พฤศจิกายน 2555.

อนันต์ เรืองแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 2 เมษายน 2555.

บุคลากรกรม (ต่อ)

- อามีนา สมุห์เสณีโต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.
- อำพาล ปานรังสี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 17 เมษายน 2555.
- อำมร เจ๊ะพงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 3 เมษายน 2555.
- อีน อินพิรุณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, ร้านค้าหน้าวัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.
- อุทัย ศิริลักษณ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 4 มิถุนายน 2555.
- Mr. Me เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.
- Miss. Sees เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นพรัตน์ ไชยชนะ เป็นผู้สัมภาษณ์, วัดราชประดิษฐาน (วัดพระโคะ) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา, 13 เมษายน 2555.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับการเปลี่ยนแปลง
ของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ. 2506 – 2552)

แบบสัมภาษณ์ ชุด ก.

สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา
เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Informants)

- ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
- ศาสนา
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
- เพศ
 หญิง ชาย
- ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช./ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- อาชีพ
 รับราชการ เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง อื่นๆ ระบุ
- ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- สถานภาพ
 โสด สมรส ไม่มีบุตร มีบุตร.....คน
- สถานภาพทางสังคม
 ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ผู้นำศาสนา เป็นลูกบ้าน อื่นๆ ระบุ.....
- บุคคลในครอบครัว ประกอบด้วย
 ปู่ ย่า ตา พ่อ แม่ ลูก
 ยาย ลุง ป้า น้า อา
 หลาน เหลน อื่นๆ ระบุ.....
- ทราบหรือไม่ว่าบรรพบุรุษเคยอยู่ที่ใดหรืออพยพมาจากไหน ไม่ทราบ ทราบ อพยพมาจาก.....
- ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี
 21-25 ปี 26-30 ปี 31-35 ปี มากกว่า36 ปี

ตอนที่ 2 แนวคำถามหลัก

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) / ชุมชน
 - 1.1 คุณมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อย่างไร มี ไม่มี
 - วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สร้างเมื่อใด สร้างโดยใคร
 - ความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นอย่างไร
 - 1.2 คุณมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ารู้ประวัติเป็นอย่างไร
 - 1.3 พื้นที่ส่วนกลางของชุมชนมีหรือไม่ ก็แห่ง อะไรบ้าง
 - 1.4 ภายในชุมชนมีกลุ่ม หรือองค์กรใดบ้าง เช่น คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล มีการรวมกลุ่มหรือไม่ ถ้ามีอะไรบ้าง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดดงมดหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
 - 2.1 คุณรู้จักวัดดงมดหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2 คุณมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดดงมดหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.3 คุณมีความเชื่อ ความศรัทธาเกี่ยวกับวัดดงมดหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.4 วัดดงมดหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดในช่วง 47 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2506 – 2552) มีพัฒนาการอย่างไรบ้าง
 - 2.5 ในทัศนะของท่านเห็นกระแสตอบรับจากผู้เข้าบูชาวัดดงมดเป็นอย่างไร
 - 2.6 วัดดงมดที่ท่านเห็นว่ามีกำลังสร้างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
3. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
 - 3.1 สภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3.1.1 สภาพความเป็นอยู่
 - ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 สมัยพระครูศรีธรรมรัชเป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 สมัยพระครูบุญญาพิศาล ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - 3.1.2 ภายในชุมชนมีบริหารจัดการพื้นที่ชายของหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อย่างไร
 - มีหน่วยงานหรือองค์กรอะไรบ้างเข้ามาสนับสนุน
 - 3.1.3 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 เป็นอย่างไร
 - 3.1.4 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 เป็นอย่างไร
 - 3.1.5 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 เป็นอย่างไร
 - ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้สูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

- ชาวบ้านในชุมชนมีรายจ่ายสูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีภาระหนี้สินสูงหรือไม่อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

3.1.6 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไร ต่อสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

3.2 สภาพทางสังคม

3.2.1 ปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม และประเพณีภายในชุมชน

ก. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

- ชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ามีเป็นความสัมพันธ์ในด้านใด
- ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
- ผลของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง
 - ข. การจัดกิจกรรมทั่วไป
- กิจกรรมในชุมชนมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชนต่างๆ เกิดจากหน่วยงานใด
- ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมหรือไม่ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน หรือระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆกับชาวบ้านในชุมชนหรือไม่และเป็นไปในรูปแบบใด ชาวบ้านในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใด
- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประโยชน์ใดบ้างแก่วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) และชุมชนโดยรอบรวมถึงชาวบ้านในชุมชน
 - ค. วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชน เกิดจากหน่วยงานใด และวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทอย่างไร
- มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นหรือไม่ ช่วงระยะเวลาที่จัดเป็นช่วงเวลาใด การจัดกิจกรรมดังกล่าว วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) มีหน้าที่อย่างไร

- ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือไม่ ใครมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมดังกล่าวบ้าง
- ในการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว ชาวบ้านได้ประโยชน์อะไรจากการจัดกิจกรรม
- ชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนใหญ่เป็นอย่างไร

3.2.2 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นชาวบ้านได้รับผลกระทบมากน้อยแค่ไหน อย่างไร
- ขอบเขตที่ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานวิชาการนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุด ข.
สำหรับชาวบ้านในชุมชน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา
เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
 สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Informants)

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. ศาสนา
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
3. เพศ หญิง ชาย
4. ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช./ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพหลัก
 รับราชการ เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง อื่นๆ ระบุ
6. อาชีพรอง
 ไม่มี มี ระบุ.....
7. ที่อยู่ปัจจุบัน
 บ้านเลขที่..... หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สังขละบุรี จ.สงขลา
8. สถานภาพ
 โสด สมรส ไม่มีบุตร มีบุตร.....คน
9. สถานภาพทางสังคม
 ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ผู้นำศาสนา เป็นลูกบ้าน
10. บุคคลในครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก
 ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา
 หลาน เหลน อื่นๆ ระบุ.....
11. ทราบหรือไม่ว่าบรรพบุรุษเคยอยู่ที่ใดหรืออพยพมาจากไหน ไม่ทราบ ทราบ อพยพมาจาก.....
12. ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี
 21-25 ปี 26-30 ปี 31-35 ปี มากกว่า 36 ปี

ตอนที่ 2 แนวคำถามหลัก

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) /ชุมชน
 - 1.1 คุณมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ อย่างไร
 - วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สร้างเมื่อใด สร้างโดยใคร
 - ความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นอย่างไร
 - 1.2 คุณมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ารู้ประวัติเป็นอย่างไร
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
 - 2.1 คุณรู้จักวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2 คุณมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.3 คุณมีความเชื่อ ความศรัทธาเกี่ยวกับวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.4 คุณได้บูชาวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร (ถ้าไม่ คุณมีการบูชาวัดมุงคลอื่นหรือไม่อย่างไร)
 - 2.5 วัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในช่วง 47 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2506 – 2552) มีพัฒนาการอย่างไรบ้าง
 - 2.6 ในทัศนะของท่านเห็นกระแสตอบรับจากผู้บูชาวัดมุงคลเป็นอย่างไร
 - 2.7 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการบูชาวัดมุงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมีอะไรบ้าง
3. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
 - 3.1 สภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3.1.1 สภาพความเป็นอยู่
 - ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 สมัยพระครูศรีธรรมรัชเป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 สมัยพระครูปัญญาพิศาล ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - 3.1.2 ภายในชุมชนมีบริหารจัดการพื้นที่ขายของหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อย่างไร
 - มีหน่วยงานหรือองค์กรอะไรบ้างเข้ามาสนับสนุน
 - 3.1.3 วิถีชีวิตของคุณในช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 เป็นอย่างไร
 - 3.1.4 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 เป็นอย่างไร
 - 3.1.5 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 เป็นอย่างไร
 - คุณมีรายได้สูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

- คุณมีรายจ่ายสูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- คุณมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- คุณมีภาระหนี้สินสูงหรือไม่อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

3.1.6 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่งผลอย่างไร ต่อสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.2 สภาพทางสังคม

3.2.1 ปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม และประเพณีภายในชุมชน

ก. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

- คุณมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ามีเป็นความสัมพันธ์ในด้านใด
- ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
- ผลของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง
 - ข. การดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
- คุณร่วมกิจกรรมใดบ้างที่จัดขึ้นในชุมชน
- คุณมีบทบาทหรือหน้าที่ใดบ้างกับการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ
- คุณคิดว่าการดำเนินงานร่วมกันของท่านกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในการจัดกิจกรรมนั้นๆ เป็นอย่างไรบ้าง
- คุณได้รับประโยชน์อย่างไรกับการร่วมกิจกรรมนั้นๆ

ค. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชน เกิดจากหน่วยงานใด และวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทอย่างไร
- คุณมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือไม่ ใครมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมดังกล่าวบ้าง
- ในการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว คุณได้ประโยชน์อะไรจากการจัดกิจกรรม

- คุณให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนใหญ่เป็นอย่างไร
- 3.2.2 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นคุณได้รับผลกระทบมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุด ค.
สำหรับพระภิกษุสงฆ์วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) คณะกรรมการวัดราชประดิษฐฐาน
เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
 สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Informants)

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
3. เพศ หญิง ชาย
4. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช./ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ รับราชการ เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง อื่นๆ ระบุ
6. ที่อยู่ปัจจุบัน
 บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบลชุมพล อำเภอสีติงพระ จังหวัดสงขลา
7. สถานภาพ โสด สมรส ไม่มีบุตร มีบุตร.....คน
8. สถานภาพทางสังคม ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ผู้นำศาสนา เป็นลูกบ้าน อื่นๆ ระบุ.....
9. ก่อนหน้านั้นบรรพบุรุษเคยอยู่ที่ใดหรืออพยพมาจากไหน ไม่ทราบ ทราบ อพยพมาจาก.....
10. ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี
 21-25 ปี 26-30 ปี 31-35 ปี มากกว่า 36 ปี

ตอนที่ 2 แนวคำถามหลัก

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) / ชุมชน
 - 1.1 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หรือไม่ อย่างไร
 - วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) สร้างเมื่อใด สร้างโดยใคร
 - ความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นอย่างไร
 - 1.2 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) หรือไม่ ถ้ารู้ประวัติเป็นอย่างไร
 - 1.3 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาชุมชน และมีบทบาททางด้านใดบ้าง
 - 1.4 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนสาธารณูปโภคแก่ชุมชนหรือไม่ อย่างไร
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ)
 - 2.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2 เพราะเหตุใดจึงเลือกสร้างวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด
 - 2.3 ท่านจัดสร้างวัดมุงคขึ้นมาแล้วทั้งหมดกี่รุ่น
 - 2.4 รุ่นที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือรุ่นใด (ในกรณี que สร้างมาแล้วหลายรุ่น)
 - 2.5 ในการจัดสร้างวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมีรายละเอียดอะไรบ้าง (ยกตัวอย่างมา 1 รุ่น)
 - ชื่อรุ่นอะไร
 - คณะกรรมการการจัดสร้างคือใคร จำนวนเท่าไร
 - วัตถุประสงค์การจัดสร้างคืออะไร
 - รูปลักษณ์ การออกแบบ อย่างไร โดยใคร
 - มวลสารศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นส่วนผสม มีอะไรบ้าง นำมาจากที่ไหน
 - ผู้ทำพิธีปลุกเสก จำนวนกี่ท่าน มีใครบ้าง
 - สถานที่ทำพิธีปลุกเสกที่ ที่ใดบ้าง
 - ระยะเวลาในการทำพิธีปลุกเสก กี่พิธี กี่วาระ
 - การโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นไปในรูปแบบไหน อย่างไรบ้าง
 - สถานที่ให้เช่าบูชาคือที่ใด
 - 2.6 ขอให้เล่ารายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการจัดสร้างวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดว่ามีอะไรบ้าง
 - 2.7 การจัดสร้างใน พ.ศ.2506 มีภาพลักษณ์อีกแบบหนึ่ง ในช่วง พ.ศ.2532 – 2542 มีภาพหลักแบบหนึ่ง และช่วง พ.ศ.2542 – 2552 มีภาพลักษณ์แบบหนึ่ง ทั้ง 3 ช่วงเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ท่านมีส่วนร่วมอย่างไร
 - 2.8 แหล่งทุนที่ใช้ในการจัดสร้างวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมาจากที่ใด
 - 2.9 ในการจัดสร้างวัดมุงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในแต่ละครั้ง บรรลุวัตถุประสงค์การจัดสร้างที่ตั้งไว้หรือไม่
 - 2.10 กระแสตอบรับจากผู้เช่าบูชาวัดมุงคเป็นอย่างไร คຸ່ມทุนหรือไม่

- 2.11 ผู้ที่เข้าเป็นคนภายในชุมชนหรือนอกชุมชน
 2.12 ปัจจุบันท่านยังจัดสร้างวัดถุ่มงคหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร

3. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรวม

3.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

3.1.1 สภาพความเป็นอยู่

- ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
- ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 สมัยพระครูศรีธรรมรัชเป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
- ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 สมัยพระครูปัญญาพิศาล ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร

3.1.2 ภายในชุมชนมีบริหารจัดการพื้นที่ขายของหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อย่างไร

- มีหน่วยงานหรือองค์กรอะไรบ้างเข้ามาสนับสนุน

3.1.3 วิถีชีวิตของคุณในช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 เป็นอย่างไร

3.1.4 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 เป็นอย่างไร

3.1.5 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 เป็นอย่างไร

- ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้สูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีรายจ่ายสูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีภาระหนี้สินสูงหรือไม่อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

3.1.6 ทัศนคติของท่าน จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไร ต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

3.2 สภาพทางสังคม

3.2.1 ปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม และประเพณีภายในชุมชน

ก. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

- ชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ามีเป็นความสัมพันธ์ในด้านใด
- ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
- ผลของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง

ข. การจัดกิจกรรมทั่วไป

- การจัดกิจกรรมที่วัดจัดมีอะไรบ้าง
- กิจกรรมที่วัดและชุมชนร่วมกันจัดมีอะไรบ้าง
- กิจกรรมที่ชาวบ้านจัดมีอะไรบ้าง
- กิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ จัดมีอะไรบ้าง
- ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมหรือไม่ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน หรือระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานนั้นๆกับชาวบ้านในชุมชนหรือไม่และเป็นไปในรูปแบบใด ชาวบ้านในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใด
- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประโยชน์ใดบ้างแก่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชน โดยรอบรวมถึงชาวบ้านในชุมชน

ค. วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชน เกิดจากหน่วยงานใด และวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทอย่างไร
- มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นหรือไม่ ช่วงระยะเวลาที่จัดเป็นช่วงเวลาใด การจัดกิจกรรมดังกล่าว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีหน้าที่อย่างไร
- ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือไม่ ใครมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมดังกล่าวบ้าง
- ในการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว ชาวบ้านได้ประโยชน์อะไรจากการจัดกิจกรรม
- ชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนใหญ่เป็นอย่างไร

3.2.2 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นชาวบ้านได้รับผลกระทบมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุด ง.
สำหรับนักท่องเที่ยววัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Informants)

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. ศาสนา
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
3. เพศ หญิง ชาย
4. ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช./ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ
 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน แม่บ้าน
 นักเรียน/นักศึกษา รับจ้าง เกษตรกรรม
 อื่นๆ ระบุ.....ตำแหน่ง.....
6. ภูมิลำเนาปัจจุบัน
 อยู่ในอำเภอสทิงพระ อยู่นอกอำเภอสทิงพระ อำเภอ.....จังหวัด
- อยู่ต่างประเทศ ระบุ

ตอนที่ 2 แนวคำถามหลัก

1. คุณรู้จักวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้อย่างไร
2. คุณเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ครั้งที่เท่าไร
 1 ครั้ง 2-3 ครั้ง 4-5 ครั้ง มากกว่า 5 ครั้ง
3. ลักษณะการเข้ามาท่องเที่ยวของคุณเป็นแบบใด
 บุคคล ครอบครัว/เครือญาติ กลุ่มเพื่อน
 กลุ่มสัมมนา กลุ่มทัวร์ อื่นๆ ระบุ.....
4. อะไรเป็นเหตุจูงใจให้คุณเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
5. สถานที่เที่ยวภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ท่านสนใจอะไรมากที่สุด
 พระพุทธไสยาสน์ หลวงพ่อทวด เจดีย์พระศรีรัตนมหาธาตุ
 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ศาลาตัดสิ้นความ สถานที่เช่าวัตถุมงคล
 รอยพระบาท พระอุโบสถ อื่นๆ ระบุ.....
6. คุณได้เช่าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หรือไม่
 6.1 อย่างไร
7. คุณคิดว่าสื่อมีอิทธิพลหรือไม่ ต่อการตัดสินใจเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
 และเช่าบูชาหลวงพ่อทวด
8. คุณมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เลือกเช่าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดอย่างไร อาทิ เช่น
 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 8.1 ชื่อรุ่น
 - 8.2 ผู้จัดสร้าง
 - 8.3 วัตถุประสงค์
 - 8.4 รูปลักษณ์ ความสวยงาม
 - 8.5 มวลสารศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นส่วนผสม
 - 8.6 เกจิอาจารย์ผู้ทำพิธีปลุกเสก
 - 8.7 สถานที่ทำพิธีปลุกเสก
 - 8.8 ความเชื่อในพุทธคุณ
 - 8.9 ราคาเช่าบูชา
 - 8.10 สถานที่ให้เช่าบูชา

9. คุณทราบหรือไม่ว่าภายใต้จากการเข้าวัดถุมนงคลวัดนำไปใช้เพื่ออะไร
10. กรณีที่คุณเข้าบูชาวัดถุมนงคลหลวงพ่อดาวไปบูชาแล้ว คุณเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับ
อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์จากวัดถุมนงคลหลวงพ่อดาวหรือไม่ อย่างไร
11. ในขณะที่คุณเข้ามายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) คุณใช้จ่ายเรื่องใดบ้าง
☐	เช่าพระ/วัดถุมนงคล	☐	ดอกไม้/ธูปเทียน	☐	ทำบุญ
☐	ซื้อสินค้าพื้นเมือง	☐	อาหาร/เครื่องดื่ม	☐	ยานพาหนะ
☐	อื่นๆ ระบุ.....				
12. ถ้ามีโอกาสคุณจะกลับมายังวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) อีกหรือไม่ อย่างไร
☐	มา	☐	ไม่มา
- เพราะ.....

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุด จ.

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
เรื่อง วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
(พ.ศ. 2506 – 2552)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Key Informants)

- ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
- ศาสนา
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
- เพศ หญิง ชาย
- ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวช./ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- อาชีพ
 รับราชการ เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับจ้าง อื่นๆ ระบุ
- ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบลชุมพล อำเภอเสด็จพระ จังหวัดสงขลา
- สถานภาพ
 โสด สมรส ไม่มีบุตร มีบุตร.....คน
- สถานภาพทางสังคม
 ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ผู้นำศาสนา เป็นลูกบ้าน อื่นๆ ระบุ.....
- บุคคลในครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก
 ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา
 หลาน เหลน อื่นๆ ระบุ.....
- ทราบหรือไม่ว่าบรรพบุรุษเคยอยู่ที่ใดหรืออพยพมาจากไหน ไม่ทราบ ทราบ อพยพมาจาก.....
- ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน
 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี
 21-25 ปี 26-30 ปี 31-35 ปี มากกว่า 36 ปี

ตอนที่ 2 แนวคำถามหลัก

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) / ชุมชน
 - 1.1 คุณมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) หรือไม่ อย่างไร
 - วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) สร้างเมื่อใด สร้างโดยใคร
 - ความสำคัญของวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) เป็นอย่างไร
 - 1.2 คุณมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) หรือไม่ ถ้ารู้ประวัติเป็นอย่างไร
 - 1.3 พื้นที่ส่วนกลางของชุมชนมีหรือไม่ ก็แห่ง อะไรบ้าง
 - 1.4 ภายในชุมชนมีกลุ่ม หรือองค์กรใดบ้าง เช่น คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล มีการรวมกลุ่มหรือไม่ ถ้ามีอะไรบ้าง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัดดงมดหลวงพ่อดูทเหยียบน้ำทะเลจืดวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ)
 - 2.1 คุณรู้จักวัดดงมดหลวงพ่อดูทเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2 คุณมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดดงมดหลวงพ่อดูทเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.3 คุณมีความเชื่อ ความศรัทธาเกี่ยวกับวัดดงมดหลวงพ่อดูทเหยียบน้ำทะเลจืดหรือไม่ อย่างไร
 - 2.4 วัดดงมดหลวงพ่อดูทเหยียบน้ำทะเลจืดในช่วง 47 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2506 – 2552) มีพัฒนาการอย่างไรบ้าง
 - 2.5 ในทัศนะของท่านเห็นกระแสตอบรับจากผู้เข้าบูชาวัดดงมดเป็นอย่างไร
 - 2.6 วัดดงมดที่ท่านเห็นที่กำลังสร้างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
3. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ
 - 3.1. สภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3.1.1 สภาพความเป็นอยู่
 - ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 สมัยพระครูศรีธรรมรัชเป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 สมัยพระครูบุญญาพิศาล ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร
 - 3.1.2 ภายในชุมชนมีบริหารจัดการพื้นที่ขายของหน้าวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพระโคะ) อย่างไร
 - มีหน่วยงานหรือองค์กรอะไรบ้างเข้ามาสนับสนุน
 - 3.1.3 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2506 – 2532 เป็นอย่างไร
 - 3.1.4 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2533 – 2542 เป็นอย่างไร
 - 3.1.5 วิถีชีวิตของคุณช่วง พ.ศ. 2543 – 2552 เป็นอย่างไร
 - ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้สูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

- ชาวบ้านในชุมชนมีรายจ่ายสูงหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552
- ชาวบ้านในชุมชนมีภาระหนี้สินสูงหรือไม่อย่างไร
 - ก. ช่วง พ.ศ. 2506 – 2532
 - ข. ช่วง พ.ศ. 2533 – 2542
 - ค. ช่วง พ.ศ. 2543 – 2552

3.1.6 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไร ต่อสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

3.2 สภาพทางสังคม

3.2.1 ปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม และประเพณีภายในชุมชน

ก. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ

- ชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) หรือไม่ ถ้ามีเป็นความสัมพันธ์ในด้านใด
- ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
- ผลของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง

ข. การจัดกิจกรรมทั่วไป

- กิจกรรมในชุมชนมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชนต่างๆ เกิดจากหน่วยงานใด
- ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมหรือไม่ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน หรือระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานนั้นๆกับชาวบ้านในชุมชนหรือไม่และเป็นไปในรูปแบบใด ชาวบ้านในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใด
- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประโยชน์ใดบ้างแก่วัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) และชุมชนโดยรอบรวมถึงชาวบ้านในชุมชน

ค. วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมีอะไรบ้าง การจัดกิจกรรมภายในชุมชน เกิดจากหน่วยงานใด และวัดราชประดิษฐสถาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทอย่างไร

- มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นหรือไม่ ช่วงระยะเวลาที่จัดเป็นช่วงเวลาใด การจัดกิจกรรมดังกล่าว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีหน้าที่อย่างไร
 - ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือไม่ ใครมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมดังกล่าวบ้าง
 - ในการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว ชาวบ้านได้ประโยชน์อะไรจากการจัดกิจกรรม
 - ชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนใหญ่เป็นอย่างไร
- 3.2.2 ทัศนคติของคุณ จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นชาวบ้านได้รับผลกระทบมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์.....

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข.**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย**

1. ผศ.ดร.พรพันธ์ เขมคุณาศัย สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. อาจารย์พรชัย นาคสีทอง สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. อาจารย์ชัยวุฒิ พิชะกุล นักวิชาการชำนาญการ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
4. คุณศิริพร สังข์หิรัญ นักโบราณคดีชำนาญการ สำนักศิลปากรที่ 13 สงขลา กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ภาคผนวก ค.

ตารางตัวอย่างรายการวัดถุมนงคหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลจืด
วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่จัดสร้างปี พ.ศ. 2506 – 2552

ตาราง ตัวอย่างรายการวัตถุมงคลหลวงพ่อดมเหยียบน้ำทะเลเจ็ด วัดราชประดิษฐฐาน
(วัดพะโคะ) พ.ศ. 2506 – 2552

ปีที่สร้าง	ชื่อรุ่น	วัตถุประสงค์	หมายเหตุ
พ.ศ. 2506	-	บูรณะศาลาการเปรียญ	-
-	รุ่น 1	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	ผลิตภัณฑ์ ปากกาลูกกลิ้ง เรโน สร้างถวาย
-	รวยหลวงปู่ทวด	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	ผลิตภัณฑ์ ปากกาลูกกลิ้ง เรโน สร้างถวาย
-	หลวงปู่ทวดรวย	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	ผลิตภัณฑ์ ปากกาลูกกลิ้ง เรโน สร้างถวาย
-	หล่อโบราณ	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	9 รวย	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	สุดยอดเมืองใต้	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	มหาวยเมืองใต้	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	รวยสุดเมืองใต้	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	รวย	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	รุ่นแรกหลวงปู่ทวด	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	ทุ่งเศรษฐีเดินจุดงค์	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย
-	ยอดพระรวย	แจกจ่ายแก่ผู้มีจิตศรัทธา	บริษัท B.K.L จำกัด จัดสร้างถวาย

ปีที่สร้าง	ชื่อรุ่น	วัตถุประสงค์	หมายเหตุ
-	เหยียบน้ำทะเลจืด	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด เนื้อทองแดง
-	หลวงปู่ทวดสาม กษัตริย์	เช่าบูชา	-
-	มวลสารวัดพะโคะ	เช่าบูชา	-
-	ยันต์ 5 ทิศ	เช่าบูชา	-
-	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด พิมพ์ชุดงค์ เนื้ออัล ปาก้า
-	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด เม็ดแดงโม
-	-	เช่าบูชา	หลวงปู่ทวดเม็ด แดงโมเหยียบน้ำทะเล จืด
พ.ศ. 2538	เตารีดใหญ่	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2538	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด พิมพ์ชุดงค์ เนื้อ ทองแดง
พ.ศ. 2540	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด พิมพ์ชุดงค์ เนื้อทอง ทิพย์
พ.ศ. 2540	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด ทรงไข่ปลาเนื้อทอง ทิพย์
พ.ศ. 2541	ชุดงค์จิ๋ว	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2541	-	เช่าบูชา	หลวงปู่ทวดพิมพ์ ชุดงค์เนื้อทองทิพย์

ปีที่สร้าง	ชื่อรุ่น	วัตถุประสงค์	หมายเหตุ
พ.ศ. 2542	เหรียญรูปไข่ชุบทอง	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2545		เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด ทรงไข่ปลา เนื้อ ทองแดง
พ.ศ. 2547	-	เช่าบูชา	เหรียญหลวงปู่ทวด เนื้อทองแดง
พ.ศ. 2548	พิทักษ์แดนใต้	แจกจ่ายให้แก่ทหารใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	เหรียญหลวงปู่ทวด
พ.ศ. 2548	สรุบน้ำหลวงปู่ทวดน้ำ เตารีด	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2548	สามิราโม	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2549	มหาบารมีทวีทรัพย์	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2550	เนื้อว่าน	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2550	เหรียญใบเสมา	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2550	ยกช่อฟ้า	บูรณะพระอุโบสถ	เนื้อว่าน
พ.ศ. 2550	ยกช่อฟ้า 1	บูรณะพระอุโบสถ	เหรียญหลวงปู่ทวดรุ่น ยกช่อฟ้า
พ.ศ. 2551	-	บริจาคให้พุทธมณฑล จ. สงขลา จำนวน 84,000องค์	-
พ.ศ. 2551	รุ่นสรุบน้ำปี 51	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2551	เหรียญชุดงค์	เช่าบูชา	-
พ.ศ. 2552	เสาร์ 5	สร้างอาคารโรงเรียนสมเด็จพระเจ้า พะโคะ ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา	-

ปีที่สร้าง	วัตถุประสงค์	ชื่อรุ่น	หมายเหตุ
พ.ศ. 2552	ใบเสมา	บุญณะ โบราณวัตถุภายในวัด พะโคะ	เหรียญใบเสมาเงิน

ภาคผนวก ง.

ทำเนียบเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ทำเนียบเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ลำดับที่	ชื่อ	ระยะเวลา
1	พระชินเสน	พ.ศ. 500
2	พระเนนไสยมุข	พ.ศ. 2091 – 2111
3	พระครูเทพราชเมาลีศรีปรมาจารย์	พ.ศ. 2112 – 2151
4	สมเด็จพระราชมนูสีรามคณาจารย์ (หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด)	พ.ศ. 2151 – 2156
5	พระมหาพุทธคัมภีร์	พ.ศ. 2156
6	พระครูปลัดหนู (พระอาจารย์หนู)	พ.ศ. 2438 – 2445
7	พระอธิการคง มงคลสโร (พระอาจารย์คง)	พ.ศ. 2445 – 2484
8	พระวิชัย วิชโย (รักษาการเจ้าอาวาส)	พ.ศ. 2484 – 2485
9	พระอธิการสง โขสโก (พระอาจารย์สงฆ์)	พ.ศ. 2486 – 2517
10	พระครูสินทรสิทธิการย์ (พระอาจารย์เขียว)	พ.ศ. 2517 – 2531
11	พระครูศรีธรรมธัช (พระอาจารย์มอญ)	พ.ศ. 2532 – 2542
12	พระครูจุมพลพรพิณิต (รักษาการเจ้าอาวาส)	พ.ศ. 2542 – 2543
13	พระราชวิราภรณ์ (รักษาการเจ้าอาวาส)	พ.ศ. 2543 – 2544
14	พระครูสมุห์วิชาญชัย กตปัญญา (รักษาการเจ้าอาวาส)	พ.ศ. 2544 – 2545
15	พระครูปัญญาพิศาล (วิชาญชัย แก้วประดิษฐ์)	พ.ศ. 2545 – ปัจจุบัน

ที่มา: แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์หน้ากุฏิเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

ภาคผนวก จ.

รายการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ
ในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ระหว่างวันที่ 4 – 5 กันยายน 2555
ณ อาคารสัมมนา 1 – 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) กับชุมชนโดยรอบ*
Interaction Between Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) And Surrounding Communities

นพรัตน์ ไชยชนะ (Nobparat Chaichana)** ศรีสุพร ปิยรัตนวงศ์ (Srisuporn Piyaratanawong)***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) กับชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม มีพื้นที่ศึกษา คือ วัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) และชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) คือ หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สติงพระ จ.สงขลา

ผลการวิจัยพบว่า วัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) เป็นวัดที่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ประวัติของวัดเกี่ยวข้องกับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด โดยเฉพาะคนในลุ่มทะเลสาบสงขลา ซึ่งชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) มีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของงคนในชุมชน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ความเชื่อความศรัทธาสามารถยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้วัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

Abstract

This research aimed to study the history and interaction between Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) and surrounding communities at the present time. The method used in this research was qualitative research and historical research by collecting data from document and field data. The study area was Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) and surrounding communities, moo 5 and moo 6, TambonChompol, AmphorSatingpra, ChangwatSongkhla.

The research result found that there was no visible evidence of the temple's construction. The history of temple was related to Luang Pho Thuat Yiap Nam Tha-le Chuet, the most revered monk in the south. There was a good relationship between people in Songkhla Lake Basin and the communities around Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) from the past until present time. The relationship based on culture, tradition, and ritual which are from Buddhist doctrine. Therefore, people in communities depend on the temple which seems like a big house for everyone. Although the living conditions in society will change, belief and faith that people express to Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) in living their lives will not change

คำสำคัญ: ปฏิสัมพันธ์ วัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ)

Keywords: Interaction between Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho)

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "วัดราชประดิษฐาน (วัดตะโกะ) กับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยรอบ (พ.ศ.2506 - พ.ศ.2552)"

** นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สาขาพัฒนมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ Chinmanee@hotmail.com

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ Srisuporn.c@psu.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

บทนำ

วัดเป็นสถาบันทางสังคม (Social institutions) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งวัฒนธรรมเป็นส่วนที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่นๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม (เอมอร์ เจอรัมส 2548,38) ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนไทยผูกพันกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอารยธรรมของสังคมและชุมชนไทย (ทะนงชัย บูรณพิศทธิ์ 2545,1) สำหรับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่ต้นนิมิตฐานว่าเข้ามาพร้อมกับการเดินทางติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวอินเดีย นับตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ดังกาตุกะและคามพรลึงค์มาจนกระทั่งปัจจุบัน อิทธิพลความคิดความเชื่อของศาสนาพุทธในภาคใต้มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย ที่มีการผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ และได้กลายเป็นรากฐานในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้ ดังปรากฏสิ่งทีแสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ มีการสร้างวัดเป็นจำนวนมาก (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2546,37) วัดที่สำคัญและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนในภาคใต้ นับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะวัดราชประดิษฐาน จังหวัดสงขลาหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “วัดพะโกะ” ที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ และเป็นสถานที่จำพรรษาของสมเด็จพระเจ้าพะโกะหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” อันเป็นที่เคารพสักการะของผู้คนทั้งในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง อีกทั้งยังมีความสำคัญในแง่การปกครอง นั่นคือ เป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์บริเวณฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา

วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโกะ) เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยตั้งอยู่บนเขาพะโกะหรือเขาพิพิธสิงห์ หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอศรีทิงพระ จังหวัดสงขลา ปรากฏจากหลักฐานในพงศาวดารเมืองพัทลุงระบุว่า พระยารัษฎนครินทร์เจ้าเมืองพัทลุงซึ่งตั้งอยู่ที่ทะเลทิงพระเป็นผู้สร้างวัดพะโกะ เมื่อ พ.ศ. 2057 ครบกับรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา (ชัยวุฒิ พิชะกุล 2543,284) วัดแห่งนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาใช้เป็นสถานที่ทำพิธีคัมภีร์น้ำพระพิพัฒน์ศักดิ์ของเมืองพัทลุง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ซึ่งเป็นศิลปะสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยอยุธยาแบบอย่างศิลปะลังกา เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่าพระโคตมะ อันเป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพาน อยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวา หลังพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปค้ำพระวรกายเบื้องซ้าย และในศาลาการเปรียญมีจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ.2518 - 2519) เกี่ยวกับปริศนาธรรมตามแนวความคิดของสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525,43) ปัจจุบันวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโกะ) มีหลักฐานทางโบราณคดีทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุกรมศิลปากรเห็นความสำคัญของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโกะ) จึงได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในปี พ.ศ.2528 (กรมศิลปากร 2553,52)

วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโกะ) มีความสำคัญเกี่ยวโยงกับประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชปฐมกษัตริย์หรือหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งเป็นพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงมีประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความเคารพกราบไหว้บูชาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโกะ) แต่เมื่อพูดถึงหลวงพ่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดแล้วผู้คนที่ส่วนใหญ่จะนึกถึงหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ณ วัดราษฎร์บูรณะหรือวัดช้างไห้ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ซึ่งเป็นที่เล่าขานถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และบุญบารมีของท่านไปทั่วตลอดดินแดนคาบสมุทรมลายูและชายฝั่งภาคพื้นภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง จนเกิดตำนานหลายกระแส ในแต่ละกระแสส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับดินแดนภาคใต้ของไทยและบริเวณรัฐคอนเทเนอของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2497 (ชัชวาลย์ พิชะกุล 2553,1) วัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างไห้) ได้จัดสร้างศุภยอดพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย ต่อมาในปลาย พ.ศ.2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และด้วยวัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างไห้) ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่ จ.ปัตตานี ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ได้เดินทางมาตั้งการบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ทั้งนี้วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นรุ่นแรก จากนั้นมา ได้จัดสร้างพระเครื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นที่มีการจัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดรุ่นปัจจุบัน

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ประกอบด้วยหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน และหมู่ที่ 6 บ้านพะโคะ เป็นชุมชนที่ปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ที่มีอายุสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันเห็นได้จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน คือ โบราณสถานเขาภูเขาซึ่งอยู่ห่างจากวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ไปทางทิศใต้ 500 เมตร ถ้านี้เชื่อว่าเป็นที่วิปัสสนาของหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ส่วนทางทิศตะวันออกของถ้ำ มี “พระพัง” ขนาดใหญ่ที่พบในคาบสมุทรตังพระมีน้ำขังตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมคู่กับวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) (ธราพงศ์ ศรีสุชาติ 2526,82) โดยเหตุที่วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด จึงทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่น ต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามา วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ สักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ทำให้ประชาชนในพื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นร้านค้าสำหรับจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมือง ก่อเกิดอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่โดยรอบและตำบลใกล้เคียงตลอดมา (สนธยา พลศรี 2546,3) นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ยังมีปฏิสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) โดยมีการประกอบกิจกรรมระหว่างกันมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้แก่ ประเพณีการตรึงรูปหล่อหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดในเดือนเมษายนของทุกปี ขณะเดียวกันวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงานสร้างอาชีพ โดยจ้างชาวบ้านในชุมชนทำความสะอาดของใช้วัดหรือการทำมาหากินของน้ำวัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาราม

¹ หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง กระจัง เป็นต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

(วัดพะ โทะ) กับชุมชน โคยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบันซึ่งแสดงถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างวัดกับชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) กับชุมชน โคยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่วิจัยครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 6 บ้านพะ โทะ ตำบลชุมพล อำเภอศกิง พระ จังหวัดสงขลา เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่โคยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) และเป็นพื้นที่ที่ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีว่ามี การตั้งชุมชนเริ่มตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน เช่น ถ้ำกูหา พังพระ เป็นต้น ทำให้มองเห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสถานที่เหล่านี้ต่อมา ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ประกอบพิธีกรรมร่วมกับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) กับชุมชน โคยรอบและการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) และชุมชน โคยรอบ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดยการใช้ข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) จากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) และชุมชน โคยรอบ และการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสารโดยใช้แนวคำถามแบบเจาะลึก (In-dept Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) จำนวน 3 รูป ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน 10 คน นอกจากนี้ยังมีการสังเกตการณ์ (Observation) โดยผู้วิจัยสังเกตการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน โคยรอบ รวมถึงเข้าร่วมประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล โดยมีการตรวจสอบข้อมูลทุกชั้นก่อน จนได้ข้อสรุปและเขียนรายงานการศึกษานี้ที่สรุป

ผลการวิจัย

วัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) เป็นวัดเก่าแก่มีประวัติความเป็นมาชยาวนาน วัดแห่งนี้มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประวัติวัดมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของชุมชนศกิงพระซึ่งเคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่า วัดราชประดิษฐาน (วัดพะ โทะ) มีบทบาทและอิทธิพลต่อชุมชนมาอย่างค่อนเนื่องและนับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับบ้านมา โดยตลอด เพราะทั้งสองสถาบัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

ต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันเกือบทุกด้าน ในอดีตวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) เป็นศูนย์กลางสำคัญทั้งด้าน พระพุทธศาสนา โดยเป็นที่ตั้งของคณะสังฆาชาลี หัวเมืองพิทลุง ปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่เขตอำเภอหัวไทร จังหวัด นครศรีธรรมราชจรดเขตหัวเขาแดง ตำบลเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ด้านการเมืองการปกครอง ได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้เจ้าคณะวัดพระโกะ ได้รับสิทธิพิเศษมีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลข้าพระ คนทาส และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมน้ำพิพัฒน์สัตยาของเมืองพิทลุง (สุริวงค์ พงศ์ไพบุณย์ 2525:45) เป็นสถานที่ สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้าน และเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยคามภูมิรัฐสมัยนั้น เป็นที่พักคนเดินทาง เป็น ศโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หากความรู้เพิ่มเติม เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพ ต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัว และความ ทุกข์ต่างๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ที่กรมศิลปกรรมแขนงต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพิศุ สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะ ได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่จัด หรืออิมไปใช้เมื่อคนมีงาน เป็น ศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกดูบ้านมาประชุม หรือให้บริการด้านพิธีกรรมอัน เป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิต

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาและประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศให้เทียบทันกับอารยธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง สามทศวรรษหลังนี้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายๆ ด้าน การพัฒนาประเทศได้เน้นตามแบบอย่าง ตะวันตก ทำให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในขณะที่เดียวกันบทบาทความสำคัญของวัดก็ เริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์ที่เคยเป็นมาอันถูกแทนที่โดยสถาบัน อื่นๆ จนเกือบหมดสิ้น เช่น บทบาทด้านการศึกษาถูกแทนที่โดยโรงเรียนและสถาบันการศึกษา บทบาทการ รักษาพยาบาลถูกแทนที่โดยสถานอนามัยและโรงพยาบาล การใกล้เคียงข้อพิพาทและตัดสินความคดีต่างๆ ตก เป็นหน้าที่ของศาลปกครอง การอนุรักษ์ศิลปกรรมแขนงต่างๆ ตกไปเป็นหน้าที่และบทบาทของกรมศิลปากร เป็น ดัน อย่างไรก็ตามถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม สภาพชุมชนรอบจะ ขยายหรือเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด มิใครเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปก็รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและ เชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุค สมัยคนกาลเวลา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) ได้ปรับบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการ เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบ ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) กับชุมชนโดยรอบ (วัดให้ชุมชน)

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) เป็นสถาบันทางสังคม (Social Institutions) ที่คนในชุมชนโดยรอบใช้ประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้เกิดความสามัคคี ตลอดจนเป็นที่รวมแห่งความเชื่อและความเคารพนับ ถืออันสูงสุดของคนในชุมชน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดยวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) มี บทบาทกับชุมชนโดยรอบมีการส่งเสริมและจัดกิจกรรม ดังนี้

1.1 การศึกษา

วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) คือ สถาบันทางศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการ จัดเกล้าทางสังคม (Socialization) เห็นได้ว่า วัดเป็นสถานที่ที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นแหล่งอบรมทางจิตใจ แหล่งการศึกษาหาความรู้ แหล่งอบรมถูกหลามาเป็นเวลายาวนาน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) จึงเป็นตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่จัด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

สภาทางสังคม ดังนั้นวัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) ได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสนับสนุนชุมชน โดยรอบ ดังนี้

- อบรมจริยธรรมแก่เยาวชน วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) จัดโครงการอบรมจริยธรรมเพื่อเผยแผ่ ศาสนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่สนใจในหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่บริเวณรอบวัด และใกล้เคียง ได้นำนักเรียนมาร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่วัด รวมถึงทางวัดได้รับกิจนิมนต์จากโรงเรียน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยได้ส่งพระภิกษุที่มีความรู้และได้รับการอบรมแล้ว ไปสอนธรรมศึกษาในช่วง โมงพระพุทธรูปศาสนา ทำให้นักเรียนมีความรู้ในหลักสูตรคำสอนของพระพุทธศาสนา

- อบรมสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ทางวัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) จัดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนธันวาคม ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ในหลักสูตรคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่สามเณรที่บรรพชาในภาคฤดูร้อน นับเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน และอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความรู้ไปปฏิบัติในสังคมได้อย่างมีความสุข

- ส่งเสริมทุนการศึกษา วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) ได้จัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อาชีวศึกษา โดยนำดอกผลจากการจัดตั้งมูลนิธิ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มาจัดเป็นทุนการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับเยาวชนให้ได้รับการศึกษาน่าเรียนต่อไป

- สร้างและพัฒนาสถานศึกษา วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) ได้ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาสถานศึกษา โดยการบริจาคที่ดินเพื่อก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บริจาคเงินตำหรับซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) เป็นแหล่งอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักสูตรทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาทำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการจัดกลางทางสังคมเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมมีการปรับตัว โดยถือว่าการรู้จักคน (อัตตัญญา) เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งของคนดี และถ้าชุมชนและสังคมประกอบด้วยคนที่รู้จักตนเอง ก็ย่อมจะช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้

1.2 สาธารณสงเคราะห์

วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) ได้นำรายได้ส่วนหนึ่งจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเช่าบูชาพระเครื่องหลวงพ่อกวดเหยียบน้ำเตหะเจ็ด มาพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน และช่วยเหลือสังคมให้มีความเจริญและต้องการให้ประชาชนกินดี อยู่ดี มีความสุข ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านสาธารณสงเคราะห์ต่อชุมชน โดยรอบมีดังนี้

- การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภค วัดราชประดิษฐ (วัดพระโกะ) ได้ให้การช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัด สร้างประปาหมู่บ้าน การบริการภายในวัดเมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ การให้บริการยานพาหนะช่วยเหลือชาวบ้านในยามฉุกเฉินได้ยาก บริจาคข้าวของเครื่องใช้แก่ผู้ประสบอุทกภัย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

- การสงเคราะห์ทั่วไป วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ให้การสงเคราะห์กับชุมชน โดยรอบ ในรูปแบบต่างๆ สืบต่อกันมา โดยตลอด เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคม โดยการบริจาคเครื่องใช้อุปโภคบริโภคต่างๆ สรร้างที่ประชุมหมู่บ้าน การให้บริการและเป็นที่พักของประชาชน จึงชาวบ้านสามารถยึดอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดไม่ว่าจะเป็น ถ้วย ชาม ถิ่นที่ หรือยานพาหนะของวัด นอกจากนี้ยังมีกรบริจาคอุปกรณ์การกีฬาให้กับ โรงเรียนข้างเคียง เป็นการช่วยเหลือสังคมมา โดยตลอด ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทสำคัญในด้านสาธิตสงเคราะห์

1.3 การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสุโขทัย ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวคือ รูปบุษบาหลวง พ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด วัดอุมจล พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ บ่อน้ำจึกจิ๋ว รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชุมชนและก่อให้เกิดอาชีพให้กับชุมชน ตลอดจนร้านค้า และมัลลเทศก์น้อย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้นด้วย

1.4 ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ขอชุมชน ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เดิมประกอบอาชีพทำนาและขึ้นตาล ต่อมาเมื่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น โดยเฉพาะหลัง พ.ศ. 2547 จึงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จนทางวัดได้จัดระเบียบร้านค้า คือ การสร้างร้านค้าแบบอาคารให้กับชาวบ้านและคิดค่าเช่าวันละ 5 บาท สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่วางจำหน่ายได้แก่ ศาล โคนค น้ำตาลแว่น เป็นต้น นอกจากการขายสินค้าบริเวณนี้ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แล้ว ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังได้ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การคัดเลือกชาวบ้านที่มีความชำนาญช่วยงานกับทางวัด ได้แก่ แม่ครัว พนักงานทำความสะอาด ซึ่งปัจจุบัน ทางวัดให้ค่าจ้างวันละ 180 บาท แสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีบทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้

ภาพที่ 1 พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ วัดพะโคะ

ภาพที่ 2 พระภิกษุจากวัดพะโคะ สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ

นับว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นสถาบันศาสนา เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคม (Social Institutions) จึงเป็นสื่อในการควบคุมทางสังคม เพราะพระภิกษุศาสนาเน้นศีลธรรม ความประพฤติ และการตั้งเนื้อเนื้อแก่บุคคลอื่น เป็นสถาบันสวัสดิการสังคม ทั้งเป็นที่ศึกษา สาธิตสงเคราะห์ที่ ทำให้อาศัยวัดเป็นสถาบัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

ที่หักอาศัย และยังทำหน้าที่ควบคุมจิตใจของคนในชุมชน ถือได้ว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) เป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาบันทางสังคม (Social Institutions) มีหน้าที่มากมาย เพื่อทำให้สังคมและชุมชนสามารถคงสภาพอยู่ได้

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) กับชุมชน โดยรอบ (ชุมชนไให้วัด)

ผู้คนในชุมชน โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) มีความสัมพันธ์กับวัดมาอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะมีวัฒนธรรม (Culture) เป็นมรดกของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้ามาควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) ระบบความเชื่อ ศิลปกรรม ถิ่นนิยม และวิทยาการต่างๆ ซึ่งบทบาทของชุมชน โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) ได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังและปฏิบัติสืบต่อมา มีดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

วิถีชีวิตของชุมชนและสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึคนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเข้ากันสามารถเข้าใจและเข้าใจซึ่งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรรกร ปรับปรุง แก้ไข และอนุรักษ์ (เอมอร เขียวมาศ 2548,44) ทั้งส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม ให้คนในชุมชนร่วมกันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญขอปร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ โดยวัฒนธรรมเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม ผู้วิจัยพบว่าในประเด็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนี้ สำหรับชุมชน โดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) มีดังต่อไปนี้

- การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ชาวบ้านในชุมชนได้อนุรักษ์ศิลปวัตถุโบราณสถาน โดยร่วมแรงร่วมใจในการบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัด ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม ส่งผลให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) เป็นแหล่งศิลปกรรมไทยที่ทรงคุณค่าเชิงทางประวัติศาสตร์ ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลมาเที่ยวชม โบราณสถานส่วนต่างๆ ของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) มีรายได้จากการทำบุญของประชาชน

ศิลปกรรมและวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองขององงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประเทศ คนในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลังต่อไป การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดังกล่าวสอนให้คนรุ่นหลังสามารถปฏิบัติและรักษามรดกของชุมชนสืบไป

2.2 การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม

วัดเป็นสถานที่ประกอบประเพณีและพิธีกรรม ทำบุญต่างๆ มาตลอด ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้นชาวบ้านจะร่วมกันถ่ายทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกสังคม โดยสัญลักษณ์ คือ การใช้ภาษา เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด อาจะแสดงออกในรูปแบบคำพูด เขียน การตักหรือจารึก ไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม และสมาชิกในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถือวิธีการประพฤติปฏิบัติมา (อมรา พงศาพิชญ์ 2533,20) สำหรับประเพณีและพิธีกรรมที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะ โทะ) ได้จัดขึ้น ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

- ประเพณีสงกรานต์แห่ขบวนพ้อทวดเหยียนน้ำทะเลจัด จัดเป็นประจำทุกปีเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน – 30 เมษายน โดยจะจัดปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน โดยทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ได้ยัญเชิญรูปหล่อขบวนพ้อทวดเหยียนน้ำทะเลจัดออกมาประดิษฐาน ณ มณฑปกลางแจ้ง เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาในขบวนพ้อทวดได้ร่วมตบถ้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ตนและครอบครัว

- งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี การทอดผ้าป่าสามัคคีเกิดขึ้นประจำทุกปี เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2496 โดยทางวัด ได้กำหนดให้ตรงกับวันพฤหัสบดีข้างแรมของเดือนยี่ซึ่งตรงกับวันพฤหัสบดีของเดือนมกราคม ในงานจะมีหรรษามากมายหลายประเภทมาแสดงให้ความบันเทิง ซึ่งในงานจะมีญาติโยมจากทุกสารทิศที่มีความศรัทธาต่อขบวนพ้อทวดเหยียนน้ำทะเลจัดมาร่วมงาน

- งานเทศกาลทอดกฐิน งานทอดกฐินของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี หลังจากออกพรรษาเสร็จสิ้นลง คือ อยู่ในช่วงวันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี ในงานทอดกฐินมีการสมโภชในเวลากลางคืน และทอดกฐินในเวลากลางวัน มีคนร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก มีการรำกลองยาว มีกิจกรรมมากมายทั้งการละเล่น และกิจกรรมอื่นๆ คนที่เข้าร่วมในเทศกาลทอดกฐินส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนเป็นหลัก รายได้จากทอดกฐินทางวัดจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดต่อไป

- สาทรเดือนสิบ (ชิงเปรต) เป็นงานประเพณีที่สำคัญของคนภาคใต้ ที่เชื่อว่าบรรพบุรุษอันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมานในเวจ จึงต้องอาศัยผลบุญที่ถูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้แก่ละปีมาซึ่งชีพ ดังนั้นในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรตจึงถูกปล่อยตัวกลับมายัง โลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้อง และจะกลับไปนรกในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ในโอกาสนี้เองลูกหลานและผู้ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี

- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากประเพณีสำคัญของท่านอื่นแล้ว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนจะประกอบพิธีกรรม โดยมีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็ร่วมพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติกลายเป็นประเพณีประจำปี

จากประเพณีและพิธีกรรมที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ได้จัดขึ้น ซึ่งเป็นองค์กรพิธีการ (usages) ที่วัดและชุมชนโดยรอบร่วมกันปฏิบัติสืบต่อมา ทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันในชุมชน (Foster the unity) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน โดยรอบ ที่สืบทอดมาให้เห็นในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนรากฐานแห่งจารีตประเพณีที่คนในชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ยังคงสืบปฏิบัติให้กับคนรุ่นหลังปฏิบัติกันต่อมา

โดยสรุปวัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) เป็นสถาบันทางสังคม (Social Institutions) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ เป็นแหล่งโบราณสถานที่มีทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และ โบราณคดี วัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ทยเป็นวัดที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวสุมน้ำทะเลสถานสงขลา ทั้งชาวไทยทั่วไปและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐาน (วัดทะเล โขะ) ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน และการจัดกลาทางสังคม (Socialization) เห็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

ได้จากหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนที่มีจิตศรัทธาร่วมกันพัฒนาวัด ซึ่งมี โบราณสถานและ โบราณวัตถุที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ มีการจัดเป็นแหล่งความรู้อุทยานการศึกษาแต่คงมีทัศนภายในวัดให้เป็นแห่งท่องเที่ยว และศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นที่พักของชุมชนในด้านต่างๆ จนเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง วัดกับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) จากวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนยึดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามา ด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเย็น ใช้ไม่สบาย หรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปถัมภ์ต่างๆ คนพึ่งพา วัด วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้คงได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) แม้ว่าการเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรอบจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้ที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำปีของวัด หรือวันสงกรานต์ทอหวดเหยียบน้ำทะเลจืด วันทอดผ้าป่าสามัคคี ไม่เคยขาดหายและมีแค่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือ มีที่มา จากคำเจ้าอาวาสจังหวัดและต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ

ภาพที่ 3 บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

ภาพที่ 4 ชาวบ้านทำบุญกับครวันสงกรานต์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา “ปฏิสัมพันธ์วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับชุมชน โดยรอบ” ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับชุมชน โดยรอบ (วัดให้ชุมชน)

ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) กับชุมชน โดยรอบ (วัดให้ชุมชน) พบว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีบทบาทต่อชุมชน โดยรอบ ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ส่งเสริมการเผยแพร่ศาสนธรรม จัดอบรมจริยธรรมแก่เยาวชน อบรมสามเณรภาคฤดูร้อน มีการเทศนาธรรมตามโอกาสต่างๆ สนับสนุนส่งเสริมให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ สนับสนุนงบประมาณ โดยการบริจาคเงินเพื่อสร้าง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

และชื่ออุปกรณ์ทางการศึกษาให้กับ โรงเรียนใกล้เคียงวัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญถือ วันทายนต์ (2525) พบว่า ทั้งศาสนาและสังคมต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิท และต่างเกื้อกูลต่อกันและกัน ตั้งแต่เด็กดำบรรพมาจนทุกวันนี้ สังคมจะเรียบร้อยก็เพราะมีหลักศาสนาคอยกำกับ พุทธศาสนาจึงเข้าข่ายเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นระบบความเชื่อที่ทุกคนในโลกจะต้องมีรูปใดรูปหนึ่ง แต่พุทธศาสนาก็เป็นสถาบันสังคมเฉพาะสังคมหรือกลุ่มคนที่นับถือพระพุทธศาสนา

1.2 ด้านสาธารณะสงเคราะห์ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) ให้ความสำคัญช่วยเหลือสังคมและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณรอบวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) สร้างประปาหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น การบริการภายในวัดเมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามคกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับการศึกษาของกิริติ ศรีวิเชียร (2536) ที่กล่าวว่า วัดเป็นสถาบันที่สำคัญ เป็นที่พำนักอาศัย สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา จนพุทธศาสนา กลายเป็นศาสนาประจำชาติ และเป็นรากฐานวัฒนธรรมไทยแทบทุกด้านมาจนทุกวันนี้

1.3 การท่องเที่ยว วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมลายูและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปบุษยามหาสมุทรเหนือหน้าทะเล จิต วัดดุมงคล พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์วิโร รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการท่องเที่ยวนี้ทำให้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยรอบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทะนงชัย บุรณพิสุทธิ์ (2545) และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาพิรพงษ์ พัทธกาฬ (2549) พบว่า วัดเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติโดยเฉพาะความเป็นพิพิธภัณฑ์ทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม เพราะวัดมีลักษณะการก่อสร้างที่เป็นไปอย่างกลมกลืน สร้างภาวะเศรษฐกิจให้กับชุมชนเมื่อมีการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชนโดยรอบ

1.4 ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชน วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) ได้คัดเลือกชาวบ้านที่มีความซื่อสัตย์ มาช่วยงานเป็นแม่บ้านและทำความสะอาด วัดทางวัดมีค่าตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ และผลจากการที่มียกนักท่องเที่ยวนี้ทำให้ชาวบ้านได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เนตรนทีศ นาควัชระ และคณะ (2525) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วันดี ยงชูชัย (2529) พบว่า วัดในสังคมไทยในอดีตมีบทบาททั้งด้านศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา บทบาทของวัดไทยมีผลต่อความเป็นอยู่ของชนในสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) (ชุมชนให้วัด)

ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) กับชุมชนโดยรอบ (ชุมชนให้วัด) พบว่า วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) มีบทบาทต่อชุมชน โดยรอบ ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) มีศาสนวัตถุที่สวยงามซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางศาสนาแต่อดีต ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโกะ) ได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือและสนับสนุน ส่งเสริมในการช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยการสร้างและบูรณะศาสนสถาน และศาสนวัตถุภายในวัด ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

การศึกษาของวิจิตร กุลวิงษ์ (2545) ที่กล่าวว่า วัดมีศาสนสถานที่สร้างแบบศิลปกรรมไทยมีความสวยงามทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและยังเป็นศิลปกรรมไทย แต่ศิลปะเหล่านี้มีมนุษย์ผู้ใดเป็นผู้สร้างและสังคมต้องร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อให้ศาสนสถานอยู่คู่กับสังคมต่อไป

2.2 การอนุรักษ์พิธีกรรมประเพณี ชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ร่วมมือในการจัดและช่วยกิจกรรมทางวัดมาโดยตลอด เช่น ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่อดวงเหียบน้ำทะเลจืด ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลมาร่วมงานประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดขึ้นซึ่งได้รับความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ทำให้วัดมีรายได้จากการบริจาคเพื่อนำไปบูรณปฏิสังขรณ์วัดและช่วยเหลือสังคมต่อไป อีกทั้งชาวบ้านโดยรอบได้มีรายได้จากการนำสินค้าพื้นเมืองที่มีในชุมชนมาขายบริเวณที่ทางวัดจัดให้ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อดวงเหียบน้ำทะเลจืด ซึ่งเป็นที่ศรัทธาของบุคคลทั่วไปหลั่งไหลมาร่วมงานที่จัดขึ้น จากความเลื่อมใสศรัทธาคือหลวงพ่อดวงเหียบทำให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เพื่อประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของสุธรรม ธีรภัทรธำรง (2537) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับสังคมแล้วเราจะพบความจริงได้ว่า ศาสนาเกิดขึ้นเพราะความต้องการของสังคมนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากเนื่องจากสังคมประสบปัญหาทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ ศาสนาจึงเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการช่วยแก้ไขและจัดปัญหาดังกล่าว และสอดคล้องกับการศึกษาของพระยาอนุมานราชธน (2510) กล่าวถึง วิถีชีวิตของคนไทยระหว่างบ้านกับวัดว่า เมื่อมีการสร้างหมู่บ้านและจะต้องมีการสร้างวัดเพื่อประกอบพิธีกรรมทำบุญ ตุนทาน วัดจึงมีบทบาทสำคัญในชีวิตของสังคมชาวไทย และวัดก็เป็นที่พักหาชาวบ้าน เด็กผู้ชายเมื่อเติบโตจนรู้ความแล้ว พ่อแม่ให้โอกาสบวชเรียนในพระศาสนา เพื่อศึกษาพระธรรมวินัย บวชเป็นสามเณรและเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้วก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุเพื่อสืบต่อพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดที่เก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุ เป็นสถานที่ทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และ โบราณคดี วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เคยมีบทบาททางด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชนโดยรอบ จนปัจจุบันนี้วัดประดิษฐ์ฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีบทบาทด้านต่างๆกับชุมชนโดยรอบ เช่น การเผยแพร่ศาสนธรรม การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสุข สงเคราะห์ การอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ทุกคนยึดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่พึ่งพาทาง วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

ปัจจุบัน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นกรอบให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน รูปแบบดังกล่าวนี้มีการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถเป็นรูปแบบให้กับวัดและชุมชนอื่นๆ ทั้งหน่วยงานหรือองค์กรการปกครองที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

ในส่วนประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเมืองภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร (2553) *การบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคใต้* พิมพ์ครั้งที่ 1 สงขลา.
- กิริติ ศรีวิเชียร (2536) *การพัฒนาวัดของกรมศาสนา* กองแผนงาน กรมศาสนา.
- จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) "ศึกษามณฑลและผลกระทบจากบทบาทของวัดพะโทะ (วัดราชประดิษฐนาถ) อำเภอเสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิยะกุล (2543) *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองท่ากรุงเก่าอยุธยาบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร* พิมพ์ครั้งที่ 1 สงขลา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิยะกุล (2546) *รายงานการวิจัยพัฒนาการของพุทธศาสนาริเวณอุ้มทะเลสาบสงขลาระหว่าง พ.ศ.2442 – พ.ศ.2542* กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ชัยวุฒิ พิยะกุล (2553) *ไทยศึกษา:กรณีศึกษาในประเทศไทยในรัฐยุคอาณานิคมของประเทศไทย* สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทะนงชัย บูรณพิศุทธิ (2545) "บทบาทวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนชนบทศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ (2526) *โบราณคดีตามสมุทรสาครจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* พิมพ์ครั้งที่ 1 สงขลา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เนตรนภิส นาควิริยะ และคณะ (2525) *วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325 – 2525)* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระยาอนุมานราชธน (2510) *วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังวิทยา.
- พระมหาพิระพงษ์ พชัฎกาฬ (2549) "ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในการจัดการการเทศน์มหาชาติของล้านนา" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญถือ วันทาชนธ์ (2525) *ครอบครัวและวงศัวงศ์* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิจิตร กุศลวิวัฒน์ (2545) "บทบาทของวัดต่อชุมชน-กรณีศึกษาวัดอ่ากลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.
- วันดี ชงชูช (2529) "การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดกับมัสยิด : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหิดล.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

4 กันยายน 2555

สนชชา พลศรี (2546) รายงานการวิจัยการศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏสงขลากับชุมชนในการพัฒนา
คุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลชุมพล อำเภอทิวังพระ จังหวัดสงขลา กรุงเทพมหานคร กองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว).

สุธรรม ชีรภัทรธำรง (2537) “การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและกิจกรรมของวัดและ พระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม
การสถานภาพของเด็กวัดในสังคมไทย” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุชิงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2525) วัดทะเล กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครพิมพ์.

เดมอร พิยมมาศ (2549) สังคมวิทยา ทฤษฎีสังคมศึกษา คณะศิลปศาสตร์ สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อนรา พงศาพิชญ์ (2533) วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) : ในบริบทของ
กระแสสังคมปัจจุบัน
ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2555

**บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) : ใน
บริบทกระแสสังคมปัจจุบัน**

**The Role and the Importance of Surrounding Communities
around Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) : in the Current
Social Context at the present time**

นพรัตน์ ไชยชนะ

Nobparat Chaichana

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Graduate Student in Degree of Master of Arts in Human and Social Development, Prince
of Songkla University E-mail Chimmanee@hotmail.com

ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์

Srisuporn Piyaratanawong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Assistant Professor, Ph.D, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

E-mail Srisu.pon.c@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามพื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันจากการสำรวจทางโบราณคดีพบเมืองและแหล่งชุมชนโบราณที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เช่น ชุมชนโบราณริมคลองปะโอ ชุมชนโบราณสทิงพระ ชุมชนโบราณสีหยัง และชุมชนโบราณเขาควหา ชุมชนโบราณเหล่านี้มีประวัติสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่พึ่งพิงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาสามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ผู้คนในชุมชนอยู่ได้ถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: บทบาท ความสำคัญ ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

Abstract

This research aimed to study the background, role, and importance of surrounding communities around Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) in the current social context. The method used in this research was qualitative research and historical research by collecting data from document and field data. The study area was Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) and surrounding communities, Moo 5 and Moo 6, Chumpon, Satingpra, Songkhla.

The research results found that the communities around Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) is the primary community of history period which has aged from past to present. The archaeological survey found that the city and important ancient community are related to Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) such as the ancient community along Pa-O canal, the Sating Prah ancient community, Si Yang ancient community, and Khao Ha ancient community. The history of these ancient communities are related to Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho). The relationship as mentioned above is based on the root of culture, tradition, rite, and religious doctrine. Consequently, most of people in community depend on Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) which seems like a big house of people in community. Although the living conditions in society will change, belief and faith in Buddhism can be the way of living for people in community up to the present time.

Keywords : Role Importance Community around Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho)

บทนำ

นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชุมชนไทยผูกพันกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาเป็นเวลานาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอารยธรรมของสังคมและชุมชนไทย (ทงชัย บูรณพิสุทธิ, 2545, 1) สำหรับวัดเป็นสถาบันทางสังคม (Social Institution) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ กฎหมาย ประเพณี และความสามารถที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม (เอมอร เจียรมาศ, 2548, 38) นับแต่อดีตถึงปัจจุบันวิถีชีวิตคนไทยระหว่างบ้านกับวัดมีความสัมพันธ์มาโดยตลอด วัดพึ่งพาชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีวัดในการจรรโลงหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เมื่อมีการสร้างหมู่บ้านต้องมีการสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญสุนทาน วัดจึงมีบทบาทสำคัญในชีวิตของสังคมชาวไทย และวัดก็เป็นที่พักพิงชาวบ้านในชุมชนสำหรับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่สันนิษฐานว่าเข้ามาพร้อมกับการเดินทางติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวอินเดีย

นับตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ลังกาสู่และตามพรลิงค์มาจนกระทั่งปัจจุบัน อิทธิพลความคิดความเชื่อของศาสนาพุทธในภาคใต้มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย ที่มีการผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ กลายเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้ (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2546, 37)

วิถีชีวิตของประชาชนในดินแดนกลุ่มทะเลสาบสงขลาประกอบด้วยพื้นที่ จังหวัดพัทลุง สงขลา และบางส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นดินแดนที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาเป็นเวลายาวนาน มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศาสนา เศรษฐกิจ สังคมและศิลปวัฒนธรรมมาแต่อดีต จากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบในดินแดนแถบนี้ ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่รับอิทธิพลจากอินเดีย และจีน เมื่อพุทธศาสนาได้เผยแพร่นดินแดนบริเวณนี้ ทำให้ศาสนาทั้งสองมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของประชาชนในดินแดนแห่งนี้ โดยเฉพาะชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) เป็นชุมชนที่ปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน ดังปรากฏจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี คือชุมชนโบราณปะโอ เป็นชุมชนที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาในคาบสมุทรสทิงพระ ชุมชนโบราณสทิงพระ เป็นชุมชนที่มีความเจริญในดินแดนกลุ่มทะเลสาบสงขลา ก่อนศูนย์กลางการปกครองจะขึ้นอยู่กับวัดพะโคะ ชุมชนโบราณสีหยัง เป็นชุมชนโบราณที่กรมศิลปากรขุดค้นพบสถาปัตยกรรมซึ่งบ่งบอกถึงความ เป็นชุมชนโบราณในดินแดนแห่งนี้ และชุมชนโบราณสถานเขาคูหา มีถ้ำที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ และเชื่อว่าถ้ำนี้เป็นที่วิปัสสนาของหลวงพ่อดวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ส่วนทางทิศตะวันออกของถ้ำ มี “ตระพัง” ขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมคู่กับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) (ธราพงศ์ ศรีสุชาติ, 2526, 82) เหตุที่วัดราช-ประดิษฐาน(วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อดวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ทำให้หนักท้องเที่ยวในท้องถื่นต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ สักการะบูชาหลวงพ่อดวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ทำให้ประชาชนใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นร้านค้าสำหรับจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมืองก่อให้เกิดอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนโดยรอบและตำบลใกล้เคียงตลอดมา (สนธยา พลศรี, 2546, 3) นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ยังมีปฏิสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) โดยประกอบกิจกรรมร่วมกันมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้แก่ ประเพณีการสงฆ์รูปหล่อหลวงพ่อดวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดในเดือนเมษายนของทุกปี ขณะเดียวกันวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชนและชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มาโดยตลอดส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพาวัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน

วัดราชประดิษฐาน(วัดพะโคะ)เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากหลักฐานในพงศาวดารเมืองพัทลุงระบุว่า พระยาธรรมรังษิ์เจ้าเมืองพัทลุงซึ่งตั้งอยู่ที่พะโคะเป็นผู้สร้างวัดพะโคะ เมื่อ พ.ศ. 2057 ตรงกับรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2543, 284) วัดนี้ในสมัยอยุธยาเคยใช้เป็นสถานที่ทำพิธี

หมายเหตุ สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถื่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พัง ตระพัง เป็นต้น

น้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมือง-พัทลุง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ซึ่งมีรูปแบบสถาปัตยกรรมทางใต้สมัยอยุธยาแบบอย่างศิลปะลังกา เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่าพระโคตมะอันเป็นพระพุทธรูปปางปรินิพพาน อยู่ในอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวา หลังพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดยาวไปตามพระวรกายเบื้องซ้ายและในศาลาการเปรียญมีจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ.2518 - 2519) เกี่ยวกับปริศนาธรรมตามแนวความคิดของสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์, 2525, 43) ปัจจุบันวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในปี พ.ศ.2528 (กรมศิลปากร, 2553, 52) วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) มีความสำคัญเกี่ยวกับประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด พระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความเคารพกราบไหว้บูชาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) แต่เมื่อพูดถึงหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดแล้วผู้คนส่วนใหญ่นึกถึงหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ณ วัดราษฎร์บูรณะหรือวัดช้างไห้ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ซึ่งเป็นที่เล่าขานถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และบุญบารมีของท่านขยายสู่ภาคพื้นภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง จนเกิดตำนานหลายกระแส ในแต่ละกระแสส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับดินแดนภาคใต้ของไทยและบริเวณรัฐตอนเหนือของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย จนกระทั่งเมื่อ พ.ศ. 2497 (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2553, 1) วัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างไห้) ได้จัดสร้างสุดยอดพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย ต่อมาในปลาย พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และด้วยวัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างไห้) ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่ จ.ปัตตานี ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อทวด-เหยียบน้ำทะเลจืดได้เดินทางมาสักการะบูชาหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ณ วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ทั้งนี้วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นรุ่นแรก จากนั้นมาได้จัดสร้างพระเครื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 อันเป็นปีปัจจุบันที่มีการจัดสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบันซึ่งแสดงถึงการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในท้องถิ่นที่ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา และการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ 1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) จากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) 2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสาร โดยใช้แนวคำถามแบบเจาะลึก (In-dept Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับวัดโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 5 คน และพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จำนวน 2 รูป กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน 6 คน นอกจากนี้ยังมีการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างชุมชนโดยรอบวัดทั้งเข้าร่วมประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างชุมชนกับวัดโดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลทุกชั้นตอน จนได้ข้อสรุปและเขียนรายงานการศึกษาในที่สุด

ผลการศึกษา

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นชุมชนโบราณปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นโดยกรมศิลปากร ประกอบด้วย ชุมชนโบราณปะโอ ชุมชนโบราณสทิงพระ ชุมชนโบราณสีหยัง โดยเฉพาะชุมชนโบราณเขาคูหา หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน เป็นชุมชนโบราณปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 - 14 สืบเนื่องถึงปัจจุบันประวัติชุมชนมีความสัมพันธ์กับประวัติวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และประวัติหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด จากแผนที่กลุ่มป่า วัดพะโคะหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า แผนที่ภาพวัดลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ขึ้นกับวัดพะโคะหรือตำราภาพแผนที่เมืองนครศรีธรรมราช แผนที่กลุ่มป่าวัดพะโคะฉบับนี้เขียนขึ้นในสมัยอยุธยา ตรงกับสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ (สกรรจ์ จันทรรัตน์, และสงบ สงเมือง, 2534, 22) เป็นแผนที่ภาพกลุ่มป่าวัดพะโคะในคาบสมุทรสทิงพระครอบคลุมเขตอำเภอเขาพังไกร (อำเภอหัวไทร) จังหวัดนครศรีธรรมราช จรดเขตตำบลหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัด-สงขลา ในแผนที่กลุ่มป่าวัดพะโคะ มีเมือง 2 เมือง วัดทั้งหมด 63 วัด บ้านเรือนหมู่บ้าน 70 แห่ง ทรายัง 11 แห่ง คลอง 23 แห่ง รวมสถานที่ปรากฏในแผนที่ทั้งหมด 250 แห่งที่อยู่ในเขตการปกครองของวัดพะโคะ (ชาญณรงค์ เทียงธรรม, 2544, 29) โดยพระมหากษัตริย์เป็นผู้ถวายเพื่อเป็นพระราชกุศลแก่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

¹ จะะจงให้หรือมอบให้ โดยทั่วไปหมายถึง การยกที่ดินหรือสิ่งอื่น เช่น อาคารซึ่งเจ้าของอุทิศผลประโยชน์ให้แก่วัดหรือศาสนา

สำหรับวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ได้รับสิทธิพิเศษมีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลข้าพระ คน ทาน เป็นสถานที่ประกอบพิธีตักน้ำทิพย์มนัสยาของเมืองพัทลุง (สุฉิวังค์ พงศ์ไพบูลย์, 2525, 45) เป็น สถานที่สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้าน และเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรัฐสมัยนั้น เป็น ที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หากความรู้เพิ่มเติม เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ ให้กับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ ปรีกษาแก้ไขปัญหาชีวิต ครอบครัว และความทุกข์ต่างๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ร่วมกัน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่อง ผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิต

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวอยู่ ตลอดเวลาประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศให้ทันกับอารยธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง สามทศวรรษหลังนี้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายๆ ด้าน การพัฒนาประเทศได้เน้น ตามแบบอย่างตะวันตก ทำให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ขณะเดียวกัน บทบาทความสำคัญของวัดก็เริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากบทบาทเด่นๆ ของวัดและพระสงฆ์ ที่เคยเป็นมานั้นถูกแทนที่โดยสถาบันอื่นๆ เกือบหมดสิ้น เช่น บทบาทด้านการศึกษาถูกแทนที่โดย โรงเรียนและสถาบันการศึกษา บทบาทการรักษายาบาลถูกแทนที่โดยสถานอนามัยและโรงพยาบาล การใกล้เคียงข้อพิพาทและตัดสินคดีความเป็นหน้าที่ของศาลปกครอง การอนุรักษ์ศิลปกรรมแขนง ต่างๆ ตกไปเป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน จะเปลี่ยนแปลงไป สภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด มีใครเข้ามาอยู่อาศัยหรือ จากไปก็รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง ชาวบ้านรอบวัดราช ประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) มีปฏิสัมพันธ์และแสดงออก คือ การช่วยเหลือพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสนิทสนมกลมเกลียวกันดี คนในชุมชนโดยรอบวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ส่วนใหญ่รู้จัก กันหมด โดยเฉพาะคนเก่าแก่ที่อยู่อาศัยมานานจะมีความสนิทสนมกันมากกว่าคนรุ่นใหม่ เช่น การนั่ง สนทนาในร้านกาแฟช่วงเช้าและตอนกลางวัน เป็นธรรมเนียมของคนในพื้นที่โดยเฉพาะเวลามี กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่วัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ชาวบ้านในชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วย กิจกรรมของวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ในยามที่มีกิจกรรมทางศาสนาหรือเทศกาลต่างๆ จะ มาร่วมแรงร่วมใจกัน ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ อนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยการช่วยกันดูแลบูรณะศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ภายในวัด จากงบประมาณที่ได้รับจากกรมศิลปากรและงบประมาณของวัด ตลอดถึงร่วมกันอนุรักษ์ และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังเห็นและเกิด ภาวภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ถือได้ว่าชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาราม (วัดพะโคะ) มีความสัมพันธ์กับวัดมาอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะมีวัฒนธรรม (Culture) เป็น มรดกของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้ามาควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของ มนุษย์ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) ระบบความเชื่อ ศิลปกรรม ค่านิยม และวิทยาการต่างๆ

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หนึ่งในชุมชนโบราณในกลุ่มทะเลสาบสงขลาบริเวณแห่งนี้มีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่พึ่งพาทางใจของคนในชุมชน ชุมชนและวัดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดนับตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งปัจจุบัน เห็นได้จากบทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ที่ช่วยเหลือและเกื้อกูลกันระหว่างกันมาตลอด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพาวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน ดังที่ พระครูบุญญาพิศาล (ชัย แก้ว-ประดิษฐ์) เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กล่าวว่า

“...วัดอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีชุมชน ในขณะที่เดียวกันชุมชนอยู่ไม่ได้หากไม่มีวัด บริเวณไหนมีชุมชนตรงนั้นต้องมีการสร้างวัด วัดมีบทบาทหลายอย่างต่อชุมชน ทั้งการศึกษา สาธารณะสงเคราะห์ เผยแพร่ศาสนา ในขณะที่ชุมชนก็มีบทบาทกับวัดไม่ว่าจะเป็นการช่วยกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมประเพณีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา...”

(พระครูบุญญาพิศาล (ชัย แก้วประดิษฐ์), 2555, เมษายน 2)

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวัดและชุมชนได้เป็นอย่างดี บทบาทเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ขณะเดียวกันวัดต้องพึ่งพาชุมชนในการดูแลศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมส่วนชุมชนเองต้องพึ่งพาวัด ในการขัดเกลาทางสังคม เป็นต้น สำหรับบทบาทของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในปัจจุบันได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังและปฏิบัติสืบต่อมาดังนี้

1. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเกิดจากจุดศูนย์กลางจุดใดจุดหนึ่งแล้วพัฒนาตนเองขึ้นเข้ารูปแบบดีแล้วจึงแพร่กระจายไปรอบตัวเป็นรัศมีจากวงแคบๆ เป็นวงกว้างออกไปยังสังคมเพื่อนบ้านโดยรอบ (Boas, 1940) และไม่ได้หมายถึงการแพร่กระจายของวัฒนธรรมแบบล่องลอยโดยทั่วไปของมันเองหากแต่มีปัจจัยอื่นๆ มาประกอบได้แก่ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยระยะทาง ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคม ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม สิ่งสำคัญในการเผยแพร่กระจายที่ขาดเสียมิได้ คือ สื่อในการถ่ายทอด การเผยแพร่กระจายสื่อดังกล่าวได้แก่ ภาษา อาจเป็นภาษาพูด ภาษาเขียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของผู้ถ่ายทอด และผู้รับการถ่ายทอดของวัฒนธรรมแต่ละประเภท โดยเฉพาะการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของไทย มักผ่านทางคำสอนของศาสนาเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทยเริ่มจากวัดในการถ่ายทอดหรือเรียกอีกอย่างว่า การรับเอาวัฒนธรรมไปถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นต่อไปซึ่งมีนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาให้แนวคิดที่ว่า วัดเป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมและศาสตร์ต่างๆ (พระธรรมปิฎก, 2539, 46) จาก การถ่ายทอดและการสืบทอดวัฒนธรรม วัดและพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบของศาสนาพุทธจึงยึดแนวทางการถ่ายทอดและสืบทอดวัฒนธรรมมาเป็นแหล่งที่ต้องปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน ผู้คนในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความสัมพันธ์กับวัดมาอย่างใกล้ชิดนับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะมีวัฒนธรรม (Culture) เป็นมรดกของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้ามาควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) ระบบ

ความเชื่อ ศิลปกรรม ค่านิยม และวิทยาการต่างๆ ซึ่งบทบาทของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังและปฏิบัติสืบต่อมา

วิถีชีวิตของชุมชนและสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทยคือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สะสม เลือกรสร ปรับปรุง แก้ไข และอนุรักษ์ (เอมอร เจียรมาศ, 2548, 44) ทั้งส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม ให้คนในชุมชนร่วมกันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ โดยวัฒนธรรมเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม ผลวิจัยพบว่าชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 การดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยการดูแลอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยชาวบ้านในชุมชนอนุรักษ์ศิลปวัตถุโบราณสถานโดยร่วมแรงร่วมใจในการบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัด ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม ส่งผลให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) เป็นแหล่งรวมศิลปกรรมไทยที่ทรงคุณค่ายิ่งทางประวัติศาสตร์ ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลมาเที่ยวชมโบราณสถานส่วนต่างๆ ของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ทำให้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีรายได้จากการทำบุญของประชาชนทั้งก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชน ซึ่งเดิมชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ประกอบอาชีพทำนาและขึ้นต้นตาลโดนดั่งค้ำกล่าว

“...คนที่นี่ เขาทำนากันหมด...อาชีพที่ทำมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอีกอาชีพ คือ การขึ้นต้นตาล...นี่คือความเป็นอยู่ของคนที่นี่แต่วัดพระโคะก็ทำให้เรามีอาชีพเสริม...การเอาของมาวางขายทำให้เรามีรายได้เพิ่ม ของที่เอามาขายก็ไม่ใช่อะไร ก็เป็นของที่ทำได้ในชุมชนนี้ทั้งนั้น...”

(เชื่อม คงธรรม, 2555, ตุลาคม 1)

ต่อมาเมื่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น โดยเฉพาะปลายปี พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ซึ่งทางวัดได้จัดระเบียบร้านค้า คือ การสร้างร้านค้าแบบถาวรให้กับชาวบ้านและคิดค่าเช่าวันละ 5 บาท สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่วางจำหน่าย ได้แก่ ตาลโดนด น้ำตาลแว่น เป็นต้น นอกจากการขายสินค้าบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) แล้ว ทางวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ยังได้ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การคัดเลือกชาวบ้านที่มีความขยันมาช่วยงานกับทางวัด ได้แก่ แม่ครัว พนักงานทำความสะอาด ซึ่งปัจจุบัน ทางวัดให้ค่าจ้างวันละ 180 บาท

ภาพที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวเอเชีย
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่นำมาวางขาย
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

สำหรับศิลปกรรมแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองขององคกร ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประเทศ คนในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลังต่อไป การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดังกล่าวสอนให้คนรุ่นหลังสามารถปฏิบัติและรักษามรดกของชุมชนสืบไป

2.การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม

วัดเป็นสถานที่ประกอบประเพณีและพิธีกรรม ทำบุญต่างๆ มาตลอด ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้น ชาวบ้านจะร่วมกันถ่ายทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกของสังคมโดยสัญลักษณ์ คือ การใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด อาจจะแสดงออกในรูปแบบคำพูด เขียน การสลักหรือจารึกไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมและสมาชิกในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถือวิธีการประเพณีปฏิบัติมา (อมรา พงศาพิชญ์, 2533, 20) สำหรับประเพณีและพิธีกรรมที่วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดขึ้นร่วมกับชุมชนโดยรอบมาโดยตลอด ดังนี้

2.1 ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่อดวยน้ำทะเลเจ็ด จัดเป็นประจำทุกปีเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน - 30 เมษายน โดยจัดปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน โดยทางวัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้อัญเชิญรูปหล่อ-หลวงพ่อดวยน้ำทะเลเจ็ดออกมาประดิษฐาน ณ มณฑปกลางแจ้ง เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาในหลวงพ่อดวยน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ตนและครอบครัว ดังคำกล่าว

“...ฉันเดินทางมาจากนครศรีธรรมราชคะ...ฉันมาทุกปี...นี่มาติดต่อกันปีที่ 4 แล้วนะ ในช่วงที่เขาจัดสงฆ์น้ำ เพราะว่าฉันศรัทธาในหลวงพ่อดวย...เวลาฉันไปไหนหรืออยากทำอะไรให้สำเร็จ...ฉันมักจะนึกถึงหลวงพ่อดวย และหลวงพ่อดวยก็ดลบันดาลให้ทุกอย่าง...”

(โสระญา ราชนาวี, 2555, เมษายน 13)

“...หนูนับถือศาสนาอิสลามนะ...ที่มาวันนี้ก็อยากมาดูคะ...เพราะเพื่อนที่เป็นชาวพุทธเล่าให้ฟังตลอดตอนเรียนที่ ม.ทักษิณ วันนี้ได้มาเห็น คนเยอะจริงๆ ค่ะ...”

(อำมิกา สมุห์เสมีโต, 2555, เมษายน 30)

ภาพที่ 3 ประชาชนสรงน้ำหลวงพ่อดวง
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

ภาพที่ 4 บวงสรวงหลวงพ่อดวง
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

2.2 งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี งานทอดผ้าป่าสามัคคีเกิดขึ้นประจำปี เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2496 โดยทางวัดได้กำหนดให้ตรงกับวันพฤหัสบดีแรก ข้างแรมของเดือนยี่ซึ่งตรงกับวันพฤหัสบดีแรกของเดือนมกราคม ในงานจะมีพรสมมากมายหลายประเภทมาแสดงให้ความบันเทิง ซึ่งในงานมีญาติโยมจากทุกสารทิศที่มีความศรัทธาต่อหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดมาร่วมงานดังกล่าว

“...หลวงพ่อดวงมีบารมีมากเป็นศูนย์กลางของความศรัทธา คือ ชาวไทยและชาวต่างประเทศ เกิดประเพณีในการสมโภชหลวงพ่อดวง การสมโภชนี้สมโภชทุกวันพฤหัสบดี เมื่อมีงานทอดผ้าป่าประจำปีขึ้นที่วัด งานสมโภชทุกวันพฤหัสบดีก็ได้เลิกจัดโดยงานสมโภชจะจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2496 เมื่อมีงานทอดผ้าป่าประจำปีคนจะมาเยอะขึ้น จากปีเริ่มต้น 2496 คนจะมาสัก 200 - 300 คน พอปีต่อมาก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งทุกวันนี้มีเป็นพัน เป็นหมื่น ...”

(เชื้อม คงธรรม,2555, ตุลาคม 1)

ภาพที่ 5 ชาวบ้านเตรียมงานก่อนวันงาน
ที่มา : (องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล, 2555)

ภาพที่ 6 ชาวบ้านร่วมงานทอดผ้าป่า
ที่มา : (องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล, 2555)

2.3 งานเทศกาลทอดกฐินงานทอดกฐินของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปี หลังจากออกพรรษาเสร็จสิ้นลง อยู่ในช่วงวันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี ในงานทอดกฐินมีการสมโภชในเวลากลางวัน และทอดกฐินในเวลากลางวัน มีคนร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก มีการรำกลองยาว มีกิจกรรมมากมายทั้งการละเล่น และกิจกรรมอื่นๆ คนที่เข้าร่วมในเทศกาลทอดกฐินส่วนใหญ่เป็นคน

ในชุมชนเป็นหลัก รายได้-จากการทอดกฐินทางวัดจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ของวัดต่อไป ดังคำกล่าว

“...ลูกเคยมาบิ๊ วันทอดกฐิน เขาจัดใหญ่ คนในหมู่บ้าน รอบๆ มาช่วยกัน ถือว่าเป็นงานใหญ่ของวัดอีกวันหนึ่งนะ ป้าเห็นความสามัคคีกันของคนที่มาร่วมงาน เพราะว่าเขาคิดว่า เขาได้บุญ ได้ช่วยเท่าที่ช่วยได้...”

(อิน อินพิรุณ, 2555, เมษายน 13)

2.4 สารทเดือนสิบ(ชิงเปรต) เป็นงานประเพณีที่สำคัญของคนภาคใต้ เชื่อว่าบรรพบุรุษได้แก่ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมานในเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้แก่ละปีมายังชีพ ดังนั้นในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรตจึงถูกปล่อยตัวกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้อง และจะกลับไปนรกในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ในโอกาสนี้เองลูกหลานและผู้มีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ล่วงลับ

“...เดือนสิบทุกคนต้องมาร่วมงานนะ เพราะว่าประเพณีเรา งานนี้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูแก่บรรพบุรุษเลยนะ ถามว่าวัดพะโคะมีบทบาทต่องานแบบนี้มีมัย มีมาก เพราะว่า เราต้องไปทำบุญที่วัด และก็ได้พบปะกับเพื่อนๆ ที่มาจากใกล้และไกล...”

(คิน นาดำ, 2555, ตุลาคม 1)

2.5 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากประเพณีสำคัญของท้องถิ่นแล้ว วัดราชประดิษฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนจะประกอบพิธีกรรม โดยมีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็มาร่วมพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติกลายเป็นประเพณีประจำปี

ภาพที่ 7 ประชาชนร่วมเวียนเทียนรอบเจดีย์ทอง
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

ภาพที่ 8 ประชาชนร่วมทำบุญวันเข้าพรรษา
ที่มา : (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2555)

จากประเพณีและพิธีกรรมที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้จัดขึ้น ซึ่งเป็นองค์การพิธีการ (usages) ที่วัดและชุมชนโดยรอบร่วมกันปฏิบัติสืบมา ทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันในชุมชน (Foster the unity) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบ ที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนรากฐานแห่งจารีตประเพณีที่คนในชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังคงสืบปฏิบัติให้กับคนรุ่นหลังปฏิบัติต่อมา วัดเป็นสถานที่ประกอบประเพณีและพิธีกรรม ทำบุญต่างๆ มาตลอด ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้นชาวบ้านจะร่วมกันถ่ายทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกสังคมโดยสัญลักษณ์ คือ การใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด อาจจะแสดงออกในรูปแบบคำพูด เขียน การสลักหรือจารึกไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม และสมาชิกในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถือวิธีการประเพณีปฏิบัติ ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ยังคงให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมตามประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาทิ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาแม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็ร่วมพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติกลายเป็นประเพณีประจำปี ระยะเวลาเป้าหมายเดิมของประเพณีและพิธีกรรมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการหรือความจำเป็นของวัด ซึ่งส่วนใหญ่หันไปให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมประเพณีและพิธีกรรมเพื่อหาทุนมาพัฒนาวัดและเพื่อบูรณะและสร้างถาวรวัตถุภายในวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ โรงครัว เป็นต้น

โดยสรุปชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีความสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งวัดถือเป็นสถาบันทางสังคม (Social Institution) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่พึ่งพาของคนในชุมชน ลุ่มทะเลสาบสงขลา เป็นศูนย์กลางจิตใจ ทั้งชาวไทยทั่วไปและชาวต่างประเทศ ชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาโดยตลอด ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากชุมชนมีวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ผู้คนยึดวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบายหรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ ยามต้องการที่ปรึกษา ยามต้องการอุปถัมภ์ต่างๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อขายกันด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยเงิน สิ่งนี้ต้องได้มาด้วยใจเท่านั้น วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) แม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนสภาพไปเช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่เข้ามาในวัดแห่งนี้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำปีของวัด ไม่เคยขาดหายและมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือ มีมาจากต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่ความเชื่อความศรัทธาสามารถยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ผู้คนในชุมชนอยู่ได้ถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) มีศาสนวัตถุที่สวยงามซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาในดินแดนลุ่มทะเลสาบสงขลามานแต่อดีต ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือและสนับสนุน ทั้งเรื่องปัจจัยและเรื่องแรงงานในการส่งเสริมและการดูแลอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยการสร้างและบูรณะศาสนสถาน ศาสนวัตถุภายในวัด ทั้งส่งเสริมความรู้ในด้านศิลปกรรมภายในอุโบสถให้กับเยาวชนในพื้นที่ ก่อให้เกิดความรู้สึกรักและห่วงใยในศิลปะของตนในท้องถิ่น ทั้งช่วยกันรักษาให้โบราณสถานต่างๆ ภายในวัดให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และการศึกษาของวิจิตร กุลวิจิตร (2545) ที่กล่าวว่า วัดมีศาสนสถานที่ยังคงศิลปกรรมไทยมีความสวยงามทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและยังเป็นศิลปกรรมไทย แต่ศิลปะเหล่านี้มีมนุษย์ผู้เลื่อมใสเป็นผู้สร้างและสังคมต้องร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อให้ศาสนสถานอยู่คู่กับสังคมต่อไปอีกทั้งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ส่งเสริม สนับสนุน ให้เยาวชนในชุมชนรักและห่วงใยศาสนสถานในชุมชน ทั้งให้ความรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีระหว่างวัด บ้านและชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญลือ วันทายนต์ (2525) ที่กล่าวว่า ทั้งศาสนาและสังคมต่างมีความสัมพันธ์กัน อย่างสนิท และต่างเกื้อกูลต่อกันและกัน ตั้งแต่ตีค้ำบรรพมาจนทุกวันนี้ สังคมจะเปรียบย้อมก็เพราะมีหลักศาสนาคอยกำกับ พุทธศาสนาจึงเข้าช่วยเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นระบบความเชื่อที่ทุกคนในโลกจะต้องนับถือ

2. การอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ร่วมมือในการจัดกิจกรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นกับวัดมาโดยตลอด เช่น ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ทำให้พุทธศาสนิกชนที่ทุกสารทิศหลั่งไหลมาร่วมงานประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) จัดขึ้นซึ่งได้รับความร่วมมือกับชุมชนมาโดยตลอด วัดมีรายได้จากการบริจาคปัจจัยเพื่อนำไปบูรณะปฏิสังขรณ์ โบราณสถานและโบราณวัตถุภายในวัดทั้งช่วยเหลือสังคมต่อไป อีกทั้งชาวบ้านโดยรอบมีรายได้จากการนำสินค้าพื้นเมืองในชุมชนมาขายบริเวณที่หน้าวัดทั้งวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ้อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เป็นที่ศรัทธาของบุคคลทั่วไปหลั่งไหลมาร่วมงานที่จัดขึ้น จากความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลวงพ้อทวดทำให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เพื่อประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไปสอดคล้องกับการศึกษาของสุธรรม ธีรภัทรธำรง (2537) กล่าวไว้ว่า เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับสังคมแล้วเราจะพบความจริงได้ว่า ศาสนาเกิดขึ้นเพราะความต้องการของสังคมนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมประสบปัญหาทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ ศาสนาจึงเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการช่วยแก้ไขและขจัดปัญหาดังกล่าว และสอดคล้องกับการศึกษาของพระยาอนุมาตราชน (2510) กล่าวถึง วิถีชีวิตของคนไทยระหว่างบ้านกับวัดว่า เมื่อมีการสร้างหมู่บ้านและจะต้องมีการสร้างวัดเพื่อประกอบพิธีกรรมทำบุญ สุนทาน วัดจึงมีบทบาทสำคัญในชีวิตของสังคมชาวไทย และวัดก็เป็นที่พักพิงชาวบ้าน เด็กผู้ชายเมื่อเติบโตจนรู้ความแล้ว พ่อแม่ให้

โอกาสบวชเรียนในพระศาสนา เพื่อศึกษาพระธรรมวินัย บวชเป็นสามเณรและเมื่ออายุครบ 20 ปี บริบูรณ์แล้วก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนานอกจากนี้วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) และชุมชนโดยรอบได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือและสนับสนุน ส่งเสริมอนุรักษ์การแสดง ประเพณีของคนในชุมชน โดยการสืบทอดให้กับเยาวชนรุ่นต่อรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ เนตร นภิศ นาควิระ และคณะ (2525) และการศึกษาของวันดี ยงชูยศ (2529) ที่กล่าวว่า วัดเป็นสถานที่ ที่มีศิลปกรรมไทยทั้งมีการจัดงานประเพณีที่สามารถให้เยาวชนมาแสดงศิลปวัฒนธรรมของคนใน ชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและความเป็นไทย

สรุปได้ว่าชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์มีอายุ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน จากการสำรวจทางโบราณคดีพบเมืองและ แหล่งชุมชนโบราณที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เช่น ชุมชนโบราณริมคลอง ปะโอ ชุมชนโบราณหนองหอย ชุมชนโบราณสี่หีบพระ ชุมชนโบราณสี่หีบ และชุมชนโบราณเขาคุหา ชุมชนโบราณเหล่านี้มีประวัติสัมพันธ์กับวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา มี รากฐานจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดพึ่งพาชุมชน ในการดูแลวัด ชุมชนเองพึ่งพาวัดในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งวัดและชุมชนต่าง พึ่งพาอาศัยกันและกัน วัดอยู่ไม่ได้หากไม่มีชุมชนขณะเดียวกันชุมชนอยู่ไม่ได้หากไม่มีวัด ดังนั้นวัด เปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนไป แต่ความเชื่อความศรัทธาการยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ผู้คนในชุมชน อยู่ได้ถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนามนุษย์และสังคมองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญ ของชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และวัด หน่วยงานและองค์กรปกครองที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับบริบทภายในชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนรอบวัดใน พื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง บทบาทและความสำคัญระหว่างชุมชนเมืองกับวัดภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2553). การบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่บ่งชี้การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้.สงขลา: ศิลปากรที่ 13 , สำนัก.
- ดิน นาด้า. (2555, ตุลาคม1). สัมภาษณ์.
- จิตรนาด ปานแก้ว. (2549). ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน) อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2543). ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองพัทลุงเก่าเขาชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง.สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2546). รายงานการวิจัยพัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาระหว่าง พ.ศ. 2442 – พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2553). โทศึกษา: กรณีคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศไทยมาเลเซีย. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชาญณรงค์ เทียงธรรม. (2544). ศึกษาแผนที่ภาพกัลปาวัดพะโคะ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เชื้อม คงธรรม. (2555, ตุลาคม 1). สัมภาษณ์.
- ทองชัย บูรณพิสุทธิ์. (2545). บทบาทวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. (2526). โบราณคดีคาบสมุทรสทิงพระ. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เนตรนภิศ นาควิระ และคณะ. (2525). *วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325 – 2525)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญลือ วันทายนต์. (2525). *ครอบครัวและวงศ์วาน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูปัญญาพิศาล (ชัย แก้วประดิษฐ์). (2555, เมษายน 2). สัมภาษณ์.
- พระธรรมปิฎก. (2539). สถานการณ์พระพุทธรูปแกะสลักเสลา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- วันดี ยงชูศ. (2529). การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดกับมัสยิด: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร กุลวิงษ์. (2545). บทบาทของวัดต่อชุมชน : กรณีศึกษาวัดถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเลย.
- สกรรจ จันทรรัตน์,และสงบ ส่งเมือง. (2534). การเริ่มต้นและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์โบราณคดีเมืองสงขลาเก่า.กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์พาณิชย์.

- สนธยา พลศรี. (2546). รายงานการวิจัยการศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏสงขลา กับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- สุธรรม ชีรภัทรอารง. (2537). การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและกิจกรรมของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมการสถานภาพของเด็กวัดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). “ความสำคัญของวัดพะโคะในอดีต” ในวัดพะโคะ. (หน้า 44 – 54). กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- โสระญา ราชนาวี. (2555, เมษายน 13). สัมภาษณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลชุมชน. (2555). ตายร่อยหลวงปู่ทวด (ออนไลน์). เข้าถึงจาก : <http://www.chumpon.go.th/index.php?option=photo>. (2 มิถุนายน 2555).
- อนุমানราชอน, พระยา. (2510). วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย .กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คลังวิทยา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2533). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อามีน่า สมุทเสนีโต. (2555, เมษายน 30). สัมภาษณ์.
- อิน อินพิรุณ. (2555, เมษายน 13). สัมภาษณ์.
- เอมอร เจียรมาศ. (2548). สังคมวิทยาสงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Boas, Franz. (1940). Race Language and Culture. New York : Free Press.

บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพระโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบ
ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556

บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบ*

นพรัตน์ ไชยชนะ** ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม มีพื้นที่ศึกษา คือ วัดราชประดิษฐฐานและชุมชนรอบวัดราชประดิษฐฐาน คือ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ต.ชุมพล อ.เสด็จพระ จ.สงขลา

ผลการวิจัยพบว่า วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ประดิษฐานอยู่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่อดวงเหี้ยมน้ำทะเลเจ็ด ในอดีตวัดราชประดิษฐฐาน มีบทบาทสำคัญทั้งด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางของชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดราชประดิษฐฐาน จึงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนไป แต่วัดราชประดิษฐฐานสามารถปรับบทบาทเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชน การศึกษา เผยแพร่ ศาสนธรรม ส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรม ทำให้วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นของประชาชนอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : บทบาท ความสำคัญ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)

* ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

The Role and the Importance of Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) for Surrounding Communities¹

Nobparat Chaichana² Srisuporn Piyaratanawong³

Abstract

This research aimed to study the history and the role and the importance of Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho) for surrounding communities at the present time. The method used in this research was a qualitative research and historical research by collecting were derived from document and field data. The study area was Wat Ratchaphaditsatana and surrounding communities, moo 5 and moo 6, Chompol, Satingpra, Songkhla.

The result found that there was no concrete evidence of the temple's construction. The history of temple was related to Luang Pho Thuat Yiap Nam Tha-le Chuet, the most revered monk in the south. In the past, Wat Ratchaphaditsatana has an important role in religion including government. Also, the temple was the center of Songkhla Lake Basin in the east coast. Therefore, people in communities depend on the temple which seems like a big house for everyone. Although the living conditions in society will change, Wat Ratchaphaditsatana can modify the role as the model for community development and education, propagate religion, and support tradition and rite. As a result, belief and faith that people express to Wat Ratchaphaditsatana does not change.

Keywords : Role Importance Wat Ratchaphaditsatana (Wat Pha Kho)

¹Part of thesis for the degree of Master of Business Human and Social Development Curriculum, Prince of Songkla University

²Graduate Student's, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

³Assistant Professor, Ph.D, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

บทนำ

วัดเป็นสถาบันทางสังคม (Social institutions) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งวัฒนธรรมเป็นส่วนที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ กฎหมาย ประเพณี และความสามารรถที่มนุษย์ได้มา ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม (เอเมอร์ เจอราลด์, 2548) ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชุมชนไทยผูกพันกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสัญลักษณ์แห่งความมื่ออารยธรรมของสังคมและชุมชนไทย (ทะนงชัย บูรณพิศุทธิ, 2545) สำหรับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย มีความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่สันนิษฐานว่าเข้ามาพร้อมกับการเดินทางติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวอินเดีย นับตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ดังกาสุกะและตามพรลิงก์ มาจนกระทั่งปัจจุบัน อิทธิพลความกิดความเชื่อของศาสนาพุทธในภาคใต้มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย ที่ผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ กลายเป็นรากฐานในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้ ปรากฏถึงที่แสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ มีการสร้างวัดเป็นจำนวนมาก (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2546) วัดที่สำคัญและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนในภาคใต้ นับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะวัดราชประดิษฐฐาน จังหวัดสงขลาหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “วัดพะโคะ” ที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ เป็นสถานที่จำพรรษาของหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด อันเป็นที่เคารพศกการของผู้คนทั้งในประเทศไทยและ ประเทศ ใกล้เคียง อีกทั้งยังมีความสำคัญในแง่การปกครอง นั่นคือ เป็นศูนย์กลางการปกครองคณะสงฆ์บริเวณฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา

วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาชยาวนาน เป็นวัดเก่าแก่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ปรากฏจากหลักฐานในพงศาวดารเมืองพัทลุงระบุว่า พระยาธรรมรังษัดเจ้าเมืองพัทลุงตั้งอยู่ที่สทิงพระเป็นผู้สร้างวัดพะโคะ เมื่อ พ.ศ. 2057 ครบกับรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2543) วัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางคณะสงฆ์ทางด้านฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา ไปรคเกล้า ฯลฯ พระราชทานกัลปนาที่ดิน ข้าพระ โยมสงฆ์ให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของวัด เป็นการถ่วงดุลอำนาจของเจ้าเมืองและกรมการเมืองที่ส่วนใหญ่เป็นคนส่วนกลางออกมากินเมือง เท่ากับเป็นการใช้สถาบันพุทธศาสนาสอดส่องดูแลพฤติกรรมของฝ่ายเจ้าเมืองไม่ให้แข็งข้อกับราชธานี และยังเป็นศูนย์รวมพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชนอีกด้วย (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2552) สมัยกรุงศรีอยุธยาเคยใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีคัมมน้ำพระพิพัฒน์สกลาเมืองพัทลุง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ ณ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์หรือที่เรียกกันว่าพระโกดมะ ในศาลาการเปรียญมีภาพจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเป็นภาพเขียนรุ่นใหม่ (พ.ศ. 2518 - 2519) เกี่ยวกับปริศนาธรรมตามแนวความคิดของสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สุริวงค์ พงศ์ใหญ่, 2525)

วัดราชประดิษฐฐานมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติ หลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด เป็นพระอรหันต์ผู้มีชื่อเสียง ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพกราบไหว้บูชาในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดราชประดิษฐฐานแต่เมื่อพูดถึงหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ดแล้วผู้คนส่วนใหญ่จะนึกถึงหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลเจ็ด ณ วัดราษฎร์บูรณะ หรือวัดช้างให้อ. โกล โพร้ จ. มีคธานี ซึ่งเป็นที่เล่าขานถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และบุญบารมีของท่าน ไปทั่วลอคอดดินแดนคาบสมุทรมลายูและชายชู่ภาคพื้นภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง จนเกิดตำนานหลายกระแส ในแต่ละกระแสส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับดินแดนภาคใต้ของไทยและบริเวณรัฐคอนเทนีของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย เมื่อปี พ.ศ. 2497 (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2553) วัดราษฎร์บูรณะ (วัดช้างให้) ได้จัดสร้างชุดออกพระเครื่องแห่งดินแดนทักษิณในนาม “หลวงพ่อดวง

เขื่อนน้ำทะเลจืด” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) มีการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืดขึ้นอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย ปลาย พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และด้วยวัดราชนัดดา (วัดช้างให้) ตั้งอยู่ใน จ.ปัตตานีเป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนไม่กล้าเดินทางลงไปยังพื้นที่ ดังนั้นประชาชนบางส่วนที่ศรัทธาในหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืด ได้เดินทางมาตั้งถาวรบูชารูปหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืด ณ วัดราชประดิษฐ ณ วัดนี้วัดราชประดิษฐ ได้จัดสร้างทั้งรูปเคารพและวัดถาวรหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืดตั้งแต่ พ.ศ. 2506 เป็นต้นแรก จากนั้นมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2552)

ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐประกอบด้วย หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 เป็นชุมชนที่ปรากฏร่องรอยการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่สมัยก่อนสมัยประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องมาปัจจุบัน ดังปรากฏจากหลักฐานทางโบราณคดี คือ โบราณสถานเขาภูเขา ซึ่งเป็นถ้ำที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ และเชื่อว่าถ้ำนี้เป็นที่วิปัสสนาของหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืด ถิ่นทางทิศตะวันออกของถ้ำ มี “สระพัง” ขนาดใหญ่ มีน้ำซึ่งตลอดปีเรียกว่า “พังพระ” เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีกรรมกับวัดราชประดิษฐ (ธราวหงส์ ศรีสุชาติ, 2526) เหตุที่วัดราชประดิษฐ (วัดพะโคะ) มีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับประวัติหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืด ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่น ต่างอำเภอ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมลายูและสิงคโปร์ เดินทางมาวัดราชประดิษฐมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ สักการะบูชาหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืด ทำให้ประชาชนในชุมชนโดยรอบใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นสถานที่สำหรับจำหน่ายอาหารและสินค้าพื้นเมือง สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่โดยรอบและตำบลใกล้เคียง

* หมายถึง สระน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น การใช้อุปโภคบริโภค การใช้น้ำในพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น พังพระพัง เป็นต้น

ตลอดมา (สนธยา พลศรี, 2546) นอกจากนี้ชุมชนรอบวัดราชประดิษฐยังมีปฏิสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวัดราชประดิษฐ โดยมีการประกอบกิจกรรมระหว่างกันมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้แก่ ประเพณีการตักน้ำรูปหล่อหลวงพ่อดวงเขื่อนน้ำทะเลจืดในเดือนเมษายนของทุกปี ขณะเดียวกันวัดราชประดิษฐได้เกื้อกูลชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างอาชีพโดยจ้างชาวบ้านในชุมชนทำความสะอาดภาชนะของใช้วัดหรือการทำทอผ้าของหน้าวัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบันซึ่งแสดงถึงการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในท้องถิ่นที่ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เสื่อมคลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐต่อชุมชนโดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ความสำคัญของวัดราชประดิษฐและการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐและชุมชนโดยรอบ ซึ่งแสดงถึงบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐ โดยการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) จากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของวัดราชประดิษฐ และชุมชนโดยรอบ การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ไม่ปรากฏในเอกสาร โดยใช้

แนวคำถามแบบเจาะลึก (In-dept Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดราชประดิษฐฐานจำนวน 2 รูป ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐาน จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน 6 คน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน โดยรอบ รวมถึงเข้าร่วมประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล โดยมีการตรวจสอบข้อมูลทุกชั้นคอน จนได้ข้อสรุปและเขียนรายงานการศึกษาในที่สุด

ผลการศึกษา

วัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดเก่าแก่มากมีประวัติความเป็นมายาวนาน วัดแห่งนี้มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประวัติของวัดมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของชุมชนศรัทธาซึ่งเคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่า วัดราชประดิษฐฐานมีบทบาทและอิทธิพลต่อชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ระหว่างวัดกับบ้านมาโดยตลอด เพราะทั้งสองสถาบันต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันเกือบทุกด้าน ในอดีตวัดราชประดิษฐฐานทำหน้าที่ปกครองดูแล ชุมวัด หมิ่นวัด ทั่วสิบนาขงาน ข้าพระ กนทาน รวมทั้งดูแลรักษางานพระศาสนา เช่น พระพุทธรูปพระศอุปเตติย์ ฎฎิ วิหาร หรือซำรดุทุด ไทรม ตลอดจนดูแลหลักแดน ที่วัด และถูกหุดานข้าพระ โยมสงฆ์ให้กุงคามพระตำราและบัญชีเดิม ทั้งมีหน้าที่ร่วมกับกรมวัดพิจารณาคดีแพ่งและอาญา ธรรมาธิกรณบงกับแก่กันโดยชอบธรรม ถ้าข้าศึกมาตีเมืองท้ออันครายแก่แผ่นดินและพระศาสนา ให้พระครูเจ้าคณะแต่งตั้งคนมีฝีมือไปช่วยรบ เพื่อป้องกันขอบขัณฑสีมาและพระศาสนา อบรมตั้งสอนประชาชน กรมการเมือง ข้าพระ กนทาน ไม่ให้

ประพฤติชั่ว เช่น ไม่ให้สูบฝิ่น ดื่มสุรา และเบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น (สุริวงศ พงศ์ไพบุณย์, 2525) เป็นสถานที่สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้าน และเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยคามภูมิรู้สมัยนั้น เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เป็นสถานที่ใกล้เกลือซื้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ที่กรมศิลปกรรมแขนงต่างๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพิศดู สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่จัด หรือขี้มไปใช้เมื่อคนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกถูกบ้านมาประชุม หรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิต

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามหลักอนิจจัง สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและประเทศไทยได้พัฒนาประเทศไทยให้เทียบทันกับอารยธรรมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสามทศวรรษหลังนี้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายๆ ด้าน นับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2508) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ตามแผนพัฒนาดังกล่าวรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชน และเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างมากมาย ซึ่งส่งผลต่อสภาพการผลิดของประชาชน จากการผลิดเพื่อยังชีพและระบบการพึ่งพาไปสู่การผลิตเพื่อขายและระบบการสะสมทุนแบบทุนนิยม ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่างหลังๆ ใหญ่สู่สังคมไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของวัดในภาพรวม โดยเฉพาะวัดในกลุ่มทะเลสาบสงขลาประชาชนเริ่มห่างเหินวัดและพระสงฆ์มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาแยกออก

จากวัดอย่างเด็ดขาด รัฐบาลให้การดูแลวัดและพระสงฆ์ไม่ทั่วถึง ทำให้คณะสงฆ์ส่วนกลางพยายามส่งเสริมให้วัดปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย การจัดทำโครงการพระธรรมทูตเผยแผ่ศีลธรรมแก่ประชาชน การจัดตั้งศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาประจำอำเภอ - ตำบล การจัดทำโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โครงการจัดตั้งอุทยานการศึกษาภายในวัด โครงการพัฒนาตัวอย่าง เป็นต้น (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2552) แม้แต่สภาพความเป็นอยู่ของภิกษุในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม สภาพชุมชนรอบวัดจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปที่รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา วัตถุประสงค์ของวัดได้ปรับเปลี่ยนเข้าหาสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

สำหรับวัดราชประดิษฐเป็นสถานที่สำคัญและแหล่งที่พึ่งทางใจของชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามเป็นเวลาช้านาน ชุมชนและวัดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างแนบแน่นมาโดยตลอด พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนแถบนี้มาตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งปัจจุบัน เห็นได้จากบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐที่มีต่อชุมชนโดยรอบ ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรม หรือสาธารณสงเคราะห์ ทั้งเกื้อหนุนชุมชนโดยรอบ ส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพเกิดรายได้ให้กับชุมชนมา โดยตลอด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนยึดวัดเป็นที่พึ่งพา วัดเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของภิกษุในชุมชนดังที่ เชื่อมภักดิ์ธรรม วิช 74 ปี อัครกณะกรรมการวัดราชประดิษฐ ได้กล่าวไว้

“...แต่แรกเราใช้วัดเป็นที่เรียน มีพ่อท่านเป็นครูสอน ท่านเป็นคนปกครองลูกบ้าน ลานวัดเป็นที่เล่นของเด็กๆ งานเทศกาลใหญ่ๆ งานศพ งานบวช งานแต่ง จัดที่วัดหมด เครื่องใช้ต่าง ๆ เสา

จากวัด เข็มไข่มุกสมัยหนึ่งนั่นค้วัด ประชุมหมู่บ้านมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน...”

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ได้เป็นอย่างดี บทบาทเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เนื่องจากพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือสถาบันทางสังคมอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะกระแสปรับวัฒนธรรมและสังคม เพื่อให้ประเทศทันสมัยตามแบบอย่างตะวันตก และกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่ส่งไหลเข้ามามีอิทธิพลในสังคมแถบนี้ บทบาทวัดราชประดิษฐมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเนื่องจากความเจริญของบ้านเมืองทำให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญ ของพุทธศาสนา น้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์กับประชาชนห่างเหินมากขึ้น ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์มุ่งไปที่วัดดูแลและความเชื่อทางพุทธาคม โสยศาสตร์ ทำให้บทบาทวัดราชประดิษฐมุ่งไปที่รูปแบบการอนุรักษ์ศิลปกรรม การท่องเที่ยว การจัดพิธีกรรมภายในวัด การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีการทำบุญในรูปแบบต่างๆ กรันเมื่อวัดไม่ได้มีบทบาททางการศึกษา โดยตรงก็ได้เปลี่ยนมาเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน เป็นผู้นำชักชวนให้ชาวบ้านสร้างโรงเรียน เน้นแนวทางการศึกษา รวมถึงให้การช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างสาธารณสมบัติและตั้งสาธารณูปโภค เช่น ศาลาประชุม บ่อน้ำ สะพาน เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทวัดราชประดิษฐยังเน้นไปทางด้านพุทธาคม ที่เปลี่ยนไปจากเป้าหมายเดิมที่จะให้เป็นเครื่องบำรุงขวัญกำลังใจและเป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรมได้ เปลี่ยนไปในเชิงพาณิชย์มากขึ้น จึงทำให้ประชาชนหลงลืมแก่นแท้ของพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามถึงสภาพความเป็นอยู่ของภิกษุในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไป สภาพชุมชนรอบวัดจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงไปเช่นใด มีใครเข้ามาอยู่อาศัยหรือจากไปที่รุ่นก็ตาม วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้

เหมาะสมกับอุลคมัยตามกาลเวลา วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเข้าหาสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตมีบทบาทและปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบดังนี้

1. การศึกษา วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต คือ สถาบันทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดเขตทางสังคม เห็นได้ว่า วัดเป็นสถานที่ที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นแหล่งอบรมทางจิตใจ แหล่งการศึกษาหาความรู้ แหล่งอบรมถูกหลอมนมาเป็นเวลาช้านาน วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจึงเป็นตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่จัดเขตทางสังคม ดังนั้นวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสนับสนุนชุมชนโดยรอบ ดังนี้

1.1 อบรมจริยธรรมแก่เยาวชน วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จัดโครงการอบรมจริยธรรมเพื่อเผยแพร่ ศาสนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่สนใจในหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่บริเวณรอบวัดและใกล้เคียง ได้นำนักเรียนมาร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่วัด รวมถึงทางวัดได้รับเงินสนับสนุนจากโรงเรียนสมเด็จเจ้าพระยา โดยได้ส่งพระภิกษุที่มีความรู้และได้รับการอบรมแล้วไปสอนธรรมศึกษาในชั่วโมงพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนมีความรู้ในหลักสูตรคำสอนของพระพุทธศาสนา

1.2 อบรมตามแผนภาคฤดูร้อน กิจกรรมบรรพชาตามแผนภาคฤดูร้อน ทางวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจัดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนเมษายน ทำให้เยาวชนได้รับความรู้ในหลักสูตรคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเผยแพร่ศาสนธรรมแก่ตามแผนบรรพชาในภาคฤดูร้อน นับเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน และอบรมสั่งสอนให้เยาวชนได้รับความรู้ นำไปปฏิบัติในสังคม ได้อย่างมีความสุข

1.3 ส่งเสริมทุนการศึกษา วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตได้จัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยนำผลจากการจัดตั้งมูลนิธิสมเด็จเจ้าพระยา มาจัดเป็นทุนการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดโอกาส

ทางการศึกษา เพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับเยาวชนให้ได้รับการศึกษาต่อได้

1.4 สร้างและพัฒนาสถานศึกษา วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตได้ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาสถานศึกษา โดยการบริจาคที่ดินเพื่อก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพสมเด็จเจ้าพระยา บริจาคเงินสำหรับซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนสมเด็จเจ้าพระยา

วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักสูตรทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาทำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการจัดเขตทางสังคมเป็นถึงควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. สาธารณสงเคราะห์ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการที่นักท่องเที่ยวนำมาบูชาพระเครื่องหลวงพ่อดวงแก้วที่วัดเขียบหน้าทะเลจืด มาพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน และช่วยเหลือสังคม ให้ความเจริญและต้องการให้ประชาชนกินดี อยู่ดี มีความสุข ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านสาธารณสงเคราะห์ต่อชุมชนโดยรอบมีดังนี้

2.1 การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภค วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตให้การช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัด สร้างประปาหมู่บ้าน การบริการภายในวัดเมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ การให้บริการยานพาหนะ ช่วยเหลือชาวบ้านในชนบททุกข์ได้ยาก บริจาคข้าวของเครื่องใช้แก่ผู้ประสบอุทกภัย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

2.2 การสงเคราะห์ทั่วไป วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตให้การสงเคราะห์กับชุมชนโดยรอบ ในรูปแบบต่างๆ สืบต่อกันมาโดยตลอด เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมโดยการบริจาคเครื่องใช้อุปโภคต่างๆ สร้างที่ประชุมชนหมู่บ้าน การให้บริการและเป็นที่พักของประชาชน ซึ่งชาวบ้านสามารถยื่นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดไม่เว้น ด้วย ชาม

เห็นหัว หรือยานพาหนะของวัด นอกจากนี้ยังมีการบริจาคอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนข้างเคียง เป็นการช่วยเหลือสังคมมาโดยตลอด ทำให้วัดราชประดิษฐฐานมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณสงเคราะห์

3. การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้วัดราชประดิษฐฐาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะมาเลเซียและสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปปูนปั้นหลวงพ่อดวงเหยียบนักษัตร วิคดุมงคล พระสุวรรณมณีโลกเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์วิรู รอยพระบาท เป็นต้น ผลจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชุมชน และก่อให้เกิดอาชีพให้กับชุมชน ตลอดจนร้านค้า และมิกกุตศกนน้อย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

4. ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ของชุมชน ชาวบ้านรอบวัดราชประดิษฐฐานเดิมประกอบอาชีพทำนา และขึ้นศาลโคกค ต่อมามีเมื่อวัดราชประดิษฐฐานมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น โดยเฉพาะหลัง พ.ศ. 2547 ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐาน จนทางวัดได้จัดระเบียบร้านค้า คือ การสร้างร้านค้าแบบถาวรให้กับชาวบ้านและกีดกันเช่าวันละ 5 บาท สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่วางจำหน่าย ได้แก่ ศาลโคกค น้ำศาลแควน เป็นต้น นอกจากการขายสินค้าบริเวณหน้าวัดราชประดิษฐฐาน ซึ่งทางวัดราชประดิษฐฐานยังได้ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การคัดเลือกชาวบ้านที่มีความชำนาญช่วยงานกับทางวัด ได้แก่ แม่ครัว พนักงานทำความสะอาด ซึ่งปัจจุบัน ทางวัดให้ค่าจ้างวันละ 180 บาท แสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐานมีบทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้

5. การส่งเสริมพุทธาคม บทบาทของวัดราชประดิษฐฐานในสมัยนี้เกี่ยวกับพุทธาคม จะเพิ่มบทบาทขึ้น

อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะสวนกระแสกับความเจริญของบ้านเมืองที่เน้นทางกระแสวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงภาวะจิตวิญญาณของผู้คนที่ยังไม่มั่นคงต้องอาศัยการพึ่งพิงกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เข้มแข็งสามารถยืนหยัดต่อสู้กับกระแสสังคมที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสร้างพระเครื่องของวัดราชประดิษฐฐานในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เจริญก้าวหน้า การจัดสร้างแต่ละครั้งใช้ต้นทุนมาก เนื่องจากต้องสร้างจากโรงงานเป็นหลักทำให้มีกลุ่มนายทุนเข้ามาอุปถัมภ์การสร้างพระเครื่อง มากขึ้น ทำให้เกิดผลประโยชน์ขึ้นภายในวัดมากมาย ทำให้วัดสามารถพัฒนาการวัดภายในวัด ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐานได้จัดสร้างพระเครื่องเพื่อไปประชาชนทั่วไป เช่นบูชาและตั้งราคาบูชาวิคดุมงคล โดยกรรมการของวัด

6. การส่งเสริมและเผยแพร่ธรรมการส่งเสริมและเผยแพร่ศาสนธรรมถึงแม้จะเป็นหน้าที่โดยตรงของวัดและพระสงฆ์ แต่บทบาทด้านนี้ของวัดและพระสงฆ์ กลับไม่เด่นชัดมาก คือ ยังคงมีบทบาทเป็นไปคามประเพณีนิยมตามแบบอย่างสมัยที่ผ่านมา มีการเผยแพร่ธรรมโดยการเทศนาในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ เช่น งานศพ งานบวชงาน งานสงกรานต์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ การเผยแพร่ของพระสงฆ์ก็สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือให้ทันสมัยมากขึ้น จึงพบว่ามีวัดหลายแห่งสามารถเผยแพร่ศาสนธรรมโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ท้องถิ่นหรือสิ่งพิมพ์ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางมาก แต่ก็ยังเป็นรูปแบบการตั้งรับมากกว่าเป็นไปในเชิงรุก ซึ่งเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งการเผยแพร่ ศาสนธรรมของวัดและพระสงฆ์

การส่งเสริมและการเผยแพร่ธรรมของคณะสงฆ์วัดราชประดิษฐฐาน คือ การเผยแพร่ธรรมโดยการเทศน์ในงานประเพณีหรือโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น งานทอดกฐินสามัคคี งานทอดผ้าป่า งานวันสารทไทย งานวันว่างในเทศกาลวันสงกรานต์ งานฉลองสมโภชหลวงพ่อดวงเหยียบนักษัตร เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นการชักจูงหรือดึงชาวบ้านเข้ามา

วัดเป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสที่พระภิกษุสงฆ์ได้ประกอบพิธีกรรมพร้อมกับเทศนาอบรมสั่งสอนธรรมให้แก่ประชาชนด้วย นอกจากนี้ในวันสำคัญทางศาสนาคือ วันธรรมสวนะ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่ประชาชน ชาวชน มักจะนิยมไปประกอบพิธีกรรมกันที่วัด ถือเป็นโอกาสที่พระภิกษุสงฆ์ได้เทศนาธรรมให้กับประชาชน กล่าวได้ว่า วัดราชประดิษฐฐานเป็นแหล่งอบรมสั่งสอน ด่ายทอดวัฒนธรรมภายในชุมชน จากวัดไปสู่ชุมชน โดยวัดใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ผลจากการจัดกิจกรรมด้านการศึกษานำให้ชุมชนมีระเบียบ เพราะการจัดเขตทางสังคมเป็นถึงควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมมีการปรับตัว และถ้าชุมชนและสังคมประกอบด้วยคนที่รู้จักตนเอง ก็ย่อมจะช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้

7. การส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรมวัดเป็นสถานที่ประกอบประเพณีและพิธีกรรม ทำบุญต่างๆ มาตลอด ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้นชาวบ้านจะร่วมกันถ่ายทอดจากช่วงอายุหนึ่ง ไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกสังคมโดยสัญลักษณ์ คือ การใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด อาจจะแสดงออกในรูปแบบคำพูด เขียน การสวดหรือจารึก ไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม และสมาชิกในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถือวิธีการประเพณีปฏิบัติวิมา (อมรา พงศาพิชญ์, 2533) วัดราชประดิษฐฐานยังคงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การประกอบกิจกรรมตามประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาทิ ประเพณีสงกรานต์รดน้ำขอพรเทโวโรหนะที่จัดขึ้นในช่วงเมษายนของทุกปี งานเทศกาลทอดผ้าป่าสามัคคี ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2496 งานทอดกฐินหลังวันเข้าพรรษา และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสและศรัทธาก็ร่วมพิธีกรรมในวัน

ดังกล่าวจนมีการปฏิบัติเป็นประจำปี ระยะเวลาที่ผ่านมาเป้าหมายเดิมของประเพณีและพิธีกรรมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการหรือความจำเป็นของวัด ซึ่งส่วนใหญ่หันไปให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมประเพณีและพิธีกรรมเพื่อหาทุนมาพัฒนาวัดและเพื่อบูรณะและสร้างถาวรวัตถุภายในวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ โรงครัว เป็นต้น

โดยสรุปวัดราชประดิษฐฐานนับได้ว่าเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคม ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ เป็นแหล่งโบราณสถานที่มีทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และ โบราณคดี วัดราชประดิษฐฐานเคยเป็นวัดที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวลุ่มทะเลสาบสงขลา ทั้งชาวไทยทั่วไปและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันวัดราชประดิษฐฐานยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน และการจัดเขตทางสังคม เห็นได้จากหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนที่มีจิตศรัทธาร่วมกันพัฒนาวัด ซึ่งมีโบราณสถานและ โบราณวัตถุที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ มีการจัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ การศึกษา ตกแต่งภูมิทัศน์ภายในวัดให้เป็นแห่งท่องเที่ยว และศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นที่พักของชุมชนในด้านต่างๆ จนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าการจัดระเบียบทางสังคม จากวัดราชประดิษฐฐานเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนยึดวัดราชประดิษฐฐานเป็นที่พึ่งพาทางใจ มีหลักยึดเหนี่ยว วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน เมื่อวัดราชประดิษฐฐานเป็นสถานที่ที่ทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสบายใจ ไม่ว่าจะยามเจ็บไข้ไม่สบาย หรือมาเพื่อความบันเทิงเพื่อพบปะสังสรรค์ เมื่อยามต้องการที่ปรึกษา เมื่อยามต้องการอุปการะต่างๆ คนพึ่งพา วัดพึ่งพาคนในการพัฒนา ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายอย่างต้องซื้อหาด้วยเงินเป็นสำคัญ แต่ความเชื่อความศรัทธาไม่สามารรถซื้อขายได้ด้วยเงิน ดังนั้นต้องได้มาด้วยใจ

เท่านั้น วัดราชประดิษฐฐานแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สังคมและสภาพชุมชนรายรอบจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงไป เช่นใด วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ได้ ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าวัดต้องปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ไปจากเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามกาลเวลา แต่ผู้คนที่ยังเข้ามาในวัดแห่งนี้ในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา และงานประจำของวัด หรือวันทรงน้ำหลวงพ่อกวาทเหยียบน้ำทะเลเจ็ด วันทอดผ้าป่าสามัคคี ไม่เคยขาดหายและมีแต่จะเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ คือ มีที่มาจากต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมอยู่เสมอ

อภิปรัชญาผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐานกับชุมชน โดยรอบในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา วัดราชประดิษฐฐานจัดอบรมจริยธรรมแก่เยาวชน อบรมสามเณร ทอดกฐิน รื้อนสนับสนุนส่งเสริมให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ สนับสนุนงบประมาณโดยการบริจาคเงินเพื่อสร้างและซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษาให้กับโรงเรียน ใกล้เคียงวัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตร นาน ปานแก้ว (2549) และ สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญถิอ วันทายนต์ (2525) พบว่า ทั้งศาสนาและสังคมต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิท และต่างก็เกื้อกูลต่อกันและกัน ตั้งแต่เด็กคำบรรพมาจนทุกวันนี้ สังคมจะเรียบร้อยก็เพราะมีหลักศาสนาคอยกำกับ พุทธศาสนาจึงเข้าข่ายเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นระบบความเชื่อที่ทุกคนในโลกจะต้องมีและยึดปฏิบัติความเป็นแบบแผนประเพณี แต่พุทธศาสนาที่เป็นสถาบันสังคมเฉพาะ สังคมหรือกลุ่มคนที่นับถือพระพุทธศาสนา

2. ด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดราชประดิษฐฐานได้ให้ความช่วยเหลือสังคมและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณรอบวัดมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนนรอบวัดราชประดิษฐฐาน สร้างประปาหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น

การบริการภายในวัดเมื่อมีการจัดกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ ช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับการศึกษาของกิริติ ศรีวิเชียร (2536) ที่กล่าวว่า วัดเป็นสถาบันที่สำคัญ เป็นที่พำนักอาศัย สืบต่ออายุพระศาสนา จนพุทธศาสนากลายเป็นศาสนาประจำชาติ และเป็นรากฐานวัฒนธรรมไทยแทบทุกด้านมาจนทุกวันนี้

3. การท่องเที่ยว วัดราชประดิษฐฐานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในจังหวัดสงขลา ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวมาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภายในวัดมีสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ รูปบุษบาลงพ่อกวาทเหยียบน้ำทะเลเจ็ด วัดอุดมมงคล พระสุวรรณมณีเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ รอยพระบาทเป็นคัน ผลจากการท่องเที่ยวนี้ทำให้ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทะเนงชัย บูรณพิศุทธิ์ (2545) และ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาพิรพจน์ พัดกภาพ (2549) พบว่า วัดเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติ โดยเฉพาะความเป็นพิพิธภัณฑ์ทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม เพราะวัดมีลักษณะการก่อสร้างที่เป็นไปอย่างกลมกลืน สร้างภาวะเศรษฐกิจให้กับชุมชนเมื่อมีการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชนโดยรอบ

4. ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชน วัดราชประดิษฐฐานได้กีดเด็กชาวบ้านที่มีความขยัน มาช่วยงานเป็นแม่บ้านและทำความสะอาดวัด ทางวัดมีค่าตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ และผลจากการที่มีนักท่องเที่ยวนี้ทำให้ชาวบ้านได้นำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในชุมชนมาวางขายบริเวณทางขึ้นวัดราชประดิษฐฐานทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เนตรนภิศ นากวัชระ และคณะ (2525) และ สอดคล้องกับการศึกษาของ วันดี ชงชูช (2529) พบว่า วัดในสังคมไทยในอดีตมีบทบาททั้งด้านศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา บทบาทของวัดไทยมีผลต่อ

ความเป็นอยู่ของคนในสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

5. การส่งเสริมพุทธศรัทธา บทบาทด้านนี้ถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่สร้างพระตำรียง เพื่อบำรุงขวัญและกำลังใจและถือธรรมะกตัญญูเป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อหาทุนมาบำรุงศาสนา และช่วงแรกมีนายทุนเข้าไปดำเนินการแทนวัดมากขึ้น ทำให้วัดสามารถพัฒนาถาวรวัตถุอย่างรวดเร็วและใหญ่โต สอดคล้องกับการศึกษาของชัยวุฒิ พิชะกุล (2552) ที่กล่าวว่า วัดในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น วัดเขาอ้อ วัดทะเลโกะ วัดคอนสลา เป็นแบบอย่างให้วัดอื่นๆ หันมาสร้างวัดถาวรวัตถุเพื่อพัฒนาศาสนวัตถุภายในวัด

6. การส่งเสริมและเผยแพร่ธรรม วัดราชประดิษฐฐานเน้นการเผยแพร่ศาสนาธรรม โดยเน้นการเผยแพร่ธรรมโดยการเทศนาในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ เช่น งานศพ งานบวชงานก งานสงกรานต์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการศึกษาของชัยวุฒิ พิชะกุล (2552) และ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) ที่กล่าวว่า การเทศนาธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่มีประกอบพิธีกรรมนำวันสำคัญต่างๆ ได้รับหลักธรรมคำสอนและรู้ถึงความสำคัญทั้งประวัติความเป็นมาของวันสำคัญนั้นๆ ด้วย

7. บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม วัดราชประดิษฐฐานมีศาสนวัตถุที่สวยงามซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางศาสนาในอดีต โดยวัดราชประดิษฐฐานและชุมชนโคยรอบได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือและสนับสนุน ส่งเสริมในการช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยการสร้างและบูรณะศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัด ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) และการศึกษาของวิจิตร กุศลวิวัฒน์ (2545) ที่กล่าวว่า วัดมีศาสนสถาน ที่สร้างแบบศิลปกรรมไทยมีความสวยงามทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและยังเป็นศิลปกรรมไทย แต่ศิลปะ

เหล่านี้มีมุมมองผู้เลื่อมใสเป็นผู้สร้างและสังคมต้องร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อให้ศาสนสถานอยู่คู่กับสังคมต่อไป

สรุปได้ว่าวัดราชประดิษฐฐานเป็นวัดที่เก่าแก่และสำคัญยิ่ง เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุ เป็นสถานที่ทรงคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี วัดราชประดิษฐฐานเคยมีบทบาททางด้านศาสนา การปกครอง เป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชนโดยรอบ จนปัจจุบันนี้วัดประดิษฐฐาน ยังมีบทบาทด้านต่างๆ กับชุมชน โดยรอบ คือ บทบาทการส่งเสริมการศึกษา บทบาทด้านการพัฒนาชุมชนและเกื้อกูลสังคม บทบาทด้านส่งเสริมพุทธศรัทธา บทบาทด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ธรรม บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าวัดราชประดิษฐฐานกับชุมชนโคยรอบมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานแห่งวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา ที่มีรากฐานจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ประชาชนยึดวัดราชประดิษฐฐานเป็นที่พึ่งพาทาง วัดจึงเป็นบ้านหลังใหญ่ของทุกคน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่วัดราชประดิษฐฐานสามารถปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ถ้าได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม การวิจัยนี้ได้ออกความรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในบริเวณนี้ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐและเอกชนยังสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ในส่วนประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวัดในพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าว

เป็นความสัมพันธ์ในบริบทของพื้นที่เมือง บทบาทและความสำคัญระหว่างวัดกับชุมชนเมืองภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ศรีวิเชียร (2536) *การพัฒนาวัดของกรมศาสนา* กองแผนงาน กรมศาสนา.
- จิตรนาถ ปานแก้ว (2549) *ศึกษามณฑลและผลกระทบจากบทบาทของวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน) อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิยะกุล. (2543) *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองท่าลูกเก่าขะซังบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
- ชัยวุฒิ พิยะกุล. (2546) *พัฒนาการของพุทธศาสนาริเวศกุ่มทะเลสาบสงขลาระหว่าง พ.ศ. 2442 – 2542* กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชัยวุฒิ พิยะกุล. (2552). *พระอริยสงฆ์ภาคใต้จากหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดถึงพุทธทาสภิกขุ*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ
- ชัยวุฒิ พิยะกุล. (2553) *ไทศึกษา : กรณีคนไทยในรัฐคอนเทนีอของประเทศมาเลเซีย*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทะนงชัย บูรณพิศุทธิ์ (2545) *บทบาทวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบวรรัก กรุงเทพมหานคร* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนชนบทศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ (2526) *โบราณคดีความสนุรตึงพระพิมพ์ครั้งที่ 1 สงขลา* สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เนตรนภิส นากวีระ และคณะ. (2525). *วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325 –*

2525). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระมหาพิระพงษ์ พัทธกาฬ. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในการจัดการการศรัทธาของล้านนา*. วิทยานิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญถิอ วันทายนต์ (2525) *ครอบครัวและวงศาวาน* กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันดี ชงชูชศ. (2529). *การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดกับมัสยิด : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร กุลวิวัฒน์ (2545) *บทบาทของวัดต่อชุมชน : กรณีศึกษาวัดน้ำกอมพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏอุบล
- ธนธยา พลศรี (2546) *รายงานการวิจัยการศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏสงขลากับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา* กรุงเทพมหานคร กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- สุธีรงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2525) "ความสำคัญของวัดพะโคะในอดีต" ใน *วัดพะโคะ* หน้า 44 – 54 กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- เอมอร เขียวมาศ (2548) *สังคมวิทยา* ทักษะการวัดและศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อมรา พงศาพิชญ์ (2533) *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคม ไทยแนวมานุษยวิทยา* กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล ว่าที่ ร.ต. นพรัตน์ ไชยชนะ

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5411120002

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2553

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

นพรัตน์ ไชยชนะ และศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์. 2555. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) กับชุมชนโดยรอบ. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 2 ณ อาคารสัมมนา 1 - 2 ระหว่างวันที่ 4 - 5 กันยายน 2555 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี หน้า 130. (ได้รับรางวัลดีในการนำเสนองานวิจัย)

นพรัตน์ ไชยชนะ และศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์. 2555. บทบาทและความสำคัญของชุมชนรอบวัดราช-ประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) : ในบริบทกระแสสังคมปัจจุบัน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2555.

นพรัตน์ ไชยชนะ และศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์. 2555. บทบาทและความสำคัญของวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ต่อชุมชนโดยรอบ. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556.